



ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ  
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН



Донишқадаи ҷумҳуриявии  
тақмили ихтисос ва бозомӯзии  
қормандони соҳаи маориф

# РОҲНАМО БАРОИ ТРЕНЕР

Барои курсҳои тақмили ихтисоси мушовирони  
раёсату шӯба ва бахшҳои маориф



**ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

**ДОНИШКАДАИ ҶУМҲУРИЯВИИ ТАКМИЛИ ИХТИСОС ВА  
БОЗОМЌЗИИ КОРМАНДОНИ СОҲАИ МАОРИФ**

# **РОҲНАМО БАРОИ ТРЕНЕР**

**Барои курсҳои такмили  
ихтисоси мушовирони раёсат ва шубаҳои маориф**

Душанбе 2026

<b>МУҚАДДИМА</b> .....	4
<b>МОДУЛИ 1. САМТҲОИ НАВИ ФАЪОЛИЯТИ МЕТОДӢ</b> .....	7
Мавзуи 1. Ислоҳот ва ихтилофҳои маорифи муосир.....	7
Мавзуи 2. Принсипҳо ва мантиқи муносибати босалоҳият дар таълим.....	11
Мавзуи 3. Муҳити рақамии таълим ва зеҳни сунъӣ: воситаҳо барои омӯзгор ва мушовир .....	22
Мавзуи 4. Намуд ва принсипҳои ташкили кори методӣ дар муассисаи таълимӣ ва ноҳия .....	26
<b>МОДУЛИ 2. МУҲИТИ ТАЪЛИМ ҲАМЧУН ЗАХИРАИ РУШД</b> .....	33
Мавзуи 1. Муҳити таълим — заминаи рушди инфиродӣ ва касбӣ .....	33
Мавзуи 2. Муҳити таълим ҳамчун омӯзгори сеюм: назария ва намунаҳо .....	40
Мавзуи 3. Ташҳиси муҳити муассисаи таълимӣ ва кор бо монеаҳо.....	51
<b>МОДУЛИ 3. ВАЗӢЯТИ ТАЪЛИМӢ ҲАМЧУН ВОСИТАИ ДАСТГИРИИ</b> <b>ОМӢЗГОРОН</b> .....	56
Мавзуи 1. Вазъияти таълимӣ ҳамчун унсури муҳити таълим .....	56
Мавзуи 2. Кейс-стадӣ ҳамчун шакли рушди тафаккур ва салоҳиятҳо.....	76
Мавзуи 3. Муносибати STEAM дар таълим ва дастгирии методӣ.....	83
<b>МОДУЛИ 4. АРЗӢБИИ ТАШАККУЛДИҲАНДА ҲАМЧУН ВОСИТАИ</b> <b>РУШД</b> .....	92
Мавзуи 1. Принсипҳои арзёбии ташаккулдиҳанда.....	92
Мавзуи 2. Методҳои арзёбӣ барои рушди салоҳиятҳои калидӣ (4K+).....	100
Хулоса. Ҷамъбасти курс.....	112

## МУҚАДДИМА

### Мақсади роҳнамои тренер:

Роҳнамои мазкур маводди ёридиҳнда буда, барои кумак ба мутахассисон ва тренерони Донишкадаи ҷумҳурии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф ва филиалҳои он барои гузаронидани курси тақмили ихтисос барои мушовирон пешбинӣ шудааст.

Дастур тавсифи зина ба зинаи машғулиятҳоро дар бар гирифта, имкон медиҳад, ки курс бидуни воситаҳои техникии таълимӣ низ гузаронида шавад (иштирокчиён бояд маҷмӯи модулҳои таълимиро дошта бошанд).

Муаррифиҳо дар шакли PowerPoint таҳия карда шудаанд. Дар сурати мавҷуд будани воситаҳои техникӣ (проектори LCD ва компютер) бояд слайдҳо истифода шаванд, ки ин раванди таълимиро боз ҳам самаранок месозад.

### Сохтори роҳнамо:

- Ба рӯзҳо ва соатҳои таълимӣ ҷудо карда шудааст.
- Рӯзи таълимӣ аз чор машғулият иборат аст, ки ҳар кадоме 2 соати таълимӣ (80 дақиқа) давом мекунад.
- Ҳар як МАШҒУЛИЯТ бо тавсифи зерин оғоз мешавад: *Мақсад* ва *Тавсифи мухтасари фаъолият*, ки ба тренер имкон медиҳад мақсад, марҳилаҳои омӯзиш ва намудҳои асосии фаъолиятро бубинад.
- Ҳар як машғулият мавзӯи худро дорад ва аз намудҳои гуногуни фаъолиятҳо иборат аст.
- Алгоритм барои ҳама намудҳои фаъолиятҳои таълимӣ таҳия шудааст: вазифагузорӣ, марҳилаҳои омӯзиш, маводди таълим, шаклҳои муоширати байни иштирокчиён, намуди муаррифиҳо, усулҳои гирифтани фикру мулоҳиза ва вақти тавсияшуда.

### Хусусиятҳои методии таълим

Принсипҳои зерин асоси методии таълимиро муайян мекунанд:

1. Моделҳои фаъоли омӯзиш. Омӯзиш бидуни маълумоти нав имконнопазир аст. Дар айни замон, пешниҳоди маълумоти нав омӯзиш нест. Омӯзиши ҳақиқӣ ҳамеша бо ба даст овардани таҷрибаи шахсӣ алоқаманд аст.
2. Омӯзиш тавассути амал. Аксари одамон бо санҷидани коре худашон хеле бештар меомӯзанд. Маҳз барои ҳамин мақсад, машқ ва супоришҳои амалии сершумор барои корҳои инфиродӣ, дунафарӣ ва гурӯҳӣ таҳия шудаанд.
3. Супоришҳои таълимии сохторӣ. Барои ҳар як машғулият вазифаҳои амалӣ таҳия карда шудаанд, ки усулҳои таълим ва робитаҳои байни машғулиятҳоро муайян мекунанд.
4. Кор бо зеҳни сунъӣ. Зеҳни сунъӣ ба курс ворид карда шудааст, аммо нақши он *дастгирии тафаккури иштирокчиён аст, на иваз кардани он*. Зеҳни сунъӣ ҳамчун восита барои қадами аввал - тавлиди ғояҳо истифода мешавад. Сипас, иштирокчиён пайваста фаъолият мекунанд: интихоби беҳтарин гунаи кор, шарҳ ва тақмил додани интихоби худ.

## РЎЗИ ЯКУМ

### МАШҒУЛИЯТИ 1: МУҚАДДИМА

Сенарияи машғулияти авал (80 - дақиқа)

Марҳила	Вақт	Ҷаъолияти асосӣ	Мақсад
1. «Симои гурӯҳ»	10 дақиқа	Шиносой бо якдигар дар гурӯҳҳо, эҷоди овеза бо бахшҳо, бо номи «Мо» ва «Интизориҳои мо»	Ташаккули рӯҳияи даставӣ ва муқаррар кардани интизориҳо
2. Ба мувофиқа расонидани қоидаҳои кор	20 дақиқа	Кори гурӯҳӣ ва тартиб додани қоидаҳо, таҳияи овезаи умумӣ «Қоидаҳои мо»	Муқаррар кардани меъёрҳо барои кори дастаҷамъона
3. Шарҳи мухтасари сохтори маводди таълим	20 дақиқа	Шиносой бо сохтори дастур тавассути саволҳо ва баррасӣ	Фаҳмидани сохтор ва мантиқи бахшҳои дастур
4. Шарҳи мақсадҳои курс	15 дақиқа	Муаррифии кӯтоҳ аз ҷониби тренер + баррасӣ	Фаҳмидани мақсадҳои омӯзиш
5. Саволнома (тест) дар оғози курс	15 дақиқа	Инфироқӣ иҷро намудани вазифа	Муайян кардани сатҳи ибтидоии дониш

#### Марҳилаи 1. «Симои гурӯҳ» (слайд 3)

**Мақсад:** муаррифии зудӣ иштирокчиён ва ташаккули рӯҳияи дастаҷамъӣ.

**Раванди кор:**

- Иштирокчиёро бо ҳар роҳи қулай (масалан, аз рӯйи шумора) ба гурӯҳҳо тақсим кунед. Варақаҳо, маркерҳо ва овезаро тақсим кунед.
- Намунаи овезаи «Симои гурӯҳ»-ро бо ду бахш нишон диҳед:  
«**Мо**» ва «**Интизориҳои мо**».
- Ҳар як иштирокчӣ **2 дақиқа вақт дорад, ки ду варақаро** пур кунад:
  - аввал барои бахши «**Мо**»* (ном + як маълумот дар бораи худ: маҳфил, дастовард ё орзу);
  - дуюмаш барои бахши «**Интизориҳои мо**»* (он чизе, ки ман мехоҳам донам, он чизеро, ки ман мехоҳам омӯзам).
- Дар дохили гурӯҳ, иштирокчиён навбат ба навбат навиштаҳои худро мехонанд ва варақаҳоро ба овеза мечаспонанд (30 сония барои ҳар як нафар).
- Дар хулоса, гурӯҳ ном (ихтиёрӣ) ва шиорро пешниҳод мекунад ва онҳоро ба овеза илова мекунад.

**Хулоса:** Ҳар як гурӯҳ овезаи худро бо номи

«Симои гурӯҳӣ» дорад. Овезаҳо дар девор овезон карда шудаанд, то ҳама ҳангоми танаффус бубинанд.

**Тавсияҳо барои тренер**

- Пешакӣ намунаи овезаи «Симои гурӯҳ»-ро, ки аз ду қисм иборат аст: «**Мо**» ва «**Интизориҳои мо**», **омода кунед**.
- Пеш аз оғози вазифа, ба иштирокчиён намунаи овезаро нишон диҳед.
- Раванд ва вақтро пайгирӣ карда, онҳоро хотиррасон кунед, ки муаррифро мухтасар анҷом диҳанд.

Симои гурӯҳ
Ном ва шиори гурӯҳ:
<b>Мо:</b> (номи варақаҳо ва баъзе маълумот дар бораи ҳудуд)
<b>Интизориҳои мо:</b> (овезакҳое, ки ман мехоҳам донам, чӣ мехоҳам омӯзам)

## Марҳилаи 2. Ба мувофиқа расонидани қоидаҳои кор

**Мақсад:** Фаҳмидани қоидаҳои пешниҳодшуда барои ҳамкорӣ, баррасӣи маъноӣ онҳо ва дар ҳолати зарурӣ илова кардани қоидаҳои нав.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Слайди 4-ро бо панҷ қоида нишон медиҳад - «Қоидаҳои кор дар семинар».</b></p> <p><b>Вазифаро шарҳ медиҳад – 1-2 дақиқа:</b> Ин қоидаҳо ба мо кумак мекунанд, ки самаранок кор кунем. Акнун шумо қоидаеро интихоб кунед, ки ба шумо мувофиқ бошад ва сабаби муҳим будани онро баррасӣ кунед ва инчунин қоидаи худро илова кунед (агар лозим бошад).</p>	<p>– Онҳо ба слайд бо қоидаҳо нигоҳ мекунанд, онро бо овози баланд мехонанд ва ҳар гуна калимаҳои нофаҳморо дақиқ мекунанд.</p>
<p><b>2. Баррасӣи кӯтоҳи гурӯҳӣ (3-4 дақиқа)-ро роҳандозӣ кунед:</b></p> <p>Супориш: «Ду саволро дар гурӯҳ баррасӣ кунед:</p> <p>– Кадом қоида ба шумо бештар маъқул аст ва чаро?</p> <p>– Кадом қоидаро бояд илова кард?</p>	<p>– Гурӯҳҳо қоидаҳои пешниҳодшударо баррасӣ мекунанд.</p> <p>– Онҳо як қоидаеро интихоб мекунанд, ки ба онҳо писанд аст ва агар зарур донанд, як қоидаи навро таҳия мекунанд.</p>
<p><b>3. Пурсиши давравӣ тапшик мекунанд (3-4 дақиқа):</b></p> <p>– Аз 2-3 гурӯҳ хоҳиш кунанд, ки ба саволи аввал ҷавобҳои худро гӯянд («кадом қоида ба шумо писанд омад ва чаро»), сипас аз 2-3 гурӯҳ иловаҳои худро пешниҳод кунанд.</p> <p>– Ғояҳоро дар флипчарт илова кунед</p> <p>– <b>Хулоса мекунанд (1 дақиқа).</b> Таъкид мекунанд, ки ҳамаи иштирокчиён қоидаҳои умумиро, ки кори онҳоро дар тӯли курс роҳнамоӣ мекунанд, риоя мекунанд.</p>	<p>– Назари худро дар бораи қоидаҳое, ки ба шумо маъқуланд, мубодила кунед</p> <p>– Гунаҳои худро ҳамчун қоидаи нав пешниҳод кунед (як нусха барои ҳар як гурӯҳ)</p> <p>– Қоидаҳои умумиро ҳамчун созишнома қабул кунед</p>

### Тавсияҳо барои тренер

- Ҳаракат ва суръатро нигоҳ доред:** на бештар аз 10 дақиқа (2 дақиқа муқаддима, 4 дақиқа баррасӣ, 4 дақиқа мубодилаи афкор).
- Оҳанги мусбатро нигоҳ доред:** аз ҳама барои андешаҷояшон, бахусус барои ғояҳои нав, ташаккур гӯед.
- Рӯйхати қоидаҳоро аз ҳад зиёд пур накунад:** агар пешниҳодҳо аз ҳад зиёд бошанд, аз иштирокчиён хоҳиш кунед, ки 1-2 иловаи муҳимтаринро интихоб кунанд.
- Ба принципҳои муҳит алоқаманд кунед:** Таъкид кунед, ки эҳтиром, таваҷҷуҳ ва амали муштарак асоси омӯзиши самаранок мебошад.

### Қадами 3. Шарҳи сохтори маводди таълим

**Мақсад:** фаҳмидани сохтори маводди таълим: сохтори мавзӯ, ҳар яки онҳо аз кадом бахшҳо иборат аст ва иҷрои вазифаҳо.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Муқаддима (2 дақиқа)</b></p> <p><b>Слайди 5-ро</b> нишон медиҳад: «Шарҳи мухтасари сохтори маводди таълим</p> <p>– Шарҳ медиҳад: «Акнун, шумо дунафарӣ як мавзӯро бе хондани матн, танҳо аз назар мегузаронед. Мақсади мо</p>	<p>– Ба дунафарӣ муттаҳид мешаванд.</p> <p>– Мавзӯи аввали дастурро мекушоянд (1.1 «Мушкilot ва ихтилофҳо»)</p>

фаҳмидани сохтори модул аст». Ёдраскуниҳо: Дар слайд саволҳои равонакунандаро истифода баред.	
<b>2. Кори дунафарӣ (3 дақиқа)</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки сохтори як мавзӯро аз назар гузаронанд ва ба се саволи асосӣ ҷавоб диҳанд: 1) номи мавзӯ 2) мавзӯ аз кадом бахшҳо иборат аст? 3) ин қисмҳо чӣ гуна ҷудо ва таъин карда шудаанд? – Вақтро пайгирӣ мекунад ва хотиррасон мекунад, ки ба ҷойи хондан, варақ зада, аз назар гузаронанд.	– Дунафарӣ як мавзӯро аз назар мегузаронанд, тартиб ва тарҳи бахшҳоро қайд мекунанд.  – Ба се саволи муҳим ҷавоб медиҳанд
<b>3. Мубоҳисаи умумӣ (10 дақиқа)</b> – Тавассути слайди 6 саволҳоро нишон медиҳад. Гузариш ба баррасӣи динамикӣ оид ба саволҳои слайд, ки дунафараҳои гуногунро ҷалб мекунад. – Ҳангоми идома, унсурҳои асосии сохторро дар флипчарт сабт кунед (диаграмма эҷод кунед).	– Ҷавобҳо ва мушоҳидаҳои худро мубодила мекунанд – Ба саволҳои тренер ҷавоб медиҳанд ва нақшаҳоро дар сохтори дастур қайд мекунанд
<b>4. Хулоса (1 дақиқа)</b> – Хулоса: ҳамаи мавзӯҳо мувофиқи як нақша сохта шудаанд; ҳар як бахш вазифаи худро дорад – Қайд карда мешавад, ки донишҷӯи сохтор барои самаранок кор кардан бо модулҳо дар гули курс кумак мекунад.	– Хулосаи умумӣ дар бораи сохтори дастур ва мантиқи он тартиб медиҳанд

#### Тавсияҳо барои тренер

1. **Суръат:** вақтро риоя кунед: **3 дақиқа** барои мушоҳидаи кори дунафараҳо ва **10 дақиқа** барои баррасӣ
2. **Вазифа асосӣ** - фаҳмидани сохтор, на таҳлили мундариҷа.
3. **Саволҳои диққатҷалбкунанда:** Саволҳои слайди 6 овардашударо ҳамчун роҳнамо барои баррасӣи босуръат ва динамикӣ истифода баред.
4. **Айёни:** Қисмҳои асосии сохторро дар флипчарт сабт кунед ва «скелети функционалии мавзӯ»-ро эҷод кунед.
5. **Хулоса:** хулоса бароред, ки мантиқи ягонаи таҳия азхудкунии модул ва кор бо онро мустақилона осонтар мекунад.

#### Қадами 4. Шарҳи мақсадҳои курс

**Мақсад:** шинос кардани иштирокчиён бо мақсадҳо, вазифаҳо, натиҷаҳои интизории курс ва муқаррар кардани самти умумӣ барои корҳои минбаъда.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Шарҳи мухтасар (2 дақиқа)</b> – Мақсадҳо, вазифаҳо ва натиҷаҳои интизории курсро нишон медиҳад ( <b>слайдҳои 7, 8</b> ) – Шарҳи мухтасар: инҳо самти кори мо дар курс мебошанд	– Шарҳро гӯш мекунанд – Бо мақсадҳо ва вазифаҳо шинос мешаванд
<b>2. Баррасӣ (3 дақиқа)</b> – Даъват мекунад, ки саволҳо диҳанд ё калимаҳоро дақиқ кунанд. – Ба саволҳо ҷавоб медиҳад, нуктаҳои норавшанро шарҳ медиҳад. – Хулоса: Мо ҳамаи ин мақсад ва вазифаҳоро дар машғулиятҳо тадриҷан ошкор хоҳем кард.	– Онҳо саволҳо медиҳанд: чӣ равшан аст, чӣ ба дақиқ кардан ниёз дорад

## Марҳилаи 5. Саволнома (тест) дар оғози курс (слайди 9)

**Мақсад:** гузаронидани таҳлили ибтидоии сатҳи дониши иштирокчиён барои муқоисаи минбаъда бо санҷиши ниҳой.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Омодагӣ (3 дақиқа)</b> – Тестҳоро тақсим мекунад – Пур кардани <b>маълумотро талаб мекунад:</b> сана, номи пурра, мавзӯ. – <b>Шарҳ медиҳад:</b> Ин санҷиши ибтидоӣ аст. Дар охири курс барои муқоисаи санҷиши монанд низ хоҳад буд. Он баҳогузори намешавад; барои мақсадҳои таҳлил истифода мешавад.	– Маълумотро дар тест пур мекунад: сана, номи пурра, мавзӯ
<b>2. Ҳалли супоришҳои тестӣ (15 дақиқа)</b> – Мушоҳида мекунад, ки иштирокчиён тестҳоро мустақилона (бе баррасӣ) месупоранд. – Тестҳои иҷрошударо ҷамъоварӣ мекунад	– Супоришҳои тестиро пур мекунад – Пас аз анҷом ба тренер месупоранд

## МАШҒУЛИЯТИ 2

### МОДУЛИ 1. САМТҲОИ НАВИ ФАЪОЛИЯТИ МЕТОДӢ

#### Мавзӯи 1. «Ислоҳот ва ихтилофҳои маорифи муосир»

Сенарияи машғулияти дуҷум (80 - дақиқа)

Марҳила	Вақт	Фаъолияти асосӣ
<b>1. «Биёед аз одӣ оғоз кунем»</b>	10 дақиқа	Баррасии гурӯҳӣ оид ба саволҳо (1-2 интиҳоб + 3-юми ҳатмӣ), сабти ғояҳо дар ҷадвали васоити таълимӣ, муаррифиҳои кӯтоҳ, хулоса аз ҷониби тренер
<b>2. Омӯзиши мундариҷаи мавзӯи 1.1 .</b>	45 дақиқа	Омӯзиш ва таҳияи мундариҷаи тавассути кори ғайбӣ ба матн ва тазодҳо: – мутолиаи мақсаднокӣ бахшҳо оид ба ислоҳот ва тазодҳо дар соҳаи маориф – сабти ғояҳо, сигналҳо ва саволҳои асосӣ барои амалия – кори гурӯҳӣ ба ихтилофҳои интиҳобшуда (тавассути мавқеи ҳонанда, омӯзгор ва мушовир) – робитаи тазодҳои муайяншуда ба Ҷаҳриҷи милли Муаррифии кӯтоҳи гурӯҳӣ ва баррасии умумӣ
<b>3. Тести хурд (худбаҳодиҳӣ) Варақҳои худбаҳодиҳии 1.1.</b>	15 дақиқа	Таҳлили таҷрибаи касбии худ ва самтҳои рушд: – пур кардани варақаи худбаҳодиҳии инфиродӣ – баррасии пешакии натиҷаҳо – мубодилаи хулосаҳо дар бораи ҷиҳатҳои қавӣ ва самтҳои рушд
<b>4. Саволҳои рефлексивӣ</b>	10 дақиқа	<b>Мубоҳисаи умумӣ (7 дақиқа)</b> – тренер аз дастур саволҳо медиҳад иштирокчиён ба таври мухтасар ҷавоб медиҳанд ва гуногунии ақидаҳоро таъкид мекунанд. <b>Кори инфиродӣ (3 дақиқа)</b> – иштирокчиён ибораи интиҳобшударо ҳаттӣ пур мекунанд ва агар хоҳанд, ҷавобҳои худро бо ҳам мубодила мекунанд.



## Марҳилаи 1. «Биёед аз одӣ оғоз мекунем»

**Мақсад:** Ҷалби иштирокчиён ба баррасӣ тавассути саволҳои одӣ - асос барои кори минбаъда

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Дастурҳо медиҳад:</b> «Шумо се савол доред. Шумо метавонед <b>яке</b> аз ду саволи аввалро интихоб кунед. Аммо саволи №3 барои ҳама ҳатмӣ аст» (1 дақ.).	– Гурӯҳ аз ду саволи аввал як саволро интихоб мекунад.
<b>2. Кори гурӯҳӣ ташкил мекунад</b> , вақтро хотиррасон мекунад (3 дақиқа).	– Саволи интихобшуда + саволи №3-ро баррасӣ мекунад. Ҷавобҳоро менависанд.
<b>3. Баррасии умумӣ (5 дақиқа):</b> – Аввалан, гурӯҳҳо, ки саволи 1-ро интихоб кардаанд, пурсед – Сипас, гурӯҳҳо, ки саволи 2-ро интихоб карданд – Сипас, пурсиши доиравӣ оид ба саволи №3 (1 тезис аз ҳар гурӯҳ) анҷом диҳед – 2-3 ғояи асосиро ҷамъбаст кунед	– Мубодилаи натиҷаҳои асосӣ (ҷавобҳои кӯтоҳ) – Ҷавоб додан ба саволи ҳатмӣ №3

### Тавсияҳо барои тренер:

- Дақиқии дастурҳо:** таъкид кунед, ки аз ду саволи аввал *Шумо танҳо бояд якеро интихоб кунед ва сеюмӣ барои ҳама ҳатмӣ аст*. Барои пешгирӣ аз нофаҳмиҳо, инро ду маротиба бигӯед.
- Корҳои гурӯҳӣ:** боварӣ ҳосил кунед, ки ҳама андешаҳои худро **дар варақаи корӣ сабт мекунад**, на танҳо шифоҳӣ. Ин интизомро тақвият медиҳад ва ба онҳо кумак мекунад, ки баъдтар ба қайдҳои худ муроҷиат кунанд.
- Фазои омӯзишро нигоҳ доред:** аз одамон барои посуххояшон миннатдорӣ баён кунед, кӯшиш кунед, ки иштирокчиёни гуногунро ҷалб кунед.

## Марҳилаи 2. Омӯзиши мазмуни мавзӯи 1.1.

**Мақсад:** эҷоди фаҳмиши ҳамаҷонибаи мантиқии тағйироти таълим ва муҳолифатҳои асосии маорифи муосир дар заминаи ислоҳот».

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Кор бо бахши 1 – «Ислоҳоти маориф дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» (слайди 13) – 12-15 дақ.</b> – Вазифаро дар слайд шарҳ медиҳад, ба мантиқи ҷадвал диққат медиҳад – Хондан ва пур кардани ҷадвалро дар дунафараҳо ташкил мекунад (4 дақиқа). Дар ҳолати зарурӣ, тренер метавонад 1-2 дақиқа илова кунад. – <b>Баррасии умумӣ ( 5-7 дақиқа )</b> Аз 3-4 дунафараҳо хоҳиш мекунад, ки ҷавоб диҳанд: – он чизеро, ки онҳо муҳим номиданд – ин чӣ гуна таъсир мерасонад, барои мактаб/ машғулиятҳо чӣ маъно дорад? – онҳо чӣ савол ё шубҳа доштанд? <i>Дар ҳолати зарурӣ, саволҳои дақиқкунанда медиҳад:</i> 1. Шумо дар матн чиро нишонаи тағйирот меномед, на танҳо далел?	– Қисми аввали матнро алоҳида ё дунафараҳо меҳонанд – 1-2 далел/нуктаи муҳимро менависанд – Муайян мекунад, ки ин барои мактаб ё машғулият чӣ маъно дорад – Саволро дар бораи матн ё машқ сабт мекунад – Натиҷаҳои худро дар баррасии умумӣ мубодила мекунад

<p>2. Кадом рисола мустақиман ба кори методии шумо алоқаманд аст?</p> <p>3. Кадом изҳороти мухтасар саволҳои бештарро ба миён меорад ва чаро?</p>	
<p><b>2. Муқаддима доир ба мавзуи тазодҳо (слайд 14) – 8-10 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Пеш аз хондан вазифаро шарҳ медиҳад</li> <li>– Хоҳиш мекунад, ки қисми дуюмро бихонад – Тазодҳои асосӣ ( 5 дақ.)</li> <li>– Баррасии кӯтоҳ ташкил мекунад - 3-5 дақиқа.</li> <li>– Кадом фикр бештар таъсир кард?</li> <li>– Бо чӣ розӣ шудан душвор буд?</li> <li>– Шумо худро ҳамчун омӯзгор/мушовир дар кучо шинохтед?</li> <li>– Муҳим: ба тафсилот фуру наравед, балки ҷамъ овардани маълумоти гуногун ва нишон додани воқеаҳо ба он чизе ки хондаед.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– <b>Матро меҳонанд</b></li> <li>– <b>Ибораҳо ё ақидаҳои қайд мекунад, ки онҳоро ҳайрон кардааст ё боиси ихтилоф шудаанд</b></li> <li>– <b>Таассуроти аввал баён карда мешаванд</b></li> </ul>
<p><b>3. Кори гурӯҳӣ бо тазод (слайд 15) – 15-20 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба гурӯҳҳо дастур медиҳад: як тазодро интихоб кунед ва ҷадвалро аз се мавқеъ пур кунед (хонанда-омӯзгор-мушовир) – <b>10 дақиқа.</b></li> <li>– Кӯтоҳбаёнро хотиррасон мекунад</li> <li>– <b>Муаррифиҳоро ташкил мекунад: 1 дақиқа</b> барои ҳар як гурӯҳ, дар маҷмӯъ 7-10 дақиқа.</li> <li>– Пас аз баромади гурӯҳ, ӯ метавонад саволҳои дақиққунанда диҳад (ихтиёрӣ).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Гурӯҳ як тазодро интихоб мекунад</li> <li>– Дар ҳар як сатри ҷадвал 1-2 ҷавоби кӯтоҳ тартиб медиҳад.</li> <li>– Натиҷаҳои гурӯҳро муарриф мекунад</li> </ul>
<p><b>Саволҳои дақиққунанда:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ин тазод ба кӣ бештар таъсир мерасонад : ба хонанда, омӯзгор ё мушовир? Чаро ба хонанда?</li> <li>2. Ин тазод дар кучо бештар зоҳир мешавад : дар машғулият, ҳангоми банақшагирӣ, дар арзёбӣ, дар дастгирии методӣ?</li> <li>3. Оё назари омӯзгор ва мушовир дар ин тазод бо ҳам мувофиқат мекунад? Дар кучо ин тафовут дар фаҳмиш ба вуҷуд меояд?</li> <li>4. Кӣ метавонад ба ин тазод дар амал таъсир расонад - омӯзгор, мушовир ё маъмурият?</li> <li>5. Агар ин тазод эътироф ва баррасӣ нашавад, он дар кори мактаб ба чӣ оварда мерасонад?</li> </ol>	
<p><b>4. Кор бо барномаи 1 (слайд 16) – 10-15 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Вазифаро шарҳ медиҳад: як қисмати ҷаҳорҷӯбаро интихоб кунед ва ба 3 савол ҷавоб диҳед – 7 дақиқа</li> <li>– Вақти кори гурӯҳӣ ва муаррифиҳоро назорат мекунад (1 дақиқа барои ҳар як гурӯҳ)</li> <li>– <i>Омӯзгор метавонад саволҳои умумӣ диҳад:</i> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Кадом қисми ҷаҳорҷӯба барои кор бо тазодҳо воқеан кумак мекунад?</li> <li>2. Ҷаҳорҷӯба ҳоло ҳам дар кучо «рӯйи коғаз» боқӣ мемонад?</li> <li>3. Шумо дар кучо фарқи байни ҷаҳорҷӯба ва амалияи воқеии мактабро мебинед?</li> </ol> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Кор бо матни ҷаҳорҷӯба</li> <li>– Маълуми қисмро дар як ҷумла ифода мекунад</li> <li>– Онҳо ба саволҳо ҷавоб медиҳанд: чаро ин муҳим аст, дар кучо зоҳир мешавад, чиро бояд тақвият/тағйир дод.</li> <li>– Натиҷаҳои мухтасар муарриф мекунад</li> </ul>

### Тавсияҳо барои тренер

1. Омӯзиши мавзуи 1.1 дар шакли **машғулияти намунавӣ** - «Омӯзиш тавассути амал», на дар шакли шарҳ, гузаронида мешавад.

2. Муҳим аст, ки мантиқ ва пайдарпайии умумии машғулият нигоҳ дошта шавад: ислоҳот → тазодҳо → мавқеи иштирокчиён → Чаҳорчӯба: дастурҳои меъёрӣ.
3. Агар баррасӣ самаранок гузарад, тамдиди вақт қобили қабул аст.
4. Кӯшиш накунед, ки «хулосаҳои дуруст» бароред - арзиши ин марҳила дар гуногунии тафсириҳо ва нуқтаи назар ҳост.

### Марҳилаи 3. Худбаҳодиҳӣ (“Варақи худбаҳодиҳии 1.1”) –

**Мақсад:** ба иштирокчиён доир ба арзёбии фаҳмиши худ дар бораи ислоҳот ва муқоисаи назарҳо дар дохили гурӯҳ кумак расондан.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Лаҳзаи ташкилӣ (слайд 17) – 1 дақиқа.</b> – Ёлон мекунад, ки қорҳои минбаъда бо бахши дастури «Варақи худбаҳодиҳӣ 1.1» - саҳ. 17 идома меёбанд. – Боварӣ ҳосил мекунад, ки ҳама саҳифаро ёфтаанд ва вазифаро фаҳмидаанд	– Дастури «Варақи худбаҳодиҳӣ 1.1»-ро кушод ва дастурҳоро хонед - саҳифаи 17
<b>2. Қор бо варақи худбаҳодиҳӣ (2 дақиқа)</b> – Барои қори инфиродӣ вақт медиҳад – Ёдраскунӣ: Лутфан, барои ҳар як изҳорот гунаи Ҳа/Не/Қисманро қайд кунед.	– Гунаи ҷавоби заруриро қайд мекунад
<b>3. Баррасии умумӣ (слайд 17) – 7-10 дақ.</b> – Дар асоси саволҳои дар слайдҳо буда, бо иштирокчиён муколама тавассути саволу ҷавоб баргузор мекунад	– Ҷавобҳоро баррасӣ мекунад ва нуқтаи назари яқдигарро муқоиса мекунад.

#### Тавсияҳо барои тренер:

1. Фавран таъкид кунед: ин худбаҳодиҳӣ аст, на назорат.
2. Ба вақт диққат диҳед: тамоми қисматҳо на бештар аз 15 дақиқа аст.

### Марҳилаи 4. Мулоҳизаҳои педагогӣ (10 дақиқа)

**Мақсад:** алоқаманд кардани мундариҷаи машғулият бо таҷрибаи иштирокчиён, дарки хулосаҳои шахсӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Баррасии рӯ ба рӯ мегузаронад (7 дақиқа).</b> – Саволҳоро бо навбат мепурсад ва боварӣ ҳосил мекунад, ки ба ҳар як савол 2-3 ҷавоб мегирад – Ба гуногунии ақидаҳо таъкид мекунад, бе он ки ба баҳсҳои тӯлонӣ оварда расонад	– Ба саволҳо аз ҷойи нишаст ба таври кӯтоҳ ҷавоб медиҳанд – Ба нуқтаи назари гуногун гӯш медиҳанд
<b>2. Қорҳои инфиродиро ташкил мекунад (3 дақиқа)</b> – Хоҳиш мекунад, ки ҷумларо хаттӣ пурра кунанд (1 дақиқа) + 2–3 ихтиёрӣ онро бо овози баланд мехонанд. – Андешаро бо мақсадҳои машғулият алоқаманд мекунад.	– Ибораи интихобшударо хаттӣ пурра мекунад; ихтиёрӣ, ҷавобро мехонанд.

#### Тавсияҳо барои тренер:

1. **Суръатро нигоҳ доред:** ба ҳар савол на зиёда аз 2-3 ҷавоб.
2. **Муҳити эҳтиромро нигоҳ доред:** ба нуқтаи назарҳои гуногун арҷ гузоред, барои посух ташаккур гуед, иштирокчиёни ғайрифайзоларо ҷалб кунед.

### МАШҒУЛИЯТИ 3

#### Мавзуи 2. «Принсипҳо ва мантиқи муносибати босалоҳият дар таълим»

Сенарияи машғулияти сеюм (160 - дақиқа)

Марҳила	Вақт	Фаъолияти асосӣ
1. Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем	10 дақиқа	Дар дунафараҳо бо саволҳо аз дастур кор кунед → якҷоя кардани «дунафараҳои алоқаманд (ҳаммазмун)» → интиҳоб кардани намунаҳои беҳтарини амалия
2–3. Шарҳи мухтасар + Таҳлили вазъияти таълим	40 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Муқаддимаи мухтасар оид ба муносибати босалоҳият</li> <li>– Таҳлили намуна: супоришҳои анъанавӣ ва ба муносибати босалоҳият асосёфта</li> <li>– Баррасӣи гурӯҳӣ оид ба масъалаҳо: арзёбӣ, саҳми хонандагон, идоракунии равандҳо, сатҳҳои душворӣ</li> <li>– Таҳлили муқоисавӣ: Рӯйхати санҷиши меъёрҳои арзёбии супоришҳои таълимӣ</li> </ul>
4. Машғулияти намунавӣ «Дастурҳо»	40 дақиқа	<p>Иштирокчиён вазъияти омӯзиширо дар нақши хонандагон аз сар мегузaronанд (забони модарӣ, мавзӯ: ҷумлаҳои мураккаб)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <b>Муқаддимаи мушкilot:</b> чӣ гуна ин мавзӯ одатан машғулият дода мешавад, муқоисаи ду муносибат</li> <li>– <b>Шиносоӣ</b> ба техникаи «Дастур»</li> <li>– <b>Интиҳоби мавзӯ ва навиштани дастурҳо</b> бо истифода аз ҷумлаҳои мураккаб</li> <li>– <b>Муаррифии корҳо</b> ва таҳлили мухтасари синтаксисӣ</li> </ul>
5. Таҳлили вазъияти таълим - дарки таҷрибаи зиндагӣ	40 дақиқа	<p>Таҳлили машғулияти намунавӣ тавассути «буришҳо»-и гуногуни таҳлилӣ:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. <b>Саволҳои рефлексивӣ (инъикосӣ)</b> - эҳсосоти шахсӣ, таассурот аз машғулият</li> <li>2. <b>Варақаи назоратӣ: меъёрҳо барои арзёбии вазифаи таълимӣ</b> - бахши дидактикӣ</li> <li>3. <b>Варақаи назоратӣ: Хусусиятҳои муҳити таълим</b> - «буришҳо»-и муҳит</li> <li>4. <b>Алоқаманд кардани машғулият бо принсипҳои муносибати босалоҳият</b> - шарҳи методологӣ</li> </ol> <p><b>Шакли кор:</b> баррасӣи умумӣ + саволҳои фаъолкунанда аз ҷониби тренер + ҷамъбасти натиҷаҳои асосӣ</p>
6. Худбаҳодиҳӣ. Супориши тестии 1.2.	10 дақиқа	Инфироидӣ пур кардани саволнома (тест) → худбаҳодиҳӣ бо истифода аз калидҳо → баррасӣи мухтасари ақидаҳои асосӣ
7. Амалия «Устохонаи педагогӣ»	15 дақиқа	Ташкили гурӯҳҳо аз рӯйи ихтисоси фаннӣ. Иҷрои вазифаҳо: 1) табдил додани вазифа, 2) вазъиятҳо аз амалияи мактабӣ.
8. Рефлексия (Инъикос)-и рӯз	5 дақиқа	Иштирокчиён барои посух додан ба 1-2 савол интиҳоб мекунанд → ҷавобҳои кӯтоҳ → рӯзро бо хулосаи мусбат ба анҷом мерасонанд

Марҳилаи 1. «Биёед аз мисоли одӣ оғоз мекунем»: машғулияте, ки эҳё шуд/Вазифаи магнитӣ (8–10 дақиқа)

**Мақсад:** фаъол гардондани таҷрибаи иштирокчиён, мубодилаи намунаҳои амалӣ ва фароҳам овардани заминаи устувор барои кори минбаъда.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Вазифаро шарҳ медиҳад (слайд 21) – 1-2 дақиқа</b> – Хоҳиш мекунад, ки аз ду вазифа якеро интихоб кунанд ва онро дар давоми 3 дақиқа иҷро кунанд. Сипас, аз ҷойи худ муаррифии кӯтоҳе мекунад. – Боварӣ ҳосил мекунад, ки гурӯҳҳо яке аз вазифаҳоро интихоб кардаанд.	– Ҳар як гурӯҳ вазифаеро интихоб мекунад: «Машғулияте, ки эҳё шуд» ё «Вазифаи магнитӣ».
<b>2. Кори гурӯҳӣ (3-4 дақиқа)</b> – Вақтро пайгирӣ мекунад – Ёдрас мекунад: кӯтоҳ баён намоед, то тавонед натиҷаро пешниҳод кунед.	– Иҷрои вазифа – 1-2 тезисро барои муаррифӣ омода мекунад
<b>3. Муаррифиҳо аз ҷойи нишаст (3-4 дақиқа)</b> – Аз гурӯҳҳо хоҳиш мекунад, ки натиҷаҳои худро муаррифӣ кунанд (1 дақиқа барои ҳар як гурӯҳ) – 2-3 мисоли муваффақро дар флипчарт сабт кунед – <b>Таъкид кунед:</b> ҳар яки шумо аллакай таҷриба ва ақидаҳое доред, ки хонандагонро ҷалб мекунад. Муҳим аст, ки онҳоро эътироф ва рушд диҳед.	– Натиҷаҳоро мубодила мекунад (1 дақиқа барои ҳар як гурӯҳ) – Мисолҳои ҳамкоронро гӯш мекунад

#### Тавсияҳо барои тренер

1. *Вақтро пайгирӣ кунед ва марҳилаҳои корро идора кунед.* 3 дақиқа кори гурӯҳӣ + 5 дақиқа муаррифии кӯтоҳ (дар акси ҳол суръат аз даст меравад).

#### Марҳилаҳои 2 ва 3. Шарҳи мухтасар + Таҳлили вазъияти таълим – 35–40 дақиқа.

**Мақсад:** ба мушовирҳо мантиқи муносибати босалоҳият тавассути тағйир додани фаъолияти хонанда нишон дода, бубинад, ки ин чӣ гуна дар супоришҳо, вазъиятҳои таълим ва дастгирии методии омӯзгор инъикос ёфтааст.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Шарҳи мухтасари моҳияти муносибати босалоҳиятро пешниҳод мекунад – (слайд 22) – 3-5 дақ.</b> – Идеия асосиро ошкор мекунад: дониш ҳамчун восита, на мақсад) – 2-3 саволи фаъолкунанда медиҳад (вобаста ба вазъият, интихобан):	– Гӯш кардани баррасӣ. – Алоқаманд кардани идеяҳо бо амалияи методии онҳо. – Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд ва мисолҳо меоранд.
1. Кадоме аз ин тезисҳо имрӯз дар мактабҳо душвортар татбиқ мешавад? 2. Дар машғулиятҳои шумо, ки шумо иштирок мекунад, то кадом андоза дониш <i>барои ҳалли масъалаҳо истифода мешавад</i> , на барои бозгӯӣ? Шумо инро чӣ тавр ва бо кадом аломатҳо мешиносед? 3. Агар мо машғулиятро ҳамчун <i>фазои амал</i> ба ҷойи шарҳ баррасӣ кунем, чӣ гуна тағйир меёбад? Дар он сурат хонандагон ба кадом фаъолиятҳо машғул хоҳанд шуд?	
<b>2. Шарҳи фаъолияти омӯзгорро анҷом медиҳад (слайд 23) – 3-5 дақиқа.</b> – Ба тағйир додани шаклҳои кор дар синф диққат медиҳад – 2-3 саволи фаъолкунанда медиҳад ( <i>интихобӣ</i> ):	– Баррасӣ мекунад, ки кадом тағйирот барои омӯзгорон душвортаранд. – Муайян кардани самтҳои мушкилот барои дастгирии методӣ.

1. Кадоме аз инҳо барои омӯзгорон дар амалия <i>душвориҳои бештар эҳод мекунад?</i> 2. Хати марз байни «назорат камтар» ва аз даст додани идоракунии машғулиятҳо дар кучост? 3. Кадом одатҳои методӣ моро барои гузаштан аз санҷиши дониш ба рушди малакаҳо <i>бозмедоранд?</i> 4. <i>Барои мушовир</i> кадоме аз ин идеяҳо <i>дастгирӣ кардан осонтар аст?</i> (маслиҳатҳо, маводҳо, усулҳо) ва кадоме аз онҳо <i>душвортар аст?</i>	
<b>3. Супориши маъмулиро нишон медиҳад (слайд 24) – 3-5 дақиқа.</b> – Пешниҳод мекунад, ки на ба тарзи баён, балки ба амалҳои хонанда назар андозед – <i>2-3 саволи фаъолкунанда медиҳад (интихобӣ):</i>	– Вазифаро таҳлил мекунанд – Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд, фаъолиятҳо ва маҳдудиятҳои хонандаро тавсиф мекунанд
1. Хонанда бояд чиро дарк кунад ва чиро бояд дар хотир нигоҳ дорад? 2. Хонанда бо ин дониш баъди як ҳафта ё як моҳ чӣ кор карда метавонад? 3. Оё фаҳмидан мумкин аст, ки хонанда аз ин вазифа чӣ гуна хулоса мебарорад? 4. Дар кадом марҳилаи машғулият чунин супориш асоснок аст? (Ба дар кучо он ба рушд ҳалал мерасонад)? 5. Қисми осонтарини ин кор барои омӯзгор кадом аст? Чаро ин дар синфхонаҳо ин қадар маъмул аст?	
<b>4. Муқоиса бо супориш барои рушди салоҳиятҳо (слайд 25) – 5 дақ.</b> – Супориши дигаргунаро нишон медиҳад – Барои муайян кардани фарқиятҳо (интихобӣ) 2-3 савол медиҳад:	– Ду супоришро муқоиса мекунанд, ба саволҳо ҷавоб медиҳанд ва фарқиятҳоро муайян мекунанд
1. Дар фаъолияти хонанда дар муқоиса бо супориши қаблӣ чӣ тағйирот ба амал омадааст? 2. Кадом амалҳои зехнӣ дар ин ҷо ҳатмӣ мешаванд (таҳлил, интихоб, баҳс)? 3. Дар кучои ин супориш хонанда мустақилона қарор қабул мекунад, на аз рӯйи тартиби муайян ва тайёр? 4. Омӯзгор бо кадом нишонаҳо метавонад фаҳмад, ки хонанда <i>чӣ гуна мулоҳиза меронад, на танҳо чӣ ҷавоб медиҳад?</i> 5. Хонанда илова бар дониши фаннӣ, боз чӣ натиҷаи нав ба даст меорад? <b>Тренер хулоса мекунад:</b> муносибати босалоҳият тағйир додани мантиқи фаъолияти хонанда аст. Вазифаи мушовир ин аст, ки ба омӯзгор дар дидан/фаҳмидани ин фаъолият ва сохтори он кумак расонад.	
<b>5. Таҳлили вазъияти таълим (слайд 26) – 10-15 дақ.</b> <i>Слайдро намоиш медиҳад + лаҳзаи ташкилиро мегузаронад – 2 дақиқа .</i> – Вазифаҳо тақсим мекунад: ҳар як гурӯҳ <b>яке аз саволҳоро мегирад</b> (арзёбӣ, саҳми хонанда, идоракунии раванд, тағйирпазирӣ) – Кор кардани якчанд гурӯҳҳо дар як масъала қобили қабул аст (ин имкон медиҳад, ки равишҳо ва роҳҳои ҳал муқоиса карда шаванд). – <b>Саҳифаи 21- уми дастурро бо супориши таълимии «Ташкили ҶШС Тоҷикистон»</b> кушоянд (барои дидани матни пурраи супориш) – Корро оғоз мекунад ва ба гурӯҳҳо 2 дақиқа вақт медиҳад, то ҷавобҳои худро омода кунанд.	– Дастурро мекушоянд (саҳ. 21) – Вазифаро баррасӣ мекунанд ва посухи кӯтоҳро аз гурӯҳ омода мекунанд.

<p><i>Муаррифии ҷавобҳоро ташкил мекунад</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Пурсишро дар шакли доиравӣ мегузаронад ва ба навбат ба гурӯҳҳо саволҳои аз 1 то 4-ро медиҳад.</li> <li>– Ба ҳар як гурӯҳ <b>то 1 дақиқа вақт дода мешавад.</b></li> <li>– Баррасии кӯтоҳро ташкил мекунад, ки дар он идеяҳо ва роҳҳои ҳалли гуногунро барои як масъала ва мушкилот таъкид мекунад.</li> </ul> <p><i>Хулосаи умумиро мебарорад ва қайд мекунад, ки чӣ гуна мантиқи арзёбӣ, идоракунии ва натиҷаҳо ҳангоми гузаштан ба супориши ба салоҳият асосёфта тағйир меёбанд. Натиҷаҳо бо нақши мушовир пайваст мекунад: дастгирӣ, на назорат.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ҷавобро пешниҳод мекунанд</li> <li>– Ба дигар гурӯҳҳо гӯш медиҳанд ва равишҳоро муқоиса мекунанд</li> <li>– Хулосаи умумиро дар бораи фарқиятҳои байни супоришҳои анъанавӣ ва босалоҳияӣ таҳия мекунанд.</li> </ul>
<p><b>6. Таҳлили вазифаи таълимӣ (слайд 27) – 10-12 дақ.</b>  <b>Лаҳзаи ташкилӣ – 2 дақиқа</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Хоҳиш мекунад, ки <b>саҳифаи 22-и</b> модуло кушоянд (варақаи назоратӣ)</li> <li>– Иштирокчиёро ба гурӯҳҳои хурд (дунафарӣ ва сенафарӣ) муттаҳид мекунад.</li> <li>– Супориш муқаррар мекунад: дар дохили як гурӯҳ, як сенафара <b>супориши стандартиро таҳлил мекунад</b>, гурӯҳи дигар - <b>супориши босалоҳиятӣ</b> (дар мавзӯи «Ташкили ҶШС Тоҷикистон») - <b>1 дақ.</b></li> <li>– Шарҳ медиҳад: Шумо бояд зуд аз рӯйи меъёрҳо амал кунед ва «ҳа / қисман / не»-ро қайд кунед.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Дастурро кушода, рӯйхати санҷишро меҳонанд.</li> <li>– Кадом супориш таҳлил карда мешавад тақсим мекунанд (стандартӣ ё бар асоси салоҳият)</li> <li>– Варақаи назоратиро барои супориши интиҳобшуда пур мекунанд</li> </ul>

<p><b>Барраси натиҷаҳоро ташкил мекунад – 5-7 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <b>Супориши анъанавӣ:</b> барраси натиҷаҳоро пешниҳод мекунад.</li> <li>– Саволҳо медиҳад: Кадом қисмҳо аксар вақт ҳамчун «не» ё «қисман» қайд карда мешаванд?</li> <li>– Таваҷҷуҳро ба номувофиқатиҳои эҳтимоли дар баҳоҳо ҷалб мекунад</li> <li>– <b>Супориш бар асоси салоҳият:</b> аз шумо хоҳиш мекунад, ки меъёрҳоеро номбар кунед, ки барои онҳо аксар вақт ҷавоб «ҳа» аст</li> <li>– Ду профили супоришро муқоиса мекунад</li> </ul> <p><b>Хулоса</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Идеия асосии варақай назаротиро таъкид мекунад: «Агар ҷавоб 2-3 меъёр «ҳа» бошад, супоришро аллакай қадаме ба сӯи муносибати ба салоҳият асосёфта ҳисобидан мумкин аст».</li> </ul> <p><i>Дар бораи арзиши ин восита барои кори методӣ хулоса мебарорад:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Варақай назоратӣ воситаи назорат нест, балки воситаи сӯҳбат аст. Он ба мушовир ва омӯзгор кумак мекунад, ки дар бораи супориш бо забони умумӣ сӯҳбат кунанд.</li> <li>– Ҳатто риояи қисман ба меъёрҳо нуқтаи рушд аст, на хато.</li> <li>– Восита метавонад: <ul style="list-style-type: none"> <li>○ дар машқҳо</li> <li>○ ҳангоми таҳлили машғулиятҳо</li> <li>○ дар баррасии муштараки супоришҳо бо омӯзгорон истифода шавад.</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Натиҷаҳои таҳлили супориши маъмулӣ эълон карда мешавад</li> <li>– Натиҷаҳои таҳлили супориши бар салоҳият асосёфтаре пешниҳод мекунанд</li> <li>– Фарқиятҳоро дар асоси ҳамон меъёрҳо мебинанд</li> <li>– Дарк мекунанд, ки варақай назоратӣ таҳлил ва баррасиро бо омӯзгорон осон мекунад</li> </ul>
---	--

#### **Тавсияҳо барои тренер:**

1. *Супориши стандартиро ҳамчун нуқтаи ибтидоӣ истифода баред, на ҳамчун мақсади танқид. Муҳим аст, ки марзҳо ва мавқеи онро дар машғулият нишон диҳед, на ин ки «хуб» ва «бад»-ро муқобили ҳам гузоред.*
2. **Баҳсро на танҳо дар атрофи матни супориш, балки ба фаъолиятҳо ва натиҷаҳои хонанда низ равона кунед.** Иштирокчиёро пайваста ба саволи зерин баргардонед: *хонанда ҳангоми иҷрои супориш чӣ кор мекунад ва чиро меомӯзад?*
3. Нақши мушовирро таъкид кунед, яъне вазифаи асосӣ ин кумак ба омӯзгор аст, то бубинад, ки супоришро тақвият ё такмил додан муҳим аст.



**Марҳилаи 4. Машғулияти намунавӣ, ки бар асоси вазъияти таълимӣ тартиб дода шудааст: «Дастурҳо» – 35-40 дақиқа.**

**Мақсад:** Нишон додани он, ки чӣ тавр эҷоди «дастур» имкон медиҳад, ки бо ҷумлаҳои мураккаб дар рӯҳияи муносибати босалоҳият кор карда, муҳити таълимӣ фароҳам оварда мешавад.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>I. Муқаддима + Гузориши масъала – 10-15 дақиқа.</b>	
<p><b>1. Чӣ кор намекунад? (слайд 28) – 3-5 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <b>Суҳанронии муқаддимагии тренер:</b> «Акнун мо ба машғулияти намунавӣ мегузарем. Шумо ҳамчун хонанда кор мекунед ва вазифаи эҷодиро иҷро мекунед. Аммо пеш аз он ки оғоз кунем, биёед ба таври мухтасар ба тарзи таълими мавзӯи ҷумлаҳои мураккаб дар мактаб назар андозем. Ин ба мо имкон медиҳад, ки бошуурона ба машғулияти намунавӣ ворид шавем ва сипас аз нигоҳи методӣ ба он баргардем».</li> <li>– Шарҳҳои кӯтоҳ дар бораи слайд бидуни хондани пурра</li> <li>– <i>1-2 саволи фаъолкунанда медиҳад:</i> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ин равиш чӣ қадар пурқувват аст? Чаро он то ҳол ин қадар васеъ истифода мешавад? Он кадом малакаҳои забониро дар хонандагон рушд медиҳад?</li> <li>2. Агар хонанда ҳама чизро дуруст иҷро кунад, аммо андешаҳои худро ба таври мураттаб баён карда натавонад, оё ин мушкил бо хонанда аст ё бо усули таълим?</li> <li>3. Шумо одатан барои «эҳё» кардани синтаксис дар машғулият ба чунин вазифаҳо кадом қадамҳои методиро илова мекунед?</li> </ol> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Кӯтоҳ, бо хоҳиши худ ҷавоб медиҳанд.</li> <li>– Ба таҷрибаи таълимии худ алоқамандӣ доштанро мебинанд</li> </ul>
<p><b>2. Гардиши асосӣ (слайд 29) – 3-5 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Шарҳҳои кӯтоҳ дар бораи слайд бидуни хондани пурра</li> <li>– <i>1-2 саволи фаъолкунанда медиҳад:</i> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ба андешаи шумо, кадоме аз ин қадамҳо муҳим аст?</li> <li>2. Чӣ бештар хонандаро ба кор ҷалб мекунанд? Чаро?</li> <li>3. Оё дар машғулиятҳои шумо ҳолатҳои ҳастанд, ки дар онҳо хонанда метавонад маъно ё муносибати шахсии худро нисбат ба чизе баён/эҷод кунад?</li> </ol> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Як унсури равишро интихоб мекунанд ва дар бораи он шарҳ медиҳанд.</li> <li>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд ва ба ҷавобҳои ҳамкорон гӯш медиҳанд</li> </ul>
<p><b>3. Ду равиш (слайд 30) – 3-5 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ду роҳро мухтасар шарҳ медиҳад: аз назария ба амалия ва аз амалия ба назария</li> <li>– <i>1-2 саволи фаъолкунанда медиҳад:</i> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Чӣ тавр мо метавонем ин ду равишро муттаҳид кунем: аз яке чӣ ва аз дигаре чӣ гирифта метавонем?</li> </ol> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Тафовутҳои дар равишҳо сабт мекунанд</li> </ul>

<p>2. Аз рӯйи таҷрибаи шумо, хонандагонн кай фаъолтар мешаванд: вақте ки аввал қоида ё амал вучуд дорад?</p> <p>3. Шумо ҳангоми сохтани ҷумлаҳои мураккаб бо кадом душвориҳои маъмултарини хонандагон дучор мешавед?</p> <p>– Ба идея оварда мерасонад: имрӯз мо роҳро аз амалия то назария месанҷем</p>	<p>– Онҳо унсурҳои равишҳоро интихоб мекунанд ва онҳоро муттаҳид мекунанд</p> <p>Мисолҳоро аз таҷриба мубодила мекунанд</p>
<p align="center"><b>II. Шарҳи усули «Дастурҳо» (слайдҳои 31, 32) – 3-5 дақиқа.</b></p>	
<p>– Слайди 31-ро нишон медиҳад, мухтасар шарҳ медиҳад, ки “Дастурҳо” дастурҳои қадам ба қадам барои амал мебошанд ва метавонанд шаклҳои гуногун дошта бошанд.</p> <p>– Ба сохтори содаи дастурҳо диққат медиҳад</p> <p>– Слайди 32-ро бо намунаи дастурҳо оид ба истифодаи сатили Аҷузакампир нишон медиҳад</p> <p>– Синтаксисро таҳлил намекунад</p>	<p>– Мантиқи пайдарпайии дастурро ғуш ва сабт секунад</p> <p>– Мисолро ҳамчун шакли намуна қабул мекунанд</p>
<p align="center"><b>III. Машғулияти намунавӣ (моделӣ) – 20-25 дақиқа.</b></p>	
<p><b>1. Муқаррар кардани вазифа ва интиҳоби вазъият (слайд 33) – 2-3 дақ.</b></p> <p>– Супоришро дар слайд меҳонад</p> <p>– Дунафараҳоро ташкил медиҳад ва аз 3-4 дунафарӣ хоҳиш мекунад, ки мавзӯ/вазъияти интиҳобшуда ё ихтирошударо, ки барои он дастур тартиб дода мешавад, бо овози баланд номбар кунанд.</p> <p>– Бори дигар ба сохтори дастурҳо диққат медиҳад</p>	<p>– Бо вазифа шинос мешаванд</p> <p>– Мавзӯҳои интиҳобшударо баён мекунанд</p>
<p><b>2. Кор бо дунафараҳо – 7 дақиқа</b></p> <p>– Кори дунафараҳоро мушоҳида мекунад</p> <p>– Дар ҳолати зарурӣ саволҳои дақиқкунанда мепурсад</p> <p>– Хотиррасон мекунад, ки ҷумлаҳои мураккаби тобеъ ва пайвастро истифода баранд</p>	<p>– Пайдарпайии мантиқиро баррасӣ мекунанд ва қадамҳои дастурҳоро, аз ҷумла ҷумлаҳои мураккаби пайвастро дар матни дастурҳо менависанд.</p>
<p><b>3. Муаррифи + таҳлили синтаксисӣ – 10 дақ.</b></p> <p>– Тартиби дақиқро барои муаррифи муқаррар мекунад: хондани дастурҳо → ҷудо кардани як ҷумлаи мураккаб → шарҳи мухтасари вазифаи он</p> <p>– 3-4 дунафариро интиҳоб мекунад, даъват мекунад, вақтро пайгирӣ мекунад</p> <p>– Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки саволҳои дақиқкунанда диҳанд: Чаро он ҷумлаи мураккаб ё ҷумлаи сода аст? Агар онро бо ҷумлаи сода иваз кунанд, ҷӣ тағйир меёбад?</p> <p>– Агар дунафараҳое зиёд бошанд, ки меҳонад дастурҳоро хонанд, тренер метавонад 5-7 дақиқа илова кунанд.</p>	<p>– Дастурҳоро меҳонад</p> <p>– Ҷумлаҳои мураккаби тобеъ ва пайвастро нишон медиҳанд ва интиҳобро шарҳ медиҳанд.</p> <p>– Таҳлили қарорҳои синтаксисӣ</p>

### **Тавсияҳо барои тренер**

1. Шарҳи усулро мухтасар гузаронед - вазифаи шумо танҳо муқаррар кардани ҷаҳорҷӯба/нишон додани мантиқ аст.

2. Барои боварӣ ҳосил кунед, ки вазъияти дурустро интихоб кардаед, ҳатман бо 3-4 дунафараҳо мусоҳиба кунед - Ин унсури муҳими назорат дар машғулияти намунавӣ аст.
3. Дар муаррифиҳо на танҳо ба сифати дастурҳо, балки ба вазифаҳои ҷумлаҳои мураккаб низ диққат диҳед.

#### Марҳилаи 5. Таҳлили вазъияти таълим/машғулияти намунавӣ – 30–35 дақиқа.

**Мақсад:** фаҳмидан ва таҳлили машғулияти намунавӣ тавассути меъёрҳои асосии муносибати босалоҳият.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Саволҳо барои мулоҳизаронӣ (слайд 34) – 3 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Аз слайдҳо навбат ба навбат саволҳо диҳед</li> <li>– Ба ҳар савол 2-3 ҷавоб ҷамъ кунед</li> <li>– Гуногунии посухҳоро таъкид кунед</li> </ul> <p>Нуктаҳои 4 ва 5-ро бо истифода аз слайдҳои 35-37 баррасӣ кунед</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ҷавоб медиҳанд ва эҳсосоти худро нақл мекунанд</li> <li>– Таҷрибаро бо нақши хонанда алоқаманд мекунанд</li> <li>– Хулосаҳо тартиб медиҳанд</li> </ul>
<p><b>2. Таҳлили супориши таълимӣ (слайд 35) – 5 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <b>Лаҳзаи ташкилӣ.</b> Шарҳ медиҳад, ки <i>вазифаи таҳлилшаванда аз машғулияти намунавӣ «Дастурҳо» гирифта шудааст</i> (на як мисоли абстрактӣ). Саволи дақиқкунанда мепурсад: «Вазифа аз чӣ иборат буд? Шумо бояд чӣ кор мекардед?»</li> <li>– <b>Дар дунафараҳо/гурӯҳҳо.</b> Барои осонии истифода, хоҳиш кунед, ки саҳифаи 22-ро кушоянд ва барои ҳар як банди варақаи назоратӣ «Ҳа/Қисман/Не» қайд кунанд. – <b>1 дақ.</b></li> <li>– <b>Баҳси пешакӣ – 3-4 дақиқа.</b> Иштирокчиён навбат ба навбат нуктаҳоро аз назар мегузаронанд ва ҳама гуна фарқиятҳоро дар ҷавобҳо қайд мекунанд. <i>Саволҳои фаъолкунанда мепурсад (интихоби 1-2 ё ҳама)</i> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ба кадом саволҳо бештар «қисман» ҷавоб дода шуд? Чаро?</li> <li>2. Кадом меъёрҳо барои арзёбӣ душвортар буданд?</li> <li>3. Агар шумо чунин супоришро дар кори омӯзгор дида бошед, аввал бо ӯ кадом нуктаҳоро баррасӣ мекардед?</li> </ol> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Бо истифода аз варақаи назоратӣ вазифаро зуд арзёбӣ мекунанд</li> <li>– Арзёбиҳои худро асоснок мекунанд ва мавқеъҳоро муқоиса мекунанд.</li> <li>– Идеаҳои асосии методиро сабт мекунанд</li> </ul>
<p><b>3. Таҳлили муҳити таълим (слайдҳои 36-37) – 10 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <b>Баёни масъала.</b> Шарҳ медиҳад: <i>мо шароитро, ки дар он машғулияти намунавӣ сураи гирифт, таҳлил мекунем ва қўшиш мекунем, ки муҳити зистро тавассути амалҳо дарк кунем.</i></li> <li>– <b>Кор дар гурӯҳҳо – 2 дақиқа.</b> Аз онҳо хоҳиш кунед, ки барои 9 хусусияти муҳит аломати «Ҳа / Не» гузоранд (саҳ. 25).</li> <li>– <b>Баррасии умумӣ – 5-7 дақиқа.</b></li> </ul> <p>Барои ҳар як хусусият, тренер аз гурӯҳҳо хоҳиш мекунад, ки ҷавобро нишон диҳанд ё гўянд (масалан, бо бардоштани дастҳо). Мақсад <i>дидани гуногунии афкор аст</i>, на расидан ба як ҷавоб.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Гўш мекунанд ва варақаи назоратиро бо таҷрибаи шахсии худ дар иштироки машғулият алоқаманд мекунанд.</li> <li>– Муҳити таълимии машғулиятро арзёбӣ мекунанд</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Саволҳои дақиқкунанда мепурсад:</i> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Кадом хусусиятҳои муҳит бештар зоҳир шуданд?</li> <li>2. Дар кучо байни «ҳа» ва «не» дудила шудед?</li> <li>3. Дар машғулияти маъмулӣ кадом шароитҳоро фароҳам овардан душвортар аст? Чаро?</li> </ol> </li> <li>– <i>Баррасӣи интиҳобии хусусиятҳо</i> (дар натиҷаи посух додан ба саволҳо ё ихтилофи назарҳо ба миён меояд) .</li> </ul> <p><b>Мисол.</b> Нишондиҳандаи муҳити зист: <i>«Хатогиҳо ҳамчун сабаби таҳлил истифода мешаванд»</i></p> <p>– Шумо «ҳа»-ро қайд кардед. Оё дар машғулият вазъияте буд, ки ҷавоби нодуруст сабаби баҳс гардад? Омӯзгор чӣ кор кард ва онро чӣ гуна амалӣ кард?</p> <p><i>Хулоса:</i> 1. На ҳама чиз бояд «ҳа» бошад - ин муқаррарӣ аст, хеле кам рух медиҳад, ки ҳамаи нишонаҳои муҳит дар як машғулият амалӣ шаванд.</p> <p>2. Мо як хусусиятро ба таври гуногун мебинем — ин муқаррарӣ аст. Маҳз ҳамин тавр мушовир ҷангоми таҳлили машғулият бо омӯзгор ҳамкорӣ мекунад.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Бо амалияи воқеии мактаб баррасӣ, баҳс ва муқоиса мекунанд.</li> </ul>
<p><b>4. Таҳлили машғулият тавассути принципҳои муносибати босалоҳият (слайд 38) – 7-10 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <b>Тапшики қироат (2 дақиқа).</b> Хоҳиш мекунад, ки матни саҳифаи 26-ро кушоянд. Дастур медиҳад: <i>«На ҳамчун назария, балки ҳамчун воситаи таҳлили машғулият, ки нав дар он иштирок кардед, хонед».</i></li> <li>– <b>Баррасӣи гурӯҳӣ (2 дақиқа).</b> Аз гурӯҳ хоҳиш мекунад, ки <b>2-3 принципро муайян кунанд</b>, ки ба таври возеҳ амалӣ шудаанд. Шарҳ медиҳад: <i>«Муҳим нест, ки принципро номбар кунем, балки фаҳмидани он ки он чӣ гуна зоҳир шуд».</i></li> <li>– <b>Баҳси умумӣ (3-5 дақиқа)</b> Гурӯҳҳоро бо навбат мепурсад: <i>«Шумо кадом принципро интиҳоб кардед? Он чӣ гуна амалӣ карда шуд?»</i> Ё фарқиятҳои байни гурӯҳҳоро қайд мекунад.</li> </ul> <p><i>Аз саволҳо барои баҳсӣ истифода мебарад (интиҳобӣ):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ин принцип тавассути кадом амалҳои шогирдон намоён шуд?</li> <li>2. Дар сохтори супориш чӣ ин принципро «фаъл» кард?</li> <li>3. Агар ин унсур вуҷуд надошт, оё ин принцип ҳоло ҳам кор мекард?</li> <li>4. Барои шумо, ҳамчун мушовирҳо, «дидан»-и ин принцип дар машғулияти муқаррарӣ то чӣ андоза осон аст?</li> </ol> <p><i>Хулоса мекунад:</i> Принципҳои муносибати босалоҳият ҳамчун меъёр барои таҳлили машғулиятҳо ва супоришҳо хизмат мекунанд. Ин меъёрҳои мебошанд, ки мушовир метавонад ҷангоми баррасӣи машғулиятҳои амалӣ бо омӯзгор ба онҳо така кунад.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Матнро алоҳида меҳонанд</li> <li>– Гурӯҳ 2-3 принципро баррасӣ ва интиҳоб мекунад. Мисолҳои кӯтоҳи татбиқи онҳоро (тавассути супоришҳо, амалҳои хонандагон ва нақши тренер) таҳия мекунанд.</li> <li>– Шарҳҳои кӯтоҳ медиҳанд</li> <li>– Мефаҳманд, ки принципҳоро ҳамчун як воситаи таҳлили корӣ истифода бурдан мумкин аст</li> </ul>

### Тавсияҳо барои тренер

1. Дар мулоҳизаронӣ, машғулиятро бо таҷрибаи иштирокчиён алоқаманд кунед.

2. Барои гирифтани «ҷавобҳои дуруст» саъй накунед - арзиш дар тафовут дар мавқеъҳо ва баҳсҳо нухуфта аст.
3. Таъкид кунед, ки варақаи назоратӣ **воситаҳо барои таҳлил ва сӯҳбат мебошанд**, на назорат.

### **Марҳилаи 6. Кор бо супоришҳои тестӣ – Варақаи худбаҳодиҳии 1.2. (10 дақиқа)**

**Мақсад:** фаҳмидани идеяҳои асосии машғулият ва алоқаманд кардани онҳо бо амалияи таълимӣ.

<b>Фаъолияти тренер</b>	<b>Фаъолияти иштирокчиён</b>
<b>1. Лаҳзаи ташкилӣ (слайд 39) – 1 дақиқа.</b> – Шарҳ медиҳад: Ин санҷиши дониш нест, балки воситаи худбаҳодиҳӣ аст. Шумо саволҳои тестиरो худатон тафтиш мекунед.	– Гӯш мекунанд, бахши дастурро мекушоянд: Худбаҳодиҳӣ (Варақаи худбаҳодиҳии 1.2.)
<b>2. Иҷрои тестҳо (3 дақиқа)</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунанд, ки супоришҳои тестиरो алоҳида иҷро кунанд (Варақаи худбаҳодиҳии 1.2.)	– Супоришҳоро алоҳида иҷро мекунанд ва ҷавобҳоро қайд мекунанд.
<b>3. Муқоисаи ҷавобҳо бо истифода аз калидҳо (3–4 дақиқа).</b> – Ҷавобҳои дуруст (калидҳо)-ро нишон медиҳад. Аз иштирокчиён хоҳиш мекунанд, ки ҷавобҳои худро тафтиш кунанд, ҳама гуна нодурустиҳоро ислоҳ кунанд ва саволҳо диҳанд. Баррасии кӯтоҳ ташкил мекунанд.	– Ҷавобҳои худро бо калидҳо муқоиса мекунанд, ғалатҳоро ислоҳ мекунанд, саволҳои дақиқкунанда медиҳанд ва нуктаҳои норавшанро баррасӣ мекунанд.

#### **Калиди тестҳо**

1 – А, 2 – В, 3 – В, 4 – С, 5 – С, 6 – С

### **Марҳилаи 7. Амалия: «Устохонаи педагогӣ» – 30 дақиқа.**

**Мақсад:** мустаҳкам кардани фаҳмиш доир ба муносибати босалоҳият тавассути табилии амалии супоришҳои таълимӣ ва таҳлили мушкilotи маъмулӣ дар амалияи муассиса.

#### **Эзоҳ барои тренер:**

Дар охири рӯз, муҳим аст, ки сатҳи ҳастагии иштирокчиён, динамикаи гурӯҳ ва вақти воқеии боқимондари ба назар гирем. Вобаста ба вазъият, тренер метавонад қарор кунад, ки **ҳарду амалияро иҷро кунанд ва ё бо яке маҳдуд шаванд**. Агар гурӯҳ хаста бошад ё вақт маҳдуд бошад, тавсия дода мешавад, ки **амалияи 1-умро бо номи «Тағйир додани супориши таълимӣ» гузаронед, зеро он равшантар содатар аст ва сипас ба мулоҳизаи ниҳони рӯз гузаред**. Ин тартиб барои нигоҳ доштани ҷалби иштирокчиён ва таъмини анҷоми самаранок мусоидат мекунанд.

<b>Фаъолияти тренер</b>	<b>Фаъолияти иштирокчиён</b>
<b>1. Ташкили кор – 2 дақиқа.</b> – Иштирокчиёни дар асоси фан ба гурӯҳҳо муттаҳид мекунанд – Ба таври мухтасар шарҳ медиҳад, ки ҳоло корҳои амалӣ хоҳанд буд	– Ба гурӯҳҳои фанӣ тақсим мешаванд
<b>Супориши 1. Тағйир додани супориш (слайди 41) – 10-15 дақ.</b> – Хоҳиш мекунанд, ки саҳифаи 30-и модули шунавандаро кушоянд.	– Гурӯҳ вазифаеро интихоб мекунанд, онро тағйир медиҳад ва ҷадвалро пур мекунанд.

<ul style="list-style-type: none"> <li>– Супоришро дар слайд шарҳ медиҳад: як супориши муқаррарии таълимӣ (аз китоб ё амалия) гирифта, онро бо истифода аз ҷадвали табдил медиҳанд.</li> <li>– Гурӯҳҳоро ба муаррифии кӯтоҳ (то 1 дақиқа) даъват мекунад. Дар ҳолати зарурӣ саволҳои дақиқкунанда медиҳад.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Баррасӣ мекунад, ки хонанда дар асл кадом амалҳоро анҷом медиҳад ва чӣ натиҷаҳо ба даст меоварад.</li> <li>– Муаррифии кор</li> </ul>
<p><b>Супориши 2. «Дар ин ҷо чӣ ғалат аст?» (слайд 42) – 10 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <b>як вазъиятро</b> интихоб кунед (бо қуръакашӣ ё бо интихоби гурӯҳӣ)</li> <li>– Хоҳиш мекунад, ки ҷавобҳоро вобаста ба ҷадвали дастур сабт кунад: «Чӣ монеаи рушди салоҳиятҳо мегардад - чиро тағйир додан мумкин аст»</li> <li>– Вақтро назорат мекунад - 7 дақиқа барои иҷрои вазифа</li> <li>– Баромадҳои кӯтоҳро аз ҷониби гурӯҳҳо ташкил мекунад.</li> <li>– Робитаи байни қарорҳоро бо принципҳои муносибати босалоҳият таъкид мекунад</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Вазъиятро таҳлил мекунад, унсурҳои мушкул ва тағйироти эҳтимолиро муайян мекунад</li> <li>– Муаррифиҳои кӯтоҳ мекунад</li> </ul>

### Тавсияҳо барои тренер

1. Иштирокчиёро аз ҳад зиёд сарборӣ надихед; онҳо хаста шудаанд. Мақсад нигоҳ доштани ангежа ва гузариши ором ба анҷоми рӯз аст.
2. Зеҳни сунъиро барои истифодаи пешниҳод кунед.

### Марҳилаи 8. Мулоҳизарони (Инъикос)-и рӯз (7 дақиқа)

**Мақсад:** Ба иштирокчиён кумак расонидан дар таҳлили рӯз, муайян кардани он ки чӣ муҳим, ҷолиб ё ғайриҷамъшод буд ва машғулиятро бо эҳсосоти мусбат анҷом доданд.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Муқаддима ва шарҳи шакли кор (слайд 43) – 1 дақиқа</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Эълон мекунад: «Барои ҷамъбасти рӯз, биёед кӯшиш кунем, ки кашфиёт ё мушоҳидаи асосии ҳар яки мо имрӯз чӣ буд, фаҳмем».</li> <li>– Слайди «Мулоҳизарони (рефлексия)-и рӯз»-ро нишон медиҳад</li> <li>– Дастурҳо: «<b>Як ё ду саволро интихоб кунед</b>, ки мехоҳед ба онҳо ҷавоб диҳед. Шумо як дақиқа вақт доред, ки дар ин бора фикр кунед».</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Бо саволҳо ба слайд менигаранд</li> <li>– 1-2 саволро интихоб мекунад, қайдҳо менависанд ё танҳо дар бораи ҷавоб фикр мекунад</li> </ul>
<p><b>2. Баррасии умумӣ (5 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Пас аз як дақиқаи андешаронӣ, пурсиш аз ҷойи нишаст оғоз мешавад</li> <li>– Сохтори пурсиш: барои саволи аввал: 2-3 иштирокчӣ; барои саволи дуюм: 2-3 иштирокчӣ ва ғайра. Бо саволи панҷум («Эҳсоси асосие, ки ман бо он аз машғулият меравам...») анҷом диҳед.</li> <li>– Хулоса: «Имрӯз шумо муносибати босалоҳиятро на ҳамчун як идея, балки ҳамчун як раванди зинда таҷриба кардед. Барои иштирокотон ташаккур».</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ҷавобҳои худро аз ҷойи нишаст мухтасар нақл мекунад</li> <li>– Ба дигар иштирокчиён гӯш медиҳанд ва онҳоро бо эҳсосоти худашон алоқаманд мекунад</li> </ul>

### Тавсияҳо барои тренер

1. Мулоҳизаронӣ бояд **сабук** ва **озод бошад**. Агар гурӯҳ хаста бошад, шумо метавонед дар як доира истода, мулоҳизаронӣ намоед. Кӯшиш накунад, ки ҳама посух диҳанд; муҳим аст, ки **ҳама** натиҷаҳои худро дар заҳни худ сабт кунанд.

## РӯЗИ ДУЮМ. МАШҒУЛИЯТИ 4

### Мавзуи 3. «Муҳити таълимии рақамӣ ва зеҳни сунъӣ: воситаҳо барои омӯзгорон ва мушовирҳо»

Сенарияи машғулияти чорум (160 - дақиқа)

Марҳила	Вақт	Фаъолияти асосӣ
1. Машқ. «Дирӯзро ба ёд оред»	10 дақиқа	Машқ дар гурӯҳи хурд: иштирокчиён рӯзи гузаштаро ба ёд меоранд ва лаҳзаҳои муҳимро нақл мекунанд. Эҳсосоти мусбатро ба вучуд меоранд ва ба мавзуи нав мегузаранд.
2. «Биёед бо мисоли одӣ оғоз кунем»	20 дақиқа	Се супориш аз дастур: кор бо изҳорот (ба таври инфиродӣ), саволҳо барои андеша (дар гурӯҳҳо), вазъияти хурд (дар гурӯҳҳо) → баррасии кӯтоҳ
3. Кор бо варақҳои иттилоотии 1.3.	50 дақиқа	<p><b>Кор бо ҷадвалҳо ба таври мутамарказ/дақиқ (5–8) .</b> Иштирокчиён унсурҳои асосии муҳити рақамии таълимиро таҳлил мекунанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <b>Ҷадвали 2:</b> Тарафҳои мусбат ва манфии муҳити таълимии рақамӣ (гурӯҳҳо як тарафҳои мусбат ва манфии муҳимро қайд мекунанд ва интиҳоби худро мухтасар асоснок мекунанд)</li> <li>– <b>Ҷадвали 3:</b> Захираҳои рақамӣ барои омӯзгор (муайян мекунад, ки кадом захира бештар ба рушди салоҳиятҳои калидӣ мусоидат мекунад)</li> <li>– <b>Ҷадвали 4:</b> Усулҳои истифодаи зеҳни сунъӣ (усулҳои сода ва қулайро муайян намуда, онҳоро аз рӯи дараҷаи омодагӣ ба амал татбиқ мекунанд).</li> <li>– <b>Ҷадвали 5:</b> Имконият ва хатарҳо (муайян кунед, ки кадом таъсиротро фавран истифода бурдан мумкин аст ва кадоме аз онҳо эҳтиёткориро талаб мекунад, як хатари асосиро интиҳоб кунед ва роҳи кам кардани онро пешниҳод кунед)</li> </ul> <p><b>Хулоса:</b> Усули «3 далел – 2 савол – 1 шарҳ» → кор бо дунафараҳо → пурсиши доиравӣ</p>
4. <b>Худбаҳодиҳӣ</b> <b>Варақҳои худбаҳодиҳии 1.3</b>	30 дақиқа	Иҷрои инфиродии супоришҳои тестӣ → мубодилаи дунафарӣ → худбаҳодиҳӣ бо истифода аз калидҳо ва баррасии нуктаҳои нофаҳмо.
5. <b>Амалия:</b> «Зеҳни сунъӣ ва муҳити таҳсилоти рақамӣ»	30 дақиқа	<p><b>Амалияи 1 :</b> «Ман ва муҳити таълимии рақамӣ» (худбаҳодиҳӣ, 3-4 дақиқа).</p> <p><b>Амалияи 2:</b> «Тарроҳии муҳит – тарҳрезии машғулият». Кори сенафара: тарҳрезии машғулият бо истифода аз қолаби «Муҳит - Амал - Салоҳият» → намоиши кори таҳияшуда → «Сафар дар намоишгоҳ» бо робитаи мутақобилаи «Ду ситора ва як хоҳиш»</p> <p><b>Амалияи 2:</b> «Хонанда + зеҳни сунъӣ» (8–10 дақиқа)</p> <p><b>Амалияи 3:</b> «Омӯзгор + зеҳни сунъӣ» (25 дақиқа, кори гурӯҳӣ бо зеҳни сунъӣ + «Чархофалак»)</p>

### Марҳилаи 1. Дирӯзро ба ёд оред ( слайди 2) – 5–7 дақ.

**Мақсад:** эҷоди рӯҳияи мусбати эмотсионалӣ, барқарор кардани ҷараёни кори дирӯза ва робитаҳо байни мавзӯҳо.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
1. <b>Иштирокчиёнро хайрамақдам намуда</b> , оҳанги умумии машғулиятро муайян мекунад: “Аз машқи одӣ оғоз мекунем — биёед таҷрибаи дирӯзро ба ёд орем”	– Омодагӣ барои сӯҳбати ғайрирасмӣ
2. Слайди «Дирӯзро ба ёд оред»-ро нишон медиҳад. Вазифаро мухтасар шарҳ медиҳад: «Ба саволҳо мувофиқи хоҳиши худ ҷавоб диҳед - як ё ду ҷумла кофӣ аст».	– Ба слайд нигоҳ мекунам ва рӯзи гузаштаро ба ёд меоранд.
3. <b>Савол медиҳад</b> – Дирӯз чӣ гуна оғоз ёфт? ва 1-2 иштирокчиро барои посух додан даъват мекунад. – Занҷираи саволҳоро бо иштироки дигар иштирокчиён идома медиҳад – Марҳиларо ҷамъбаст мекунад, аз иштирокчиён изҳори сипос мекунад ва аз ҳазл истифода мебарад	– Ба як қатор саволҳо ҷавоб медиҳанд, лаҳзаҳои муҳим ва эҳсосотро ба ёд меоранд.

#### Тавсияҳо барои тренер:

- Фазои озодро нигоҳ доред, аз шӯҳиҳо ва табассумҳои мувофиқ истифода баред.
- Ба ҳар як савол 1-2 ҷавоб кофӣ аст.

### Марҳилаи 2. «Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем» (слайди 5) – 10-12 дақиқа

**Мақсад:** фаъл гардондани таҷриба ва омода сохтани замина барои фаъолияти минбаъда.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
1. <b>Дастурҳо ва маводди дар дастурамал овардашударо риоя мекунад.</b> – Се вазифа медиҳад: 1) кор бо тасдиқҳо (алоҳида) 2) саволҳо барои андеша (дар гурӯҳҳо) 3) вазъияти хурд (дар гурӯҳҳо). – Вақтро пайгирӣ мекунад	– Кор бо тасдиқҳо ба таври инфиродӣ анҷом дода мешавад. – Дар гурӯҳҳо саволҳо барои андеша ва вазъияти хурд баррасӣ карда мешаванд. – Ҷавобҳои худро мубодила мекунам
2. <b>Кори гурӯҳӣ (3-4 дақиқа)</b> – Вақтро пайгирӣ мекунад – Ёдоварӣ: муаррифии натиҷаро кӯтоҳ баён кунед.	– Иҷрои вазифа – 1-2 тезисро барои муаррифӣ омода мекунам
3. <b>Муаррифиҳо аз ҷойи нишаст (3-4 дақиқа)</b> – Аз гурӯҳҳо хоҳиш мекунад, ки натиҷаҳои худро муаррифӣ кунанд (1 дақиқа барои ҳар як гурӯҳ) – 2-3 мисоли муваффақро дар флипчарт сабт кунед – <b>Таъкид мекунад:</b> ҳар яки шумо аллакай таҷриба ва идеяҳои доред, ки хонандагонро ҷалб мекунам. Муҳим аст, ки онҳоро эътироф ва рушд диҳед.	– Натиҷаҳои мубодила мекунам (1 дақиқа барои ҳар як гурӯҳ) – Мисолҳои ҳамкоронро гӯш мекунам

#### Тавсияҳо барои тренер

1. Кор бо изҳорот бояд хеле зуд анҷом дода шавад: ҷавобҳои ҳа/не/боварӣ надоранд. Фавран таъкид кунед: «Баъдтар, ҳангоми кор бо матн, шумо метавонед ҷавобҳоро пайдо кунед».



2. Саволҳо барои андешаронӣ дар гурӯҳ ба муддати як дақиқа баррасӣ карда мешаванд ва баъдан як пурсиши кутоҳи давравӣ анҷом дода мешавад. Суръати баландро нигоҳ доред.
3. Дар ин марҳила ба вазъияти хурд диққати асосӣ дода мешавад: ба гурӯҳҳо 2-3 дақиқа вақт диҳед, то омода шаванд. Аз онҳо на танҳо номгузориҳои роҳи ҳал, балки мақсади онро низ шарҳ диҳанд: «Ин роҳи ҳал барои чӣ аст? Мо бо ин ба чӣ ноил шудан меҷӯем?»
4. Баррасӣ бояд пурмазмун ва динамикӣ бошад.

**Қадами 3. Кор бо варақаи иттилоотии 1.3. – «Муҳити таълимии рақамӣ» (45 дақиқа)**

**Мақсад:** таҳлили унсурҳои асосии муҳити таълимии рақамӣ ва арзёбии таъсири онҳо ба рушди салоҳиятҳои калидӣ дар амалияи мактабӣ.

<b>Фаъолияти тренер</b>	<b>Фаъолияти иштирокчиён</b>
<b>1. Гузориши вазифа ва ташкили кор (1 дақиқа)</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Мақсад изҳор карда шуд: баррасии муҳити таълимии рақамӣ ҳамчун захира барои рушди салоҳиятҳои калидӣ</li> <li>– Сохтори корро мухтасар шарҳ медиҳад: таҳлили пайдарпайи ҷадвалҳо (аз 2 то 5)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Гӯш мекунанд ва барои кори гурӯҳӣ омода мешаванд.</li> </ul>
<b>2. Кор бо ҷадвали 2 – «Ҷанбаҳои мусбат ва манфии муҳити таълимии рақамӣ» (слайд 6) – 10 дақиқа</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Хоҳиш мекунанд, ки қисмати 5-ро хонанд ва дар гурӯҳҳо як плюс ва <b>як минуси асосиро муайян кунанд.</b></li> <li>– Таъкид мекунанд: асоснок кардани интиҳоб муҳим аст</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Матнро меҳонанд, интиҳоб мекунанд ва шарҳи мухтасар медиҳанд</li> <li>– Намоишҳои кӯтоҳ аз гурӯҳҳо (1 дақиқа барои ҳар як).</li> </ul>
<b>3. Кор бо ҷадвали 3 – «Усулҳои истифодаи зеҳни сунӣ дар машғулиятҳо» (слайд 7) – 12-15 дақ.</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба мизи навбатӣ мегузаранд</li> <li>– Хоҳиш мекунанд, ки ҷадвалро аз назар гузаронанд ва баррасӣ кунанд, ки кадом усулҳо қулайтар <b>ва осонтаранд</b> + кадоме аз онҳо барои рушди салоҳиятҳои калидӣ <b>таъсири бештар доранд.</b></li> <li>– Шарҳ медиҳад: Зарур аст, ки мухтасар шарҳ дода шавад, <i>ки чаро ин усули мушаххас истифода мешавад ва чӣ гуна онро ба машғулият ворид кардан мумкин аст.</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Дар гурӯҳҳо кор мекунанд ва усулҳоро мувофиқи осонии истифодашон тақсим мекунанд.</li> <li>– Аз ҳама муфидтаринашро интиҳоб мекунанд ва интиҳоби худро асоснок мекунанд.</li> <li>– Намоишҳои кӯтоҳ аз гурӯҳҳо (1 дақиқа барои ҳар як гурӯҳ).</li> </ul>
<b>4. Кор бо ҷадвали 4 – «Имкониятҳо ва хатарҳо» (слайди 8) – 7-10 дақ</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Хоҳиш мекунанд, ки бо ду сутуни ҷадвал кор кунанд: <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Пеш аз ҳама, таъсири мусбат, бартариҳои асосӣ</li> <li>2. <b>Хатарҳои асосие</b>, ки гурӯҳ онро муҳимтарин мешуморад.</li> </ul> </li> </ul> Далелҳои мухтасар ва мисолҳои воқеиро ташвиқ мекунанд.	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ҷадвалро таҳлил мекунанд</li> <li>– Таъсир ва хатарҳоро баррасӣ ва интиҳоб мекунанд</li> </ul>
<b>5. Хулоса (слайд 9) – 10-15 дақ.</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Слайдро нишон медиҳад «3 далел - 2 савол - 1 шарҳ»</li> <li>– Корро дар гурӯҳҳо ташкил мекунанд: пур кардани ҷадвал - 7 дақиқа.</li> <li>– <b>Пурсиши давравӣ</b> мегузаронад - 10 дақиқа.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Дунафарӣ 3 далели нав, 2 савол ва 1 шарҳ менависанд.</li> <li>– Натиҷаҳоро дар як пурсиши давравӣ мубодила мекунанд.</li> </ul>

**Тавсияҳо барои тренер:**

- **Ба суръати кор** диққат диҳед : ҳар як миз як қимати хурди мустақил аст, муҳим аст, ки баҳсҳоро кашол надихед.
- **Изҳороти кӯтоҳ ва асоснокро** ташвиқ кунед ва аз бозгӯи матн худдорӣ кунед.
- Агар шумо дастрасӣ ба интернет дошта бошед, **ба хидматҳои зеҳни сунъӣ иҷозат диҳед**, ки намунаҳои захираҳо ва усулҳои рақамиро ҷустуҷӯ кунанд.

**Марҳилаи 4. Кор бо супоришҳои тестӣ – Варақаи худбаҳодиҳии 1.3. (слайдҳои 10, 11) – 7-10 дақ.**

**Мақсад:** фаҳмидани ғояҳои асосии машғулият ва алоқаманд кардани онҳо бо амалияи таълимӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Шарҳ медиҳад:</b> Ин санҷиши дониш нест, балки воситаи худбаҳодиҳӣ аст. Саволҳои тестино худатон тафтиш мекунед ( <b>1 дақиқа</b> )	– Гӯш мекунанд, бахши дастурро мекушоанд: Худбаҳодиҳӣ (Варақи худбаҳодиҳии 1.4.)
<b>2. Иҷрои тестҳо (3 дақиқа)</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунанд, ки супоришҳои тестино алоҳида иҷро кунанд	– Супоришҳоро алоҳида иҷро мекунанд ва ҷавобҳоро қайд мекунанд.
<b>3. Муқоисаи ҷавобҳо бо истифода аз калидҳо ва баррасӣ (5-7 дақиқа).</b> – Ҷавобҳои дуруст (калидҳо)-ро нишон медиҳад. – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунанд, ки ҷавобҳои худро тафтиш кунанд, ғалатҳоро ислоҳ кунанд ва саволҳо диҳанд. – Баррасии кӯтоҳ ташкил мекунанд	– Ҷавобҳои худро бо калидҳо муқоиса мекунанд, ғалатҳоро ислоҳ мекунанд, саволҳои дақиққунанда медиҳанд ва нуктаҳои норавшанро баррасӣ мекунанд.

**Калид барои тестҳо**

1 – в ; 2 – б ; 3 – в , D ; 4 – а ; 5 – б ; 6 – в ; 7 – б .

**Марҳилаи 5. АМАЛИЯ:** зеҳни сунъӣ ва муҳити таълимии рақамӣ (слайд 12) – 30 дақ.

**Мақсад:** татбиқи идеяҳои муҳити таълимии рақамӣ ва усулҳои зеҳни сунъӣ дар таълим.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>Амалияи 1. Ташхиси хурд «Ман ва муҳити таълимии рақамӣ» (5–7 дақиқа)</b> – Худбаҳодиҳиро ташкил мекунанд – <b>2 дақиқа.</b> Вақтро назорат мекунанд – Баррасии кӯтоҳ оид ба масъалаҳо – <b>3-5 дақиқа.</b>	– Худбаҳодиҳиро мустақилона анҷом медиҳанд – Дар ҳолати зарурӣ, саволҳо/натиҷаҳои худбаҳодиҳиро баррасӣ карда метавонанд.
<b>Амалияи 2. «Хонанда + зеҳни сунъӣ» (20 дақ)</b> – Корҳои гурӯҳӣ ташкил мекунанд – <b>5 дақиқа.</b> – Намоишҳоро идора мекунанд – 2 дақиқа барои ҳар як гурӯҳ – Пас аз баромадҳо, ӯ пешниҳод мекунанд, ки вазифаро бо истифода аз <b>варақаи назоратӣ арзёбӣ</b> кунанд.	– Дар гурӯҳҳо вазифаеро пешниҳод мекунанд ё мисолеро аз ҷадвал барои машқи худ мутобиқ мекунанд. – Муаррифиҳо мекунанд – Барои гирифтани фикру мулоҳизаҳо аз варақаи назоратӣ истифода мебаранд

**Тавсияҳо барои тренер**

1. **Амалияи 1** хеле зуд бояд гузарад, бинобар ин таъхир накунад: ин танҳо як ташхиси худбаҳоди муқаддимаӣ аст.
2. **Амалияи 2** – Суръати баландро нигоҳ доред: 5–7 дақиқа кор/омодагӣ ва 2 дақиқа барои муаррифӣ. Пас аз муаррифиҳо аз **варақаи назоратӣ** барои баррасӣ истифода баред.

## МАШҒУЛИЯТИ 5

### Мавзуи 4. «Намудҳо ва принципҳои ташкили дастгирии методӣ дар муассисаи таълимӣ ва ноҳияҳо»

Сценарияи МАШҒУЛИЯТИ панҷум (160 - дақиқа)

Марҳила	Вақт	Фаъолияти асосӣ
1. «Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем»	10 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>Корҳои инфиродӣ бо изҳороти дуруст/нодуруст</li> <li>Баррасии интиҳобии умумии изҳорот тавассути саволҳои фаъолкунанда</li> </ul>
<p>Омӯзиши мундариҷа</p> <p>2. Шаклҳои инфиродӣ – 30 дақиқа</p> <p>3. Шаклҳои дастаҷамъӣ ва гурӯҳии дастгирии методӣ – 40 дақ.</p>	50 дақиқа	<p><b>Шаклҳои инфиродии дастгирии методӣ</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Кор бо матн: Интиҳоб ва муқоисаи ду шакли алоҳидаи кори методӣ</li> <li>Таҳлили шакл тавассути хусусиятҳо: чӣ рушд меёбад, хатарҳо, шартҳои татбиқ (пур кардани ҷадвал)</li> <li>Таҳияи қоида: <i>кай ва кадом шакл барои пешниҳод ба омӯзгор мувофиқ аст</i></li> <li>Муаррифӣ ва баррасӣҳои кӯтоҳ</li> </ul> <p><b>Шаклҳои коллективӣ ва гурӯҳии дастгирии методӣ</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Кор бо дунафараҳо, интиҳоби як шакли коллективӣ</li> <li>Эҷоди овеза/флаер (он барои кӣ аст, чӣ пешниҳод мекунад, чӣ фарқ дорад, чаро санҷидан арзанда аст)</li> <li>«Хариди методӣ»: <ul style="list-style-type: none"> <li>дидани овезаҳо - интиҳоб бо истифода аз варақаҳои «харидан/шубҳа кардан»</li> </ul> </li> <li>Баррасии кӯтоҳ дар бораи шаклҳои маъмултарин</li> </ul>
4. Воситаҳои мушовир: Кортҳои ташҳисӣ	30 дақиқа	<p><b>Харитаи мушкilotи омӯзгорон (Замимаи 2)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Таҳлили сохтори харита</li> <li>1-2 қисмати асосии мушкilotро интиҳоб кунед</li> <li>Баррасии дақиқии калимаҳо ва пуррагии харита</li> <li>Таҳияи тавсия: Чӣ тавр дар амалияи мушовир харитаро истифода бурдан мумкин аст</li> </ul> <p><b>Харитаи хизматрасонии методи мактаб (Замимаи 3)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Интиҳоби ду бахши асосӣ + арзёбии ҳолат</li> <li>Муайян кардани минтақаи рушд</li> <li>Баррасии қарорҳои идоракунӣ ва методӣ дар асоси маълумоти харита</li> </ul>
5. Мулоҳизаронӣ	10 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>Фаҳмидани нақши мушовир ва арзиши шаклҳои омӯхташуда</li> </ul>
6. Худбаҳодиҳӣ Варақаи худбаҳодиҳии 1.4	10 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>Иҷрои инфиродии супоришҳои тестӣ</li> <li>Худбаҳодиҳӣ бо калидҳо ва баррасии масъалаҳои норавшан ё баҳсбарангез</li> </ul>
7. Амалия: Дастгирии методӣ барои омӯзгорон 2. «Ақсия (амал)-и методӣ»	30 дақиқа	<p><b>Амалияи 1. «Ҳолати маъмулӣ»</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Кор бо профили маъмулии омӯзгор</li> <li>Интиҳоби шаклҳои дастгирии методӣ</li> <li>Таҳияи нақшаи кӯтоҳи дастгирӣ</li> </ul> <p><b>Амалияи 2. Лоихаи хурд «Ақсия (амал)-и методӣ»</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Шинос шудан бо вазифа</li> <li>Ташкили гурӯҳҳои хурд; шарҳи он, ки лоиха дар марҳилаи ниҳоии курс амалӣ карда мешавад</li> </ul>

### Марҳилаи 1. «Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем» - 7-10 дақиқа

**Мақсад:** мушовирон бояд тасаввуроти худро фаъол гардонда, таҷрибаи амалиро дар ташкили дастгирии методӣ истифода баранд.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Вазифаи марҳиларо нишон медиҳад (слайд 15) – 1 дақиқа</b> – Кор бо тасдиқхоро ҳамчун «санчиши муқаррароти муносибати касбӣ» пешниҳод мекунад.	– Вазифаро ҳамчун имконияти андеша кардан дар бораи таҷриба ва амалияи худ қабул мекунад.
<b>2. Хоҳиш мекунад, ки изҳоротро алоҳида («дуруст/нодуруст») бидуни баррасӣ қайд кунад - 1-2 дақиқа.</b>	– Бо тасдиқҳо алоҳида кор мекунад
<b>3. Баррасӣ умумӣ – 5 дақиқа</b> – Баррасӣ интихобии изҳорот тавассути саволҳои фаъолкунанда: 1. Ба кадом изҳорот <i>розӣ шудан душвортар буд?</i> Чаро? 2. Кадом изҳорот <i>амалияи воқеиро инъикос мекунад</i> ва кадоме бештар ба интизориҳо ё шиорҳо монанданд? 3. <i>Кадам тазодеро</i> байни талаботи расмӣ ва кори воқеии методӣ мебинед ?	– Дар баҳс иштирок мекунад, мавқеи худро шарҳ медиҳанд ва аз амалия мисолҳо меоранд

#### Тавсияҳо барои тренер

- Мақсади ин марҳила равшан кардани мавқеъҳо аст, на пешниҳоди баёни дуруст.
- Номувофиқатхоро ҳамчун захира барои кори минбаъда бо принципҳои дастгирии методӣ ва нақши мушовир сабт кунед.

### Марҳилаи 2. Омӯзиши шаклҳои фардии кори методӣ – 30 дақиқа.

**Мақсад:** дар мушовирҳо ташаккул додани фаҳмиши бошууроонаи ҷиҳатҳои қавӣ, хатарҳо ва шароит барои татбиқи шаклҳои гуногуни дастгирии методии фардӣ барои омӯзгорон.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Гузориши мушкilot (слайд 16) – 1-2 дақиқа</b> – Супоришро дар слайд баррасӣ кунед – Шарҳ медиҳанд, ки матн на «барои аз нав нақл кардан», балки ҳамчун маводди корӣ барои қабули қарорҳои методӣ хонда мешавад.	– Ба хондани таҳлилӣ диққат медиҳанд
<b>2. Иҷрои супориш</b> – Қироати инфиродӣ – 7 дақиқа. – <i>Барои гурӯҳҳо вазифа муқаррар мекунад:</i> ду шакли дастгирии методро интихоб кунед, ҷадвали муқоисавиро пур кунед (чӣ рушд меёбад/хатар дорад/кай истифодааш мувофиқ аст) ва қоидаеро барои мушовир таҳия кунед - 10 дақиқа	– Онҳо матнро алоҳида меҳонанд – Дар гурӯҳҳо ду шаклро интихоб мекунад – Шаклхоро таҳлил мекунад, ҷадвалро пур мекунад, қоидаеро тартиб медиҳанд
<b>3. Муаррифии гурӯҳӣ ташкил мекунад – 2-3 дақиқа барои ҳар як гурӯҳ</b> – Дар охири муаррифӣ, 1-2 саволро барои баррасӣ диҳед:	– Натиҷаҳои муқоисаро пешниҳод мекунад ва қоидаеро шарҳ медиҳанд. – Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд

1. Барои кадом омӯзгорон дастгирӣ ва барои кадоме эҳтимолияти хатар хоҳад буд? 2. Дар кадом ҳолат ин шакл воқеан рушди омӯзгоронро дастгирӣ мекунад? 3. Ҳангоми пешниҳоди ин шакл мушовир бояд чиро ба назар гирад? (таҷрибаи омӯзгор, ангеа, марҳилаи рушди касбӣ) 4. Шумо кадом шаклро меҳафед дар наздиктарин муддат санҷед? Чаро?	
<b>4. Хулоса мекунад:</b> «шакли беҳтарин умуман» вучуд надорад, балки мувофиқ будани шакл барои вазифа, мазмун ва омӯзгор вучуд дорад – <b>1 дақ.</b>	– Натиҷаҳои корро бо амалияи ҳудашон алоқаманд мекунанд

#### Тавсияҳо барои тренер

- Боварӣ ҳосил кунед, ки гурӯҳҳо матнро аз нав нақл намекунанд, балки ҳамчун ҳалли масъалаҳо сӯҳбат мекунанд: *кай, ба кӣ ва чаро.*
- Агар вақт маҳдуд бошад, сатҳи гурӯҳ фарқ кунад ё динамика коҳиш ёбад, тренер метавонад шаклро танзим кунад:
  - дар марҳилаи интиҳоб ба гурӯҳҳо пешниҳод кунед, ки ба ҷои ду шакл як шаклро таҳлил кунанд ва онро дар ҷадвал кор кунанд;
  - дар марҳилаи муаррифӣ, муаррифино ба як шакл кам кунед, аммо боварӣ ҳосил кунед, ки қоидаҳои тибқи роҳнамо риоя мекунад.

#### Марҳилаи 3. Омӯзиши шаклҳои коллективии кори методӣ – 35-40 дақиқа

**Мақсад:** дар мушовирҳо ташаккул додани фаҳмиши гуногунии шаклҳои коллективии кори методӣ ва меъёрҳои интиҳоби бошууронаи онҳо.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Гузориши мушкilot (слайд 17) – 1-2 дақиқа</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки ба дунафараҳоро муттаҳид шаванд – Супоришро дар слайд баррасӣ кунед – Таъкид кунед, ки шумо бояд қисмати 2.3-ро <i>варақгардон кунед</i> ва як шаклро интиҳоб кунед + овеа эҷод кунед	– дастурҳоро гӯш мекунанд ва дунафарӣ муттаҳид мешаванд
<b>2. Иҷрои вазифа дар дунафараҳо – 15 дақиқа.</b> – Хоҳиш кунед, ки қисмати 2.3-ро хонанд ва <b>як</b> шакли коллективии кори методиро интиҳоб кунанд – <b>5 дақиқа.</b> – Дунафараҳоро барои эҷоди овеа тибқи сохтори ҷадвал даъват кунед («барои кӣ», «он чӣ медиҳад», «он чӣ фарқ мекунад», «чаро кӯшиш кардан меарзад») – <b>10 дақиқа.</b> – Вақтро пайгирӣ кунед	– Дунафара матнро меҳонанд ва як шаклро интиҳоб мекунанд. – Дунафара як воситаи визуалӣ - овеаи шакли интиҳобшударо эҷод мекунанд
<b>3. Хариди методӣ (слайд 18) – 15-20 дақ.</b> – <i>Омодасозии фазо:</i> хоҳиш кунед, ки овеаҳои тайёрро дар деворҳо овезон кунанд – <b>2 дақиқа.</b> – Қоидаҳои «хариди методӣ»-ро шарҳ диҳед, ба ҳар як иштирокчи 5 варақа диҳед (онҳо 3 «Харид», 2 «Шубҳа» менависанд) – <b>2 дақ.</b> – хоҳиш кунед, ки овеаҳои чорабиниро алоҳида ва оҳиста интиҳоб/харанд кунанд – <b>10 дақиқа.</b>	– Овеаҳоро овехта, варақаҳоро барои «харидҳо» мегиранд ва омода мекунанд. – Дар атрофи «Намоишгоҳ» сайругашт мекунанд, овеаҳоро меҳонанд, арзёбӣ мекунанд ва варақаҳоро мегузоранд.
<b>4. Баррасии умумӣ:</b> 3 шакли беҳтаринро аз рӯи шумораи «харидҳо» муайян кунед, баррасии кӯтоҳ ташкил кунед - <b>5 дақиқа.</b>	– Дар баҳс иштирок мекунанд ва интиҳоби худро асоснок мекунанд

*Саволҳо барои баррасӣ:*

1. Ин шакл маҳз чӣ чизро «фурӯхт»: идея, натиҷа ё механизми дақиқ?
2. Чаро ин шакли мушаххасест, ки мушовирон омодаанд барои амалияи худ «харанд»?
3. Дар кадом шароит ин шакл воқеан кор хоҳад кард ва дар кучо не?

#### **Тавсияҳо барои тренер**

1. *Дунафараҳо маҷбур нестанд, ки муаррифӣ/таблиғ кунанд* - «овеза худаш кор мекунад», иштирокчиён мундариҷа ва дақиқии идеяро арзёбӣ мекунанд.
2. Хулосаро сабт кунед: муҳим он нест, ки «шакли беҳтарин» бошад, балки фаҳмидани он аст, ки *чаро* он талаботро ба худ ҷалб кардааст.

#### **Марҳилаи 4. Кор бо воситаҳои мушовир: Харитаҳои ташхисӣ – 35-40 дақиқа.**

**Мақсад:** Нишон додани он, ки чӣ гуна харитаҳои ташхисӣ метавонанд аз ҷониби мушовир барои банақшагири ва ташкили дастгирии методӣ дар сатҳи муассисаи таълимӣ ва ноҳия истифода шаванд.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>Замимаи 2. Харитаи ташхисии мушкилоти омӯзгорон – 17-20 дақ.</b>	
<b>1. Гузориши мушкилот (слайд 19) – 1 дақиқа</b> – саҳифаи 66-ро кушоянд – Шарҳи мухтасари вазифаро дар слайд пешниҳод кунед <b>2. Ба кор шурӯъ мекунанд, вақтро назорат кунед: 10 дақиқа барои хондан ва иҷрои супориш.</b>	– 1-2 қисмати муҳимро интиҳоб мекунанд – Баррасӣ: чӣ ба равшанӣ ниёз дорад/чӣ дар харита намерасад – Таҳияи тавсия барои мушовир
<b>3. Дар байни гурӯҳҳо пурсиши кӯтоҳе мегузаронад – 7 дақиқа.</b> – Саволҳоро пайдарпай диҳед ва гурӯҳҳоро навбат ба навбат пурсед: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Гурӯҳи шумо кадом қисматро интиҳоб кард? Гурӯҳи шумо чӣ? ва ғайра.</li> <li>• Чиро бояд дақиқ кард? Гурӯҳи шумо чӣ фикр дорад?</li> <li>• Ба фикри шумо чӣ намерасад?</li> <li>• Чӣ тавр мушовир метавонад ин харитаро дар амал истифода барад?</li> </ul> – Саволҳои дақиқкунанда мепурсад (интиҳобӣ, вобаста ба вазъият)	– Мухтасар эълон мекунанд: қисматҳои интиҳобшуда, пуррагӣ ва тавсияи онҳо – Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд
1) Дар ин харита чӣ ба сохтани як сӯҳбати боэътимод мусоидат мекунад? 2) Ба кадом нуктаҳо омӯзгорон аксар вақт расман посух медиҳанд? 3) Кадом посухҳои омӯзгорон метавонанд мушкилоти амиқтарро пинҳон кунанд?	
<b>Замимаи 3. Харитаи ташхисии хадамоти методии муассисаи таълимӣ – 17-20 дақ.</b>	

<p><b>1. Гузориши мушкilot (слайд 20) – 1 дақиқа</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Аз иштирокчиён хошиш мекунад, ки <b>замимаи 3, саҳифаи 68-и модуло</b> кушоянд</li> <li>– Шарҳи мухтасари вазифаро дар слайд пешниҳод мекунад <ul style="list-style-type: none"> <li>о 2 баҳши калидиро интиҳоб кунед</li> <li>о <b>ҳадди ақал яке</b> аз онҳоро аз ҷиҳати фарзӣ арзёбӣ кунед</li> <li>о як минтақаи рушдро муайян кунед</li> </ul> </li> </ul> <p><b>2. Ба кор шурӯ мекунад, вақтро назорат мекунад: 10 дақиқа барои хондан ва иҷрои вазифа.</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Бо харита шинос мешаванд</li> <li>– Дар гурӯҳҳо, ду баҳши муҳим интиҳоб карда мешавад</li> <li>– Ба як баҳш арзёбии фарзӣ (1-3) медиҳанд</li> </ul>
<p><b>3. Дар байни гурӯҳҳо пурсиши кӯтоҳе гузаронед – 7 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Саволҳоро пайдарпай диҳед ва гурӯҳҳоро навбат ба навбат пурсед: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Шумо кадом ду баҳшро интиҳоб кардед?</li> <li>• Шумо ба яке аз онҳо чӣ баҳо медиҳед?</li> <li>• Шумо кадом минтақаи рушдро муайян кардед?</li> <li>• Мушовир дар асоси ин маълумот кадом қарорҳоро қабул карда метавонад?</li> <li>• Чӣ тавр харитаро дар сатҳи муассисаи таълимӣ ё ноҳия истифода бурдан мумкин аст?</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Баҳшҳои интиҳобшуда, арзёбӣ ва самти рушди хадамоти методиро мухтасар эълон мекунанд</li> </ul>

#### Тавсияҳо барои тренер

1. **Суръати баландро** нигоҳ доред: мақсад нишон додани тарзи истифодаи восита аст.
2. Ба робитаи байни ташхис ва интиҳоби шаклҳои дастгирии методӣ таъкид кунед.

#### Марҳилаи 5. Мулоҳизаҳои педагогӣ (слайд 21) – 7-10 дақиқа

**Мақсад:** дарки таҷрибаи кор бо шаклҳои дастгирии методӣ ва сабти хулосаҳо аз мавқеи мушовир.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Саволҳоро як ба як хонед ва баррасӣ ташкил кунед – 7-8 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Саволҳои слайдро диҳед ва иштирокчиёни гуногунро дар посух ҷалб кунед</li> <li>– Ба нақши мушовир диққати махсус диҳед: ҳангоми посух додан, дақиқ кунед, ки чӣ гуна ин кор метавонад дар якҷоягӣ бо омӯзгорон кор кунад</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ҷавоб медиҳанд, андешаҳои худро баён мекунанд ва таҷрибаи машғулиятро бо амалияи худ алоқаманд мекунанд.</li> <li>– Хулосаҳоро аз мавқеи мушовир таҳия мекунанд</li> </ul>
<p><b>2. Хулоса кунед – 1-2 дақиқа</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– 2-3 идеяи асосии баёншударо мухтасар ҷамъбаст кунед ва онҳоро бо мақсадҳои дастгирии методӣ алоқаманд кунед.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Натиҷаҳоро бо хулосаҳои худ муқоиса мекунанд</li> </ul>

Марҳилаи 6. Кор бо супоришҳои тестӣ – Варакаи худбаҳодиҳии 1.4. (слайдҳои 22, 23) – 7-10 дақ.

**Мақсад:** фаҳмидани идеяҳои асосии машғулият ва алоқаманд кардани онҳо бо амалияи таълимӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Иҷрои саволнома (тест) (3 дақиқа)</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки супоришҳои тестиро алоҳида иҷро кунанд	– Супоришҳоро алоҳида иҷро мекунад ва ҷавобҳоро қайд мекунад.
<b>3. Муқоисаи ҷавобҳо бо истифода аз калидҳо ва баррасӣ (5-7 дақиқа).</b> – Ҷавобҳои дуруст (калидҳо)-ро нишон диҳед. – Аз иштирокчиён хоҳиш кунед, ки ҷавобҳои худро тафтиш кунанд, нодурустиҳоро ислоҳ кунанд ва саволҳо диҳанд. – Баррасии кӯтоҳ ташкил кунед	– Ҷавобҳои худро бо калидҳо муқоиса мекунад, ғалатҳоро ислоҳ мекунад, саволҳои дақиқкунанда медиҳанд ва нуктаҳои норавшанро баррасӣ мекунад.

Калиди тестҳо

1 – В, 2 – А, 3 – С, 4 – С, 5 – В, 6 – D, 7 – В

Марҳилаи 7. Амалияи «Дастгирии методӣ барои омӯзгорон» – 30-35 дақиқа.

**Мақсад:** рушд додани қобилияти мушовир дар интихоби шаклҳои дастгирии методӣ барои профили мушаххаси омӯзгор ва таҳияи нақшаи дастгирӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>Амалияи 1. «Ҳолати маъмулӣ» (слайд 24) – 20-25 дақ.</b>	
<b>1. Лаҳзаи ташкилӣ – 2 дақиқа.</b> – Хоҳиш кунед, ки модуро кушоянд – бахши Амалия, <b>саҳифаи 72</b> – Бо қуръакашӣ ё тақсимот, гурӯҳҳо <b>як профили омӯзгорро мегиранд</b> (ҳар як гурӯҳ профили худро дорад). – Таъкид кунед: <i>2 шакли дастгирии методиро интихоб кунед</i> , интихобро асоснок кунед ва <i>нақшаи кӯтоҳи дастгирӣ тартиб диҳед</i> (чӣ, чаро, аз куҷо сар мекунад)	– Гӯш мекунад ва дар ҳолати зарурӣ саволҳои дақиқкунанда медиҳанд. – Профили омӯзгорро мегиранд
<b>2. Иҷрои вазифа дар гурӯҳҳо – 10 дақиқа.</b> – Кори гурӯҳҳоро мушоҳида кунед, боварӣ ҳосил кунед, ки гурӯҳҳо вазифаро дуруст дарк кардаанд, мусоидат кунед – Вақтро назорат кунед ва дар ҳолати зарурӣ 1-2 дақиқа илова кунед.	– Гурӯҳ ду шакли дастгириро баррасӣ ва интихоб мекунад – Нақшаи кӯтоҳе барои ҳамкорӣ байни мушовир ва омӯзгор тартиб медиҳанд
<b>3. Муаррифии гурӯҳҳо</b> – Муаррифиҳоро ташкил кунед: <b>ба гурӯҳ қоидаҳоро то 2 дақиқа хотиррасон кунед</b> (бе тафсилот, танҳо мантиқи интихоб ва нақшаи кӯтоҳи роҳнамоӣ) – Саволҳо диҳед (интихобӣ, пас аз баромадҳо):	– Мухтасар шарҳ медиҳанд: профили омӯзгор - шаклҳои дастгирӣ - нақшаи амал – Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд



1. Чаро <i>ин шаклҳои дастгирӣ</i> барои омӯзгори мушаххас мувофиқ хоҳанд буд? 2. Интиҳоб чӣ гуна сурат гирифт, гунаҳо кадомҳо буданд? 3. Агар шумо ба ӯ шакли «номуносиб»-ро пешниҳод кунед, чӣ мешавад? 4. Барои <i>оғози дастгирии кори мушовир мантиқан аз ҷӣ бояд шуруъ кард ва чиро бояд ба таъхир гузошт?</i>	
<b>Амалияи 2. Лоихаи хурд «Амали методӣ» (слайд 25) – шарҳи мухтасар – 5 дақиқа.</b>	
<p><b>Муҳим:</b> дар ин марҳила кори амалӣ <b>анҷом дода намешавад</b>, балки танҳо муаррифӣ карда мешавад.</p> <p>1. Эълон кунед, ки лоихаи хурд <b>кори ниҳой хоҳад буд</b> ва баъдтар (дар охири омӯзиш) анҷом дода мешавад.</p> <p>2. <b>Гурӯҳҳои хурд (3-5 нафар)-ро</b> ташкил диҳед, ки баъдтар дар лоиха кор хоҳанд кард</p> <p>3. Таъкид кунед: сифати лоихаи хурд аз он вобаста аст, ки <i>иштирокчиён мавзӯҳои минбаъда</i> (муҳити таълимӣ, вазъиятҳои таълим, арзёбӣ) то чӣ андоза бошуурона меомӯзанд.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Бо талаботи лоихаи хурд шинос мешаванд</li> <li>– Таркиби гурӯҳи худро муайян мекунанд ва мефаҳманд, ки лоихаро яққоя анҷом диҳанд.</li> <li>– Хусусияти фарогири вазифаро дарк мекунанд</li> </ul>

#### Тавсияҳо барои тренер

1. Дар тафсилоти профилҳо ғўтавар наشاءед - *мантиқи интиҳоби шаклҳо муҳим аст*, на роҳи ҳалли беҳтарин.
2. Ба вақт диққат диҳед: семинар бояд динамикӣ бошад, бе муаррифиҳои тӯлонӣ.
3. Таъкид кунед, ки дастгирии методӣ *раванди дастгирӣ аст*, на як чорабиниҳои якдафъаина.
4. Лоихаи хурдро **тартиб диҳед**, то иштирокчиён дар тӯли курс ба «ҷамъовариҳои идеяҳо» шурӯъ кунанд.

#### Марҳилаи 8. Мулоҳизаронии рӯз (слайд 26) – 5-7 дақ.

**Мақсад:** Ба иштирокчиён кумак расонидан дар таҳлили рӯз, муайян кардани он ки чӣ муҳим, ҷолиб ё ғайриҷашмдошт буд ва машғулиятро бо эҳсосоти мусбат анҷом додан.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p>1. Муқаддима ва шарҳи шакли кор (слайд 43) – 1 дақиқа</p> <p>– Слайди «Мулоҳизаронии рӯз»-ро нишон диҳед</p> <p>– Дастурҳо: «<b>Як ё ду саволро интиҳоб кунед</b>, ки мехоҳед ба онҳо ҷавоб диҳанд. Як дақиқа барои фикр кардан диҳед.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– 1-2 саволро интиҳоб мекунанд ва дар бораи ҷавоб додан фикр мекунанд.</li> </ul>
<p>2. Баррасии умумӣ (5 дақиқа)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Пас аз як дақиқаи андеша, пурсиш аз ҷойи нишаст оғоз мешавад</li> <li>– Сохтори пурсиш: барои саволи аввал: 2-3 иштирокчӣ; барои саволи дуюм – 2-3 иштирокчӣ ва ғайра.</li> <li>– Дар пурсиши панҷум анҷом диҳед («Эҳсоси асосие, ки ман бо он аз машғулият меравам...»)</li> <li>– Ташаккур барои коратон, бо хатми модули 1 табрик меғўям.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ҷавобҳои худро мухтасар аз қойи нишаст баён мекунанд</li> <li>– Ба дигар иштирокчиён гӯш мдиҳанд ва онҳоро бо эҳсосоти хушашон алоқаманд мекунанд</li> </ul>

**РЎЗИ СЕЈОМ. МАШҒУЛИЯТИ 6**  
**МОДУЛИ 2. МУҲИТИ ТАЪЛИМӢ ҲАМЧУН ЗАХИРАИ РУШД**  
**Мавзуи 1. Муҳити таълим - заминаи рушди инфиродӣ ва касбӣ**

**Сенарияи машғулияти аввал (160 - дақиқа)**

Марҳила	Вақт	Фаъолияти асосӣ
<b>1. «Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем»</b>	20 дақиқа	<p>Фаъолномаи таҷрибаи шахсӣ тавассути се намуди фаъолият:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– баррасӣи изҳороти дуруст/нодурст</li> <li>– «Як нуқта барои диққат» - дар кӯҷаи мактаб ва чаро бароҳат аст</li> <li>– Супориш аз рӯйи акс барои машқ: баррасӣи муҳити синфхона ва таҳияи тағйироти хурд бидуни таъмир</li> </ul>
<b>2. Шарҳи мухтасар: Муҳит ҳамчун захираи рушд?</b>	40 дақиқа	<p>Фаҳмидани мафҳуми муҳити таълим тавассути:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– идеяи муҳит ҳамчун «Омӯзгори сеюм» (педагогикаи Монтессори)</li> <li>– таҳлили ҷузъҳои муҳит (физикӣ, муоширатӣ, фарҳангӣ)</li> <li>– баррасӣ дар бораи он ки чӣ гуна муҳит бо хонанда «сухан мегӯяд» ва ба ангеza, ташаббус ва тафаккур таъсир мерасонад</li> </ul>
<b>3. Амалияи хурд: Муҳит аз нигоҳи хонанда</b>	70 дақиқа	<p>Корҳои амалӣ бо воситаҳои таҳлил ва тағйир додани муҳит:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– кор бо варақаи назоратӣ «Муҳит аз нигоҳи хонанда» (алоҳида, дар мавқеи нақшбозӣ)</li> <li>– пурсиши зуд дар асоси натиҷаҳои варақаи назоратӣ</li> <li>– интихоби идеяҳо аз гурӯҳҳо оид ба беҳбудии муҳит бе сарфи буҷа ва муаррифии мухтасари онҳо</li> </ul>
<b>4. Мулоҳизаҳои педагогӣ</b>	15 дақиқа	<p>Баррасӣи пешакии масъалаҳои асосӣ:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– фаҳмиши нав дар бораи нақши муҳит</li> <li>– идеяҳои муҳим ва хулосаҳои ғайриҷашмдошт</li> <li>– арзиши амалии аалияҳои хурд</li> </ul>
<b>5. Худбаҳодиҳӣ Варақаи худбаҳодиҳии 2.1</b>	15 дақиқа	<p>Иҷрои инфиродии супоришҳои тестӣ → мубодилаи дунафарӣ → худсанҷиш бо истифода аз калидҳо ва баррасӣи нуктаҳои норавшан</p>

**Марҳилаи 1. «Биед аз мисоли одӣ оғоз кунем» – 20 дақиқа.**

**Мақсад:** такмил додани фаҳмиши мушовирон дар бораи муҳити таълим.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Кор бо изҳорот (слайди 4) – 5-7 дақиқа</b> – Шакли кор бо тасдиқхоро мухтасар шарҳ медиҳад: муҳим нест, ки тахмин кунед, балки бигӯед, ки чаро шумо чунин фикр мекунед. – Барои баррасӣ гурӯҳӣ ва баҳогузориҳои ҷавобҳо <b>2-3 дақиқа</b> вақт медиҳад – Дар асоси 2-3 изҳорот пурсиши кӯтоҳ мегузаронад: «Кӣ «ҳа» мегӯяд? Кӣ «не» мегӯяд?» ё аввал саволҳо ва сипас пурсиши кӯтоҳ мегузаронад. – Саволҳои <i>равшанкунанда медиҳад:</i>	– Дар гурӯҳҳои хурд, изҳоротро баррасӣ мекунанд ва як гунаи ҷавобро интиҳоб мекунанд. – Мавқеи худро ба таври мухтасар баён мекунанд – Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд
1. Кадом изҳорот шубҳаҳои бештарро ба бор овард? 2. Кадом ҷавобҳо гурӯҳро бештар тақсим карданд? Чаро? 3. Кадом изҳорот назари анъанавии мактабро инъикос мекунанд?	
<b>2. «Як нуқта барои диққат» (слайди 5) – 3-4 дақ.</b> – Хоҳиш мекунад, ки таҷрибаи шахсии худро ба ёд оранд – Бо 3-4 иштирокчӣ (бе баррасӣ гурӯҳӣ) муколамаи саволу ҷавоб баргузор мекунанд. – Таъкид мекунад: гап дар бораи «зебой» нест, балки дар бораи эҳсоси роҳат ва амният аст – Саволҳои <i>равшанкунанда медиҳад:</i>	– Ҷойи мушаххасро дар мактаб ба таври инфиродӣ ба ёд меоранд – Шифоҳӣ ҷавоб медиҳанд ва мисолҳои кӯтоҳ меоранд – Ба ҷавобҳои ҳамкорон гӯш медиҳанд ва онҳоро бо таҷрибаи худашон муқоиса мекунанд.
1. Чӣ чиз ин ҷойро «зинда» (гуворо, бароҳат) мегардонад? 2. Оё ин эҳсос бештар ба фазо алоқаманд аст ё ба он чизе, ки дар он ҷо рӯй медиҳад? 3. Оё дар мактаб ҷойҳои ҳастанд, ки «нохушоянд» бошанд? Чаро?	
<b>3. Супориш барои машқкунӣ (слайди 5) - 10-12 дақиқа</b> – <i>Аз синф хоҳиш мекунад, ки аксро бодиққат аз назар гузаронанд ва пеш аз иҷрои вазифа саволҳои роҳнамоикунида медиҳад - 3-4 дақиқа.</i>	– Ба акс нигоҳ мекунанд – Ҷавоб медиҳанд, яқдигарро пурра карда, ба нақши хонанда «ворид» мешаванд.
1. Ин синф чӣ гуна бо хонанда «сӯҳбат» мекунанд? 2. Оё он чизро ангезиш медиҳад: тафаккур, кунҷковӣ, шавқ ё танҳо бетараф аст? 3. Оё дар ин синф чизе ҳаст, ки аз ҷониби хонандагон сохта шудааст? Оё ин зарур аст? Чаро? 4. Ин ба хонанда чӣ паёмҳо медиҳад: «марҳамат», «шумо муҳим ҳастед», «шумо ҳаммуаллиф ҳастед» ё баръакс? 5. Оё чунин муҳит ба рушди ташаббускорӣ, эҷодкорӣ ва шахсият мусоидат мекунанд? <i>Таъкиди тренер: «Мо дигар синфро ҳамчун «хуб» ё «бад» баҳо намедиҳем. Мо меомӯзем, ки он ба хонанда чӣ маъно/сигнал/паёмхоро мерасонад.»</i>	
<b>Гузариш ба вазифа (дар гурӯҳҳо) – 3 дақиқа.</b> – Акнун, ки мо дидем, ки муҳит ба хонанда чӣ паёмҳо фиристода метавонад, биед дида бароем: кадом се унсури муҳитро бе таъмир тағйир додан мумкин аст ва ин барои хонанда чӣ маъно хоҳад дошт? – 3 дақ. <b>Пурсиши даврӣ мегузаронад – 3-4 дақиқа.</b>	– Гурӯҳҳо унсурҳоро баррасӣ мекунанд – Таъсири интизоршавандаро барои хонандагон муайян мекунанд

<ul style="list-style-type: none"> <li>– Навбат ба навбат аз гурӯҳҳо хоҳиш кунед, ки як тағйиротро дар синфхона + таъсир номбар кунанд</li> <li>– Пурсиши доиравӣ мегузаронад, боварӣ ҳосил мекунад, ки фикрҳо такрор намешаванд ва ҷавобхоро арзёбӣ намекунад.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Унсурҳои тағйиротро як ба як + паёмад, таъсир ба хонанда тавсиф мекунад.</li> </ul>
--	--

### Тавсияҳо барои тренер

1. Барои «ҷавобҳои дуруст» сабӣ накунад - гуногунии ақидаҳо ва шубҳаҳо арзишманданд.
2. Ба идеяи **тағйироти хурд таъкид кунед**: муҳитро ҳоло бе захираҳо ё таъмир тағйир додан мумкин аст.
3. Ба ҷойи он ки «Он то чӣ андоза зебо ба назар мерасад?», саволи **«Ин ба хонанда чӣ медиҳад?»** «ро пайваста пешниҳод намоед.

### Марҳилаи 2. Шарҳи мухтасар: Муҳит ҳамчун захираи рушд – 20 дақиқа.

**Мақсад:** рушди фаҳмиш дар бораи муҳити таълимӣ ҳамчун як система (физикӣ, муоширатӣ ва фарҳангӣ) дар байни мушовирон. Нишон додани он, ки чӣ гуна муҳит бо хонанда «сухан мегӯяд» ва ба тафаккур, ташаббус ва ҳолати эмотсионалии ӯ таъсир мерасонад.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Педагогикаи Монтессори (слайди 6) – 3-5 дақиқа</b>	
<p><b>Ба шарҳи назария мухтасар слайдро шарҳ диҳед:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Монтессори яке аз аввалин ва муваффақтарин мисолҳои идеяи «муҳит ҳамчун омӯзгори сеюм» аст. Кӯдак на аз он сабаб меомӯзад, ки ба ӯ чизе фаҳмонда мешавад, балки аз он сабаб, ки <b>муҳит амалро ташвиқ мекунад</b>.</li> <li>– Муҳит махсус «омода» шудааст: маводҳо дастрасанд, интиҳоб вучуд дорад, фазо барои мустақилият вучуд дорад.</li> <li>– Таъкид мекунад: Мо набояд «синфи Монтессори»-ро эҷод кунем. Муҳим он аст, ки худӣ принципро бубинем: чӣ гуна муҳит метавонад барои рушди хонандагон кор кунад.</li> <li>– <i>Саволҳои равшанкунанда медиҳад (умумӣ):</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Гӯш мекунад ва бо таҷрибаи худ дар мактаб ва синф алоқаманд мекунад.</li> <li>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд, 2-3 иштирокчӣ тахминан сухан мегӯяд</li> </ul>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Кадом ҷанбаҳои ин равишро метавон дар мактаби муқаррарӣ бидуни аз нав сохтани низом татбиқ кард?</li> <li>2. Дар кучои мактаби мо хонанда воқеан ҷойи интиҳоб дорад? Чӣ тавр, бо кадом роҳ?</li> <li>3. Чӣ гуна муҳит ба омӯзгор барои ҷалби хонандагон кумак мекунад? Мисол биёред.</li> </ol> <p><b>Шарҳ барои тренер:</b> Ин слайд <i>барои баҳс ё баррасӣ тӯлонӣ нест</i>. Он ҳамчун пул барои нишон додани мақсад аст, ки мафҳуми муҳитро на ҳамчун як сухани «мӯдшуда», балки як принциби деринаи педагогӣ нишон диҳад.</p>	
<b>2. «Ҷузъҳои муҳит» (слайди 7) – 5-7 дақ.</b>	
<p>Диаграммаро ҳамчун <b>як низоми пурра</b>, на ҳамчун се қисмат/доираи алоҳида, шарҳ медиҳад.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Хонанда ҳамзамон фазо, оҳанги муошират ва қоидаҳои ҳаёти синфиро «мехонад».</li> </ul> <p><b>Муҳити физикӣ</b> (шарҳи тренер):</p>	

<ul style="list-style-type: none"> <li>– Рӯшноӣ, ранг, ҳаво, зичии нишаст, дастрасӣ ба маводҳо ва гуногунии онҳо - ҳама ба муваффақияти таълимӣ ва ангеа таъсир мерасонанд.</li> <li>– Савол дар бораи таъмир нест, балки дар бораи он аст, ки муҳит ба хонанда чӣ қор карданро имкон медиҳад.</li> </ul>	
<p><b>Муҳити муоширатӣ:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Хонандагон чӣ гуна гап мезананд? Вақте ки онҳо хато мекунанд, чӣ мешавад? Хонандагон чӣ гуна муошират мекунанд? Оё онҳо метавонанд корро бо ҳам мубодила кунанд, аз якдигар савол пурсанд, дигаронро таълим диҳанд ва арзёбӣ кунанд? Омӯзгор дар синф чӣ қадар гап мезанад ва хонандагон чӣ қадар гап мезананд?</li> </ul> <p><b>Муҳити фарҳангӣ:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Қоидаҳо, маросимҳо ва анъанаҳо низ паёмҳо мебошанд. Онҳо метавонанд рафтори хонандаро маҳдуд ё танг кунанд ё ташаббуси ӯро васеъ кунанд.</li> <li>– Ӯ мисолҳо меорад : Агар муҳити физикӣ «кушода» бошад, аммо муошират байни омӯзгор ва хонандагон дағал ва яктарафа бошад, пас низом қор намекунад. Агар қоидаҳо озодиро эълон кунанд, аммо аз хатогиҳо тарсанд, пас дар муҳит низоъ ва тазод ба миён меояд.</li> </ul> <p>– <i>Саволҳои равшанкунанда медиҳад:</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Гӯш мекунанд ва онро бо воқеияти мактаби худ алоқаманд мекунанд.</li> <li>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд, ба ҷавобҳои ҳамкоронашон гӯш медиҳанд ва онҳоро бо таҷрибаи худ алоқаманд мекунанд.</li> </ul>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Кадом унсурҳои муҳити мактабатон ба хонандагон таъсири бештар мерасонад - физикӣ, муоширатӣ ё фарҳангӣ? Чаро?</li> <li>2. Хонанда дар панҷ дақиқаи аввали ворид шудан ба синфхона чӣ «мехонад»: эътимод ё назорат? Тавассути чӣ?</li> <li>3. Оё дар синфхона шумо ягон қоида ё анъанае ҳаст, ки ба таври нозук фишороваранда бошад? Ташаббус, аммо онҳо «меъёр» ҳисобида мешаванд?</li> </ol> <p><b>Таъкиди методологии тренер</b></p> <p>Вазифаи мо «беҳтар кардани ороиши дохилии бино» нест, балки <i>идора кардани огоҳонаи паёмҳои муҳит</i>, ки хонанда ҳар рӯз мегирад.</p>	
<p><b>3. «Муҳит бо хонанда сӯҳбат мекунад» (слайди 8) – 5-7 дақ.</b></p>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Диққатро ба матни слайд равона мекунад (бо овози баланд мехонад ё аз 1-2 иштирокчи хоҳиш мекунад, ки хонанд)</li> </ul> <p><b>Шарҳи калидӣ (тренер):</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Муҳит на танҳо фазо, балки паёмҳо/сигналҳо низ мебошад, ки хонанда пайваста онҳоро мехонад. Ин паёмҳо <i>тавассути ашъ, қоидаҳо, калимаҳо, тарзи баён ва анъанаҳо интиқол дода мешаванд.</i></li> </ul> <p><b>Муколамаи саволу ҷавобро оғоз мекунад</b> (пурсиши умумӣ, 2-3 ҷавоб барои ҳар як савол)</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Гӯш мекунанд ва матнро бо баррасӣи қаблӣ дар бораи муҳит (синф, акс, мисолҳо) алоқаманд мекунанд.</li> <li>– Ҷавоб медиҳанд, дар муколама иштирок мекунанд ва мисолҳо меоранд.</li> </ul>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Дар мактаби шумо бештар кадом «овоз» шунида мешавад — дастгирӣ ё назораткунанда? Шумо инро чӣ гуна дарк мекунед?</li> <li>2. Чӣ дар муҳит ба хонанда мегӯяд: «Шумо дар ин ҷо муҳим ҳастед»? Ва чӣ ба онҳо мегӯяд: «Ноён бошед, худро пинҳон нигоҳ доред»?</li> <li>3. Агар муҳит воқеан «сухан гӯяд», мо мехоҳем, ки он бо кадом калимаҳо ба хонанда муроҷиат кунад?</li> <li>4. Оё ин паёмҳо бе таъмир ва хароҷоти қалон иваз кардан мумкин аст?</li> <li>5. Кадом унсурҳои муҳит имрӯз дар доираи таъсири омӯзгор қарор доранд?</li> </ol>	

### Тавсияҳо барои тренер

1. Ба иштирокчиён кумак кунед, ки муҳитро тавассути саволҳо ва мисолҳо «шунаванд», на тавассути баҳодиҳӣ.
2. Мақсади ин марҳила дидани муҳит ҳамчун як низоми паём/ сигналҳо аст, на ёфтани «ғалатҳои муассисаи таълимӣ».

### Марҳилаи 3. Амалияҳои хурд

#### «Муҳит аз нигоҳи хонанда» - варақаи назоратӣ – 12-15 дақиқа.

**Мақсад:** нишон додани он, ки чӣ тавр муҳит бо хонанда «сӯҳбат» мекунад, ба тафаккур, ташаббус ва ҳолати эмотсионалии ӯ таъсир мерасонад.

<p><b>1. Дарки варақаи назоратӣ ҳамчун восита (слайди 9) 3–4 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Хоҳиш мекунад, ки бахши 5, саҳифаи 10-и модуло кушояд.</li> <li>– <i>Тавачҷуҳо ба сохтори варақаи назоратӣ ҷалб мекунад</i></li> </ul> <p>Ин пурсишнома нест, балки нигоҳе ба муҳит аз нигоҳи хонанда аст. Он фаҳмиши дақиқро дар бораи он ки ин ҷо чӣ арзёбӣ мешавад, пешниҳод мекунад.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <i>Саволҳои ҳавасмандкунанда медиҳад:</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Варақаи назоратиро меҳонанд</li> <li>– Онҳоро бо ҷузъҳои муҳит алоқаманд мекунад</li> <li>– Гунаҳои худро пешниҳод мекунад (бе баррасӣ ё арзёбӣ)</li> </ul>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ба фикри шумо, кадом нуктаҳо ба муҳити физикӣ, кадоме ба муҳити муоширатӣ ва кадоме ба муҳити фарҳангӣ алоқаманданд?</li> <li>2. Оё ин варақаи назоратӣ пурра аст? Шумо кадом 1-2 нуктаи муҳимро илова мекардед?</li> </ol>	
<p><b>2. Мавқеъ дар нақшбозӣ «Ман хонанда ҳастам» (2–3 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <i>Супоришно шарҳ медиҳад:</i> Муҳим он аст, ки мактабро ҳамчун мушовир баҳодиҳӣ накунад. Шумо бояд ба он аз нигоҳи як хонандаи мушаххас нигоҳ кунед.</li> <li>– <b>Барои бозидани нақш даъват кунед:</b> мактаби худро тасаввур кунед (шаҳр/маркази ноҳия/деҳот). Нақшро интихоб кунед: писар ё духтар. Синну солро интихоб кунед: синфи 5-6 ё синфи 7-8.</li> <li>– Тренер метавонад бо 2-3 иштирокчӣ мусоҳиба кунад, то мавқеи нақшро тасдиқ кунад/санҷад.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Вазифаро гӯш мекунад</li> <li>– Нақшро интихоб мекунад ва ба он «ворид» мешаванд.</li> <li>– 2-3 иштирокчӣ мавқеи интихобшудаи нақшро овоз медиҳад</li> </ul>
<p><b>3. Инфироидӣ пур кардани варақаи назоратӣ (1-2 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Мақсадро ба ёд меорад: ин ташхиси «хуб/бад» нест. Ин роҳест барои дидани паёмҳое, ки мактаб ба хонанда мефиристад.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Варақаи назоратиро алоҳида пур мекунад</li> </ul>
<p><b>4. Пурсиши зуд бо истифода аз варақаи назоратӣ (3–4 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <i>Пурсиши зудро анҷом медиҳад (3-4 иштирокчӣ)</i></li> </ul> <p>Сохтори якхелаи саволро медиҳад: Ин чӣ гуна мактаб аст (шаҳр/деҳот)? Шумо дар кадом синф будед (писар/духтар, синф)? Кадом нукта барои шумо «муҳимтарин» буд? Кадомаш мушқилтарин буд?</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Натиҷаҳои пур кардани варақаи назоратиро эълон мекунад</li> <li>– Ба саволҳо кӯтоҳ, бе баррасӣ ҷавоб медиҳанд</li> </ul>
<p><b>Тренер хулоса мекунад:</b> Ҳамон як варақаи назоратӣ аз ҷониби хонандагонӣ гуногун ба таври гуногун «хонда» мешавад. Агар шумо ба мактаб аз нигоҳи як хонанда нигоҳ кунед, маълум мешавад: муҳит на замина, балки иштирокчӣ фаъоли омӯзиш аст. Ва агар мо аз онҳо огоҳ бошем, бисёр паёмҳои муҳитро метавон бо қадамҳои хурд тағйир дод.</p>	

### Тавсияҳо барои тренер

1. Диққати худро ба хонанда равона кунед (Ў худро чӣ гуна ҳис мекунад? Дар ин ҷо чӣ кор карда метавонад? Ба онҳо чӣ иҷозат дода шудааст?), на ба арзёбии мактаб.

### «Идеяҳо барои беҳтар кардани муҳити бе сарфи буҷа» 20-25 дақ.

**Мақсад:** Нишон додани он, ки муҳити таълимиро метавон тавассути амалҳои хурд ва пурмазмун бидуни хароҷоти молиявӣ огоҳона беҳтар кард.

<p><b>1. Шарҳи супориш (слайди 10) – 2-3 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Шарҳи мухтасари супоришро дар слайд пешниҳод мекунад ва ба меъёрҳои интиҳоби идеяҳо тамаркуз мекунад.</li> <li>– Супоришро тартиб медиҳад: на танҳо интиҳоби идеяҳо, балки дарки таъсири педагогии онҳо</li> <li>– Хоҳиш мекунад, ки саҳифаи 11-и модулоро кушояд.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Дастурҳоро гӯш мекунад, модулоро кушода, баҳши мувофиқро пайдо мекунад.</li> <li>– Саволҳо медиҳанд ва равшанӣ меандозанд</li> </ul>
<p><b>2. Иҷрои супоришҳо дар гурӯҳ (5–7 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Кори гурӯҳҳоро назорат мекунад, зарурати интиҳоби идеяҳо дар асоси меъёрҳо + муаррифӣ/асосноккунии интиҳоб хотиррасон мекунад.</li> <li>– Вақтро назорат мекунад, дар ҳолати зарурӣ 2-3 дақиқа илова мекунад</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Дар гурӯҳ: идеяҳо мехонанд ва ҳар яке онҳо бо истифода аз меъёрҳои додашуда баррасӣ мекунад</li> <li>– 3 идеяро интиҳоб мекунад ва далелҳо омода мекунад («чаро инҳоянд»)</li> </ul>
<p><b>3. Муаррифии гурӯҳҳо (то 10 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Қоидаҳоро риоя мекунад: <b>то 2 дақиқа барои ҳар як гурӯҳ</b></li> <li>– Хоҳиш мекунад, ки ин идеяро аз нав нахонад, балки <i>маънои педагогиро шарҳ диҳад</i>.</li> <li>– Агар лозим бошад, гурӯҳро бо охирагӣ бозмедорад, агар он ба тафсилоти бештар гузарад</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Интиҳобро пешниҳод мекунад: 3 идеяро номбар карда, онҳоро бо меъёрҳо муқоиса мекунад</li> <li>– Таъсири онро ба хонанда ва муҳит мухтасар шарҳ медиҳанд</li> </ul>
<p><b>4. Хулоса (7-8 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Тамоюлҳои умумиро сабт мекунад (кадом идеяҳо бештар интиҳоб шудаанд)</li> <li>– Ҷамъабаст мекунад: муҳит тавассути маъно тағйир меёбад, на тавассути навсозӣ</li> <li>– <b>Слайдҳои 11 ва 12-ро мекушояд, баррасӣ</b>ро тавассути саволҳо пеш мебарад (дар ҳар як слайд ҳамагон як силсила саволҳоро медиҳад):</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Гӯш мекунад ва онро бо амалияи худ алоқаманд мекунад.</li> <li>– Дар баҳс иштирок мекунад, мефаҳманд</li> </ul>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Агар фардо оғоз кардан лозим меомад, кадом идеяро <i>ҳамагон қадими аввалини худ интиҳоб мекард?</i></li> <li>2. Кадоме аз ин ақидаҳо ба хонанда бештар «ҳарф мезанад»?</li> <li>3. Кадоме аз корҳои интиҳобшударо <i>худи хонандагон иҷро карда метавонанд?</i></li> <li>4. Кадом идеяҳо барои фарҳанги мактаб, на танҳо барои як синфи алоҳида, мувофиқанд?</li> <li>5. Кадоме аз инҳоро метавон ҳамагон анъанави мактабӣ роҳандозӣ кард?</li> </ol>	

### Тавсияҳо барои тренер

1. Таъкид кунед, ки арзиши идея дар паёме аст, ки он ба хонанда мефиристад.
2. Аз баҳодиҳии пешниҳодҳои иштирокчиён худдорӣ кунед - гуногунрангӣ ва пурмазмунӣ дар ин ҷо муҳим мебошанд.

**Марҳилаи 4. Мулоҳизаҳои педагогӣ (слайди 13) – 7-10 дақиқа**

**Мақсад:** фаҳмидани идеяҳои асосии машғулият ва сабти хулосаҳо аз нуқтаи назари мушовир.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Саволҳоро як ба як меҳнад ва баррасӣ ташкил мекунад – 5-7 дақиқа.</b> – Дар слайд саволҳо медиҳад ва иштирокчиёни гуногунро дар посух ҷалб мекунад – Диққати худро ба тағйироти хурд ва нақши мушовир равона мекунад	– Посух медиҳанд, андешаҳои худро мубодила меkunанд, дар бораи идеяҳо ва таҷрибаҳои амалии худ андеша меkunанд – Хулосаҳоро аз мавқеи мушовир таҳия меkunанд
<b>2. Хулоса мекунад – 1-2 дақиқа</b> – 2-3 нуқтаи асосии баёншударо мухтасар ҷамъбаст мекунад ва онҳоро бо ҷузъҳои муҳити таълим ва имконияти тағйирот алоқаманд мекунад.	– Натиҷаҳоро бо хулосаҳои худ муқоиса меkunанд

**Марҳилаи 5. Кор бо супоришҳои тестӣ – Варакаи худбаҳодиҳии 2.1. (слайдҳои 14, 15) – 7-10 дақ.**

**Мақсад:** фаҳмидани идеяҳои асосии машғулият ва алоқаманд кардани онҳо бо амалияи таълимӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Ҳалли саволнома (тест) (4 дақиқа)</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки супоришҳои тестино алоҳида иҷро кунанд	– Супоришҳоро алоҳида иҷро меkunанд ва ҷавобҳоро қайд меkunанд.
<b>3. Муқоисаи ҷавобҳо бо истифода аз калидҳо ва баррасӣ (5-7 дақиқа).</b> – Ҷавобҳои дуруст (калидҳо)-ро нишон медиҳад. – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки ҷавобҳои худро тафтиш кунанд, нодурустиҳоро ислоҳ кунанд ва саволҳо диҳанд – Баррасии кӯтоҳ ташкил мекунад	– Ҷавобҳои худро бо калидҳо муқоиса меkunанд, ғалатҳоро ислоҳ меkunанд, саволҳои равшанкунанда медиҳанд ва нуқтаҳои норавшанро баррасӣ меkunанд.

**Калидҳо барои санҷишҳо**

1 – С, 2 – В, 3 – С, 4 – В, 5 – В, 6 – С



## МАШҒУЛИЯТИ 7

### Мавзуи 2. «Муҳити таълим ҳамчун омӯзгори сеюм: назария ва намунаҳо»

#### Сенарияи машғулияти дуҷум (160 - дақиқа)

Марҳила	Вақт	Фаъолияти асосӣ
1. «Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем»	10 дақиқа	<p>Фаъолгардонии таҷрибаи шахсӣ тавассути ду намуди фаъолият:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– баррасӣи изҳороти дуруст/нодуруст</li> <li>– «вазъият» - таҳлили як идораи маъмулӣ тавассути паёмҳои муҳит</li> </ul>
2. Шарҳи интерактивӣ: Муҳит ҳамчун омӯзгори сеюм	80 дақиқа	<p>Шарҳи мафҳумҳо ва мисолҳо тавассути саволҳо ва баррасӣҳо:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Муҳит ҳамчун «омӯзгори сеюм» (ҷузъҳо ва нақши онҳо)</li> <li>– Он чизе ки мактаб «мегӯяд» (унсурҳои муҳит ва паёмҳо)</li> <li>– Тағйири муҳит (равишҳо ва мисолҳо)</li> <li>– Нақшаҳои ташкили фазои таълимӣ: таҳлили нақшаҳо (классикӣ, шакли U, шакли L, доира/нимдоира, гурӯҳи «ҷазираҳо») дар асоси 5 савол</li> <li>– «Деворҳо низ омӯзонда метавонанд»: Мисолҳо, роҳҳои ҷалби хонандагон ва баррасӣ</li> <li>– Маросимҳои мусбат: Таҳлили мисолҳо + Саволҳои кӯтоҳ дар бораи татбиқ ва маънои маросимҳо</li> <li>– Анъанаҳои мактаб: Баррасӣи ду мисол (зиёфати чой дар назди директор + лоиҳаи омӯзгорон) + саволҳо дар бораи таъсир ба ангежа, фазо ва фарҳанги мактаб</li> </ul>
3. Мулоҳизаҳои педагогӣ	20 дақиқа	<p>Баррасӣи пешакии масъалаҳои асосӣ - Муҳит ҳамчун омӯзгори сеюм</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Шаклҳои хурди муҳит</li> <li>– Тарроҳӣ ё ороиш, маросимҳо</li> <li>– чӣ барои татбиқ лозим аст</li> </ul>
4. Амалияҳо	30 дақиқа	<p>1. «Шаклҳои хурди муҳит»: кори сенафарӣ: 2 шакли хурдро интихоб кунед, барои ҳар яки онҳо мухтасар тавсиф омода кунед: паёми муҳит/таъсир/чӣ гуна он мавқеи хонандаро тағйир медиҳад + пурсиши зуд (дар ду-се давра)</p> <p>2. «Анъанаҳои мактабӣ, ки меомӯзонад»: кори гурӯҳӣ. 2-3 расмро дар асоси меъёрҳо интихоб кунед + пурсиши гурӯҳии зуд гузаронед (2-3 давра)</p>

**Марҳилаи 1. « Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем » – 10-15 дақиқа.**

**Мақсад:** баланд бардоштани таҷриба ва дониши мушовирон дар хондани сигналҳо/паёмҳое, ки аз муҳити таълимӣ бармеоянд.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Кор бо изҳоротҳо (слайди 18) – 5-7 дақиқа</b> – Шакли кор бо изҳоротҳоро мухтасар шарҳ диҳед: муҳим аст, ки чаро шумо ин тавр фикр мекунад – Барои баррасӣи гурӯҳӣ ва баҳогузориҳои ҷавобҳо <b>2 дақиқа вақт</b> диҳед – Як пурсиши кӯтоҳи изҳоротро гузаронед: «Кӣ мегӯяд «ҳа»? Кӣ мегӯяд «не»? Ӯ аввал саволҳо ва сипас пурсиши кӯтоҳ гузаронед. – <i>Саволҳои равшанкунанда медиҳад:</i>	– Дар гурӯҳҳои хурд, изҳоротро баррасӣ мекунад ва як гунаи ҷавобро интиҳоб мекунад. – Мавқеро ба таври мухтасар шарҳ медиҳанд – Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд
1. Кӣ номуайян аст? Дар кадом маврид? 2. Кадом изҳорот дар гурӯҳ баҳсбарангезтарин буд?	
<b>2. «Вазъият» (слайди 19) – 5-7 дақ.</b> – <b>Аз як иштирокчӣ</b> хоҳиш мекунад, ки матни вазъиятро хонад – Таъкид: «Мо бо чашми хонанда ва мушовир менигарем: муҳит дар ин ҷо чӣ «мегӯяд»?» – <i>Дар асоси саволҳои слайд муколамаи саволу ҷавоб ташкил мекунад ва дар охир саволҳои иловагӣ медиҳад:</i>	– Ба сигналҳо/паёмҳо аз муҳит ҷавоб медиҳанд ва ном мегузоранд. – 1-2 ғайироти хурдро номбар мекунад ва маънои онҳоро мухтасар шарҳ медиҳанд.
1. Агар ин синфхона метавонист як ибораро барои хонанда дар пештоқи дар нависад, он чӣ мебуд? 2. Оё ин фазо бештар дар бораи «роҳи дурустро омӯхтан» аст ё «фикр кардан ва кӯшиш кардан»? Чаро? <i>Хулоса:</i> «Муҳит тавассути тартиб, қоидаҳо, рамзҳо, пайгирии хонандагон ва чӣ гуна ташкил кардани муошират «сухан мегӯяд». Мо баъдан ба мисолҳо ва воситаҳо менигарем».	

**Марҳилаи 2. ШАРҲИ ИНТЕРАКТИВӢ: муҳит ҳамчун омӯзгори сеюм – 75-85 дақ.**

**Мақсад:** дар иштирокчиён рушд додани фаҳмиши ҳамаҷониба дар бораи муҳити таълим ҳамчун омили фаъол дар таълим, ки ба тафаккур, ангеа, рафтор ва муоширати хонандагон таъсир мерасонад.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Муҳит – омӯзгори сеюм (слайди 20) – 5 дақиқа</b> – Тренер идеяҳои асосиро шарҳ медиҳад/ошкор мекунад:	– Гӯш мекунад, шарҳ медиҳанд, саволҳо медиҳанд
<b>1. Хонанда эҷодкори фаъоли дониш аст</b> Дар ин модел, хонанда «гирандаи» дониши тайёр нест. Онҳо амал мекунад, интиҳоб мекунад, кӯшиш мекунад, хато мекунад ва савол медиҳанд. Аммо, фаъолияти хонанда худ аз худ имконнопазир аст - он ҳамеша аз ҷониби шароит дастгирӣ карда мешавад. Муҳим фаҳмидани он аст, ки фаъолият ғавғо ё бесарусомонӣ нест, балки имконияти бошуурона амал кардан аст. Муҳит ба ин гуна фаъолият иҷозат медиҳад ё онро ба таври ноаён бозмедорад.	
<b>2. Омӯзгор – ҳамроҳӣ мекунад, дастгирӣ мекунад, ангеа медиҳад</b>	

Нақши омӯзгор дар ин ҷо тағйир меёбад: онҳо нопадид намешаванд, аммо онҳо ягона манбаи дониш нестанд. Омӯзгор равандро ташкил мекунад, чаҳорчӯбаро муқаррар мекунад, фазо ташкил мекунад ва баъзе вазифаҳои идоракуниро ба муҳит ва хонандагон «интиқол медиҳад». Ин стресси омӯзгорро рафъ мекунад.

### 3. Муҳит иштирокчи сеюми раванди таълим аст

Муҳит бетараф нест. Он ҳамеша чизеро «мегӯяд»: ба кучо рафтан, ба чӣ даст расондан, дар кучо фикр кардан, дар кучо хато кардан ва дар кучо хомӯш мондан мумкин аст.

Муҳит бе фармон додан роҳнамоӣ мекунад; он тавассути аломатҳо, макон ва дастрасӣ илҳом мебахшад. Муҳит метавонад илҳом бахшад ё ташаббусро боздорад (агар хонанда пайваста интизори иҷозат бошад, ин низ паёме аз муҳит аст).

Формулаи калидӣ: мо дигар ба синфхона ҳамчун як ҳуҷра нигоҳ намекунем. Мо ба дидани он ҳамчун восита шуруъ мекунем — баъзан кумак мекунад, баъзан монеаи омӯзиш мегардад.

#### Саволҳои тренер (вобаста ба вазъият):

1. Бар асоси таҷрибаи шумо: чӣ бештар бо хонанда «сухан мегӯяд» - омӯзгор ё муҳит?
2. Кадом вазифаҳои омӯзгорро муҳит аллакай иҷро мекунад, ҳатто агар ӯ онро ба нақша нагирифта бошад?
3. Агар шумо омӯзгорро барои 5 дақиқа хориҷ кунед, муҳит ба хонанда чӣ кор карданро иҷозат медиҳад ва чӣ кор карданро манъ мекунад?

#### Тавсияҳо барои тренер

1. Бе назарияи зиёд (Монтессори, Реджио ) ворид шавем, ин як слайди муқаддимавӣ ва қолаб аст.
2. Агар иштирокчиён гӯянд, ки «Мо ин корро карда наметавонем», бо онҳо баҳс накунед. Муҳим аст, ки иштирокчиён идеяи муҳитро ҳамчун омили муайянкунанда қабул кунанд.

#### Муҳити мактаб чӣ мегӯяд (слайди 21) – 8-10 дақ.

- |  |   |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– Вазифаро мухтасар муайян мекунад: «Мо арзёбӣ ё пешниҳоди роҳҳои ҳал намекунем, балки гӯш кардани паёмҳои муҳитро меомӯзем».</li> <li>– Иштирокчиёро даъват мекунад, ки навбат ба навбат унсурҳои ҷадвалро (2 унсур дар як вақт) хонанд.</li> <li>– Пас аз ҳар 2 унсур, 2-3 савол медиҳад, баррасӣи умумӣ ташкил мекунад</li> <li>– Назорат кунед, ки баҳс ба ҷустуҷӯи роҳҳои ҳал табдил наёбад. Дар ҳолати зарурӣ, сӯҳбат бо ибораи «Мо ҳоло танҳо паёмҳоро сабт мекунем» баргардонед.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба вазифаи «мушоҳида ва хондан» гӯш медиҳанд ва мефаҳманд.</li> <li>– Унсурҳои муҳит ва формулаҳои «чӣ гуна хонда мешавад»-ро меҳонанд.</li> <li>– Кӯтоҳ ҷавоб медиҳанд</li> <li>– Дарк мекунанд, ки фазо иштирокчиҳои фаъоли раванди таълим аст.</li> </ul> |
|--|---|

#### Баҳши 1. Даромадгоҳи мактаб + роҳравҳо

Иштирокчиён меҳонданд: яке - «Вуруд ба мактаб»; дуюм - «Долонҳо»

#### Саволҳои фаъолкунанда:

1. Дар 1-2 дақиқаи аввали дар мактаб будан, хонанда чиро эҳсос карда метавонад?
2. Чунин муҳит бештар аз кадом намуди рафтор пуштибонӣ мекунад: ташаббускорӣ ё «итоаткорӣ»?
3. Ин дар бораи эътимод ва дар бораи назорат ба хонанда чӣ мегӯяд?

Тавсия ба тренер: дар бораи «чӣ гуна бояд ин корро анҷом дод» баррасӣ накунед, балки паёмҳои хондашавандаро сабт кунед.

#### Баҳши 2. Синфхонаҳо + Девори дастовардҳо

Иштирокчиён меҳонанд: яке - «Синфхонаҳо», дуюм - «Девори дастовардҳо»

#### Саволҳои фаъолкунанда:

1. Оё хонанда эҳсос мекунад, ки дар ин фазо «чой» дорад? Чаро?

2. Ин муҳит барои кӣ нигаронида шудааст - ба ҳамаи кӯдакон ё хонандагони алоҳида?
3. Дар ин ҷо хонандаи «одӣ», на хонандаи аълохон, чӣ паёмеро мегирад?

### Бахши 3. Маросимҳо + ҷойҳои истироҳат

**Иштирокчиён мехонанд:** яке - «Расмҳо», дуюм - «Ҷойҳои истироҳат»

**Саволҳои ғаёлукунанда:**

1. Кадом намуди ғаёлият дар ин ҷо иҷозат дода шудаанд ва кадоме не?
2. Оё дар ин муҳит ҷой барои барқароршавӣ, хатогиҳо ва таваққуфҳо вуҷуд дорад?
3. Чӣ гуна чунин сигналҳо метавонанд ба иштироки хонандагон дар дарсҳо таъсир расонанд?

*Тренер хулоса мекунад:* Муҳит пайваста арзишҳо ва интизориҳоро паҳн мекунад. Мо дар бораи хуб ё бад будани ин баҳс накардем; мо омӯхтем, ки ба сигналҳо, ки муҳит ҳар рӯз ба хонанда мефиристад, гӯш диҳем.

**Тавсияҳо барои тренер**

1. Дар бораи ҳар як ҷавоб шарҳ надихед - ритм ва динамика муҳимтаранд.
2. Агар гурӯҳ ба қабули қарорҳо гузарад, бо ибораи зерин баргардонед: «*Ҳоло мо танҳо сигналҳоро меҳонем*».
3. Барои ҳар як савол 2-3 ҷавоб кофӣ аст, на бештар.

### «Тағйири муҳити мактаб» (слайдҳои 22-23) – 10-12 дақ.

#### 1. Аз кучо оғоз кардан лозим аст ( слайди 22 ) – 5 дақиқа.

- Мантиқи ин қадамро мухтасар шарҳ медиҳад: муҳит «фавран» тағйир намеёбад, тағйирот бо мушоҳида оғоз мешаванд
- Ба нуқтаи 3, «Оғози як табдили хурд» диққат медиҳад ва саволҳои ғаёлукунандаро дар бораи он мепурсад:

- Гӯш мекунанд ва онро бо таҷрибаи мактабии худашон алоқаманд мекунанд.
- Ҷавоб медиҳанд ва аз мактабҳои худ мисолҳо меоранд.

1. Агар касе аз ин идея пайравӣ накунад, бо он чӣ мешавад?
2. Чӣ тавр шумо медонед, ки оё «гӯшаи андешаҳо» воқеист, на танҳо расмӣ?
3. Кӣ бояд «соҳиби» ин фазо бошад - омӯзгор, гурӯҳи хонандагон, синф?
4. Чӣ тавр чунин тағйирот метавонад ба анъана табдил ёбад, на ба як чорабиниҳои якдафъаина?

*Тренер хулосаи кӯтоҳе пешниҳод мекунад:* на миқёс, балки мунтазамӣ ва маъноӣ тағйирот муҳим аст.

**Тавсияҳо барои тренер:**

Идеяҳоро ҳамчун «хуб» ё «бад» баҳо надихед - диққати худро ба он чизе, ки *муҳитро зинда мегардонад, равона кунед, на ороишӣ ё намоишӣ*.

#### 2. Ҷалби хонандагон (слайди 23) – 5 дақ.

- Фикри асосиро таъкид мекунад: муҳит танҳо бо иштироки хонандагон ба «омӯзгори сеюм» табдил меёбад
- Ҳамчун намунаи иштироки хонандагон ба акс диққат медиҳад
- Хусусияти муваққатӣ ва имконияти навсозии чунин қарорҳоро таъкид мекунад

*Саволҳои ғаёлукунанда медиҳад:*

- Нақши хонандаро дар тағйир додани фазо дарк мекунанд
- Ба аксҳо нигоҳ мекунанд ва таассуроти аввалини худро нақл мекунанд.
- Посух медиҳанд ва идеяҳои худро барои ҳамкорӣ пешниҳод мекунанд

1. Вақте ки хонанда натиҷаи кори худро дар мактаб мебинад, чӣ эҳсос мекунад?
2. Кадом шаклҳои иштироки хонандагон бидуни буҷаи иловагӣ имконпазиранд?
3. Агар ин минтақа навсозӣ нашавад, пас аз як ҳафта, як моҳ бо ин минтақа чӣ мешавад?
4. Кадом «муваффақиятҳои хурд»-ро бояд мушоҳида кард ва бо овози баланд дар бораашон сӯҳбат кард?

<p><b>Тавсия барои тренер:</b> Ба иштирокчиён кумак кунед, ки иштироки хонандагон на барои кумак ба калонсолон, балки барои баланд бардоштани рӯҳияи дастаҷамъӣ, эҷодкорӣ ва масъулият муҳим бошад.</p>	
<p align="center"><b>«Муҳит ҳамчун омӯзгори сеюм» (слайдҳои 24–26) – 7–10 дақ.</b></p>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба таври мухтасар робитаро бо тағйирёбии муҳит нишон медиҳад: қадами аввал ин аст, ки танҳо дар атрофи мактаб сайругашт кунем ва бо чашмони хонанда нигоҳ кунем (он чизеро, ки мебинем, он чизеро, ки эҳсос хоҷем кард).</li> <li>– Яке аз иштирокчиёро даъват мекунад, ки саволи аввалро аз слайди 24 хонад ва он чизеро, ки дар акс мебинанд, тавсиф кунад + дарки/эҳсосоти худро нақл кунад + тренер 1-2 иштирокчиӣ дигарро ҷалб мекунад</li> <li>– Ҳамаи саволҳо дар слайдҳои 24-26 мувофиқи ҳамин тартиб/принсип баррасӣ карда мешаванд.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Чизеро, ки ба худ ҷалб мекунад, садо медиҳанд: тарроҳӣ, холиғӣ/серборӣ</li> <li>– Эҳсосотҳоро баён мекунад: мансубият, бегонашавӣ, муҳити хунук ё ғайришахсӣ ва бетарафӣ.</li> </ul>
<p><b>Тавсияҳо барои тренер</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ба ҷойи иштирокчиён аксҳоро шарҳ надихед - бигзор онҳо дар бораи муҳит бо суханони худ «сӯҳбат» кунанд.</li> <li>2. Суръатро нигоҳ доред: 2-3 ҷавоб барои як савол кофист; динамика муҳим аст, на пуррагии ҷавобҳо.</li> <li>3. Агар баҳодихиӣ арзишӣ ба миён ояд («бад», «нодуруст»), бо оҳистагӣ ба саволи зерин баргардед: «Инро чӣ тавр хонанда метавонад хонад?»</li> <li>4. Ба ҷои ёфтани роҳҳои ҳал, ба мушоҳида диққат диҳед.</li> </ol>	
<p align="center"><b>Нақшаҳои асосии ташкили фазои таълимӣ» (слайдҳои 27–29) – 30–35 дақ.</b></p>	
<p><b>1. Тартиби классикӣ ва шакли U (слайди 27) – 8 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Самтро муайян мекунад: мо ба тартиб додани мизҳо ҳамчун воситаи педагогӣ менигарем</li> <li>– Ба тартиби пайдарпай 5 саволро ба <b>нақшаи классикӣ</b> медиҳад, ба тамоми синф умумӣ</li> <li>– Ба <b>шакли U</b> мегузарад, ҳамагон 5 саволро медиҳад</li> <li>– Таъкид мекунад: «Ба он диққат диҳед, ки муошират, ҳамкорӣ ва идоракунии чӣ гуна тағйир меёбанд».</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Мустақиман, мухтасар ва бар асоси таҷриба посух медиҳанд</li> <li>– Ҷавобҳо якдигарро пурра мекунанд.</li> <li>– Бо диаграммаи қаблӣ муқоиса мекунанд</li> <li>– Дар бораи фарқиятҳо хулоса мебароранд</li> </ul>
<p><b>2. Нақшҳои шакли L (слайд 28) – 10-12 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Нақшҳои шакли L-и болоӣ/поёнро ба гурӯҳҳо тақсим мекунад (як гурӯҳ - як нақша)</li> <li>– Саволҳо медиҳад: - Гурӯҳи 1: саволҳои 1 ва 3 - Гурӯҳи 2: саволҳои 3 ва 5 (ба ҳамагон монанд барои нақшаи дуум). Саволи 3 саволи умумӣ аст - ин қасдан аст.</li> <li>– Баррасӣҳои гурӯҳиро роҳандозӣ мекунад – <b>2 дақиқа.</b></li> <li>– Намоишҳои кӯтоҳи гурӯҳӣ ташкил мекунад (<b>1-1.5 дақиқа</b>).</li> <li>– Тафовутҳо ва шабоҳатҳоро дар посухҳо таъкид мекунад</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Диаграммаро тавассути саволҳои худ таҳлил мекунанд</li> <li>– Дар бораи нақши омӯзгор назарҳои гуногунро баён мекунанд.</li> <li>– Хулосаҳоро пешниҳод мекунанд</li> <li>– Мавқеъҳоро муқоиса мекунанд</li> </ul>

<p><b>3. Доира/нимдоираро тартиб диҳед ва «чазираҳо»-ро гурӯҳбандӣ кунед (слайди 29) – 15 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Нақшаҳоро ба гурӯҳҳо тақсим мекунад (як гурӯҳ - як нақша)</li> <li>– Баррасӣҳои гурӯҳиро роҳандозӣ мекунад – 3 дақиқа.</li> <li>– Дар байни гурӯҳҳо пурсиши зуд мегузаронад, ки аввал <b>доира/нимдоира</b> баррасӣ мешавад (аввал ба саволи 1, баъд ба саволи 2 ва ғайра навбат ба навбат ҷавоб дода мешавад) – 5 дақиқа.</li> <li>– Сипас ба «<b>чазираҳо</b>»-и гурӯҳ мегузарад (пурсиши зуд мувофиқи ҳамаи нақша) – 5 дақиқа.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Диаграммаро дар гурӯҳ баррасӣ мекунад ва барои ҷавоби кӯтоҳ омода мешаванд.</li> <li>– Занҷирӣ ҷавоб медиҳанд ва ҷавобҳоро пурра мекунад</li> <li>– Монандиҳо ва фарқиятҳоро сабт мекунад</li> </ul>
<p><b>Тавсияҳо ва ҷавобҳои кӯтоҳ барои тренер (танҳо дар сурате истифода баред, ки гурӯҳ душворӣ кашад)</b></p> <p><b>1. Он кадом намунаҳои фаъолиятҳои таълимиро дастгирӣ мекунад?</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Классикӣ</b> - шарҳ, кори инфиродӣ/дунафарӣ, назорат</li> <li>• <b>U-шакл / L-шакл</b> - баррасӣ, таҳлил, таҳлили муштарак</li> <li>• <b>Доиравӣ</b> - муколама, баҳс, андеша, мубодилаи афкор</li> <li>• <b>Чазираҳо</b> - кори гурӯҳӣ, лоиҳаҳо, тадқиқот, омӯзиши ҳамсолон</li> </ul> <p><b>2. Он барои хонанда чӣ имкониятҳо фароҳам меорад?</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Дигаронро бинанд</li> <li>• Сӯҳбат кунанд, на танҳо гӯш кунанд</li> <li>• Усул ва шаклҳои муоширатро интихоб кунанд</li> <li>• Бо суръати худ кор кунанд (хусусан дар чазираҳо)</li> </ul> <p><b>3. Нақши омӯзгор чӣ гуна тағйир меёбад?</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Аз «маркази диққат» → ба фасилитатор → дастгирӣ → идоракунии равандҳо</li> </ul> <p><b>4. Нақша кадом талаботи назоратро муқаррар мекунад?</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Қоидаҳо ва созишномаҳои корӣ заруранд</li> <li>• Дастурҳои равшан</li> <li>• Маҳорати кори мустақилона ва гурӯҳӣ</li> <li>• Идоракунии садо ва вақт</li> </ul> <p><b>5. Маҳдудиятҳо ва хатарҳо</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Аз даст додани диққат аз сабаби назорати заиф</li> <li>• На ҳама хонандагон барои озодӣ омодаанд</li> <li>• Омодагӣ ва фарҳанги муошират зарур аст</li> </ul> <p><b>Тавсия ба тренер</b></p> <p>Тарҳбандиро «хуб» ё «бад» арзёбӣ накунад. Ба иштирокчиён кумак кунед, то бубинанд, ки ҳар як тартиб як роҳи ҳалли педагогӣ барои як вазифаи мушаххас аст. Муҳим нест, ки мизҳо дар синфхона чӣ гуна ҷойгир карда шудаанд, балки сабаби он дар чист.</p>	
<p><b>Деворҳо низ омӯхта метавонанд (слайдҳои 30–31) – 10–12 дақ.</b></p>	
<p><b>1. Роҳи хонанда (слайди 30) – 5 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Фикри мухтасарро муаррифӣ мекунад: «Деворҳо низ қисми муҳит мебошанд. Савол дар бораи зебӣ нест, балки дар бораи он аст, ки овози кӣ дар ин ҷо шунида мешавад».</li> <li>– Ба ду қисмат диққат медиҳад: <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Роҳи хонанда</li> <li>○ Минтақаи тағйирот</li> </ul> </li> <li>– Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки ба тасвирҳо бодиққат назар кунанд, мисолҳоро фавран шарҳ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Аксҳоҳоро аз назар мегузаронанд</li> <li>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд ва дар бораи он фикр мекунад, ки чӣ «зинда» аст, чӣ зуд «мемирад» ва чӣ воқеан хонандагонро ба худ ҷалб кардааст.</li> </ul>



намедиҳад ва саволҳои фаъолкунанда (ба таври умумӣ) медиҳад:	
1. Кадом ҷойҳо дар мактаб хонандагонро шод, шавқманд ё ҳаяҷонзада мегардонанд? Чаро? 2. Кадом нишонаҳо нишон медиҳанд, ки хонанда дар ташаккули муҳит <b>саҳм дорад</b> ? 3. Кадом унсурҳои девор ба хонанда мегӯянд: «Шумо дар ин ҷо муҳим ҳастед»? Ва кадоме, баръакс, мегӯянд: «Ин дар бораи шумо нест»? 4. Минтақаи тағйирёбии «зинда» аз минтақаи танҳо расмӣ чӣ фарқ дорад? Инро чӣ гуна метавон шинохт?	
<b>2. Як рӯз – як идея (слайди 31) – 5 дақ.</b> – Таъкид мекунад, ки на ҳама тағйирот амалӣ мешаванд ва ин як қисми муқаррарии рушди муҳит аст. – Идеяҳои «Як рӯз - як идея» ва «Садои муҳит»-ро мухтасар шарҳ медиҳад (қуттии беном/шакли онлайн) – Таъкид мекунад, ки тағйироти муҳит ба <b>фикру мулоҳизаҳои доимӣ</b> ва ҳуқуқи таҷдиди назар ниёз доранд. – <i>Саволҳои фаъолкунандаро мепурсад (ба таври умумӣ):</i>	– Шаклҳои пешниҳодшударо таҳлил мекунад: чӣ метавонад «аз байн равад», чӣ хатари ба расмият табдил ёфтаниро дорад – Мисолҳои амалияҳои муваффақро нақл мекунад
1. Чаро баъзе ташаббусҳои/идеяҳо ба анъана табдил меёбанд, дар ҳоле ки дигарон зуд аз байн мераванд? 2. Оё шумо метавонед як мисол биёред - як идеяи ҷолиб барои муҳити мактаб аз амалияи шумо? 3. Чӣ муҳимтар аст: ҷамъоварии идеяҳо ё нишон додани он, ки бо онҳо чизе рӯй медиҳад? 4. Чӣ тавр шумо медонед, ки кай унсури муҳитро иваз кардан ё нест кардан лозим аст? <b>Тавсияҳо барои тренер</b> 1. Дар бораи «зебо/зишт» сӯҳбат накунед. Сӯҳбатро пайваста ба ин савол баргардонед: хонандагон ҳангоми гузаштан аз назди ин деворҳо чӣ эҳсос ва дарк мекунад? 2. Ҳуқуқи баррасӣ кардани таъкид кунед: тағйир додани муҳит як раванд аст, на як қарори якдафъаина.	
<b>Маросимҳои мусбат (слайдҳои 32-33) – 10-15 дақиқа.</b>	
<b>1. Саволи рӯз (слайд 32) – 5-7 дақ.</b> – Мафҳуми расму оинҳои мусбатро ба таври мухтасар муаррифӣ мекунад: <i>амалҳои такроршаванда, ки маъно ва шавқро дар омӯзиш ба вуҷуд меоранд ва фарҳанг/рӯҳияи мактабро ташаккул медиҳанд.</i> – Ё мисоли «Саволи ҳафта»-ро меорад (Чаро сатҳи намак дар баҳри Каспий, бо вуҷуди он ки 21 дарё ба он ҷорӣ мешавад, ки нӯҳтои онҳо калонанд - Волга, Урал, Терек, дар ҳолати устувор боқӣ мемонад?) – Таъкид мекунад: аввал омӯзгор маросимро оғоз мекунад, сипас ташаббусро ба хонандагон медиҳад – Таъкид мекунад: муҳим нест, ки ин корро «абадӣ» анҷом диҳем, <b>балки кӯшиш кунем, ки бинем, ки он чӣ гуна кор мекунад</b> – <i>Саволҳои фаъолкунандаро мепурсад (ба таври умумӣ):</i>	– Гӯш мекунад ва мисолҳоро бо таҷрибаи мактабии худ муқоиса мекунад. – Ҷавоб медиҳанд ва гунаҳоро пешниҳод мекунад, – Дар бораи чӣ гуна интиқол додани ташаббус ба хонандагон баррасӣ мекунад. – Мисолҳои анъанаҳои муваффақ ва номуваффақи мактабро нақл мекунад.
1. Дар ин мисолҳо чӣ дар асл маросим аст, на фаъолияти якдафъаина? 2. Дар ин ҷо чӣ чиз шавқ ва тафаккурро инкишоф медиҳад, на танҳо «деворро оро медиҳад»? 3. Кадоме аз ин маросимҳоро дар мактаби шумо татбиқ кардан мумкин аст? Чаро?	

<p><b>2. Маросимҳо ҳамчун як қисми фарҳанги мактабӣ (слайд 33) – 5-7 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Шарҳи мухтасари мисолҳо: «Ғалати ҳафта», «Ман низ меомӯзам», «Соати хомӯшӣ», «Тӯб/исфанҷи оштӣ»</li> <li>– Амнияти равонино таъкид мекунад (ғалат бе ном, тӯб ҳамчун миёнарав дар низоъ)</li> <li>– Аксро ҳамчун намунаи <b>фазои мактабии номуносиб, вале пурҷӯшу хурӯш нишон медиҳад</b></li> <li>– Таъкид мекунад: расму оинҳо метавонанд тағйир ёбанд, нопадид шаванд, табдил ёбанд - ин муқаррарӣ аст</li> <li>– <i>Саволҳои фаъолкунандаро мекурсат (ба таври умумӣ):</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Гӯш ва қайд мекунад, ки кадом мисолҳо ба ҳам мувофиқанд</li> <li>– Баррасӣ мекунад, ки чаро чунин шаклҳо стрессро коҳиш медиҳанд.</li> <li>– Таҳлил мекунад: чӣ дар ин ҷо эҳсоси ҳаёт ва иштирок ба вуҷуд меорад</li> <li>– Таҷрибаҳои худро нақл мекунад: чӣ реша давондааст ва чӣ пажмурда шудааст</li> </ul>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Кадоме аз ин маросимҳо ба фазо таъсири бештар дорад?</li> <li>2. Кадом расму оинҳо эътиқод ва ҷалбро ба вуҷуд меоранд ва кадоме аз онҳо ба назорат нигаронида шудаанд?</li> <li>3. Чӣ тавр шумо медонед, ки маросим «мурда» аст ва вақти тағйир додани он расидааст?</li> </ol> <p><b>Тавсияҳо барои тренер</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Фавран дар бораи «чӣ гуна онро қомилан иҷро кардан» сӯҳбат накунад. Ба ҷойи ин, курсат: фардо чӣ қор қарда метавонем?</li> <li>2. Хулоса бароред: расму оинҳо ороиш нестанд, балки воситаи фарҳангӣ ҳастанд + ҳар гуна расму оин як имқоният аст, на ўҳдадорӣ</li> </ol>	
<p align="center"><b>Анъанаҳои мактабӣ (слайдҳои 34–35) – 15 дақиқа.</b></p>	
<p><b>1. Зиёфати ҷой дар назди директор (слайди 34) – 7-8 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Таваҷҷуҳо ба фарқияти байни ҷорабиниҳои якдафъаина ва анъанаи пойдор ҷалб мекунад</li> <li>– Мисоли «зиёфати ҷой дар назди директор»-ро меорад ва мунтазамиро таъкид мекунад (масалан, дар охири ҳар семоҳа хонандагони фаъол ба зиёфати ҷой даъват қарда мешаванд)</li> <li>– <i>Саволҳои фаъолкунанда мекурсат:</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба мисол нигоҳ мекунад ва онро бо таҷрибаи мактабии худ алоқаманд мекунад.</li> <li>– Дар баррасии оқибатҳои чунин анъана барои гуруҳҳои гуногуни хонандагон иштирок мекунад</li> <li>– Баҳс мекунад, далел меоранд ва мавқеъҳои якдигарро муайян мекунад.</li> </ul>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Вақте ки хонандагон мунтазам назди директор ба ҷой даъват қарда мешаванд, худро чӣ гуна ҳис мекунад?</li> <li>2. Чунин анъана чӣ гуна ба ангеа таъсир мерасонад? Оё он хонандагонро муттаҳид мекунад ё ҷудо мекунад?</li> <li>3. Оё мо бояд хонандагони «заиф»-ро ба ҷой даъват кунем? Бо чӣ мақсад?</li> <li>4. Агар анъана ногаҳон аз байн равад, чӣ мешавад? Мактаб чӣ гуна воқуниш нишон медиҳад?</li> <li>5. Лутфан, аз амалиҳои худ мисолҳои ҷорабиниҳои қолиби мавзӯи пешниҳод кунед. Онҳо чӣ гуна ба фазои мактаб/руҳияи мактаб таъсир мерасонанд?</li> </ol>	
<p><b>2. Лоихаҳои омӯзгорон (слайди 35) – 7-8 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба содагии идея ва буҷаи ҳадди ақали лоиха диққат медиҳад.</li> <li>– Пешниҳод мекунад, ки лоихаҳо ҳамчун паёми муҳит баррасӣ кунанд.</li> <li>– <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад:</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Таъсири эмотсионалии лоихаҳо таҳлил мекунад</li> <li>– Муайян мекунад, ки хонанда чӣ маъноҳоро «хонда» метавонад</li> <li>– Идеяҳои худро барои анъанаҳои монанд пешниҳод мекунад</li> </ul>



1. Мактаб бо ин лоиҳа ба хонандагон чӣ паёме мефиристад? 2. Ин чӣ гуна тасаввуроти омӯзгор ва хонандаро тағйир медиҳад? 3. Оё ин барои эҳсос кардани он ки «Ин ҷо мефаҳманд, ки шумо муҳим ҳастед» кумак мекунад? 4. Оё инро анъанаи мактабӣ ҳисобидан мумкин аст? Дар кадом шароит? 5. Дар мактаб кадом идеяҳои дигари лоиҳавӣ бо «чехраи инсонӣ» имконпазиранд? <b>Хулоса:</b> Анъанаҳои мактабӣ роҳе барои намоён кардани арзишҳои мактаб мебошанд. Онҳо фарҳангро на тавассути шиорҳо, балки тавассути амалҳо ташаккул медиҳанд.	
<b>Муҳит ва рушди салоҳиятҳои асосӣ (слайди 36) – 5-7 дақ.</b>	
– Мефаҳмонад, ки ин <b>як слайди ҷамъбасти аст</b> , ки ҳамаи мисолҳои қаблро ба як мантиқи ягона мепайвандад. – Аз як иштирокчи хоҳиш мекунад, ки сатри « <b>Тафаккури интиқодӣ</b> » -ро бо овози баланд хонад (муҳит чиро рушд медиҳад + мисолҳо) + ба тамоми шунавандагон 1-2 савол медиҳад (нигаред ба саволҳои зерин) – Ба ҳамин тарз корро бо <b>эҷодкорӣ</b> , <b>муошират</b> ва <b>ҳамкорӣ ташкил кунед</b> (ҳар дафъа иштирокчи нав сатрро мехонад) – Таъкид кунад, ки муҳит ками дар кам танҳо як салоҳиятро рушд медиҳад — таъсирҳо бо ҳам алоқаманданд ва якдигарро тақвият медиҳанд. Агар мо хоҳем, ки салоҳиятҳои асосиро рушд диҳем, аммо муҳитро тағйир надихем, пас мо аз хонанда хоҳиш мекунем, ки кореро анҷом медиҳад, ки муҳити онҳоро намеомӯзад.	– Мисолҳои қаблан баррасӣшударо гӯш мекунад ва робитаи онҳоро пайдо мекунад. – Дар баҳс иштирок карда, қайд мекунад, ки як амалияи муҳит метавонад якчанд салоҳиятро рушд диҳад – Идеяҳоеро сабт мекунад, ки метавонанд ба мактаби онҳо интиқол дода шаванд
<p><b>Ба сӯйи тафаккури интиқодӣ</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Оё дар мактаби шумо, хонандаи шумо имкон дорад, ки ҳам дар синф ва ҳам берун аз синф мушоҳида, муқоиса ва савол диҳад?</li> <li>Кадам унсурҳои муҳит имрӯз ба ҷойи рушд додани тафаккур, ба «пӯшидани» он майл доранд?</li> </ul> <p><b>Ба сӯйи эҷодкорӣ</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Оё дар мактаб ҷойе ҳаст, ки дар он <b>ҷавоби дуруст талаб карда нашавад?</b></li> <li>Агар чунин минтақаҳо аз муҳит хориҷ карда шаванд, чӣ мешавад?</li> </ul> <p><b>Ба сӯйи муошират</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Хонанда дар куҷо метавонад <b>сухан гӯяд ва ўро бишнавад?</b></li> <li>Муҳит чӣ гуна таъкид мекунад: «Оё дар ин ҷо сухан гуфтан ҷоиш аст?» ё «Беҳтар аст, ки хомӯш бимонем?»</li> </ul> <p><b>Барои ҳамкорӣ</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Дар куҷои мактаб <b>хонандагон якҷоя корҳоро анҷом медиҳанд</b>, на танҳо дар паҳлӯи якдигар менишинанд?</li> <li>Кадам унсурҳои муҳит ба созишномаҳо ва қарорҳои муштарак ниёз доранд?</li> </ul> <p><b>Тавсия ба тренер</b></p> <p>Дар бораи ҷадвал аз ҳад зиёд тафсилот надихед. Барои иштирокчиён <b>дидани робита муҳим аст</b>: муҳит → амалҳо → тафаккур → салоҳиятҳо</p>	

### Марҳилаи 3. Мулоҳизаронии педагогӣ (слайди 37) – 5-7 дақиқа

**Мақсад:** фаҳмидани идеяҳои асосии машғулият ва сабти хулосаҳо аз нуқтаи назари мушовир.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Саволхоро як ба як меҳонад ва баррасӣ ташкил мекунад – 5 дақиқа.</b> – Дар слайд саволҳо медиҳад ва иштирокчиёни гуногунро барои ҷавоб ҷалб мекунад (2-3 ҷавоб барои ҳар як савол) – Диққати худро ба тағйироти хурд ва нақши мушовир равана мекунад	– Посух медиҳанд, андешаҳои худро мубодила меkunанд, дар бораи идеяҳо ва таҷрибаҳои амалии худ андеша меkunанд – Хулосахоро аз мавқеи мушовир таҳия меkunанд
<b>2. Хулоса мекунад – 1-2 дақиқа</b> – 2-3 идеяи асосии баёншударо мухтасар ҷамъбаст мекунад ва онҳоро бо муҳити таълим ҳамчун омӯзгори сеюм алоқаманд мекунад.	– Натиҷахоро бо хулосаҳои худ муқоиса меkunанд

### Марҳилаи 4. АМАЛИЯ: «Аз мушоҳида ба амал» – 30 дақ.

**Мақсад:** омӯхтани шинохтани паёмҳо аз шаклҳои хурди муҳит + интихоби расму оинҳои одӣ барои татбиқ дар мактаб бо назардошти меъёрҳо.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>Амалияи 1. «Шаклҳои хурди муҳит» (слайд 38) – 15 дақ.</b>	
<b>1. Лаҳзаи ташкилӣ – 2-3 дақиқа.</b> – Хоҳиш мекунад, ки гурӯҳҳои сенафараро ташкил шаванд ва саҳифаи 24-и модуло кушоянд. – Шарҳи мухтасари вазифаро дар слайд пешниҳод мекунад: <i>принсипи интихоби таъкид мекунад: 1 шакл аз 1-5 ва 1 шакл аз 6-10 + диққатро ба се параметри таҳлил (паём, таъсир, мавқеи хонанда) ҷалб мекунад.</i> – <i>Ду шакли хурди гуногунро (аз қисмҳои гуногун) интихоб кардааст.</i>	– Гурӯҳҳои сенафараро ташкил медиҳанд ва саҳифаи 24-и модуло мекушоянд. – Дастурхоро гӯш меkunанд – Дар ҳолати зарурӣ вазифаро равшан меkunанд – Мувофиқи қоидаи додшуда ду шакли хурдро интихоб меkunанд.
<b>2. Кор дар сегона – 5 дақиқа.</b> – Ёдрасунӣ: ҷавобҳои кӯтоҳро нависед, маъно аз калимасозӣ муҳимтар аст – Вақтро ба назар гирад, ба баррасӣ ҳалал нарасонад, дар ҳолати зарурӣ 1-2 дақиқа илова кунед.	– Шаклҳои хурди интихобшударо баррасӣ меkunанд. Барои ҳар яке онҳо мухтасар менависанд: паёми муҳит; таъсир; тағйирот дар мавқеи хонанда
<b>3. Пурсиши зуди сенафраҳо – 5-7 дақ.</b> – Доиравӣ пурсиш ташкил мекунад ва аз ҳар сенафара хоҳиш мекунад, ки <b>як шакли хурдро номбар кунанд</b> ва дар бораи се параметр шарҳи кӯтоҳ диҳанд – Баъд аз посух додан, ӯ мепурсад: «Кӣ ҳамон шакло дошт? Оё назари дигаре вучуд дорад?» – Хулоса мекунад: «Ҳатто тағйироти хурд дар муҳит ҳамеша ба хонанда паём мерасонад» + диққатро ба	– як шакли хурдро пешниҳод меkunанд – Ҷавобҳои дигаронро гӯш меkunанд

Амалияи 2 – воситаҳо ва қадамҳои татбиқ ҷалб мекунад (бо онҳо пас аз омӯзиш мустақилона шинос мешавад).	– Агар бо як шакл кор кардаанд, пас онро пурра мекунанд
<b>Тавсияҳо барои тренер</b> 1. Агар иштирокчиён ба тавсифи «он чист» машғул шаванд, онҳоро бодикқат ба саволи зерин баргардонед: <i>Ин ба хонанда чӣ мегӯяд? Он чӣ таъсире дорад?</i> 2. <i>Тафсириҳои гуногунро ташвиқ кунед.</i> Вокунишҳои гуногун ба як шакли хурд ин фаҳмиши амиқи муҳит аст, на ғалат.	
<b>Амалияи 3. Маросимҳои мактабӣ, ки меомӯзонад (слайди 39) – 15 дақ.</b>	
<b>1. Лаҳзаи ташкилӣ – 2-3 дақиқа.</b> – Хоҳиш мекунад, ки ба гурӯҳҳо ҳамроҳ шаванд ва саҳифаи 26-ро кушояд – Ба дастур, ки <b>рӯйхати маросимҳои мактабӣ</b> (12 асосӣ ва хурд) пешниҳод шудаанд, диққатро равона мекунад. Дар он таъкид мешавад, ки миқдор муҳим нест, балки интиҳоби огоҳона муҳим аст. – Меъёрҳои дар слайд нишондодашударо мегӯяд /мехонад – Таъкид мекунад: ин меъёро мебошанд, ки <i>чаро баъзе маросимҳо интиҳоб карда мешаванд</i>	– Дар гурӯҳҳои хурд муттаҳид мешаванд ва саҳифаи 26-и модуло мекушоянд. – Бо рӯйхати расму оинҳо шинос мешаванд – Дастурҳоро гӯш мекунанд
<b>2. Кор дар гурӯҳҳо – 5 дақиқа.</b> – Ёдраскунӣ: <b>2-3 маросимро интиҳоб кунед</b> , ки метавонанд дар мактаби муқаррарӣ амалӣ карда шаванд – Кори гурӯҳҳоро назорат мекунад, ба баррасӣ ҳалал намерасонад, вақтро ба назар мегирад	– Гурӯҳҳо 2-3 маросимро интиҳоб мекунанд – Баррасӣ дар дохили гурӯҳ, санҷиши идеяҳои маросимӣ бо меъёрҳо
<b>3. Пурсиши кӯтоҳи гурӯҳӣ – 7-8 дақиқа.</b> – Аз гурӯҳи хоҳишманд оғоз мекунад, ки <b>яке аз маросимҳои интиҳобшударо номбар кунанд</b> ва интиҳобро бо истифода аз меъёрҳо мухтасар асоснок кунанд. – Баъд аз ҷавоб додан, ӯ аз шунавандагон мепурсад: «Кӣ интиҳоби яхела дорад?» Агар мувофиқатҳо пайдо шаванд, ӯ иловаҳои кӯтоҳ пешниҳод мекунад. – Суханро ба гурӯҳи навбатӣ медиҳад (2-3 даври пурсишро мувофиқи ин нақша мегузаронад) – Баҳо намедиҳад, барои ҷавобҳо ва андешаҳо ташаккур мегӯяд – Хулоса: «Расмҳо чорабиниҳои якдафъаина нестанд, балки амалҳои такроршавандае мебошанд, ки фарҳанги мактабро ташаккул медиҳанд».	– Як маросим барои ҳар як гурӯҳ садо медиҳад – Интиҳоби худро тавассути меъёрҳо асоснок мекунанд – Идеяҳоро бо имкониятҳои мактаби худ алоқаманд мекунанд – Ба гурӯҳҳои дигар гӯш медиҳанд ва ба онҳо илова мекунанд
<b>Тавсияҳо барои тренер</b> 1. Ба меъёрҳо баргардед. Агар гурӯҳ гӯяд: «Мо танҳо онро дӯст медорем», бо нармаӣ шарҳ диҳед: <i>кадом меъёрҳо дар ин ҷо татбиқ мешаванд?</i> 2. Маросимҳои гуногун нишондиҳандаи мактабҳо ва имкониятҳои гуногун мебошанд, на нишондиҳандаи қарорҳои «дуруст» ва «нодуруст».	

## РЎЗИ ЧОРУМ. МАШҒУЛИЯТИ 8

### Мавзуи 3. «Ташхиси муҳити муассисаи таълимӣ ва кор бо монеаҳо»

#### Сенарияи машғулияти дуҷум (160 - дақиқа)

Марҳила	Вақт	Ҷаъолияти асосӣ
<b>1. «Биед аз мисоли одӣ оғоз кунем»</b>	10 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Гурӯҳҳо як акс ва як гунаро барои супориш интиҳоб мекунад (таҳлили фазо ё ташхис аз нигоҳи хонанда)</li> <li>– Ишораҳо, эҳсосот ва паёмҳои бартаридоштаро дар бораи муҳит баррасӣ мекунад ва ҳулосаҳоро дар шакли мухтасар пешниҳод мекунад</li> </ul>
<b>2. Кори интерактивӣ бо матн</b>	60 дақиқа	<p style="text-align: center;">Кори зина ба зина бо матни таълимӣ:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Мутолиаи инфиродии қисмҳои 1 ва 2 тавассути саволҳои тамаркузкунада + баррасӣ</li> <li>– Корҳои гурӯҳӣ бо қисмҳои (3 ва 4) оид ба монеаҳои муҳит ва иштироки хонандагон; эҷоди занҷири тағйирот + баррасӣҳо</li> <li>– Корҳои гурӯҳӣ бо барномаҳо (воситаҳои ташхисӣ): интиҳоби воситаҳо, баррасӣи имкониятҳо ва маҳдудиятҳои онҳо, мубодилаи мавқеъҳо</li> </ul>
<b>3. Худбаҳодиҳӣ</b> (ҳалли тестҳои 2.3.)	10 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Иҷрои инфиродии супоришҳои тестӣ</li> <li>– Худбаҳодиҳӣ бо калидҳо ва баррасӣи масъалаҳои норавшан ё баҳсбарангез</li> </ul>
<b>4. Амалия</b> <i>Аз мушоҳида ба тарҳрезӣ</i>	40 дақиқа.	<p style="text-align: center;">Корҳои лоиҳавии гурӯҳӣ:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Интиҳоби акси фазои мактаб</li> <li>– Муайян кардани як нуқтаи мушкилот, таҳлили монеа ва паёми муҳит</li> <li>– Таҳияи нақшаи тағйироти хурд (чиро бояд тағйир дод, кӣ ин корро анҷом медиҳад, чӣ гуна натиҷаҳоро сабт кард)</li> <li>– Омода ва пешниҳоди муаррифии кӯтоҳ</li> </ul>
<b>5. Мулоҳизаронии рӯз</b>	10 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Иштирокчиён аз қисмати мулоҳизаронӣ 2 саволро интиҳоб мекунад</li> <li>– Пурсиши интиҳобӣ, мубодилаи афкор ва баррасӣи аҳамияти амалии машғулият</li> </ul>

### Марҳилаи 1. «Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем» – 15 дақиқа.

**Мақсад:** навсозии малакаҳои иштирокчиён дар хондани паёмҳои фазо ва аз нигоҳи хонанда дидани муассисаи таълимӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Лаҳзаи ташкилӣ (слайд 42) – 1-2 дақиқа</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки саҳифаи 29-и модуло кушоянд. – Гурӯҳҳоро даъват мекунад, ки ягон акс + яке аз супоришҳоро интихоб кунанд – Боварӣ ҳосил мекунад, ки гурӯҳҳо интихоб кардаанд	– Саҳифаи 29-ро мекушоянд – Дар гурӯҳҳо як акс ва як гунаи супориш интихоб мекунанд.
<b>2. Иҷрои супориш дар гурӯҳҳо – 5 дақиқа.</b> – Гурӯҳҳоро мушоҳида мекунад – Вақтро пайгирӣ мекунад	– Акси интихобшуда ва саволҳоро барои супориш баррасӣ мекунанд.
<b>3. Пурсиши гурӯҳӣ – 7-8 дақиқа.</b> – Мувофиқи нақшаи зерин пурсиши ғаврии гурӯҳҳоро таъкил мекунад: кадом акс интихоб шудааст - кадом вазифа иҷро шудааст - ҷавобҳои кӯтоҳ ба саволҳои супориш (на бештар аз 2 дақиқа барои ҳар як гурӯҳ) – Ба ҳар як гурӯҳ ташаккур мегӯяд, ҷавобҳоро арзёбӣ намекунад – Саволҳо медиҳад (интихобӣ, вобаста ба вазъият):	– Натиҷаҳои баррасӣро мухтасар муаррифӣ мекунанд – Ба дигар гурӯҳҳо гӯш медиҳанд ва онҳоро бо ҷавобҳо ва таҷрибаҳои худашон муқоиса мекунанд.
1. Дар ин аксҳо чӣ чиз барои шумо бештар шинохта шуд? 2. Мо одатан кадом паёмҳои муҳитро пай намебарем, зеро ба онҳо одат кардаем? 3. Агар шумо хонанда мебудед, дар кадоме аз ин фазоҳо бештар меҳостед бошед? Чаро? <i>Хулоса:</i> «Мо бори дигар ба фазоҳои муқаррарии мактаб нигоҳ кардем ва бори дигар дидем, ки муҳит пайваста бо хонанда «сӯҳбат» мекунад, ҳатто вақте ки мо онро ба нақша нагирифтаем».	

### Марҳилаи 2. КОРҲОИ ИНТЕРАКТИВӢ БО МАТН – 40-50 дақ.

**Мақсад:** Кумак ба иштирокчиён дар фаҳмидани робитаи байни таҳхис, монсаҳо ва иштироки хонандагон дар тағйир додани муҳити мактаб.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>«Таҳхиси муҳити мактаб: чаро ва чӣ тавр» - кор бо қисмҳои 1 ва 2 - 15-17 дақ.</b>	
<b>1. Лаҳзаи ташкилӣ (слайди 43) – 1-2 дақиқа</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки саҳифаҳои 30-31-и модул (қисмҳои 1 ва 2)-ро кушоянд. – Шакло нишон медиҳад - <b>кори инфиродӣ</b> – Мақсади хонданро мухтасар шарҳ медиҳад: на «омӯзиши назария», балки алоқаманд кардани матн бо таҷрибаи шахсии худ – Дар шакли шифоҳӣ гуфта мешавад, ки пас аз хондан, ҳама бояд барои номгузорӣ омода бошанд: - як фикре, ки таҷрибаи шахсиро тасдиқ мекунад - як фикре, ки савол ё шубҳаро ба миён меорад - як воситаи таҳхисӣ (шинос ё нав)	– Модуло мекушоянд – Барои хондан бо вазифаи мушаххас ва саволҳои мутамарказ мутобиқ карда шудаанд

<p><b>2. Мутолиаи инфиродӣ бо қайдҳо – 5 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Хотиррасон мекунад, ки навиштани қайдҳои кӯтоҳ (калимаҳои калидӣ, ибораҳо) кифоя аст.</li> <li>– Вақтро пайгирӣ мекунад</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Матнро алоҳида меҳонанд.</li> <li>– Аз рӯйи саволҳои дар слайд нишондодашуда қайдҳои кӯтоҳ мекунанд.</li> </ul>
<p><b>3. Баррасии умумӣ – 8-10 дақиқа.</b></p> <p><b>Тасдиқи таҷриба (2 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Савол медиҳад: «Дар матн чӣ таҷрибаи шахсии шуморо аз кори мактабӣ тасдиқ мекунад?»</li> </ul> <p>Ҷавобҳои кӯтоҳ ва мусоҳиба, 3-4 иштирокчиро мепурсад.</p> <p><b>Савол ё шубҳа (2 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Савол медиҳад: «Қадам фикри матн дар шумо савол ё шубҳаро ба миён овард?» Иштирокчиёни дигарро даъват мекунад, 3-4 савол медиҳад, ҷавобҳоро арзёбӣ намекунад.</li> </ul> <p><b>Воситаҳои ташҳисӣ (2–3 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Савол медиҳад: «Шумо бо қадам воситаҳои ташҳисӣ аллакай шинос ҳастед ва қадаме аз онҳо нав ё муҳим ба назар мерасиданд?» Дар ҳолати зарурӣ, номи воситаҳоро мухтасар шарҳ медиҳад.</li> <li>– <i>2-3 саволи умумӣ медиҳад (вобаста ба вазъият):</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Метавонанд як андешаеро баён кунанд, ки бо таҷрибаи онҳо мувофиқ бошад.</li> <li>– Саволҳо, шубҳаҳо ва норозигиҳои худро нисбати тезисҳои алоҳидаи матн баён мекунанд</li> <li>– Воситаҳои шинос ва навро номбар мекунанд ва онҳоро бо амалияи худ алоқаманд мекунанд.</li> <li>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд</li> </ul>
<p>1. Чӣ шуморо водор кард, ки ба мактаби маъмулӣ дигар хел нигоҳ кунед?</p> <p>2. Қадаме аз матн ба назар дурусттар менамуд?</p> <p>3. Шумо дар кучо аллакай муҳитро таҳҳис кардаед, бе он ки онро таҳҳис номед?</p> <p><i>Хулоса:</i> Таҳҳис бо диққат ва мушоҳида оғоз мешавад</p>	
<p><b>Тавсияҳо барои тренер</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Баҳсро ба таҳлили нукта ба нуктаи матн табдил надиҳед - онро <b>босуръат</b> ва пурҷӯшу хурӯш нигоҳ доред.</li> <li>2. Ҷавобҳоро («дуруст/нодуруст») баҳо надиҳед - дар ин ҷо муҳим <b>таҷрибаи шахсӣ аст</b>, на дақиқии ибораҳо.</li> </ol>	
<p><b>«Монеаҳои муҳит ва иштироки хонандагон» (Қисмҳои 3–4) – 15–20 дақ.</b></p>	
<p><b>1. Лаҳзаҳои таҳҳилӣ (слайди 44) – 1-2 дақиқа</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Марҳилаи навбатии корро нишон медиҳад (қисмҳои 3 ва 4)</li> <li>– Шаклро нишон медиҳад - <b>кори гурӯҳӣ</b></li> <li>– Мақсади вазифаро мухтасар шарҳ медиҳад: на танҳо ёфтани монеа, балки фаҳмидани он ки он ба хонанда чӣ «меғӯяд» ва чӣ гуна иштироки хонанда метавонад ин паёмро тағйир диҳад, муҳим аст.</li> <li>– Лутфан таваҷҷуҳ намоед, ки ҷавобҳо бо истифода аз калимаҳои асосӣ сабт карда мешаванд.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Қисмҳои 3 ва 4-и модуло мекушоянд.</li> <li>– Бо вазифа шинос мешаванд</li> </ul>
<p><b>2. Кори гурӯҳӣ бо матн (7 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Кори гурӯҳҳо назорат мекунад</li> <li>– Дар ҳолати зарурӣ, натиҷаи корро равшан кунед: занҷири тағйиротро эҷод кунед: Монеа → Паём → Иштирок → Паёми нав</li> <li>– Агар гурӯҳҳо сари вақт анҷом надиҳанд, ба онҳо 2-3 дақиқаи иловагӣ медиҳад.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Қисмҳои 3 ва 4-ро меҳонанд, <b>як монеа</b>ро интихоб мекунанд</li> <li>– <b>Як амалияи ҷалби хонандагонро</b> пайдо мекунанд, ки метавонад монеа</li> <li>– Занҷираи тағйиротро бо калимаҳои калидӣ тартиб медиҳанд</li> </ul>



<p><b>3. Барраси натиҷаҳо (8–10 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ташхиси фаврӣ ташкил мекунад: аз ҳар гурӯҳ даъват мекунад, ки <b>як занҷири тағйиротро мухтасар баён кунанд</b></li> <li>– Мепурсад, ки кадом гурӯҳҳо монеаҳо ё таҷрибаҳои монанд доранд, гурӯҳҳоро пурсиш мекунад</li> <li>– Ҷавобҳоро арзёбӣ намекунад, идеяҳои такроршавандаро ҳамчун паёмҳои муҳим муайян мекунад.</li> <li>– <i>Саволҳои умумӣ медиҳад (вобаста ба вазъият):</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Занҷирҳои худро ба таври мухтасар муаррифӣ мекунанд</li> <li>– Ба дигар гурӯҳҳо гӯш медиҳанд, ҷавобҳои ҳамкоронро пурра ё равшан мекунанд</li> <li>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд</li> </ul>
<p>1. Кадом монеаҳо аксар вақт аз рӯйи одатҳо нигоҳ дошта мешаванд, на аз рӯйи қоидаҳо?</p> <p>2. Чаро иштироки хонандагон баъзан ҳамчун хатар қабул карда мешавад?</p> <p>3. Тағйир додани ҷӣ осонтар аст: ҳуди монеа ё паёме, ки он мерасонад?</p> <p><b>Тавсияҳо барои тренер</b></p> <p>1. Такрорҳои байни гурӯҳҳо як нуқсони манфӣ нестанд, балки нишондиҳандаи <i>нуқтаҳои дарди калидӣ дар муҳит мебошанд</i>.</p> <p>2. Барои бастанӣ ҷавобҳои худ шитоб накунад - муҳим аст, ки барои дидани занҷири тағйирот мантиқи тафаккури худро дарк кунед.</p>	
<p align="center"><b>«Як восита – як кунҷи муҳит» - 15 дақиқа.</b></p>	
<p><b>1. Лаҳзаӣ ташкилӣ (слайд 45) – 1-2 дақиқа</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Дархост мекунад, ки замимаҳоро кушояд (саҳ. 36–38)</li> <li>– Вазифаро дар слайд шарҳ медиҳад: ду абзорро интихоб кунед - «барои фардо» + «мураккаб, вале умедбахш» + баррасӣ кунед</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Замимаҳоро мекушоянд ва дар ҳолати зарурӣ вазифаро дақиқ мекунанд</li> </ul>
<p><b>2. Иҷроӣ супориш дар гурӯҳҳо (7 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Кори гурӯҳҳоро мушоҳида мекунад ва ба баррасӣҳо даҳлат намекунад</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Дар гурӯҳ ду воситаро интихоб мекунанд.</li> <li>– Саволҳои дар слайд нишондодашударо баррасӣ мекунанд</li> </ul>
<p><b>3. Баррасӣ – 8 – 10 дақиқа.</b></p> <p><b>Восита «барои фардо» (3-4 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Пурсиши зуди давраӣ ташкил мекунад. Аз ҳар як гурӯҳ як савол дода мешавад: «Шумо кадом воситаро интихоб кардед ва қувваи он дар чист?»</li> <li>– Ба ҷавобҳо шарҳ намедиҳад, ташаккур меғӯяд, суръати динамикиро нигоҳ медорад</li> </ul> <p><b>Воситаи мураккаб, вале умедбахш (3-4 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба даври дуҷуми баҳс меғузарад. Савол медиҳад: «Кадом восита душвор ба назар мерасад ва ҷӣ шуморо аз истифодаи он бозмедорад?»</li> <li>– Монеаҳои такроршавандаро ислоҳ мекунад</li> <li>– <i>Саволҳои умумӣ медиҳад (вобаста ба вазъият):</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Навбат ба навабат номи воситаи интихобшударо меғӯянд ва мухтасар шарҳ медиҳанд, ки чаро он барои истифодаи зуд қулай аст.</li> <li>– Воситаи дуҷум навабат ба навабат номгузорӣ мешавад ва мушкилот ё хатарҳои асосии татбиқи он муайян карда мешаванд.</li> <li>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд</li> </ul>
<p>1. Кадом восита ба мо кумак мекунад, ки на танҳо «мушкилро бубинем», балки дар мактаб дар бораи он сӯҳбат оғоз кунем?</p> <p>2. Ташхис дар кучо ба охир мерасад ва тағйирот аз кучо оғоз мешавад? Ин ҷӣ гуна ба нақши мушовир алоқаманд аст?</p> <p>3. Шумо кадом воситаро ба мактабе, ки аз тағйирот метарсад, тавсия медиҳед? Чаро маҳз ҳамин?</p> <p><i>Хулоса:</i> Воситаҳои ташхисӣ варақаҳои гузориш нестанд, балки роҳҳои гӯш кардани мактаб мебошанд. Мушовир ба интиҳоби дурнамо ва табдил додани мушоҳида ба амал кумак мекунад.</p>	

Марҳилаи 3. Кор бо супоришҳои тестӣ – Варақаи худбаҳодиҳии 2.3. (слайдҳои 46-47) – 7-10 дақ.

**Мақсад:** фаҳмидани идеяҳои асосии машғулият ва алоқаманд кардани онҳо бо амалияи таълимӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Халли тестҳо (4 дақиқа)</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки супоришҳои тестино алоҳида иҷро кунанд	– Супоришҳоро алоҳида иҷро мекунанд ва ҷавобҳоро қайд кунанд.
<b>3. Муқоисаи ҷавобҳо бо истифода аз калидҳо ва баррасӣ (3-4 дақиқа).</b> – Ҷавобҳои дуруст (калидҳо)-ро нишон медиҳад. – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки ҷавобҳои худро тафтиш кунанд, нодурустиҳоро ислоҳ кунанд ва саволҳо диҳанд – Баррасии кӯтоҳ ташкил мекунад	– Ҷавобҳои худро бо калидҳо муқоиса мекунанд, ғалатҳоро ислоҳ мекунанд, саволҳои дақиқкунанда медиҳанд ва нуктаҳои норавшанро баррасӣ мекунанд.

**Калидҳо барои тестҳо**

1 – С, 2 – В, 3 – В, 4 – В, 5 – С

6 – А, В, D, E

Марҳилаи 4. Аалия: «Аз мушӯҳида ба амал» - 25-30 дақ.

**Мақсад:** омӯхтани тарҳрезии тағйирот бо истифода аз захираҳои ҳадди ақал.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Лаҳзаи ташкилӣ – 1-2 дақиқа (слайди 48)</b> – Машғулияти амалии ниҳониро эълон мекунад – Хоҳиш мекунад, ки модулно кушояд, саҳ. 39–40 – Шакл: кори гурӯҳӣ – Дар слайд шарҳи мухтасари марҳилаҳои амалия пешниҳод карда мешавад	– Модулно мекушоянд – Шарҳи супоришно гӯш мекунанд ва барои кори амалӣ омода мешаванд
<b>2. Иҷрои супоришҳои амалӣ дар гурӯҳҳо – 10 дақиқа.</b> – Марҳилаҳои корро идора мекунад: акс интиҳоб мекунад - баррасӣ мекунад - нақша тартиб медиҳад – Шарти асосиро таъкид мекунад: гурӯҳ <b>як нуктаи/унсури мушкилро</b> дар акс интиҳоб мекунад (ва на тамоми фазо) - маҳз ҳамонро табдил медиҳад – Вақтро пайгирӣ мекунад ва агар гурӯҳҳо аз ҷадвал қафо монанд, дар ҳолати зарурӣ <b>2-3 дақиқа илова мекунад.</b>	– Аз ҳар гурӯҳ як акс интиҳоб карда мешавад. – Фазои интиҳобшуда ва минтақаи мушкилотро таҳлил мекунанд – Нақшаи тағйироти хурдро тартиб медиҳанд ва барои муаррифӣ воситаҳои аёни (ҷадвалҳо) омода мекунанд.
<b>3. Муаррифии гурӯҳҳо – 10 дақиқа.</b> – Намоишҳои гурӯҳӣ ташкил мекунад (то <b>2 дақиқа</b> барои ҳар як) – Пас аз ҳар як муаррифӣ, аз шунавандагон хоҳиш мекунад, ки 1 саволи кӯтоҳ диҳанд. – Ба гурӯҳҳо ташаккур гуфта, баҳогузорӣ намекунад – <i>Саволҳои иловагиро мепурсад (пас аз баромадҳо):</i>	– Роҳҳои ҳалли худро пешниҳод мекунанд, ба саволҳои ҳамкорон ҷавоб медиҳанд ва ба гурӯҳҳои дигар гӯш медиҳанд.
1. Шумо воқеан метавонед аз ҳафтаи оянда кадом тағйироти хурдро оғоз кунед? 2. Чизи аз ҳама душвортарин чӣ буд: дидани мушкilot ё ёфтани роҳи ҳалли одӣ? 3. Дар ин нақшаҳо, махсусан дар кучо нақши мушовир муҳим аст? Дар кадом самт?	



**Марҳилаи 5. Мулоҳизаронии рӯз (слайди 49) – 5-7 дақ.**

**Мақсад:** Ба иштирокчиён кумак расонидан дар таҳлили рӯз, муайян кардани он ки чӣ муҳим, ҷолиб ё ғайриҷашмдодшт буд ва машғулиятро бо эҳсосоти мусбат анҷом додан.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Муқаддима ва шарҳи шакл (слайди 49) – 1 дақиқа</b> – Слайди «Мулоҳизаронии рӯз»-ро нишон медиҳад – Дастурҳо: « <b>Як ё ду саволро интихоб кунед</b> », ки меҳод ба онҳо ҷавоб диҳед. Як дақиқа барои фикр кардан.	– 1-2 саволро интихоб мекунанд ва дар бораи ҷавоб фикр мекунанд.
<b>2. Баррасии умумӣ (5 дақиқа)</b> – Пас аз як дақиқаи андеша, пурсиш аз ҷойи нишаст оғоз мешавад – Сохтори пурсиш: барои саволи аввал: 2-3 иштирокчӣ; барои саволи дуюм – 2-3 иштирокчӣ ва ғайра. – Дар пурсиши панҷум анҷом диҳед («Эҳсоси асосие, ки ман бо он аз машғулият мееравам...») – Ташаккур барои коратон, шуморо бо хатми модули 2 табрик мегӯем.	– Ҷавобҳои худро аз ҷойи нишаст мухтасар нақл мекунанд – Ба дигар иштирокчиён гӯш медиҳанд ва онҳоро бо эҳсосоти худашон алоқаманд мекунанд

**МАШҒУЛИЯТИ 9**

**МОДУЛИ 3. ВАЗЪИЯТИ ТАЪЛИМ ҲАМЧУН ВОСИТАИ ДАСТГИРИИ ОМЎЗГОРОН**

**Мавзуи 1 «Вазъияти таълимӣ ҳамчун унсури муҳити таълимӣ»**

**Сенарияи машғулияти аввал (240 - дақиқа)**

Марҳила	Вақт	Фаъолияти асосӣ
<b>1. "Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем"</b>	10 дақиқа	Се супориш барои машқ аз дастур: 1) се иттиҳодия – фардӣ; 2) изҳороти «дуруст/нодуруст» баррасӣ дар гурӯҳҳо + рӯ ба рӯ; 3) «Оё ин вазъияти таълимӣ аст ё не?» - баррасии умумӣ.
<b>2 – 5. Вазъиятҳоро аз рӯи мавзӯ омӯzed. Дарсҳои намунавӣ ва таҳлили методӣ</b>	150 дақиқа	<b>Математика</b> <b>Калкулятори шикаста</b> → иҷрои вазифа дар гурӯҳҳо → баррасии стратегияҳои гуногуни ҳалли масъалаҳо → таҳлили методӣ ва педагогӣ <b>"Фейерверк"</b> - Ҷаро вазъиятҳои бисёрсатҳа заруранд → Шарҳи супориши сатҳҳои А, В ва С (бе ҳисобҳои амиқ) → таҳлили мантиқи ҳалли масъала → баррасии сохтори вазъиятҳои бисёрсатҳа <b>Забони модарӣ "Вобастагӣ: омезиши номувофиқ"</b> – Муқаррар кардани робитаҳои сабабу натиҷа байни хусусиятҳои гуногун – Истифодаи ҷумлаҳои мураккаби пайваст + муаррифиҳо + синтаксис – Таҳлили методӣ ва педагогӣ <b>Таърихи Черчилл бар зидди Сталин</b> – Хондан ва таҳлили манбаъҳо, кор дар гурӯҳҳо оид ба супоришҳои дастур – Баррасии натиҷаҳо, таҳияи хулосаҳо – Таҳлили методӣ ва педагогӣ

		<b>География "Наҷоти канали Қайроқум"</b> – Супориши гурӯҳӣ: пешниҳод кардани 2-3 роҳи ҳал, интихоби беҳтарин, пешниҳоди сабабҳо, омода кардани муаррифӣ – Баррасӣи роҳҳои ҳалли имконпазир ва таҳлили онҳо мувофиқи меъёрҳо (суръат, арзиш, экология, имконпазирӣ) – Таҳлили методӣ ва педагогӣ
<b>5. Худбаҳодиҳӣ Варақои худбаҳодиҳии 3.1</b>	20 дақиқа	Иҷрои инфиродии супоришҳои санҷишӣ → худбаҳодиҳӣ бо истифода аз калидҳо → баррасӣи нуктаҳои норавшан
<b>6. Семинар: Семинари педагогӣ</b>	60 дақиқа	1. Таҳлили вазъиятҳои таълимӣ, таҳлили интихоби лаҳзаҳои дарс, арзёбӣ мувофиқи варақои назоратӣ ва баррасӣ 2. Тарҳрезии сценарияҳои омӯзишии бар асоси намунаҳо + Қобилияти истифодаи интернет, ChatGPT ва дигар зеҳни сунъӣ ҳамчун захираҳо барои идеясозӣ 3. Арзёбии ҳамдигар бо истифода аз варақои назоратӣ + фикру мулоҳизаҳо (робитаи мутақибла)

**Марҳилаи 1. «Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем» – 12-15 дақиқа.**

**Мақсад:** фаъолгардонии фаҳмиши омӯзгорон дар бораи вазъияти таълимӣ, бедор кардани шавқ ва оғози баррасӣ тавассути машқҳои осон ва зуд.

<b>Фаъолияти тренер</b>	<b>Фаъолияти иштирокчиён</b>
<b>1. Шарҳи мухтасари марҳила (Слайд 3) - 1 дақиқа.</b> – Сохтори марҳиларо мухтасар тавсиф мекунад: «Мо бояд се вазифаро иҷро кунем: ассотсиатсияҳо, изҳорот ва таҳлили мисол». – Таъкид мекунад: "Ин як машқи ақлонӣ аст ва ҳанӯз ҷавобҳои дурусте вучуд надоранд".	– Гӯш мекунад ва омодаанд, ки андешаҳои худро озодона баён кунанд.
<b>2. Се иттиҳодия – фардӣ – 3 дақ.</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки ба ибораи «вазъияти таълимӣ» се ассотсиатсия нависанд - <b>1 дақиқа.</b> – 3-4 нафар ихтиёриёро даъват мекунад, ки ассотсиатсияҳои худро бихонанд – <b>1 дақиқа.</b> – <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад:</i> Кадом ассотсиатсияҳо аз ҷиҳати маъно такрор ё монанданд? Кадомашон ҳайратоваранд?	– 3 ассотсиатсияро алоҳида менависанд – Ассотсиатсияҳоро мубодила (ихтиёрӣ) мекунад

<p><b>3. Кор бо тасдиқҳо (Слайдҳои 4) – 3-4 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Дастурҳо медиҳад: «Зуд дарҷ кунед: ҳа / не / боварӣ надорам» - <b>1 дақиқа</b>.</li> <li>– Аз гурӯҳҳо хоҳиш мекунад, ки ҷавобҳоро муқоиса кунанд: "Онҳо ба чӣ розӣ ҳастанд? Онҳо ба чӣ розӣ нестанд?" ё пурсиши умумии ҷавобҳоро анҷом медиҳад - <b>2 дақиқа</b>.</li> <li>– <i>Саволҳои фаъолкунандаи тренер:</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Кадом изҳорот шубҳаи бештарро ба бор овард? Чаро?</li> <li>• Кадом изҳоротро арзёбӣ кардан душвортарин буд?</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ҷавобҳоро алоҳида қайд мекунанд</li> <li>– Дар гурӯҳ ё рӯ ба рӯ, фарқиятҳоро баррасӣ мекунанд</li> <li>– Фарзияҳои аввалинро дар бораи моҳияти вазъияти таълимӣ баён мекунанд</li> </ul>
<p><b>4. Таҳлили мисол ( Слайд 5): «Оё ин вазъияти таълимӣ аст ё не?» - 3-5 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Вазъият/ мисолро меҳонад</li> <li>– Супориш медиҳад: дар гурӯҳ баррасӣ кунед, ки кадомаш ба вазъияти таълимӣ <i>монанд аст ва кадомаш монанд нест?</i> – <b>1 дақ.</b></li> <li>– Бо истифода аз саволҳо баррасӣи умумӣ мебарад (гирифтани 2-3 ҷавоб аз гурӯҳҳои гуногун ба як савол ҷолиб аст) – <b>3 дақиқа</b>.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба вазъият/мисол гӯш медиҳанд</li> <li>– Дар гурӯҳҳои хурд баррасӣ мекунанд</li> <li>– Дар баррасӣ иштирок мекунанд</li> <li>– Хусусиятҳои фарқкунандаи вазъияти таълимиро муайян мекунанд</li> </ul>

#### **Тавсияҳо барои тренер**

1. **Суръати динамикиро** нигоҳ доред: ассотсиатсияҳо ва изҳорот 2-3 дақиқа вақтро мегиранд ва бештар ба баррасӣи вазъият/мисол диққат диҳед (вазифаи 3).
2. Муҳим аст, ки иштирокчиён на танҳо «ҳа» ё «не» гӯянд, балки **сабабашро шарҳ диҳанд**.
3. Гуногунии ақидаҳоро тавассути додани саволҳо ташвиқ кунед: «Кӣ дигар хел фикр мекунад?», «Оё шарҳи дигаре ҳаст?»
4. Мақсади ин марҳила омӯختан нест, балки **бедор кардани тафаккур** ва **шавқ**, фароҳам овардани замина барои қисмати оянда аст.

## Марҳилаи 2. Вазъиятҳои таълимӣ дар дарсҳои режимӣ – 70-80 дақ.

**Мақсад:** Ба иштирокчиён дар бораи сохтори вазъияти таълимӣ фаҳмиши асосиро бунёд карда, ворид шудан ба вазъияти таълимӣ ва пешниҳоди таҷрибаи амалӣ аз нуқтаи назари хонанда, сипас таҳлили методӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Сохтори вазъияти таълимӣ (слайд 7) – 5 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Мухтасар муайян мекунад, ки вазъияти таълимӣ чист ва чаро чузъҳои он лозиманд (бе хондани матн аз слайд)</li> <li>– <i>2-3 саволи фаълкунанда медиҳад:</i> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Кадом чузъ дар дарсҳои шумо камтар ба назар мерасад?</li> <li>2) Чӣ тавр шумо медонед, ки кай вазифа ба вазъияти таълимӣ табдил ёфтааст?</li> <li>3) Кадомаш душвортар аст: эҷоди мазмун ё ташкили интиҳоб?</li> </ol> </li> <li>– Таъкид мекунад, ки вазъияти таълимӣ ташкили амал аст, на «вазифаи мураккаб»</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба модел гӯш медиҳанд ва онро бо таҷрибаи худ алоқаманд мекунад.</li> <li>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд ва мисолҳо меоранд</li> <li>– Фаҳмиши муштарак пайдо мекунад ва саволҳои равшанкунанда медиҳанд.</li> </ul>
<b>Дарси намунавӣ "Калкулятори шикаста" - 20-25 дақ.</b>	
<p><b>1. Лаҳзаи ташкилӣ (слайд 8) – 2 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Шарҳи мухтасари вазифаро пешниҳод мекунад (бе хондани слайд)</li> <li>– Маҳдудиятҳои калкуляторро равшан мекунад ва саволҳои роҳнамо медиҳад: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Чӣ тавр 0-ро бе паҳш кардани тугмаи 0 ба даст овардан мумкин аст?</li> <li>• Чӣ тавр бо нуқтаи гумшудаи калкулятор кор кардан мумкин аст?</li> <li>• Чӣ тавр тақсимро иваз кардан мумкин аст?</li> <li>• Оё роҳи дигари кор бо нуқтаи даҳӣ вуҷуд дорад?</li> <li>• Дар калкулятор кадом амалҳо мавҷуданд? Аз рақамҳои додашуда чӣ сохтан мумкин аст?</li> </ul> </li> <li>– Таъкид мекунад: Вазифаи гурӯҳҳо на танҳо гирифтани ҷавоб, балки ёфтани стратегияи убури маҳдудиятҳо низ мебошад.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Шарту шароитро меҳонанд, баррасӣ мекунад ва саволҳои равшанкунанда медиҳанд.</li> <li>– Стратегияи пешгирӣ аз шикасти калкуляторро баррасӣ мекунад</li> </ul>
<p><b>2. Иҷрои вазифа дар гурӯҳҳо + пурсиши зуд – 15 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Дар байни гурӯҳҳо гаштугузор карда, мушоҳида мекунад, ки гурӯҳҳо кадом усулҳои ҳалли масъалаҳоро истифода мебаранд: тавассути касрҳо, бо роҳи ҷудокунӣ ва ғайра.</li> <li>– <i>Пас аз ду дақиқа, қори гурӯҳҳоро боздошта, слайди 9-ро кушода, ба саволҳои роҳнамо гузаред.</i></li> </ul> <p><b>3. Саволҳо барои андешаронӣ (Слайд 9) – 2–3 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Слайди 9-ро мекушояд ва мегӯяд: Ба саволҳо нигаред. Онҳо ҳалли тайёрро пешниҳод намекунад, аммо самти ҷустуҷӯро нишон медиҳанд.</li> <li>– Дар аввал 2-3 савол медиҳад (вобаста ба вазъият):</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба ҷустуҷӯи роҳҳои ҳисобкунӣ шурӯъ мекунад</li> <li>– Имконоти гуногунро месанҷанд, баррасӣ мекунад ва бо маҳдудиятҳои рӯ ба рӯ мешаванд.</li> <li>– Ба таври мухтасар ҷавоб медиҳанд ва</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>– Кӣ роҳро барои пешгирӣ аз истифодаи касрҳо пайдо кардааст? Кадом аст?</li> <li>– Кадом «рақамҳои қулай»-ро бе сифр ба даст овардан мумкин аст?</li> <li>– Калкулятор чӣ кор карда метавонад ва шумо онро чӣ гуна истифода мебаред?</li> <li>– Суръатро нигоҳ медорад, иштирокчиёни гуногунро ҷалб мекунад ва ба як нафар имкон намедиҳад, ки ҳамаи гунаи ҷавобро пешниҳод кунад.</li> </ul> <p><b>Бозгапт ба ҳалли масъала/татбиқи супориш дар гурӯҳҳо – 5 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Идомаи ҷустуҷӯро пешниҳод мекунад</li> <li>– Вазифаро таъкид мекунад: ҳадди ақал ЯК усули кориро пайдо кунед ва барои шарҳ додани стратегия омода бошед</li> </ul> <p><b>Назарсанҷии умумии зуд дар гурӯҳҳо – 3-4 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Тартиби муаррифиро шарҳ медиҳад. Гурӯҳҳо аз ҷойҳои худ ҷавоб медиҳанд. ЯК гурӯҳ танҳо ЯК усулро муаррифӣ/шарҳ медиҳад. Пурсиш тарзи доиравӣ мегузарад.</li> <li>– Усулҳои сабт дар флипчарт: касрҳо / зарб бо боло / ҷудокунӣ / табилии воҳидҳо / ҳисобкунӣ</li> </ul>	<p>идеяҳои номбар мекунад.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Амалиётҳои имконпазирро таҳия мекунад</li> <li>– Идомаи кор дар гурӯҳҳо</li> <li>– Ҳар як гурӯҳ танҳо як усули ҳалли масъаларо номбар мекунад.</li> <li>– Рӯйхатро риоя мекунад ва онро бо усули худ тафтиш мекунад.</li> </ul>
<p><b>4. Шарҳи роҳҳои ҳал (слайдҳои 10-12) + баррасӣ – 5-7 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Слайдҳои 10-12-ро пайдарпай мекушояд, дар бораи роҳҳои ҳал мухтасар шарҳ медиҳад ва метавонад мушовиронро бо ихтисоси математика ҷалб кунад</li> <li>– Саволҳои фаълкунонда медиҳад (интихоби 1-2 барои ҳар як слайд):</li> </ul> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ба фикри шумо, кадом усул бештар «ба хонанда» ва кадомаш «ба омӯзгор» монанд аст?</li> <li>2. Кадом усул барои хонанда камтарин шарҳро талаб мекунад?</li> <li>3. Агар сатҳҳои гуногуни хонандагон синф дошта бошанд, кадом усулро истифода бурдан беҳтар аст?</li> <li>4. Шумо барои дарс кадом усулро (ба ғайр аз касрҳо) интихоб мекардед ва чаро?</li> </ol> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Хулоса: Мушкилот бо калкулятори вайроншуда мисоли вазъияти таълимӣ бо мазмун, мушкилот, амал, интихоб ва натиҷа мебошад. Акнун биёед ба сохтори система назар андозем.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Роҳҳои ҳалро бо роҳҳои пешниҳодшуда муқоиса мекунад</li> <li>– Тасодуфҳои эътироф мекунад ва равшан мекунад</li> <li>– Ҷавоб медиҳанд ва баррасӣ мекунад</li> <li>– Барои гузаштан ба таҳлили методӣ омодагӣ мебинанд</li> </ul>
<p align="center"><b>Таҳлили методии вазъияти таълимӣ – 15-20 дақиқа.</b></p>	
<p><b>1. Таҳлили методии сохтори вазъияти таълимӣ (слайд 13) – 5 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Мақсади ин марҳиларо шарҳ медиҳад: мо ҳоло вазъиятро мувофиқи сохтори вазъияти таълимӣ тақсим мекунем. Таъкид мекунад: <i>мо ҷавоби дурустро намечӯем - мо мантиқи вазъияти таълимиро барқарор мекунем.</i></li> <li>– Бо истифода аз саволҳои фаълкунонда (бар асоси сохтор) баррасии умумӣ мегузаронад:</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Унсурҳои сохторро ба таври умумӣ тартиб медиҳанд</li> <li>– Дар асоси таҷриба ҳангоми иҷрои</li> </ul>

<p>1. <b>Мазмун.</b> Чӣ тавр ман метавонам мазмуни ин вазъиятро бо як ҷумла баён кунам? Дар ин ҷо кӣ нақш дорад ва моҳияти вазъият дар чист?</p> <p>2. <b>Мушкilot.</b> Мушкилии воқеи хонанда чист? Чаро роҳи ҳалли маъмулӣ кор намекунад?</p> <p>3. <b>Амал.</b> Хонанда бояд чӣ кор кунад? Қадамҳо ва амалҳоро номбар кунед.</p> <p>4. <b>Интиҳоб.</b> Кадом интиҳобҳо ба миён меоянд? Кадом муносибатҳо дар умум имконпазиранд?</p> <p>5. <b>Натиҷа.</b> Маҳсули кори хонанда дар чист?</p> <p>– Тренер ҷавобҳоро шифоҳӣ ҷамъбааст мекунад ва алоқамандии ҳар як унсурро бо вазифаи анҷомёфта таъкид мекунад.</p> <p><b>Таҳлили сохтори вазъияти таълимӣ (слайд 14) – 3 дақ.</b></p> <p>– Шарҳи мухтасарро бидуни аз нав нақл кардани матн пешниҳод мекунад</p> <p>– Пешниҳод мекунад, ки "таҳлили" вазъият (муҳтавои слайд)-ро бо фарзияҳои шумо бо истифода аз <i>саволҳои фаълкунанда муқоиса кунед:</i></p> <p>1. Кадомаш бо пешниҳоди шумо мувофиқат мекунад ё аз ҷиҳати маъно ба онҳо наздик аст?</p> <p>2. Кадом унсурҳои сохторӣ ҳанӯз зикр нашудаанд, аммо муҳиманд? Чаро?</p> <p>3. Тавре ки шумо аз таҳлил мебинед, интиҳоб дар кучо сурат мегирад? Амал дар кучост?</p> <p>4. Агар шумо ин вазъиятро дар синфхона мегузaronед, кадом қисмро тақвият медиҳед?</p> <p>Тренер метавонад бо ибораи зерин хулоса барорад:  <i>Эзоҳ: сохтор воситаест барои таҳлил ва таҳияи вазъиятҳо. Мо танҳо инро бо як мисоли мушаххас баррасӣ кардем.</i></p>	<p>вазифа фарзияҳо пешниҳод мекунад.</p> <p>– Гунаҳоро баён мекунад ва фикри якдигарро пурра мекунад</p> <p>– Ҷавобҳои худро бо сохтор муқоиса мекунад</p> <p>– Тағйирот ворид мекунад ва номувофиқати баррасӣ мекунад.</p> <p>– Фаҳмидани он, ки чӣ гуна "вазъият" ҳамчун усули корӣ амал мекунад, рушд медиҳанд</p>
<p><b>2. Арзёбии вазъияти таълимӣ мувофиқи меъёрҳо (слайд 15) – 23 дақ.</b></p> <p>– Мақсади таҳлилро шарҳ медиҳад: санҷидани он, ки вазъияти омӯзишии "Калкулятори шикаста" то чӣ андоза ба <b>меъёрҳои сифат мувофиқат мекунад</b></p> <p>– Дар давоми баррасии умумӣ, тренер ҳар як меёро баррасӣ мекунад ва <i>саволҳои кӯтоҳи фаълкунанда медиҳад:</i></p> <p>1. <b>Мазмун.</b> Оё мазмун равшан ва ҷолиб буд, ки хонандаро ба худ ҷалб мекард?</p> <p>2. <b>Мушкilot.</b> Оё мушкилӣ ё водорнамоии воқеӣ вучуд дошт?</p> <p>3. <b>Алоқамандӣ бо маҳорати асосӣ.</b> Оё байни масъала ва маҳорати математикӣ робитаи возеҳ вучуд дошт?</p> <p>4. <b>Амал.</b> Оё хонанда воқеан коре кардааст, омӯхтааст ё кӯшиш кардааст?</p> <p>5. <b>Интиҳоб.</b> Оё стратегияҳои гуногуни ҳалли масъала вучуд доштанд?</p>	<p>– Бо истифода аз варақаи назоратӣ барои таҳлили кӯтоҳ омода мешаванд</p> <p>– Кӯтоҳ ҷавоб медиҳанд: «ҳа/не», ва далелҳои кӯтоҳе пешниҳод мекунад.</p> <p>– Метавонанд дасташонро боло бардоранд ё бо имову ишора овоз диҳанд</p> <p>– Фаҳмиши меъёрҳои сифати вазъияти</p>

<p><b>6. Натиҷа.</b> Оё ягон маҳсули намоён вуҷуд дошт - ҳисоб ва стратегия?</p> <p><b>7. Ҳамгирой ба дарс.</b> Оё ин вазъиятро метавон ба дарси касрҳои даҳӣ ҳамгиро кард?</p> <p>– <b>Чамъбасти ниҳоиро анҷом медиҳад:</b> <i>Шумо ҳангоми эҷоди вазъиятҳои таълимии худ аз ин меъёрҳо истифода хоҳед бурд. Агар аксари меъёрҳо (ҳадди аққал 5) риоя карда шаванд, вазъият сифати баланд дорад. Агар меъёрҳои камтар риоя карда шаванд, ин нишонаи рушди минбаъда аст.</i></p>	<p>таълимиро тақвият медиҳанд</p>
<p><b>3. Таҳлили педагогии вазъияти таълимӣ (слайд 16) – 5 дақ.</b></p> <p>– Шарҳ медиҳад: Акнун биёед ба вазъият аз нигоҳи омӯзгор назар кунем - <i>он чӣ гуна таъсири педагогӣ ба бор меорад?</i></p> <p>– Хотиррасон мекунад, ки дастурро барои осонии кор кушоянд - бахши <b>Амалияи 1, саҳ. 31</b></p> <p>– Баррасиро дар атрофи чор савол барпо мекунад + саволҳои ғаълқунанда медиҳад:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Дар ин ҷо чӣ махсусан самаранок кор мекунад?</li> <li>– Дар кучои масъала фикрронии воқеӣ пайдо шуд?</li> <li>– Кадом лаҳза душвор, вале пурмазмун буд?</li> <li>– Кадом салоҳият бештар зоҳир шуд? Чаро?</li> <li>– Чиро барои синфи шумо мутобиқ кардан мумкин аст?</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба саволҳои слайд ҷавоб медиҳанд</li> <li>– Салоҳиятҳои умумиро баррасӣ мекунад, таъкид мекунад ва далелҳо пешниҳод мекунад</li> <li>– Дар бораи рушди салоҳиятҳои умумӣ (4К+) ва математикӣ хулоса мебароранд.</li> </ul>
<p><b>4. Хулосаҳои ғосилавӣ (слайд 17) – 2 дақиқа.</b></p> <p>– Хусусиятҳои вазъияти таълимиро мухтасар ҷамъбаст мекунад. Баҳсро оғоз намекунад.</p> <p>– Гузариширо анҷом медиҳад: Акнун биёед бубинем, ки ин мантиқ дар вазъиятҳои таълимии бисёрсатҳа чӣ гуна рушд меёбад.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Хулосаи ниҳоиро ғуш мекунад ва хусусиятҳои асосиро сабт мекунад</li> </ul>
<p><b>Тавсияҳо барои тренер</b></p> <p><b>1.</b> Вазъиятро мухтасар шарҳ диҳед ва боварӣ ҳосил кунед, ки иштирокчиён мефаҳманд, <i>ки чӣ</i> кор кардан лозим аст (аз маҳдудиятҳои калкулятори вайроншуда сарфи назар карда).</p> <p><b>2. Таҳлили методро кӯтоҳ ва амалӣ (функционалӣ) гардонед.</b></p> <p>– Ба ҷойи шарҳ додани ҷавобҳои тайёр, саволҳоеро пурсед, ки ба иштирокчиён дар кашф кардани мазмун, мушкilot, амал, интиҳоб ва натиҷа ҳудашон кумак мекунад.</p> <p>– Аз иштирокчиён хоҳиш кунед, ки вазъиятро ҳудашон таҳлили сохторӣ кунанд ва сипас ба онҳо шарҳи стандартиро нишон диҳед (ин фаҳмиши онҳоро доир ба мантиқи вазъиятҳои таълимӣ беҳтар мекунад).</p> <p>– Барои кумак ба иштирокчиён, варақаи назоратии ҳафт меёрро аз назар гузаронед, то бубинед, ки кадом унсурҳои вазъияти таълимӣ аллакай қавӣ ҳастанд ва кадоме аз онҳоро беҳтар кардан мумкин аст. Ин ба онҳо кумак мекунад, то дарк кунанд, ки кадом унсурҳо дарси босифат мебошад.</p> <p>– Ба он диққат диҳед: чӣ кор кард, чӣ мушкilot эҷод кард, кадом салоҳиятҳо рушд ёфтанд, чӣ метавонад барои синфи шумо мутобиқ карда шавад.</p>	
<p><b>Вазъиятҳои таълимии бисёрсатҳа + Шарҳи дарси феърверк – 15-20 дақиқа</b></p>	



<p><b>1. Чаро вазъиятҳои таълимии бисёрсатҳа заруранд? (слайд 18)</b>          – 2-3 дақ.          – Муқаддимаи мухтасар: Ба се аксуламали маъмулии хонандагон нигаред. Оё шумо синфҳои худро мешиносед?          – <i>Саволҳои ҳавасмандкунанда диҳед:</i>          1) Кадоме аз ин се гурӯҳ бештар азият мекашад? Чаро?          2) Кадом супоришҳо аксар вақт хонандагони қавиро "хомӯш" мекунад?          3) Чаро баҳс аксар вақт расмӣ мешавад?          – Мушкилотро дарҷ мекунад: Сатҳҳои ҳавасмандӣ ва омодагии хонандагон гуногунанд, аммо супориш барои ҳама яқсон аст. Мо бояд чӣ кор кунем?</p>	<p>– Мушоҳидаҳоро мубодила мекунад, розӣ мешаванд/илова мекунад          – Ҷавоб медиҳанд ва аз амалия мисолҳо меоранд          – Мушкилотро эътироф мекунад</p>
<p><b>2. Вазъияти бисёрсатҳаи таълимӣ чист? (слайд 19)</b>          – 3-5 дақиқа          – Саволи ибтидоӣ: Агар як супориш барои ҳама мувофиқ набошад, кадом шакл метавонад ҳамаро дар бар гирад?          – Идеа/формулаи бисёрсатҳаро мухтасар шарҳ медиҳад: «Асоси умумӣ + сатҳҳои умқ = иштироки ҳама»          – <i>Саволҳои ҳавасмандкунанда медиҳад:</i>          1) Дар вазъияти "Калкулятори шикаста" кадом "асос" вуҷуд дошта метавонад?          2) Шумо "сатҳҳои умқ"-ро чӣ гуна мефаҳмед? Ин дар бораи мураккабӣ аст ё дар намуди амал?          3) Чаро муҳим аст, ки ҳама дар як вазъият кор кунанд, на дар супоришҳои гуногун?</p>	<p>– Гунаҳҳои худро таҳия мекунад          – Бо таҷрибаи худ тафриқро муқоиса мекунад          – Дар гурӯҳҳо ва рӯ ба рӯ баррасӣ мекунад</p>
<p align="center"><b>Шарҳи дарси намунавӣ "Фейерверк" - 10-12 дақиқа.</b></p>	
<p><b>1. Сатҳи А – ёфтани қимматҳо (слайд 20) – 3-5 дақ.</b>          – Муқаддима: Мақсади мо фаҳмидани он аст, ки чӣ гуна мафҳуми асосии вазъияти бисёрсатҳа кор мекунад.          – Шарҳи мухтасари супоришро пешниҳод мекунад          – Баррасии умумӣ: ёфтани қиматҳо шифоҳӣ. Роҳҳои ҳалро шарҳ намедиҳад, танҳо мантиқи посухҳоро равшан мекунад (2 дақиқа).          – <i>Саволҳои ҳавасмандкунанда медиҳад:</i>          1) чаро ин ҷавобҳо барои фаҳмидани вазъият аз нуқтаи назари муҳандис муҳиманд?          2) хонанда инро чӣ гуна шарҳ медиҳад?</p>	<p>– Дар бораи ҳадди аксар ва сифрҳои функсия хулосаҳои кӯтоҳ мебароранд.          – Тафсирҳоро таҳия мекунад: ҳадди аксар ва сифри функсия дар мазмуни воқеӣ чӣ маъно дорад?</p>
<p><b>2. Сатҳи В – фосилаҳо, шарҳ тавассути график ва алгебра (слайд 21) – 3-5 дақ.</b>          – Таъкид мекунад: сатҳи В ба намуди дигари фикрронӣ ниёз дорад - таҳлили фосилавӣ ва шарҳ          – Таъкид мекунад: на танҳо додани ҷавоб, балки шарҳ додани он бо ду роҳ - графикӣ ва алгебравӣ низ муҳим аст.</p>	<p>– Фосилаҳоро муайян мекунад ва маънои <math>h &gt; 10</math>-ро дар мазмуни супориш баррасӣ мекунад.</p>



<p>– Тренер бо мушовирони ихтисоси математика дошта, баррасӣи умумӣ ташкил мекунад, ки дар он онҳо нобаробарии алгебравиро таҳия мекунад (ба онҳо лозим нест, ки онро ҳал кунанд, танҳо таҳия кардани он муҳим аст).</p> <p>– <i>Саволҳои ҳавасмандкунанда медиҳад:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Чаро ду усул (графикӣ + алгебравӣ) барои фаҳмидани раванд муҳиманд?</li> <li>2) Ба фикри шумо, чанд фоизи хонандагони шумо метавонанд мустақилона <i>нобаробарии алгебравиро</i> дар асоси графика тартиб диҳанд?</li> <li>3) Ҳангоми иҷрои ин вазифа ба хонандагони шумо чӣ гуна дастгирӣ ё луқмапартҳои лозим мешаванд?</li> </ol>	<p>– Графика ва алгебаро алоқаманд мекунад ва нобаробариҳоро эҷод мекунад.</p> <p>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд ва ҷанбаҳои амалии марбут ба дарсро баррасӣ мекунад</p>
<p><b>3. Сатҳи С – моделсозӣ (слайд 22) – 2 дақ.</b></p> <p>– Слайдро аз назар гузаронед: диққатро ба сатҳи тафаккур ва малакаҳое, ки ин супориш рушд медиҳад, ҷалб кунед</p>	<p>– Ба динамикаи вазъияти таълимӣ гӯш медиҳанд ва онро мефаҳманд</p>
<p><b>4. Мантиқи ҳалли масъала (слайд 23) – 3-5 дақ.</b></p> <p>– Фикри умумиро мухтасар шарҳ медиҳад: мо парвозро бо истифода аз нуқтаҳои асосӣ - сифрҳо ва максимумҳо моделсозӣ мекунем. Ин ҳамон мантиқест, ки муҳандис ҳангоми муқаррар кардани параметрҳои масир (траектория) истифода мебарад.</p> <p>– Алоқамандӣ бо дарсро таъкид мекунад: Ин лаҳзаест, ки хонандагон метавонанд қудрати функсияи квадратино ҳамаҷун модели як падидаи воқеӣ бубинанд.</p> <p>– <i>Гузариш ба баҳс, мушовирони математикаро ҷалб мекунад (2-3 савол медиҳад)</i></p>	<p>– Сохтори ҳалли масъаларо дар се марҳила таҳлил мекунад</p> <p>– Оё онҳо ба саволҳои тренер ҷавоб медиҳанд?</p> <p>– Мантиқи ҳалли масъаларо бо тарзи таълими функсияҳои квадратӣ муқоиса мекунад.</p>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1) Кадом қадамҳо дар ин ҷо математикӣ ва кадоме мантиқӣ мебошанд?</li> <li>2) Ба фикри шумо, кадом қадами ҳалли масъала барои хонандагон "фаҳмотар" аст ва кадомаш душвортар? Чаро?</li> <li>3) Кадоме аз ин қадамҳоро шумо ба хонандагон омода медиҳед ва кадомашро ба онҳо пешниҳод мекунед, ки ҳадашон ҳал кунанд?</li> <li>4) Ба фикри шумо, агар ба онҳо саволҳои роҳнамоӣ дода мешуданд, чанд нафар аз хонандагони шумо метавонистанд ба модели ниҳой бирасанд? Ва чанд нафар бе пешниҳоди саволҳо?</li> <li>5) Чаро барои модели функсияи квадратӣ муайян кардани ду сифр ва як нуқтаи максималӣ кофӣ аст? Ин чӣ гуна ба хонанда кумак мекунад, ки функсияро ҳамаҷун "рафтори" объект дарк кунанд?</li> </ol>	
<p><b>Тавсияҳо барои тренер</b> (барои дарси намунавии феерверк)</p> <p><b>1. Дар сатҳҳои А, В ва С ба ҳисобҳо аз ҳад зиёд ҷиддӣ нагузаред - суръатро нигоҳ доред.</b> Ин марҳилаҳо мантиқи тарҳрезии бисёрқатъаро нишон медиҳанд. Мақсади асосӣ нишон додани гузаришҳо байни сатҳҳо аст, на ба даст овардани ҳисобҳои дақиқ.</p> <p><b>2. Дар марҳилаи "Мантиқи ҳалли масъала", ба ҷойи формулаҳо, ба тарзи фикрронӣ диққат диҳед.</b> Нишон диҳед, ки чӣ тавр омӯзгор метавонад хонандагонро "роҳнамоӣ" кунад: аз нуқтаҳои асосӣ → то модел → то фаҳмиши сохтори функсия.</p>	

<p><b>Сохтори вазъияти таълимии бисёрсатҳа (слайд 24) – 5 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Пайвастишавӣ, вуруди мантиқӣ эҷод мекунад: Он чизе ки мо нав кардем, мисоли вазъияти бисёрсатҳаи таълимӣ аст. Акнун биёед сохтори онро таҳлил кунем.</li> <li>– Ба таври мухтасар 3 ҷузъро (мазмун, асл, сатҳҳо) баррасӣ кунед.</li> <li>– <i>Саволҳои ҳавасмандкунанда диҳед:</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Сохторро бо вазифаи анҷомёфта муқоиса мекунам</li> <li>– Алтернативаҳоро баррасӣ мекунам ва пешниҳод мекунам.</li> </ul>
<p>1) Кадом ҷузъ дар вазъияти фейерверк қавитарин буд? Чаро?  2) Асос аз сатҳи А чӣ фарқ дорад?  3) Шумо нақш/аҳамияти "сюжаи ангебаҳиш"-ро чӣ гуна мефаҳмед? Оё ин зарур буд?  4) Сюжети дигар барои ҳамон мавзӯ чӣ гуна хоҳад буд?  <i>Хулоса:</i> Сохтор иштироки ҳамаро таъмин мекунад, аммо дар як фазои таълимӣ</p>	

### Мулоҳизаҳои педагогӣ ( 5-7 дақиқа)

**Мақсад:** кумак ба иштирокчиён дар фаҳмидани идеяҳои асосии дарс ва алоқаманд кардани онҳо бо амалияи таълимии худ ва таҷрибаи шахсӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Муқаддима ба мулоҳизаронӣ (слайд 25) – 1 дақиқа</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Дар слайд панҷ савол мавҷуд аст, дутоеро интихоб кунед, ки ба шумо бештар маъқуланд ва меҷӯед ба онҳо ҷавоб диҳед.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба слайд нигоҳ мекунам ва ду саволро интихоб мекунам, ки таваҷҷуҳ ё посухро ба вучуд овардаанд.</li> </ul>
<p><b>2. Пурсиши интихобӣ оид ба саволҳо (5 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Аз рӯи ҳар як савол навбат ба навбат пурсиш мегузаронам:</li> <li>– «Саволи аввалро кӣ интихоб кард?» (Дастҳои худро боло бардоред). 2-3 иштирокчиро интихоб кунед ва аз онҳо хоҳиш кунед, ки ҷавобҳои худро мухтасар нақл кунанд.</li> <li>– Ба саволи навбатӣ мегузарам: «Кӣ дуумро интихоб кард?» ва ғайра. Вақт ва динамикаро назорат кунед</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Навбат ба навбат ҷавобҳои худро нақл мекунам.</li> <li>– Андешаҳои дигаронро шарҳ медиҳам</li> </ul>

**Марҳилаи 3. Вазъиятҳои таълимӣ дар дарсҳои забони модарӣ ва адабиёт**  
**Дарси намунавӣ. "Вобастагӣҳо" – 30-35 дақиқа**

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>I. Шарҳи усули "Вобастагӣҳо" - 5 дақиқа .</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>– <b>Слайди 27-ро нишон дода</b>, ба он диққат диҳанд, ки ҷадвали хусусиятҳо, таъкид мекунад, ки калимаҳо <b>мустақиман ба ҳам алоқаманд нестанд</b> (на муродифҳо, на антонимҳо)</li> <li>– Идеи усулро баён мекунад: ҷустуҷӯи муносибатҳои сабабу натиҷа, ки дар он ҷо онҳоро мушоҳида кардан мушкул аст.</li> <li>– 1-2 мисолро нишон медиҳад</li> </ul> <p><b>Амалияи хурди 2-3 дақиқай таъкил мекунад.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Импровизатсияи «зинда»: Тренер як ҷуфти хусусиятҳоро интихоб мекунад ва якҷоя бо гурӯҳи вобастагӣҳоро тартиб медиҳад (мувофиқи нақша: «Ҳар қадар баландтар бошад..., ҳамон қадар...»).</li> <li>– Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки мустақилона ҷуфти дигари хусусиятҳоро интихоб кунанд ва баррасӣ/муколамаи шифоҳиро оғоз мекунад, ки дар он 2-3 вазъияти вобастагӣ дар атрофи ҷуфти интихобшуда ҷустуҷӯ карда мешаванд.</li> <li>– <b>Хулоса:</b> муҳим аст, ки вобастагӣҳо падида ё намунаи шинохтанишавандаро тавсиф кунанд + ба кас имкон медиҳад, ки ба таври возеҳ дарк кунад/пайгирӣ кунад, <i>ки чаро</i> як хусусият ба хусусияти дигар оварда мерасонад.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба миз менигаранд</li> <li>– Идеаҳоро пешниҳод мекунанд ва матнро пурра мекунанд.</li> <li>– Машқ мекунанд ва кӯшиш мекунанд, ки вобастагӣҳоро фавран пайдо кунанд.</li> <li>– “Механика”-и усулро мефаҳманд</li> </ul>
<b>II. Дарси моделсозӣ – 15-20 дақиқа.</b>	
<p><b>1. Иҷрои супориш дар дунафараҳо (слайд 28) – 10 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Супоришро дар слайд мекунад:</li> <li>– Таваҷҷуҳро ба нақшаи ҚМП ҷалб мекунад ("Ҳар қадар бештар..., ҳамон қадар...")</li> <li>– Таваққуфҳо: аз 2-3 дунафара хоҳиш мекунад, ки хусусиятҳои интихобшударо бо овози баланд номбар кунанд (барои оғози кор)</li> <li>– Ё дар атрофи дунафараҳо давр мезананд, мушоҳида мекунад ва вақтро пайгирӣ мекунад.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Хусусиятҳои интихобшударо баён мекунад</li> <li>– Мантиқи алоқамандиҳоро баррасӣ мекунанд ва ҷумлаҳо месозанд.</li> </ul>
<p><b>2. Муаррифиҳо ва таҳлили синтаксисӣ – 7-10 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <i>Тартибро муайян мекунад:</i> ҳар як дунафарӣ як вобастагии беҳтаринро интихоб мекунад</li> <li>– Он ба шакли муаррифӣ монанд аст: хониш + шарҳи кӯтоҳ дар бораи сохтори ҚМП, мушовирони ихтисоси забони модариро дар гузаронидани таҳлили синтаксисӣ ҷалб мекунад</li> <li>– Динамикаро нигоҳ медорад: аз 30–40 сония то 1 дақиқа барои як дунафарӣ, шумораи максималии иштирокчиёно ҷалб мекунад</li> <li>– Дар ҳолати зарурӣ, саволҳои равшанкунанда диҳад: «Сабаб дар кучаст?», «Оқибат дар ин ҷо чист?»</li> <li>– Агар таваҷҷуҳи зиёд дошта бошанд, 3-5 дақиқа илова кунед.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ҷумла/вобастагии муваффақтаринро интихоб мекунанд ва онро мекунанд.</li> <li>– Ба дигарон гӯш медиҳанд, мантиқро муқоиса мекунанд</li> <li>– Ҷавоб медиҳанд ва калимаҳоро равшан мекунанд</li> </ul>

III. Мулоҳизарони педагогӣ – 10-12 дақиқа	
<p><b>3. Таҳлили сохтори вазъияти таълимӣ ( слайд 29) – 5-7 дақ.</b></p> <p>– Шарҳи мухтасари слайдро (бе хондани калимаву ҷумла) пешниҳод мекунад ва ҷузъҳои вазъиятро бо таҷрибаи дарсӣ алоқаманд мекунад.</p> <p>– <i>Тавассути саволҳои фаъолкунанда (интиҳобӣ ё пурра) кор мекунад.</i></p>	<p>– Тавассути ҷузъҳои вазъияти таълимӣ дарси намунавиро таҳлил мекунад</p> <p>– Хулосаҳои педагогиро тартиб медиҳанд</p>
<p><b>Саволҳои муқаддимаӣ:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Кадом ҷузъи вазъияти таълимӣ дар ин ҷо барои шумо калидӣ буд?</li> <li>2. Дар кадом лаҳза ин вазифа воқеан "таълимӣ" шуд, на бозӣ?</li> </ol> <p><b>Саволҳои методӣ:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Чӣ дар ин вазифа шиддати зеҳнро ба вучуд меорад?</li> <li>2. Интиҳоби хонанда дар кучо зоҳир мешавад ва така ба сохтор дар кучо нақш мебозад?</li> <li>3. Чаро интиҳоби тасодуфӣ хусусиятҳо фикррониро беҳтар мекунад, на ин ки монета мешавад?</li> <li>4. Чӣ гуна вазъияти таълимӣ мувозинати байни <b>эҷодкорӣ</b> ва <b>грамматикаро</b> нигоҳ медорад?</li> <li>5. Натиҷа дар ин ҷо чист: ҳуди ҷумлаҳо ё тарзи фикрронӣ? Дар ин вазифа чӣ бартарӣ дорад - тафаккури эҷодӣ ё интиқодӣ?</li> </ol>	
<p><b>4. Саволҳо барои мулоҳизаронӣ (слайд 30) – 5 дақ.</b></p> <p>– Саволҳоро аз слайд як ба як меҳонад ва барои ҳар як савол 2-3 ҷавоб ҷамъ мекунад.</p> <p>– Мавқеаҳои гуногунро сабт мекунад, ҷавобҳоро ба як ҷавоби "дуруст" бурда намерасонад.</p> <p>– Таъкид мекунад, ки дар супориш робита байни рушди тафаккур ва нутқ вучуд дорад.</p>	<p>– Ҳиссиёт ва хулосаҳои ҳудро нақл мекунад</p> <p>– Ба ҳамкорон гӯш медиҳанд</p> <p>– Таъсири педагогиро мефаҳманд</p>
<p><b>Тавсияҳо барои тренер</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Барои шарҳи усул шитоб накунад: <b>слайди 33</b> калид барои фаҳмидани вазифа + машқи иҷро аст.</li> <li>2. Бо дарси намунавӣ қаблӣ робита барқарор кунед: дар ин ҷо шумо метавонед ба таври возеҳ бубинед, ки чӣ тавр <b>тафаккури мантиқӣ + эҷодкорӣ ва грамматикаи классикӣ</b> бо ҳам кор мекунад.</li> </ol>	

### Марҳилаи 3. вазъиятҳои таълимӣ дар дарсҳои таърих

**Вазъияти таълимии 1: «Черчилл бар зидди Сталин: кӣ аввал оғоз кард?» – 35-40 дақиқа.**

**Мақсад:** *Аз худ кардани усули кор бо манбаъҳои таърихӣ тавассути муқоисаи матнҳо ва тасвирҳо; эҳсос кардани фазои тадқиқотии дарс.*

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Омодагӣ (слайд 32) – 1 дақиқа.</b> – <b>Шарҳ медиҳад:</b> Акнун шумо дар нақши хонандагон хоҳед буд - дар гурӯҳҳо кор мекунед. Мо бо як вазъияти таълимӣ дар бораи оғози Ҷанги Сард кор мекунем. – <b>Вазифаи шумо:</b> аз маводҳои дар дастур мавҷудбуда (суханронии Черчилл, посухи Сталин, карикатураҳо) истифода баред ва вазифаҳои барои гурӯҳ иҷро кунед – <b>Қоидаҳои дақиқ мекунед:</b> аввал супоришро бодикқат хонед - <b>саҳифаи 14</b> , сипас бо манбаъҳо кор кунед	– Дастурҳоро гӯш мекунанд – Барои кор бо маводҳои дар дастур зикршуда омодагӣ мебинанд.
<b>2. Супориш пеш аз хониш (слайд 33) – 2 дақиқа</b> – Аз 1-2 иштирокчӣ хоҳиш мекунед, ки вазифаҳои барои кори гурӯҳӣ бо овози баланд хонанд ё худаш онҳоро меҳонад. – Боварӣ ҳосил кунед, ки ҳама мефаҳманд: "Мо кадом саволҳои меҷӯем? Мо дақиқ чиро таҳлил хоҳем кард?"	– Дубора тафтиш мекунанд, ки оё вазифаҳо дуруст фаҳмидаанд ё не. – Дар ҳолати зарурӣ, саволҳои равшанкунанда медиҳанд
<b>3. Хондани манбаъҳо (слайд 33) – 5 дақиқа</b> – Вақтро назорат мекунед – Маслиҳат: Бо назардошти вазифаи ибораҳо ва калимаҳои калидиро хат кашед – Ба он чизе, ки саволҳо ё баҳсҳои ба миён меорад, диққат диҳед	– Суханронии Черчилл, посухи Сталино меҳонад ва ба карикатураҳо менигаранд. – Қайдҳо мекунанд, идеяҳои асосиро қайд мекунанд
<b>4. Кори гурӯҳӣ (слайд 33) – 10 дақиқа</b> – <i>Вазифаҳои хотиррасон мекунед:</i> 1. Дар суханронии Черчилл чӣ ҷамъун даъват ба ҷанг қабул карда мешавад? 2. Чаро СССР онро чунин шарҳ дод? 3. Дар карикатураҳо кадом рамзҳо ва усулҳо истифода мешаванд? 4. Кадомаш боварибахштар аст - матнҳо ё карикатураҳо? 5. Далелҳои барои 2-а" ва "не" бар зидди масъалаи "сухан ё амал муҳимтар аст"? – Ба гурӯҳҳо меравад, ба дақиқ кардани калимаҳо кумак мерасонад	– Дар гурӯҳҳо манбаъҳо оид ба масъалаҳо баррасӣ карда мешаванд – Ҷавобҳои тайёр мекунанд – Далелҳо ва мисолҳои асосиро менависанд
<b>5. Баррасии давравӣ (слайд 33) – 10 дақиқа</b> – Бо гурӯҳҳо мусоҳиба мегузаронанд: ҳар яки онҳо ба навбат ба яке аз саволҳо ҷавоб медиҳанд – Нуқтаҳои назари гуногунро таъкид мекунанд: Бубинед, ки чӣ тавр матнҳо ва тасвирҳо нуқтаи назари гуногунро пешниҳод мекунанд – 2-3 формулаи муваффақро сабт мекунанд	– Ба саволҳои супориш ҷавоб медиҳанд – Гӯш мекунанд ва бо ҷавобҳои дигар гурӯҳҳо муқоиса мекунанд – Далелҳои худро дар масъалаи «сухан ё амал муҳимтар аст» пешниҳод мекунанд.
<b>6. Хулосаи ниҳой (1–2 дақиқа)</b> – Таъкид мекунанд: Муқоисаи манбаъҳо ба мо имкон	– Якҷоя бо тренер хулосаи умумӣ мебароранд.

медиҳад, ки як давраи таърихи ҳамаҷонибатар бубинем. Ҳуҷҷатҳои таърихӣ ҳамеша субъективӣ мебошанд ва муқоисаи онҳо нуқтаи назари муҳаққиқро ташаккул медиҳад.	
---	--

<b>7. Таҳлили методи сохтори вазъияти таълимӣ (слайд 34) – 5 дақ.</b> – Сохтори вазъияти таълимиро нишон медиҳад – Унсурҳои сохторро бо вазифаи анҷомёфта алоқаманд мекунад – <i>Саволҳои ҳавасмандкунанда медиҳад:</i> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Дар ин вазифа мушкилоти омӯзишӣ дар кучо пайдо шуданд?</li> <li>2. Кадом вазифа аз ҳама ҷолибтар буд? Чаро?</li> <li>3. Интиҳоби хонанда аз чӣ иборат буд?</li> <li>4. Кадом унсури сохтор барои ноил шудан ба натиҷа калидӣ буд?</li> </ol>	– Таҷрибаи бадастовардашударо бо модел алоқаманд мекунад – Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд – Хулосаҳои методӣ мебароранд
<b>8. Саволҳо барои мулоҳизаронӣ (слайд 35) – 5 дақ.</b> – Саволҳоро аз слайд як ба як меҳонад ва барои ҳар як савол 2-3 ҷавоб ҷамъ мекунад. – Мавқеъҳои гуногунро сабт мекунад, ҷавобҳоро ба як ҷавоби "дуруст" овард намерасонад Таъкид мекунад, ки байни вазифа робитаи рушди тафаккур ва нутқ вуҷуд дорад.	– Ҳиссиёт ва хулосаҳои худро нақл мекунад – Ба ҳамкорон гӯш медиҳанд – Таъсири педагогиро мефаҳманд

#### Тавсияҳо барои тренер

1. Таъкид кунед, ки ин **як дарси намунавӣ аст**: омӯзгорон ҳамчун хонанда кор мекунад, то бо усул шинос шаванд.
2. Ба вақт диққат диҳед: хониш ва кори гуруҳӣ набояд аз ҳам ҷудо карда шаванд, вагарна барои баррасӣ вақти кофӣ нахоҳад буд.
3. Таъкид кунед, ки *на танҳо ҷавоб, балки раванди таҳлили манбаъҳо низ муҳим аст.*

#### Марҳилаи 4. Вазъиятҳои таълимӣ дар дарсҳои география

##### Вазъияти таълимӣ: «Начот додани канали Қайроқум» (40 — 50 дақиқа)

**Мақсад:** Ба омӯзгорон нишон додани он, ки вазъияти таълимӣ дар дарсҳои география чӣ гуна кор мекунад — аз мазмун ва мушкилот то интиҳоби роҳи ҳал ва натиҷа.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Муқаддима: мазмуни вазъият (Слайд 37) – 2-3 дақиқа</b> – Мухтасар ҳикояи хурдро нақл мекунад: бо канал чӣ рӯй дод, чаро вазъият муташаниҷ шуд – Ба миқёси мушкилот таваҷҷуҳро равона мекунад	– Гӯш медиҳанд ва худро дар мазмуни мушкилоти воқеӣ ҳаёл мекунад.
<b>2. Гузориши мушкилот (масъала) + дастур (Слайд 38) – 3-5 дақ.</b> – Мушкилотро баён мекунад: <i>Чӣ тавр каналеро, ки масофаи дур дорад, дар муддати кӯтоҳтарин тоза кардан мумкин аст?</i> – Ба супориш диққат медиҳанд: 2-3 ҳали масъала → интиҳоб → баҳс → муаррифии кӯтоҳ	– Ба гузориши масъала гӯш медиҳанд ва моҳияти вазифаро дақиқ мекунад

<p>– <b>Муколамаи хурд мегузаронад</b>, барои фикрронӣ мусоидат мекунад:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Кадом роҳҳои ҳал метавонанд <i>техникӣ бошанд</i>?</li> <li>• <i>Роҳҳои биологӣ, кимиёвӣ ё ташкилӣ</i> чӣ?</li> <li>• Ба таври мухтасар шарҳ диҳед: Роҳҳои ҳал метавонанд тавассути соҳаҳои гуногун бошанд - онро истифода баред</li> </ul> <p>– <i>Меъёрҳои арзёбиро баррасӣ мекунад</i>: суръат, арзиш, тозагии экологӣ ва имконпазирӣ. Мисоли кӯтоҳе меорад: Сафарбар кардани одамон аз деҳаҳои наздик барои ҷамъовариҳои алафҳои баҳрӣ - аз ҷиҳати ташкилӣ имконпазир аст, аммо оё ин воқея аст?</p> <p>– Қоидаҳоро эълон мекунад 7 дақиқа. Кор дар гурӯҳҳо (бо (имконияти илова кардани 2-3 дақиқа) + муаррифии ҳалли масъала бо назардошти меъёрҳо</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Усулҳои имконпазирро номбар мекунанд ва дастурҳои ёфтани роҳҳои ҳалро мефаҳманд.</li> <li>– Меъёрҳоро муайян мекунанд ва вазифаро мефаҳманд: на танҳо пешниҳоди чизе, балки арзёбӣ ва асоснок кардани интиҳоб низ.</li> </ul>
<p><b>4. Кори гурӯҳӣ (Слайд 38) – 7–10 дақиқа</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Байни гурӯҳҳо гашту гузор карда, саволҳои дақиқкунанда диҳед (то кадом андоза воқея аст? То кадом андоза зуд? Чӣ хатарҳо дорад?)</li> <li>– Агар зарурат пайдо шавад, вақтро илова кунед</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Идеяҳоро эҷод мекунанд</li> <li>– Роҳҳои ҳалро мувофиқи меъёрҳо арзёбӣ ва интиҳоб мекунанд</li> <li>– Ҳалли масъаларо барои пешниҳод дар 2-дақиқа омода мекунанд</li> </ul>
<p><b>5. Муаррифии роҳҳои ҳал – 8-10 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Барои ҳар гурӯҳ 2 дақиқа вақт барои муаррифӣ диҳед</li> <li>– Далелҳоро доир ба "беҳтарин роҳҳои ҳал" бо назардошти меъёрҳо пурсед</li> <li>– Гурӯҳҳоро даъват кунед, ки савол диҳанд</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Қарори ниҳоиро пешниҳод мекунанд ва бо назардошти меъёрҳо асоснок мекунанд</li> <li>– Ба саволҳои дигар гурӯҳҳо ва тренер ҷавоб медиҳанд</li> </ul>
<p><b>6. Баррасии роҳҳои ҳалли имконпазир (Слайд 39) – 5 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Слайд 39-ро намоиш диҳед</li> <li>– Ҳар як тарзро мухтасар шарҳ диҳед (кимиёвӣ, биологӣ, механикӣ, ташкилӣ).</li> <li>– Пас аз ҳар як тарз, саволҳо диҳед: бартариҳо ва маҳдудиятҳои ин роҳи ҳал кадомҳоянд + онҳоро бо меъёрҳо алоқаманд кунед</li> <li>– Хулосаро баён кунед: Вазъияти таълимӣ ба ҳонандагон имкон медиҳад, ки роҳҳои ҳалли воқеиро пайдо кунанд.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Роҳҳои ҳалро бо роҳҳои пешниҳодшуда муқоиса мекунанд</li> <li>– Дар бораи воқеият, самаранокӣ ва экологӣ хулоса мебароранд</li> </ul>
<p><b>Ҷавоб:</b> Наҷотдиҳандагони канал маълум шуд, ки моҳиҳои ватании Шарқи Дур — амури сафед ва толстолоб мебошанд. Амурии сафед ба растаниҳои баландтар (най ва алафҳо) «тахассус» дорад, дар ҳоле ки толстолоб ба растаниҳои пасттар (фитопланктон) тахассус дорад. Дар муддати кӯтоҳ моҳиҳо каналро тоза намуданд.</p>	
<p><b>7. Таҳлили сохтори вазъияти таълимӣ (Слайд 40) - 3-5 дақиқа</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ҷадвалро зуд баррасӣ мекунад: мазмун → мушкилот → амал → интиҳоб → натиҷа</li> <li>– 2-3 саволи фаъолкунанда (интиҳобӣ) медиҳад:</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Кӯтоҳ ҷавоб медиҳанд</li> <li>– Эҳсосоти худро дар нақши ҳонанда тасвир мекунанд</li> </ul>

1. Дар кадом марҳила бароятон ҷолиб шуд ва фаъол гаштед? 2. Кадом унсури сохторӣ барои шумо асосӣ буд — агар он набошад, вазъият «кор намекард»? Чаро? 3. Оё вазъияти таълим хеле душвор буд? Чаро? 4. Дар кадом марҳила хонанда метавонад хато кунад ва оё ин қобили қабул аст? 5. Кадом чузъ дар супоришҳои мактабӣ аксар вақт берун мемонад? Одатан чӣ намерасад? 6. Агар шумо як унсуро - мазмун, мушкилот ё интихобро - хориҷ кунед, оё он вазъияти таълимӣ нахоҳад буд? Чаро?	
<b>8. Мулоҳизарони педагогӣ (Слайд 41) – 3-4 дақ.</b> – Пайваста саволхоро пурсед – Ба ҳама савол 2-3 ҷавоб гиред – Ба ин савол таваҷҷуҳи бештар кунед: <i>Чӣ тавр шумо метавонед фаҳмед, ки оё вазъияти таълимӣ дар дарс «кор кардааст»?</i>	– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд
<b>9. Намудҳои вазъиятҳои таълимӣ (Слайд 42) – 5 дақ.</b> – Шарҳи мухтасарро пешниҳод кунед ва се намуди вазъиятҳои таълимиро шарҳ диҳед: проблемавӣ, тадқиқотӣ ва нақшофарӣ-муҳоҷисавӣ – <b>1 дақиқа.</b> – <b>Саволу ҷавоб ташкил кунед – 3-4 дақиқа.</b>	– Гӯш мекунанд – Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд, шарҳ медиҳанд (проблемавӣ)
1. Вазъияти таълимии "Наҷоти канали Қйароқум" ба кадом намуд ишора мекунанд? Чаро? 2. Барои табдил додани вазъият ба нақшбозӣ/таҳқиқотӣ дар супориш чӣ бояд тағйир дода шавад? Ё саволе ба монанди ин: Агар шумо як унсури вазъиятро тағйир диҳед (масалан, нақшҳо ё маълумотро барои таҳлил илова кунед), намуди вазъияти таълимӣ чӣ гуна тағйир меёбад? 3. Оё як вазъияти таълимӣ метавонад якчанд намудро дар бар гирад? <b>Хулоса:</b> Навъи вазъияти таълимӣ мавзӯ ё шакли кор нест, балки <i>роҳи ташкили фикрронии хонанда мебошад.</i>	
<b>10. Вазъиятҳо таълимӣ ва салоҳиятҳо (Слайд 43) – 3-5 дақ.</b> – Таъкид мекунанд: вазъияти таълимӣ як восита рушди салоҳиятҳои асосӣ(4K+) аст – <b>Саволҳои фаъолкунанда диҳед:</b>	– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд, баррасӣ мекунанд ва робитаи байни салоҳиятҳои асосӣ (4K+) ва сохтори вазъияти таълимиро мебинанд.
1. Дар кадом марҳилаи вазъияти таълимӣ хонанда «ичрои вазифа»-ро қатъ мекунанд, ба фикр кардан ва қабули қарорҳо шурӯъ мекунанд? 2. Дар кадом лаҳза хонанда ба ҷойи «ҷавоби дуруст» ба пешниҳоди андешаи худ ҳуқуқ дорад? 3. Хонанда дар вазъияти таълимӣ бе маслиҳати омӯзгор чӣ кор мекунанд? Чаро ин муҳим аст?	



Марҳилаи 6. Кор бо супоришҳои тестӣ – Варақаи худбаҳодиҳии 3.1. (слайдҳои 44-45) – 7-10 дақ.

**Мақсад:** фаҳмидани идеяҳои асосии дарс ва алоқаманд кардани онҳо бо амалияи таълимӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Ҳалли тестҳо (4 дақиқа)</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш кунед, ки супоришҳои санҷиширо фардӣ иҷро кунанд	– Супоришҳоро фардӣ иҷро мекунанд ва ҷавобҳоро қайд мекунанд.
<b>3. Муқоисаи ҷавобҳо бо истифода аз калидҳо ва баррасӣ (3-4 дақиқа).</b> – Ҷавобҳои дуруст (калидҳо)-ро нишон диҳед. – Аз иштирокчиён хоҳиш кунед, ки ҷавобҳои худро тафтиш кунанд, ғалатҳоро ислоҳ кунанд ва саволҳо диҳанд. – Баррасии кӯтоҳ ташкил кунед.	– Ҷавобҳои худро бо калидҳо муқоиса мекунанд, ғалатҳоро ислоҳ мекунанд, саволҳои дақиқкунанда медиҳанд ва нуктаҳои норавшанро баррасӣ мекунанд.

**Тавсияҳо ба тренер:**

1. **Суръат ҷанбаи асосӣ аст.** Ин дарси динамикӣ ва намунавии бар модел асосёфта аст (бар асоси модел, зеро он бар асоси модел/сохтори вазъияти таълимӣ таҳия шудааст).
2. Пеш аз марҳилаи баррасӣ гунаҳои ҳалли масъаларо пешниҳод накунад (Слайд 39).
3. Воқеиятро нигоҳ доред. Ба меъёрҳо баргардед: суръат, арзиш, экологӣ, воқеият.
4. Сохтори вазъияти таълимиро таҳлил кунед, ба таҷрибае, ки иштирокчиён нав аз сар гузаронидаанд, таъя кунед.

Марҳилаи 7. Амалия

Амалияи 1. Ташҳиси вазъияти таълимӣ – 25-30 дақ.

**Мақсад:** ба мушовирон омӯзонидани шинохти вазъияти таълимӣ аз рӯйи унсурҳои асосӣ (мазмун, мушкилот, амалҳо, интиҳоб, натиҷа, салоҳиятҳо)

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Супоришро тартиб диҳед (2 дақиқа)</b> – Слайд 46-ро намоиш диҳед – <b>Вазифа:</b> аз панҷ 2 лаҳзаи дилхоҳро интиҳоб карда, тавассути варақаи назоратӣ таҳлил кунед (ё лаҳзаҳоро тақсим кунед). – Таъкид кунед: таҳлил дар асоси унсурҳои вазъияти таълимӣ (нигаред ба варақаи назоратӣ дар саҳифаи 31) анҷом дода мешавад ва баъд аз он хулосаи ҳатмӣ бароварда мешавад : <i>Оё ин вазъияти таълимӣ аст? Агар не, чӣ бояд тағйир дода шавад?</i>	– Ба вазифа гӯш медиҳанд, саҳифаи 30-ро мекушоянд - Амалия – Дар гурӯҳҳо, аз 5-то ду лаҳзаи дарс интиҳоб карда мешаванд
<b>2. Иҷрои вазифа дар гурӯҳҳо (7 дақиқа)</b> – Дар байни гурӯҳҳо гаштугузор кунед, кори онҳоро мушоҳида кунед ва дар ҳолати зарурӣ кумак расонед.	– Лаҳзаҳои интиҳобшударо мувофиқи варақаи назоратӣ таҳлил мекунанд – Хулосаҳо омода карда, тағйирот пешниҳод мекунанд.

<p><b>3. Муаррифии гурӯҳҳо – 15 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <b>Слайди 47-ро</b> мекушояд, то сохтори таҳлилро ҳангоми муаррифиҳо ва баррасӣҳо ба таври визуалӣ нигоҳ дорад.</li> <li>– Муаррифиҳоро аз ҷой нишаст иҷро кардан мумкин аст, на бештар аз <b>2 дақиқа</b> барои ҳар як гурӯҳ</li> <li>– <b>Саволҳои дақиқкунанда диҳед:</b> Хонанда чӣ кор мекунад? Амал дар кучост? Онҳо бояд чиро интиҳоб кунанд? Натиҷа чӣ хоҳад буд?</li> <li>– <b>Ҳатман натиҷаҳоро сабт кунед:</b> Оё вазъияти таълимӣ аст/не + Барои наздиктар кардани он ба вазъияти таълимӣ чӣ илова ё тағйир додан лозим аст.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Вобаста ба лаҳзаи интиҳобкарда ҷавоб медиҳанд; дар баррасӣ иштирок мекунанд</li> <li>– Хулоса таҳия мекунанд: барои табдил додани супориши одӣ ба вазъияти таълимӣ чӣ тағйирот кардан лозим мешавад.</li> </ul>
<p><b>Маслиҳат барои тренер (барои баррасӣ, на барои хондани матн барои иштирокчиён)</b></p> <p><b>Супаоришҳои маъмулии репродуктивӣ (ё бозгӯӣ):</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Лаҳзаи 1 (Таърих)</b> – хондан + ҷавобҳо ба матн, такрори иттилоот, бе интиҳоб ё амал.</li> <li>• <b>Лаҳзаи 3 (Математика)</b> – ҳалли масъалаҳо бо истифода аз модел, таъкид ба рушди малакаҳо, бе ҳалли масъалаҳо.</li> </ul>	
<p><b>Порчаҳои марзӣ (унсурҳои вазъият мавҷуданд, аммо кофӣ нестанд):</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Лаҳзаи 2 (Илмҳои иҷтимоӣ)</b> – як мазмун ва мушкили кунунӣ вучуд дорад, аммо ҳанӯз ягон амали муфасссал, баҳс ё интиҳоби роҳи ҳал вучуд надорад.</li> <li>• <b>Лаҳзаи 4 (Забон ва адабиёт)</b> – таҳлил, кори дунафарӣ, тафсири матн мавҷуд аст, аммо хусусияти мушкилӣ ва зарурати қабули қарор вучуд надорад.</li> </ul> <p><b>Вазъи таълимӣ асосан ташаккул меёбад:</b></p> <p><b>Лаҳзаи 5 (география)</b> – як мазмуни воқеӣ, мушкили мавқеъҳои гуногун, тақсимои нақшҳо, баҳс, интиҳоб ва қарори дастаҷамъона вучуд дорад.</p>	
<p><b>Тағйироти имконпазир (ҳадди ақал) барои табдил додани вазифа ба вазъияти таълимӣ:</b></p> <p><b>Лаҳзаи 1 (Таърих) – маъмулӣ</b> Мушкилотро илова кунед + <i>мавқеъро интиҳоб кунед</i>: "Шумо мушовири ҳоким ҳастед: кадом ду ислоҳоти Амир Темур барои тақвияти давлат муҳимтар буданд? Сабабҳои интиҳоб ва пешниҳод кунед (ду далел + хатари эҳтимолӣ)".</p> <p><b>Лаҳзаи 2 (Илмҳои иҷтимоӣ) – марзӣ</b> <i>Нақш + натиҷаи масъаларо</i> илова кунед: "Шумо аъзои шӯрои мактаб ҳастед: 3 қойидаи бехатарии рақамиро барои мактаб таҳия кунед (чиро манъ мекунем / чиро таълим медиҳем / чӣ гуна дастгирӣ мекунем). Беҳтарин гунаро пешниҳод ва ба он овоз диҳед".</p> <p><b>Лаҳзаи 3 (Математика) – маъмулӣ</b> <i>Мазмун + стратегияро</i> илова кунед. "Шумо ду тариф/тахфиф доред. Ҳисоб кунед, ки кадомаш дар ҳолатҳои гуногун (3 сценария) фоидаовартар аст ва қойидаи интиҳобро барои он ки кай ҳар як тариф беҳтар аст, шарҳ диҳед".</p> <p><b>Лаҳзаи 4 (Забон ва адабиёт) – марзӣ</b> <i>Тафсир + роҳи ҳал/интиҳобро</i> илова кунед: "Лаҳзаи пурқувваттарини шӯроати қаҳрамонро интиҳоб кунед ва як таҳрир/ибораро пешниҳод кунед, ки эҳсосотро афзун кунад. Сабабро шарҳ диҳед".</p> <p><b>Лаҳзаи 5 (география) – аллакай вазъият</b> Тақвият: <i>меъёрҳо + хулосаи қарор</i>: «Пеш аз баҳс, 3 меъёрро (экология, иқтисодӣ, бехатарӣ/ҳаёти инсон) муайян кунед ва пас аз овоздиҳӣ хулосаро - қарорро таҳия кунед».</p>	

**Тавсияҳо барои тренер:**

1. **Вақти худро дақиқ идора кунед:** 7 дақиқа кори гурӯҳӣ + 2 дақиқа барои муаррифӣ + 1 дақиқа барои баррасӣ кӯтоҳ дар бораи он чизе, ки ба лаҳзаи дарс бояд тағйир/илова карда шавад.
2. Мақсади амалия аз он иборат аст, ки иштирокчиён **мантиқи вазъияти таълимиро эҳсос кунанд**, на танҳо дар варакаи назоратӣ қайдҳоро анҷом диҳанд.

**Амалияи 3 + 4: Тарҳрезии вазъияти таълимӣ + Арзёбии ҳамдигар – 25-30 дақиқа**

**Мақсад:** Инкишофи қобилияти мушовирон *дар тарҳрезии вазъияти таълимӣ* ва *пешниҳоди фикру мулоҳизаҳои барои рушди касбӣ* дар асоси сохтори варакаи назоратӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Лаҳзаи ташкилӣ ( слайд 48) – 2-3 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Аз иштирокчиён хоҳиш меунад, ки ба дунафарӣ/сенафарӣ муттаҳид шаванд ва <b>амалияи 3-ро</b> аз модул кушоянд (саҳ. 33)</li> <li>– <b>Мантиқи пурраи амалияро</b> мухтасар шарҳ медиҳад: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Аввалан, вазъияти таълимиро дар дунафараҳо/сенафара таҳия кунед (амалияи 3)</li> <li>• сипас корҳоро мубодила карда, дар асоси варакаи назоратӣ санҷиши кори ҳамдигарро гузаронед (амалияи 4), метавонед слайди 49-ро нишон диҳед.</li> <li>• Таъкид мекунад: инҳо "супоришҳои алоҳида" нестанд, балки <i>як амалияи умумӣ мебошанд</i>. Қайд мекунад, ки қойидаҳо ва тавсияҳо оид ба робитаи мутақобила дар Амалияи 4 оварда шудаанд.</li> </ul> </li> <li>– <b>Таъкид мекунад:</b> <i>Шумо метавонед барои ёфтани идеяҳо аз интернет, китобҳои дарсӣ, маводҳои худ, инчунин ChatGPT ё аз дигар воситаҳои зеҳни сунӣ истифода баред</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Дунафараҳо ё сенафараҳоро ташкил медиҳанд (ихтиёрӣ)</li> <li>– Бахши "Амалия"-ро мекушоянд</li> <li>– Ба мантиқи амалия гӯш медиҳанд ва саволҳои дақиққунанда медиҳанд</li> </ul>
<p><b>2. Тарҳрезии вазъияти таълимӣ дар дунафараҳо/сенафараҳо – 7-10 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Пешниҳод мекунад, ки мустақиман бо истифода аз шаблон, ки дар модул оварда шудааст, таҳия кунанд</li> <li>– <b>Иштирокчиёнро</b> барои истифодаи интернет ва воситаҳои зеҳни сунӣ барои тавлиди идеяҳо ташвиқ мекунад</li> <li>– Кори дунафара/сенафараҳоро мушоҳида мекунад, кумак мерасонад, вақтро назорат мекунад ва дар ҳолати зарурӣ 2-3 дақиқа вақтро илова мекунад.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Дар дунафараҳо/сенафараҳо мавзӯеро интихоб мекунанд, ки ба фанни худ алоқаманд аст</li> <li>– Дар асоси шаблон вазъияти таълимӣ тарҳрезӣ мекунанд</li> <li>– Аз зеҳни сунӣ истифода мекунанд</li> </ul>
<p><b>3. Арзёбии мутақобилаи вазъиятҳои таълимӣ (слайд 49) – 10 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Гузариш ба Амалияи 4-ро нишон медиҳад.</li> <li>– Аз дунафараҳо/сенафараҳо хоҳиш мекунад, ки кори худро мубодила карда, арзёбии мутақобила анҷом диҳанд.</li> <li>– Ёдраскунӣ: фикру мулоҳизаҳо <b>дар асоси варакаи назоратӣ</b> касбӣ, дуруст ва барои беҳбудӣ нигаронида шуда бошанд (чиро бояд тақвият дод, дақиқ ва илова кард, чӣ ба шумо дар кори ҳамкоронатон писанд омад)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Корҳои таҳияшударо бо ҳамкорон мубодила мекунанд</li> <li>– Барои арзёбии ҳамдигар аз варакаи назоратӣ истифода мебаранд</li> <li>– Дар гурӯҳҳои хурд, оид ба ҳар як кори</li> </ul>

– Марҳилаҳоро идора мекунад: арзёбии мутақобила тавассути варақаи назоратӣ– 5 дақиқа, мулоҳизаронӣ дар гурӯҳи хурд 3-4 дақиқа.	ичрошуда фикру мулоҳизаҳои шифоҳӣ медиҳанд.
<b>4. Хулоса мекунад – 3-5 дақиқа.</b> – Ба иштирокчиён барои заҳматашон ташаккур меғӯяд – <i>Саволҳои умумиро меپурсад:</i>	– Мушоҳидаҳо ва натиҷаҳои касбиро мубодила мекунанд
1. Қисми душвортарини тарҳрезии вазъияти таълимӣ барои шумо кадом буд ва чӣ ғайричашмдошт сода намуд? 2. ChatGPT ва дигар воситаҳои зеҳни сунъӣ дар кори шумо чӣ нақш доштанд? 3. То чӣ андоза қулай ва фаҳмо буд, ки фикру мулоҳизаҳоро дар бораи варақаи назоратӣ пешниҳод кунед? 4. Агар шумо амалияи шабехро барои омӯзгорон дар мактаб мегузарондед, чиро нигоҳ медоштед ва чиро тағйир медедед?	

## МАШҒУЛИЯТИ 10

### Мавзуи 2. «Кейс-стадӣ ҳамчун шакли рушди тафаккур ва салоҳиятҳо»

#### Сенарияи машғулияти дуюм (80 - дақиқа)

Марҳила	Вақт	Фаъолияти асосӣ
1. "Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем"	10 дақиқа	Фаъолгардонии андешаҳои аввалияи иштирокчиён: – се асосиатсия бо калимаи "Кейс" – кор бо тасдиқҳо (инфироӣ + баррасӣи умумӣ)
2. Шарҳи назариявӣ Кейс-стадӣ чист?	10 дақиқа	– Шарҳи мухтасари слайдҳо: Фаҳмидани таърифи кейс-стадӣ, унсурҳои асосӣ ва сохтори он – Ҳар як слайд саволҳои фаъолкунанда + баррасӣҳо ва баҳсҳои кӯтоҳро дар бар мегирад
3. Дарси моделсозӣ Кейс-стадӣ: "Саҳел - ҷойе, ки замин ба охир мерасад"	20 дақиқа	– Омӯзгорон дар нақши хонанада кейсро ҳал мекунанд: хондан, баррасӣи саволҳо, ҷамъовариҳои идеяҳо, таҳлили равишҳо – Намоиши қисмати кейс ва фарқиятҳои он аз баҳси машққунӣ + мулоҳизаронии педагогӣ дар охири дарс
4. Шарҳи назариявӣ Муқоисаи вазъияти таълимӣ ва кейс-стадӣ	20 дақиқа	– Муқоисаи шаклҳо: сохтор, монандӣ, фарқиятҳо – Кор бо ҷадвалҳо ва саволҳо: фаҳмидани он ки ҳар як восита ро дар кучо ва чӣ гуна истифода бурдан лозим аст
5. Ҳудбаҳодиҳӣ. Варақаи худбаҳодиҳии 3.2	10 дақиқа	– Иҷрои инфиродии супоришҳои тестӣ + мубодилаи иттилоот дар дунафараҳо + худбаҳодиҳӣ бо истифода аз калидҳо ва баррасӣ
6. Мулоҳизаронии рӯз	10 дақиқа	– Иштирокчиён аз қисмати мулоҳизаронӣ 2 саволро интихоб мекунанд, пурсиши намунавӣ мегузаронанд, мубодилаи афкор мекунанд ва аҳамияти амалии дарсро баррасӣ мекунанд.

### Марҳилаи 1. «Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем» (10 дақиқа)

**Мақсад:** фаъолгардонии таҷрибаи иштирокчиён, ҷалби таваҷҷуҳ ва омода кардани замина барои кори минбаъда вобаста ба кейс - стадӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. "Се ассотсиатсия" (Слайд 52) – 3-4 дақиқа</b> – Супориш медиҳад: се ассотсиатсияро бо калимаи "кейс" номбар кунед - 1 дақиқа алоҳида + 1 дақиқа дунафараҳо – Аз ҷойи нишаст 3-4 ҷавоб гиред	– Се ассотсиатсияро менависанд (фардӣ) – Дар дунафараҳо баррасӣ мекунад, ассотсиатсияҳоро муқоиса мекунад – Мисолҳоро мубодила мекунад
<b>2. Кор бо изҳоротҳо (Слайд 53) – 5 дақ.</b> – Барои кори инфиродӣ 1 дақиқа вақт медиҳад: «Бовар дорам / Бовар надорам». – Навбат ба нават изҳоротро меҳонад ва аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки посух диҳанд – Баҳси кӯтоҳро анҷом медиҳад: фарқиятҳоро ба назар мегирад, гуногунии ақидаҳоро таъкид мекунад	– Ҷавобҳоро алоҳида қайд мекунад – Барои изҳори мавқеи худ дастҳоро мебардоранд – Баррасӣ мекунад, монандӣ ва фарқиятҳоро мушоҳида мекунад
<b>3. Гузариш ба марҳилаи навбатӣ</b> – Алоқамандӣ барқарор мекунад: Мо мавқеъҳои гуногунро дидем - акнун биёед ба он чизе гузарем, ки кейс – стадӣ дар асл чист.	– Гӯш мекунад ва барои қадами оянда омода мешаванд

### Марҳилаи 2. Шарҳи назариявӣ. Кейс – стадӣ чист (10-15 дақиқа)

**Мақсад:** фароҳам овардани фаҳмиши дақиқ оид ба моҳияти кейс-стадӣ, ошкор кардани сохтор ва нишон додани он, ки чӣ гуна ҳар як унсур барои рушди тафаккур ва салоҳиятҳо кор мекунад.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Кейс – стадӣ чист? (Слайд 54) – 3 дақ.</b> – Шарҳи слайдҳо – Саволҳои ҳавасмандкунанда медиҳад: 1) Кадом хусусиятро шумо муҳимтар мешуморед? Чаро? 2) Ин чӣ гуна ба вазифаҳое, ки шумо дар дарсҳои худ истифода мебаред, монанд аст? 3) Дар кадом мавзӯи фанҳои худ аллакай бо вазъиятҳои ба ин монанд дучор шудаед? – Алоқамандиро барқарор мекунад: кейс ин вазъияти таълимӣ аст, ки бар воқеият асос ёфтааст	– Аз ҷойҳои худ кӯтоҳ ҷавоб медиҳанд – Мисолҳоеро меоранд, ки дар онҳо бо вазъиятҳои ба ин монанд дучор шудааст. – Дар бораи кейс фаҳмиши қаблӣ пайдо мекунад

<p><b>2. Сохтори кейс – стади (Слайд 55) - 3 дақ.</b></p> <p>– Шаш унсури сохторро пешниҳод мекунад</p> <p>– <i>Саволҳои фаъолкунандаро истифода мебаранд:</i></p> <p>1) Ба андешаи шумо, кадом унсур дар китобҳои дарсӣ аксар вақт намерасад?</p> <p>2) Агар яке аз унсурҳои тоза кунед, кадомаш бештар зарар мебинад?</p> <p>– Хулосаи кӯтоҳ: сохтор ҷаҳорҷӯбаест, ки ба шумо барои наафтидан ба "қиссаи ҷолиб" кумак мекунад</p>	<p>– Онҳо ба саволҳои ҷавоб медиҳанд ва камбудии ҳоро баррасӣ мекунанд.</p> <p>– Онҳо муносибати байни унсурҳои мебинанд</p>
<p><b>3. Асоси кейс: Мазмун ва мушкilot (Слайд 56) – 3 дақ.</b></p> <p>– Фарқи байни мазмун ва мушкilotро шарҳ медиҳад</p> <p>– <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад:</i></p> <p>1) Агар мазмун хеле умумӣ бошад, чӣ мешавад?</p> <p>2) Чаро бисёрҷанба будани масъала муҳим аст?</p> <p>– Хулоса мекунад: мазмун «муаррифи мекунад», мушкilot «боис ба андеша кардан» мешавад</p>	<p>– Дар бораи нақши мазмун хулоса мебароранд</p> <p>– Аҳамияти мушкilotро дарк мекунанд, ки дар он роҳи ҳали дақиқ вучуд надорад</p>
<p><b>4. Муҳтавои кейс: Манбаҳои ва саволҳои (Слайд 57) – 3 дақ.</b></p> <p>– Намунаҳои манбаҳои номбар мекунад (аксҳо, харитаҳо, омор, иқтибосҳо ва ғайра) + шарҳи саволҳои ва вазифаҳо</p> <p>– <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад:</i></p> <p>1) Шумо бештар аз кадом манбаҳои истифода мебаред?</p> <p>2) Кадоме аз ин маводҳо барои тайёр кардан душвортарин аст?</p> <p>3) Кадом савол хонандагонро водор мекунад, ки амиқтар фикр кунанд?</p>	<p>– Дар истифодаи манбаҳои таҷрибаҳои мубодила мекунанд</p> <p>– Мисоли саволҳои муваффақро пешниҳод мекунанд</p>
<p><b>5. Ҳалли кейс: Роҳҳои ҳал ва далелҳои (Слайд 58) 3 дақ.</b></p> <p>– Шарҳ медиҳад: кейс ҳамеша аз якҷанд ҳалли масъала иборат аст, на аз як ҷавоб</p> <p>– <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад:</i></p> <p>1) «Чӣ муҳимтар аст: пайдо кардани роҳи ҳал ё асоснок кардани он?»</p> <p>2) Оё шумо бо ҳолатҳои дучор шудаед, ки дар онҳо роҳҳои ҳалли гуногун баробар мантиқӣ мебошанд?</p> <p>– Хулоса мекунад: таҳлил ва баҳс натиҷаҳои асосии кор бо кейс мебошанд</p>	<p>– Мисолҳои аз мушкilotе меоранд, ки дар онҳо ҷавоби дақиқ вучуд надорад.</p> <p>– Дар бораи нақши далелҳои хулоса мебароранд.</p>

#### Тавсияҳои барои тренер

1. Ин марҳилаҳо ба "лексияи хурд" табдил надиҳед, саволҳои кӯтоҳ/фаъолкунанда диҳед, шунавандагонро ҷалб кунед ва муқоисаҳо бо амалияи онҳо ташвиқ кунед.
2. Нақша/принсипи ҷараёни кор бо ҳар як слайд чунин аст: шарҳ → 1-2 савол → хулосаи кӯтоҳ.
3. Ба суръат диққат диҳед - дар тамоми қисмат 10-12 дақиқа.

Марҳилаи 3. Дарси намунавӣ: кор бо кейси «Саҳел - замин дар кучо ба охир мерасад?» - 20 дақ.

**Мақсад:** ворид кардани омӯзгорон ба таҷрибаи хонанда – хондан, баррасӣ ва таҳлили кейс.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Муқаддима ва шарҳ (Слайд 59) – 2 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <b>Шарҳ медиҳад:</b> Ҳоло мо бо кейс он тавре кор намекунем, ки хонандагон метавонанд кор кунанд.</li> <li>– <b>Вазифаи шумо:</b> хондани кейс + идеяҳои асосиро қайд кардан</li> <li>– Вақтро ба назар мегирад (10 дақиқа барои омӯзиш ва баррасӣи кейс)</li> </ul> <p><b>2. Баррасӣи гурӯҳӣ – 5 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– хоҳиш мекунад, ки «Саволҳо барои баррасӣ»-ро хонанд ва ба ин саволҳо ҷавоб омода кунанд (Слайд 38)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Матни кейсро меҳонанд</li> <li>– Қайдҳо мекунанд ва нуктаҳои асосиро қайд мекунанд</li> <li>– Ба баррасӣи умумӣ омодагӣ мебинанд</li> </ul>
<p><b>3. Баррасӣи саволҳои кейс (Слайд 60) – 10 дақиқа</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <b>Шарҳ медиҳад:</b> Ин саволҳое ҳастанд, ки ба хонанда барои ба вазъият <i>ворид шудан</i> ва мушкилотро аз зовияи гуногун دیدан, кумак мекунанд.</li> <li>– <b>Баҳси кӯтоҳро роҳандозӣ мекунад</b> ва ба ҳар як савол 2-3 посух ҷамъ меорад</li> <li>– <b>Баррасиро</b> бо шарҳҳои кӯтоҳ дастгирӣ мекунад: Чаро ин барои минтақа муҳим аст? Кадам манфиатҳо дар низоъ қарор доранд? Деҳқон чӣ мегуяд? Чорводорон? Эколог?</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд</li> <li>– Мавқеъҳои худро мубодила мекунанд</li> <li>– Баҳс мекунанд ва далелҳои гуногунро пешниҳод мекунанд.</li> </ul>
<p><b>4. Гузариш ба қисми таҳлилӣ (Слайд 61) – 2-3 дақиқа</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Слайди 61-ро нишон медиҳад. Таъкиди асосиро анҷом медиҳад: Ин қадам - муайян кардани мушкилот, пешниҳоди роҳҳои ҳал ва арзёбии онҳо буда, <u><b>ҳоло иҷро намешавад.</b></u></li> <li>– <b>Пурсиш мекунад:</b> Кадам масъалаҳо бо саволҳои аввал ва кадам бо ҷадвал ҳал карда мешаванд?</li> <li>– <b>Фарқи байни ду қисми кор бо кейсро шарҳ медиҳад:</b> 1) <i>Саволҳо барои машқкунӣ</i> - "фарқ шудан" ба мушкилот 2) <i>Блоки таҳлилӣ:</i> муайян кардани мушкилоти асосӣ, таҳияи роҳҳои ҳал, арзёбии онҳо</li> <li>– <b>Муҳим аст, ки концепсияи педагогиро шарҳ диҳем:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Пеш аз хондани кейс</i> саволҳо додан мумкин аст - ин барои фаҳмидан ё дарки амиқи маълумот кумак мекунад.</li> <li>• Қисми таҳлилӣ баъдтар, пас аз омӯзиши амиқ, анҷом дода мешавад.</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба шарҳҳо ғӯш медиҳанд</li> <li>– Ба саволи дақиқкунанда ҷавоб медиҳанд</li> <li>– Фарқи байни баррасӣ ва таҳлилро мефаҳманд</li> </ul>
<p><b>5. Мулоҳизаҳои педагогӣ (Слайд 62) – 5 дақиқа</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Саволҳоро бо навбат мепурсад, ба ҳар савол 2-3 ҷавоб мегирад.</li> <li>– Ба саволи 4 тамаркуз мекунад (баррасӣи амиқтар ва васеътарро фароҳам меорад).</li> <li>– Марҳиларо бо истинод ба анҷом мерасонад: Акнун мо ба муқоисаи шаклҳо - вазъияти таълимӣ ва кейс – стадӣ мегузарем.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд.</li> <li>– Эҳсоси "дар дохили вазъият" буданро пайдо мекунанд.</li> <li>– Тавсиф мекунанд, ки чӣ тағйир, тақвият дода мешавад ё мутобиқ карда мешавад.</li> </ul>



### Тавсияҳо барои тренер

1. Тренер кейсро шарҳ намедиҳад; *иштирокчиён онро қисман ҳудашон*, мисли хонанда аз сар мегузаронанд.
2. **Суръат ва динамикаро нигоҳ доред.** Барои омӯзгорон эҳсоси ҳаракат, ҷалб ва баррасӣ муҳим аст.
3. Дар слайди 61, **вазифаро иҷро накунад**, балки мантиқи онро, ки фарқи байни "саволҳои машққунӣ" ва "қисми таҳлилӣ" аст, нишон диҳед.

### Марҳилаи 4. Шарҳи назариявӣ: муқоисаи вазъияти таълимӣ ва кейс-стадӣ (10-15 дақиқа)

**Мақсад:** Кумак ба омӯзгорон дар дидан ва фаҳмидани фарқияту робитаҳои байни ду шакл: вазъияти таълимӣ ва кейс-стадӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Сохтори кейс – стадӣ (Слайд 63) – 3-4 дақ.</b> – Ҷадвали унсурҳои кейсро нишон медиҳад – Мухтасар шарҳ медиҳад: Ин асоси кейс-стадӣ аст. Ҳар як унсур ба таҳлил ва қабули қарор фарқ мекунад. – Саволҳои <i>фаъолкунанда</i> : 1) Кадом унсур дар дарс татбиқ карданаш душвортарин аст? 2) Омӯзгорон аксар вақт кадом унсурҳоро аз даст медиҳанд? 3) Агар шумо як унсуро хориҷ кунед, чӣ кор карданро қатъ мекунад? – Хулоса: сохтор умқро муайян мекунад	– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд ва мушкилотро баррасӣ мекунанд.  – Муайян мекунанд, ки кадом унсурҳо дар амалияи онҳо муҳимтаранд
<b>2. Вазъияти таълимӣ ва кейс -стадӣ: чӣ умумият доранд? (Слайд 64) – 2 дақ.</b> – <b>Таъкид мекунад:</b> ҳарду шакл салоҳиятҳоро рушд медиҳанд – <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад:</i> 1) шумо кадом нуктаҳоро ба рӯйхати "умумӣ" илова мекардед? 2) кадоме аз инҳоро шумо аллакай дар синф иҷро мекунад? 3) хонандагон дар кучо фаъолтаранд - дар иҷрои вазъият ё дар кейс? – <i>Хулоса:</i> ҳарду восита муфиданд, аммо онҳо ба таври гуногун кор мекунанд.	– Таҷрибаҳоро мубодила мекунанд  – Бо дарсҳои худ муқоиса мекунанд  – Хусусиятҳои умумии ин ду шаклро қайд мекунанд.
<b>3. Робитаи байни вазъияти таълимӣ ва кейс (Слайд 65) – 3 дақ.</b> – Шарҳ медиҳад: кейс = вазъияти таълимии васеъшуда, ки аз маълумот бой аст – <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад:</i> 1) Кадоме аз инҳо барои шумо осонтар аст, ки ба вазъияти таълимӣ илова кунед, то онро ба як кейс табдил диҳед? 2) Кадом намудҳои маълумот «таъсири ғарқкунанда»-ро таъмин мекунанд?	– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд, имкониятҳоро баррасӣ мекунанд  – Мисолҳоеро, ки аллакай истифода мебаранд, мубодила мекунанд

<p>3) Илова кардани кадом чиз душвортарин аст: хуччатҳо, нуқтаи назар ё омор?</p> <p>– <i>Хулоса</i>: омӯзгор метавонад вазъияти таълимиро ба кейс чандирона «тақвият» диҳад</p>	
<p><b>4. Тафовутҳои асосӣ (Слайд 66) – 3-4 дақиқа</b></p> <p>– Ҷадвали муқоисавиро нишон медиҳад</p> <p>– <i>Саволҳои ғаёлукунада медиҳад</i>:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) кадомаш ба амалияи шумо наздиктар аст - вазъияти таълимӣ ё кейс?</li> <li>2) чиро ба дарс дохил кардан осонтар аст: вазъият ё кейс? Чаро?</li> <li>3) барои кадом мавзӯҳои фани Шумо кейс бештар мувофиқтар аст?</li> </ol> <p>– <i>Хулоса мекунад</i>: муҳим аст, ки ҳарду воситаро аз худ кунем, на танҳо барои омӯзгорон. Муҳим аст, ки ба хонандагон омӯзонем, ки мустақилона кейс ва вазъиятҳои таълимӣ эҷод кунанд.</p>	<p>– Дар муқоиса иштирок мекунад</p> <p>– Нақл мекунад, ки чӣ бештар истифода мебаранд ва чаро.</p> <p>– Ҷадвалро бо амалияи худ алоқаманд мекунад</p>

**Тавсияҳо барои тренер:**

1. Танҳо слайдҳоро нахонед - омӯзгоронро бо саволҳо ва баҳсҳои хурд ҷалб кунед.
2. Ҳар як слайд бояд 2-3 дақиқа бидуни баҳсҳои тӯлонӣ баррасӣ карда шавад.
3. Ба иштирокчиён кумак кунед, ки на танҳо назария, балки манфиатҳои амалии фарқиятҳоро бубинанд.

**Марҳилаи 5. Кор бо супоришҳои тестӣ – Варақаи худбаҳодиҳии 3.2 (слайдҳои 67-68) – 7-10 дақиқа**

***Мақсад:** фаҳмидани идеяҳои асосии дарс ва алоқаманд кардани онҳо бо амалияи таълимӣ.*

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Иҷрои тестҳо (3 дақиқа)</b></p> <p>– Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки супоришҳои тестино фардӣ иҷро кунанд</p>	<p>– Тестҳоро ба таври инфиродӣ ҳал мекунад</p>
<p><b>2. Баррасӣ дар дунафараҳо (2 дақиқа)</b></p> <p>– Дунафараҳоро барои мубодилаи ҷавобҳо даъват кунед. Ҷавобҳои худро муқоиса карда, монандӣ ва фарқиятҳоро баррасӣ кунед.</p>	<p>– Супоришҳои иҷрошударо ҷуфт-ҷуфт муқоиса мекунад, монандӣ ва фарқиятҳоро баррасӣ мекунад</p>
<p><b>3. Муқоисаи ҷавобҳо бо истифода аз калидҳо (3-5 дақиқа).</b></p> <p>– Ҷавобҳои дурустро (калидҳоро) нишон медиҳад. Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки ҷавобҳои худро тафтиш кунанд, ҳама гуна ғалатҳоро ислоҳ кунанд ва саволҳо диҳанд.</p> <p>– Баррасии кӯтоҳ ташкил мекунад</p>	<p>– Ҷавобҳои худро бо истифода аз калидҳо месанҷанд</p> <p>– Саволҳои дақиққунада медиҳанд ва нуқтаҳои норавшанро баррасӣ мекунад.</p>

**Марҳилаи 6. Мулоҳизаронии рӯз – 7 дақиқа.**

<b>Фаъолияти тренер</b>	<b>Фаъолияти иштирокчиён</b>
<p><b>1. Муқаддима доир ба мулоҳизаронӣ (слайд 69) – 1 дақиқа</b></p> <p>– Дар слайд панҷ савол мавҷуд аст, дутоеро интихоб кунед, ки ба шумо бештар маъқуланд ва мехоҳед ба онҳо ҷавоб диҳед.</p>	<p>– Ба слайд нигоҳ мекунанд ва ду саволеро интихоб мекунанд, ки таваҷҷуҳ ё посухро бедор кардаанд.</p>
<p><b>2. Пурсиши интихобӣ оид ба саволҳо (5-6 дақиқа)</b></p> <p>– Навбат ба нават оид ба ҳар як савол пурсиш мегузаронад: «Кӣ саволи аввалро интихоб кард?» (дастхоро боло мебардорад). 2-3 иштирокчиро интихоб мекунад ва аз онҳо хоҳиш мекунад, ки мухтасар мубодила кунанд.</p> <p>– Ба саволи наватӣ мегузарад: «Кӣ дуумро интихоб кард?» ва ғайра.</p> <p>– Вақт ва динамикаро пайгирӣ мекунад</p>	<p>– Навбат ба нават ҷавобҳои худро нақл мекунанд.</p> <p>– Дар бораи андешаҳои дигарон шарҳ пешниҳод мекунанд</p>

# РЎЗИ ПАНЧУМ. МАШҒУЛИЯТИ 11

## Мавзуи 3. «Муносибати STEAM дар таълим ва дастгирии методӣ»

### Сенарияи машғулияти сеюм (160 - дақиқа)

Марҳила	Вақт	Ҷаъолияти асосӣ
1. "Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем"	20 дақиқа	<p>Дар ин марҳила, дониш ва фаҳмиши иштирокчиён дар бораи муносибати STEAM ҷаъол гардониди мешавад.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Тренер се машқи кӯтохро иҷро мекунад: <ul style="list-style-type: none"> <li>• асосиатсияҳо бо консепсияи STEAM</li> <li>• “Дуруст ё нодуруст”</li> <li>• Муқоисаи ду супориш "Қадомаш ба STEAM наздиктар аст ва ҷаро?"</li> </ul> </li> <li>– Ба мавзӯ водорнамоиро осон гардониди, ҷалби иштирокчиёно таъмин мекунад</li> </ul>
2. Шарҳи мухтасари принципҳои таълими STEAM	20 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Иштирокчиён дарки возеҳи принципҳои асосии STEAM/STEAM-ро ба даст меоранд</li> <li>– Омӯзгор аз слайдҳо истифода бурда, муаррифӣ мекунад, ки ҷӣ гуна STEAM пайдо шуд, ҷаро ҷузъи А (санъат) таъсис дода шудааст ва ҷор принципи асосиро баррасӣ мекунад: байнифаннӣ, самти амалӣ, муносибати тадқиқотӣ ва ҳамкорӣ.</li> <li>– Омӯзгор саволҳои ҷаъолкунандаро барои ҳавасманд кардани баррасӣ ва мубодилаи афкор истифода мебарад.</li> </ul>
3. Шарҳ ва таҳлили ҷаъолияти STEAM "Боғи мактаб"	60 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Бо истифода аз слайдҳо, иштирокчиён бо ҷаъолияти пурраи STEAM бо номи "Боғи мактаб" шинос карда мешаванд. <ul style="list-style-type: none"> <li>• Омӯзгор нишон медиҳад: мазмуни вазифа; марҳилаҳои кор (ҳисоби масоҳат, ба назар гирифтани омилҳои табиӣ, тарроҳӣ, роҳҳои ҳалли муҳандисӣ); натиҷаҳои ниҳой ва сатҳҳои душворӣ.</li> </ul> </li> <li>– Дар ниҳоят, таҳлили педагогии супориш пешниҳод карда мешавад. Дар ҳар як слайд саволҳои ҷаъолкунанда барои ҷалби омӯзгорон бо баррасӣ истифода мешаванд.</li> </ul>
4. Вазифаҳои STEAM ва ангеаи омӯзиш	40 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Тавассути баррасии слайдҳо (26-28) ва саволҳои ҷаъолкунанда, тренер муносибати STEAM-ро бо ангеа, интиҳоб, тағйирпазирӣ ва нақши таҳқиқоти хонанда алоқаманд мекунад.</li> </ul>
5. Шарҳи вазъияти омӯзиши STEAM: "Ҷамъкунандагони об"		<ul style="list-style-type: none"> <li>– Шинос шудан бо мазмуни вазъият</li> <li>– Таҳияи вазифаҳо ва саволҳо барои вазъияти таълимӣ дар гурӯҳҳо</li> <li>– Баррасии гунаи супориш, таҳлил ва мулоҳизаронӣ</li> </ul>
6. Ҳали тестҳо - Варақаи худбаҳодиҳии 3.3	20 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Иштирокчиён тестро аз рӯи мавзуи 3.4 иҷро мекунанд, ҷавобҳоро бо истифода аз калидҳо муқоиса мекунанд ва натиҷаҳоро баррасӣ мекунанд.</li> </ul>

## Қадами 1: Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем - 15 дақиқа

**Мақсад:** фаъолгардонии фаҳмиши асосии иштирокчиён дар бораи муносибати STEM ва муқаррар кардани заминаи умумӣ пеш аз қисмати назариявӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Ассотсиатсияҳо: Вақте ки шумо калимаи "муносибати STEM"-ро мешунавед, чӣ ба ёдатон меояд? (Слайд 3) – 3-4 дақ .</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Сухани муқаддимаӣ аз ҷониби тренер: Барои фаҳмидани он ки мо STEM-ро чӣ гуна дарк мекунем, биёед бо як машқи одӣ оғоз кунем.</li> <li>– Саволҳо медиҳад: Шумо чӣ тасаввур мекунед? Кадом тасвирҳо ба ёдам меоянд? Шумо онҳоро бо чӣ алоқаманд мекунед?</li> <li>– Баррасӣи умумиро ташкил мекунад, аз омӯзгорон хоҳиш мекунад, ки робитаҳоро мубодила кунанд, 5-7 идеяи калидиро бидуни шарҳ додан дар бораи мазмун сабт мекунад</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Аввалин ассотсиатсияҳоро фардӣ номбар мекунанд</li> <li>– Бо ҳам мубодила карда, гуногунии ақидаҳоро мебинанд.</li> </ul>
<p><b>2. Супориш «Дуруст аст ё нодуруст?» – 5 дақиқа</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Супоришро муқаррар мекунад: барои ҳар як изҳорот дар ҷадвал алоҳида ҷавобро (дуруст/нодуруст) қайд кунед – <b>1 дақиқа.</b></li> <li>– Барои ҳар як изҳорот, пурсиши кӯтоҳ гузаронида мешавад (дастатонро бардоред): дуруст/нодуруст.</li> <li>– Ҷавобҳои дурустро гузориш медиҳад ва шарҳҳои мухтасар медиҳад: <ul style="list-style-type: none"> <li>• STEM дар Иёлоти Муттаҳида (1980) пайдо шудааст</li> <li>• Идеяи STEM вазифаҳои ба амалия нигаронидашуда мебошад</li> <li>• Технологияҳои гаронбаҳо лозим нестанд</li> <li>• Муносибати байнифаннӣ принсипи ҳатмӣ аст</li> <li>• «Мустаҳкам кардани дониш» мақсади STEM нест, балки натиҷаи фаъолият аст.</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ҷадвалро алоҳида пур мекунанд</li> <li>– Интиҳоби ҷавобҳои худро бо боло бардоштани дастатон нишон медиҳанд.</li> <li>– Фаҳмиши худро дар бораи STEM дақиқ мекунанд ва такмил медиҳанд</li> </ul>
<p><b>3. Кадом муносибати STEM ба он наздиктар аст? (Слайд 4) – 5-6 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ду вазифаро нишон медиҳад ва мепурсад: Кадоме аз онҳо вазифаи STEM аст? Чаро? Гурӯҳҳоро барои андеша ва баррасӣ даъват мекунад – <b>1 дақиқа.</b></li> <li>– Мубодила ташкил мекунад: 2-3 гурӯҳ роҳи ҳалро шарҳ медиҳанд</li> <li>– Хусусиятҳои асосии шакли STEM-ро қайд мекунад: <ul style="list-style-type: none"> <li>• вазъияти амалӣ ва воқеӣ</li> <li>• зарурати интиҳоби роҳи ҳал, на танҳо иҷрои алгоритм • унсури тадқиқотӣ</li> <li>• байнифаннӣ (география + математика + экология + тарроҳии ландшафт)</li> </ul> </li> <li>– Гузариши мантиқиро ба марҳилаи оянда эҷод мекунад: "Пайдоиш ва принсипҳои таълими STEM"</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Дар гурӯҳҳо баррасӣ мекунанд ва яке аз гунаҳоро интиҳоб мекунанд.</li> <li>– Ба таври мухтасар интиҳобро асоснок мекунанд</li> </ul>

### Тавсияҳо барои тренер

1. Ин марҳила кӯтоҳ аст, бинобар ин онро динамикӣ нигоҳ доред. Муҳим аст, ки фикррониро ба роҳ гузоред ва идеяҳои аввалияро ҷамъ оварем, на танҳо пешниҳоди назария ё таҳлили ҷавобҳо.

### ҚАДАМИ 2. Шарҳи принципҳои таълими STEM (10 дақиқа)

**Мақсад:** Ба иштирокчиён фаҳмиши ҳамаҷониба дар бораи чӣ гуна пайдо шудани STEM/STEAM ва принципҳое, ки он бар пояи онҳо сохта шудааст, фароҳам овардан.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Муқаддимаи кӯтоҳ (Слайд 5) – 1 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– <i>Идеяро мухтасар баён мекунад:</i> STEM ҳамчун посух ба мушкилоти иқтисодӣ ва норасоии салоҳиятҳои муҳандисӣ пайдо шуд ва сипас ба стратегияи таълими байнифаннӣ табдил ёфт.</li> <li>– <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад, баррасӣи умумиро ташкил мекунад – 3-4 дақиқа:</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Чаро мактаб баъзан бо ҳаёти воқеӣ ҳамқадам буданро душвор мегардонад?</li> <li>• Шумо кадом мисолҳои "фосила"-ро байни дарсҳои мактабӣ ва вазифаҳои воқеӣ/ҳаётӣ ном бурда метавонед?</li> <li>• Чаро санъат ба STEM илова карда шуд? Он чӣ фарқияте ба вуҷуд овард?</li> </ul> </li> <li>– Барои ҳар як савол, 2-3 ҷавоби кӯтоҳ кофӣ аст, ки ин ақидаро таъкид мекунад, ки наовариҳо дар чорроҳаи илмҳо ба вуҷуд меоянд.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Гӯш мекунад, ба саволҳо ҷавоб медиҳад ва аз таҷрибаи худ мисолҳо меоранд.</li> <li>– Дар бораи STEM фаҳмиши қаблӣ ба даст меоранд</li> </ul>
<p><b>2. Принципҳои асосии STEM (слайд 6) – 5 дақ</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Барои пешгирӣ аз «лексия» барои ҳар як принцип, як саволи кӯтоҳ диҳед: <ul style="list-style-type: none"> <li><b>Байнифаннӣ:</b> Кадом фанҳо бо математика беҳтар кор мекунад?</li> <li><b>Самти амалӣ:</b> Хонандагон дар дарсҳои шумо кадом масъалаҳои воқеиро ҳал мекунад? ё аз таҷрибаи худ мисолҳои супоришҳои амалӣ пешниҳод кунед.</li> <li><b>Усули тадқиқот:</b> Шумо ҳатто бо захираҳои ҳадди ақал чӣ гуна тадқиқотро анҷом дода тавонистед?</li> <li><b>Ҳамкорӣ.</b> Чӣ ба хонандагон дар кори гурӯҳӣ кумак мекунад ва чӣ ба онҳо ҳалал мерасонад?</li> </ul> </li> <li>– Ҷавобҳоро ҷамъбаст мекунад ва онҳоро бо принципҳои STEM алоқаманд мекунад. Таъкид мекунад, ки STEM технология нест, балки роҳи ташкили фикрронӣ ва фаъолият аст.</li> <li>– <i>Гузариши мантиқӣ ба фаъолияти дигарро анҷом медиҳад:</i> Акнун мо мебинем, ки чӣ гуна ин принципҳо дар як вазифаи воқеии STEM зоҳир мешаванд - бо истифода аз мисоли боғи мактаб</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд</li> <li>– Принципҳои STEM-ро бо амалияи худ алоқаманд мекунад</li> <li>– Саволҳои дақиқкунанда медиҳанд</li> </ul>

### Тавсияҳо барои тренер

1. Слайдҳоро ба лексия табдил диҳед. Барои ҳар як нуктаи асосӣ як саволи одӣ диҳед ва ҷавобҳои кӯтоҳ гиред.
2. Иштирокчиёро фавран ислоҳ накунад. Гӯш кардани ақидаҳои онҳо муҳим аст — онҳо баъдтар дар давоми омӯзиш номувофиқати ро мушоҳида мекунанд.

### Қадами 3: Баррасӣ ва таҳлили супориши STEM (20 дақиқа)

**Мақсад:** нишон додани сохтори супориши STEM, ташкил кардани таҳлили вазифа ва арзиши педагогии он.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Мазмун ва баёни масъала (Слайд 7) – 3-4 дақ .</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад + ба он диққат медиҳад, ки чӣ гуна STEM ҳамеша бо мушкили воқеӣ оғоз мешавад, на бо машқ</li> <li>– <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад ва баррасӣи умумиро ташкил мекунад:</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Чӣ ин заминаро зинда ва муҳим мегардонад?</li> <li>• Шумо дар ин вазъият кадом маҳдудиятҳоро мебинед? (Чиро тағйир додан мумкин нест, дар ин вазифа бо чӣ кор кардан лозим меояд?)</li> <li>• Ин гузориши масъала аз супоришҳои муқаррарии таълимӣ чӣ фарқ дорад?</li> </ul> </li> <li>– Барои ҳар як савол, 2-3 ҷавоби кӯтоҳ кофӣ аст, ки иштирокчиёни гуногунро дар баҳс ҷалб мекунад.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба саволҳои ҷавоб медиҳанд, маҳдудиятҳоро тартиб медиҳанд</li> <li>– Ба самти амалии супориш ва байнифаннӣ аҳамияти хоса медиҳанд.</li> </ul>
<p><b>2. Ҳисобҳо + омилҳои табиӣ (Слайд 8) – 3-4 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Таъкид мекунад, ки зарурати тақсим кардани минтақа ва ба назар гирифтани релеф, сояҳо ва самтҳо вуҷуд дорад.</li> <li>– Нишон медиҳад, ки қисми математикӣ танҳо як паҳлӯи масъала аст</li> <li>– <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад ва баррасӣи умумиро ташкил мекунад:</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Дар ин ҷо чӣ мушкилтар аст: ҳисоб кардан ё ба назар гирифтани шароити табиӣ?</li> <li>• Дар ин марҳила тафаккури таҳқиқотӣ аз кучо «оғоз» мешавад?</li> <li>• Барои иҷрои ин супориш хонандагон кадом дониши фаннӣ доранд (хонанда кадом донишро аз фанҳои гуногун татбиқ мекунад)?</li> </ul> </li> <li>– Барои ҳар як савол, 2-3 ҷавоби кӯтоҳ кофӣ аст, ки иштирокчиёни гуногунро дар баҳс ҷалб мекунад.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Омилҳои баррасӣ мекунанд ва ҳамгироии география, математика ва табиатшиносиро қайд мекунанд.</li> </ul>

<p><b>3. Тархрезӣ + роҳҳои ҳалли муҳандисӣ (Слайд 9) – 5 дақ.</b></p> <p>– Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад + таъкид ба <b>асоснокии</b> қарорҳо</p> <p>– <i>Саволҳои фаъолкунанда мепурсад ва баррасӣи умумиро ташкил мекунад:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Чаро интихоби шакли катҳои боғ қарори муҳандисӣ аст?</li> <li>• Кадом робитаҳои байнифаннӣ дар ин ҷо воқеӣ мегарданд?</li> <li>• Хонанда бояд дар куҷо шарҳ диҳад ва на танҳо расм кашад?</li> </ul> <p>Барои ҳар як савол, 2-3 ҷавоби кӯтоҳ кофӣ аст, ки иштирокчиёни гуногунро дар баҳс ҷалб мекунад.</p>	<p>– Далелҳои тартиб медиҳанд ва хусусияти байнифаннии супоришро муайян мекунад</p>
<p><b>4. Натиҷа + сатҳҳои душворӣ (Слайд 10) – 3-4 дақ.</b></p> <p>– Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад ва фарқи байни сатҳҳои асосӣ ва эҷодиро нишон медиҳад.</p> <p>– <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад ва баррасӣи умумиро ташкил мекунад:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Холанда дар ин ҷо бо душвории камтарин чӣ кор карда метавонад?</li> <li>• Тархрезии воқеӣ ба чӣ ниёз дорад?</li> <li>• Арзиши сатҳи эҷодӣ чист?</li> <li>• Агар шумо ин фаъолиятро дар синф истифода мебаред, натиҷа/ҷамъбасти дарсро барои хонандагонатон чӣ гуна муайян мекардед?</li> </ul> <p>– Барои ҳар як савол, 2-3 ҷавоби кӯтоҳ кофӣ аст, ки иштирокчиёни гуногунро дар баҳс ҷалб мекунад.</p>	<p>– Муайян мекунад, ки кадом сатҳ барои хонандагони онҳо мувофиқ аст</p> <p>– Гунаҳои имконпазири татбиқро баррасӣ мекунад</p>
<p><b>5. Таҳлили супориши STEM (Слайд 11) – 4-5 дақ.</b></p> <p>– Баррасӣи зина ба зинаро дар се самт анҷом медиҳад:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Намудҳои тафаккур ва салоҳиятҳо</li> <li>2. Чӣ вазифаро ба як лоиҳаи STEM табдил медиҳад, на танҳо як лоиҳа?</li> <li>3. Чӣ тавр дарс тағйир хоҳад ёфт</li> </ol>	<p>– Хулосаҳои тартиб медиҳанд ва баррасӣ мекунад, ки чӣ гуна супориш ба сохтори дарс ва ангежа таъсир мерасонад.</p>

### Тавсияҳо барои тренер

1. Ритмро нигоҳ доред: шарҳи кӯтоҳ → саволҳо → баррасӣ.
2. На танҳо ба математика, балки ба муҳандисӣ, байнифаннӣ ва равиши тадқиқотӣ низ тамаркуз кунед.
3. Ҷавобҳои гуногунро нигоҳ доред - на дақиқӣ, балки эътиборнокӣ муҳим аст.
4. Арзиши хатогиҳоро нишон диҳед: тафаккури STEM тавассути озмоиш, фарзия ва ислоҳ рушд меёбад.



#### Марҳилаи 4. Супоришҳои STEM ва ҳавасмандӣ ба омӯзиш (10 дақиқа)

**Мақсад:** нишон додани механизмҳои гуногуни ҳавасмандӣ тавассути муносибати STEM.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Чаро фаъолиятҳои STEM ангебабахшанд? (Слайд 12) – 3 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ёдраскунии кӯтоҳе дар бораи он ки муносибати STEM чист ва он ҳамеша бо <b>амал дар вазъияти воқеӣ алоқаманд аст.</b></li> <li>– <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад ва баррасӣи умумиро ташкил мекунад:</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ба фикри шумо, кадоме аз нуктаҳои номбаршуда барои хонандагони мактаби муосир ангебабахштар аст?</li> <li>• Чаро нақши муҳаққиқ нисбат ба нақши иҷрокунанда ангеандатар аст?</li> <li>• Шумо аллакай дар дарсҳои худ кадом унсурҳои ҳавасмандкунандаро истифода мебаред ?</li> </ul> </li> <li>– Барои ҳар як савол, 2-3 ҷавоби кӯтоҳ кофӣ аст</li> <li>– Ҷамъбаст мекунад: фаъолиятҳои STEM вақте ангеа медиҳанд, ки хонандагон маъноро бубинанд ва мустақилиятро эҳсос кунанд</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд ва мушоҳидаҳои худро аз амалия нақл мекунанд.</li> <li>– Мантиқи он чизеро, ки хонандагони онҳоро бештар ангеиш медиҳад, бо ҳам мубодила мекунанд: интиҳоб, кори гуруҳӣ ё мушкили воқеӣ.</li> <li>– Таҷрибаи шахсии худро бо омилҳои номбаршуда муқоиса мекунанд</li> </ul>
<p><b>2. Супоришҳо доир ба мазмун (Слайд 13) – 3 дақ.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ба намунаи супоришҳои марбут ба вазъиятҳои воқеии ҳаёти диққат медиҳад</li> <li>– <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад ва баррасӣи умумиро ташкил мекунад:</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Кадоме аз мисолҳои пешниҳодшуда ба назари шумо барои хонанда аз ҳама «зинда» ва фаҳмотар аст?</li> <li>• Агар шумо ба акси «обгирҳо» нигоҳ кунед: хонанда дар ин ҷо чиро <i>ҳисоб, чен</i> ва <i>муқоиса</i> карда метавонад?</li> <li>• Шумо ба хонандагон тавсия медиҳед, ки аввал чиро омӯзанд?</li> <li>• Чаро ин гуна супоришҳо барои хонандагон нисбат ба машқҳои абстрактӣ аз китоби дарсӣ ҷолибтаранд? Чӣ онҳоро ангеа медиҳад?</li> </ul> </li> <li>– Барои ҳар як савол, 2-3 ҷавоби кӯтоҳ кофӣ аст, ки иштирокчиёни гуногунро дар баҳс ҷалб мекунад.</li> <li>– Ҷамъбаст кунед: мазмун → маъно → ангеа</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Дар бораи он фикр мекунанд, ки чӣ гуна мазмун маънои вазифаро беҳтар мекунад</li> <li>– Намунаи супоришҳоро меоранд ва онҳоро бо синфи худ алоқаманд мекунанд.</li> <li>– Хулоса мебароранд: вазъияти воқеӣ ба хонанда кумак мекунад, ки «чаро»-ро бубинад.</li> </ul>

<p><b>3. Супоришҳои навъи кушода (Слайд 14) – 3-4 дақиқа</b></p> <p>– Идеи асосиро шарҳ медиҳад: <b>кушодагии вазифа = фазои интиҳоб + ангеаи афзоида</b></p> <p>– Ба вазифаи кушодаи "Чӣ тавр синфхонаро бо як ҷароғ равшан кардан мумкин аст?" саволҳои фаъолкунанда медиҳад:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Агар танҳо як ҷароғ бошад, кадом роҳҳои ҳалли геометрияро барои зиёд кардани майдони равшаншудаи синфхона истифода бурдан мумкин аст? (ҷойгиршавӣ, кунҷ, баландӣ, сатҳҳои инъикоскунанда)</li> <li>• Кадоме аз се усули равшанидиҳии дар диаграмма овардашударо интиҳоб мекунед ва ҷароғ?</li> <li>• Дар ин масъала математика ва физика дар ҷуғ нақш мебаранд ва онҳо чӣ гуна бо ҳам кор мекунанд? (кунҷҳои афтидан, масоҳат, таносубҳо, инъикос, тақсими рӯшноӣ)</li> <li>• Ин вазифаро чӣ гуна ва барои кадом мавзӯ мутобик кардан мумкин аст?</li> </ul> <p>– Барои ҳар як савол, 2-3 ҷавоби кӯтоҳ кофӣ аст, ки иштирокчиёни гуногунро дар баҳс ҷалб мекунанд.</p> <p>– Хулоса: вазифаҳои кушода ҷандирии фикрро ба таъаббусро рушд медиҳанд, ки ба ангеа таъсири мусбат мерасонад.</p>	<p>– Вазъияти пешниҳодшударо таҳлил мекунанд: нақшаи равшанидиҳиро ба назар мегиранд</p> <p>– Шарҳ медиҳанд, ки кадом усули равшанӣ самараноктар ҳисобида мешавад ва ҷароғ (геометрия, майдони равшанӣ, инъикос, ҷойгиршавии манбаъ)</p> <p>– Баррасӣ мекунанд, ки чӣ гуна як супориши навъи кушодаи монандро барои дарсҳои математика (синфҳои 7-9) мутобик кардан мумкин аст.</p> <p>– Андешаҳои худро дар бораи арзиши вазифаҳои кушода баён мекунанд</p>
--	--

#### Тавсияҳо барои тренер

1. Муколамаро идора кунед, ҷавобҳои кӯтоҳро ташвиқ кунед: барои ҳар як изҳорот 10-20 сония - вағарна баррасӣ тӯл мекашад.
2. Бештар аз таҷрибаи иштирокчиён истифода баред: ин робитаро байни муносибати STEM ва амалии воқеии онҳо таъвир медиҳад.
3. Ҳар як слайдро бо хулосаи хурди якҷумла ба анҷом расонед.

**Марҳилаи 5. Баррасии вазъияти омӯзишии "Ҷамъкунандагони об" (STEM) – 15 дақиқа.**

**Мақсад:** Нишон додани он, ки чӣ гуна вазъияти омӯзишии STEM бо мундариҷаи математикӣ ва муҳандисӣ метавонад дар асоси мазмуни воқеии ҳаёт тарҳрезӣ карда шавад.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Гузариш ба таҳлили вазъияти таълимиро эълон мекунанд (слайдҳои 15-16) – 3 дақ.</b></p> <p>– Муқаддимаӣ: «Мо ҳоло мушкилеро ҳал намекунем, балки мушоҳида мекунем, ки чӣ гуна як сценарии воқеӣ ба вазъияти таълимӣ табдил меёбад».</p> <p>– Шарҳи мухтасари слайдҳо - мазмун: об дар ҳаво, шабнам, сармо, роҳҳои ҳалли муҳандисии барвақт (бе омӯхтани амиқи физика).</p>	<p>– Гӯш мекунанд ва матнро бо мисолҳои аллакай маълум алоқаманд мекунанд.</p>

<p><b>2. Иҷрои вазифа дар гурӯҳҳо (слайд 17) – 5 дақиқа.</b></p> <p>– <b>Муқаррар кардани вазифа:</b> Тасаввур кунед, ки ин дарси шумост. Барои хонандагони худ дар асоси ин сюжа <i>як ё якчанд супориш тартиб диҳед - 2 дақиқа.</i></p> <p>– <b>Муаррифиҳо аз ҷойи нишаст – 3 дақиқа</b> (ҷавобҳои шифоии интихобӣ аз як ё ду гурӯҳ + саволҳои дақиқкунанда аз иштирокчиён)</p>	<p>– Дар гурӯҳҳо супоришҳо зуд тартиб дода мешаванд</p> <p>– Аз ҷойи нишаст андешаҷояшонро баён мекунанд</p> <p>– Ба ҳамкорон саволҳои дақиқкунанда медиҳанд</p>
<p><b>3. Намунаи супориш барои хонандагон ( слайд 18) – 5 дақ.</b></p> <p>– Намунаи вазифаро нишон дода, мегӯяд: «Ин <b>яке аз имконоти имконпазир аст</b>, на стандартӣ».</p> <p>– Ба нуктаҳои асосӣ диққат медиҳад:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• шаклҳои геометрӣ</li> <li>• муқовимати шамол</li> <li>• ба осонӣ ҷудо кардан/наб кардан, модули будан</li> <li>• идеяи муҳандисӣ: <i>тарҳи хурд - майдони калони истифодашаванда</i> (ба расм диққат диҳед)</li> </ul> <p>– <i>Саволҳои фаъолкунанда медиҳад:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Дар ин вазифа математика дар куҷо пайдо мешавад ва роҳи ҳали муҳандисӣ дар куҷо пайдо мешавад?</li> <li>• Кадом параметрҳо барои ҳисобкунӣ дар ин ҷо муҳиманд: шакл, масоҳат, устуворӣ, вақт, басомади ҷамъоварӣ, ҳаҷми об? Чаро?</li> <li>• Шакли геометрии сохтор ба самаранокӣ ҷамъоварии об чӣ гуна таъсир мерасонад?</li> <li>• Чӣ тавр мо метавонем ин вазифаро бе илова кардани формулаҳо, балки бо ҷорӣ кардани маҳдудиятҳои воқеӣ (шамол, вақт, интиқоли об, устуворӣ) душвортар кунем?</li> </ul>	<p>– Идеяҳои худро бо варианти пешниҳодшуда муқоиса мекунанд</p> <p>– Қайд мекунанд, ки кадом маъноҳои математикӣ ва муҳандисиро илова кардан мумкин аст</p>
<p><b>4. Мулоҳизаҳои педагогӣ ( слайд 19) – 3 дақиқа</b></p> <p>– Мулоҳизаҳои педагогиро тавассути додани саволҳо аз слайдҳо як ба як ташкил мекунанд</p> <p>– Барои ҳар як савол, 2-3 ҷавоби кӯтоҳ кофӣ аст, ки иштирокчиёни гуногунро дар баррасӣ ҷалб кунад.</p> <p>– <i>Хулоса:</i> Ин намунаи як масъалаи STEM аст, ки дар он математика дар дохили як масъалаи воқеӣ кор мекунад.</p>	<p>– Ба саволҳо кӯтоҳ ҷавоб медиҳанд</p> <p>– Хулосаҳои педагогиро таҳия мекунанд: дар бораи ангежа, тафаккур, муошират</p>

### Тавсияҳо барои тренер

1. Дар бораи қарорҳо шарҳ надихед - бигзор аввал иштирокчиён мантиқ ва далелҳоро баррасӣ кунанд.
2. *Диққати худро ба математика равона кунед:* дар ин ҷо масоҳат, таносуб, устуворӣ ва арзёбии самаранокӣ аст.
3. Тағйирпазириро таъкид кунед: ин яке аз гунаҳои имконпазири вазифа аст, онро бо рақамҳо, шартҳо ва маҳдудиятҳо тақвият додан мумкин аст.

**Марҳилаи 6. Кор бо супоришҳои тестӣ – Варақаи худбаҳодиҳии 3.3 (7 дақиқа)**

**Мақсад:** фаҳмидани идеҳои асосии дарс ва алоқаманд кардани онҳо бо амалияи таълимӣ.

<b>Фаъолияти тренер</b>	<b>Фаъолияти иштирокчиён</b>
<b>1. Ҳали тестҳо (слайд 20) – 3 дақиқа</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки супоришҳои тестино фардӣ иҷро кунанд	– Супоришҳоро фардӣ иҷро мекунад ва ҷавобҳоро қайд мекунад.
<b>2. Баррасӣ дар дунафараҳо (1 дақиқа)</b> – Дунафараҳоро барои мубодилаи ҷавобҳо даъват кунед. Ҷавобҳои худро муқоиса карда, монандӣ ва фарқиятҳоро баррасӣ кунед.	– Супоришҳои иҷрошударо ҷуфт-ҷуфт муқоиса мекунад, монандӣ ва фарқиятҳоро баррасӣ мекунад
<b>3. Муқоисаи ҷавобҳо бо истифода аз калидҳо (слайд 21) – 2-3 дақ.</b> – Ҷавобҳои дурустро (калидҳоро) нишон медиҳад. Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки ҷавобҳои худро тафтиш кунанд, ҳама гуна ғалатҳоро ислоҳ кунанд ва саволҳо диҳанд. Баррасии кӯтоҳ ташкил мекунад.	– Ҷавобҳои худро бо калидҳо муқоиса мекунад, ғалатҳоро ислоҳ мекунад, саволҳои дақиқкунанда медиҳанд ва нуктаҳои норавшанро баррасӣ мекунад.

**Калиди тестҳо барои муқоиса**

**1–В, 2–В, 3–В, 4–В, 5–А, 6–В, 7–В**

**РЌЗИ ШАШУМ. МАШЃУЛИЯТИ 12**  
**МОДУЛИ 4. АРЗЃБИИ ТАШАККУЛДИХАНДА ҲАМЧУН ВОСИТАИ РУШД**  
**Мавзуи 1. «Принсипҳои арзғбии ташаккулдиҳанда»**

**Сенарияи дарси аввал (240 - дақиқа)**

Марҳила	Вақт	Фаъолияти асосӣ
1. "Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем"	20 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Саволҳои пешниҳодшударо дунафарӣ баррасӣ мекунанд ва ҳулосаҳои худро мухтасар баён мекунанд.</li> <li>– Дар гурӯҳҳо муайян мекунанд, ки чӣ арзғбиро барои хонанда муфид мегардонад.</li> </ul>
2. Шарҳи мухтасар: арзғбии ҷамъбасти ва ташаккулдиҳанда	60 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Тренер мушкилоти асосии арзғбии анъанавӣ ва идеяи арзғбии ташаккулдиҳандаро муаррифӣ мекунад.</li> <li>– Слайдҳои 25-34-ро на танҳо барои шарҳи умумӣ, балки барои ҷалби иштирокчиён дар баррасӣ низ истифода мебарад</li> </ul>
3. Худбаҳодиҳӣ	20 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Иштирокчиён малакаи худро дар соҳаи арзғбии ташаккулёбанда (пурсишномаи худбаҳодиҳӣ - Амалияи 6) арзғбӣ мекунанд.</li> <li>– Тренер натиҷаҳоро баррасӣ мекунад: кадом малакаҳо рушд дода шудаанд, чӣ мушкилот эҷод мекунад</li> </ul>
4. Меомӯзем – Татбиқ мекунем – Ба дигарон таълим медиҳем	60 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Қисмати асосии амалӣ. Иштирокчиён ба се гурӯҳ муттаҳид мешаванд: меёрҳо, ҷадвали пешрафт, варақаи назоратӣ ва омӯхтани мавод.</li> <li>– Онҳо воситаи арзғбии ташаккулдиҳандаро дар асоси мавзӯ ва намуди фаъолият таҳия мекунанд ва муаррифиҳои хурд омода мекунанд.</li> <li>– Натиҷаҳоро бо истифода аз усули Зигзаг ва бо фикру мулоҳизаҳои мутақобила мубодила мекунанд</li> </ul>
5. Худбаҳодиҳӣ (такрор - пас аз омӯзиш)	40 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Худбаҳодиҳии такрорӣ бо истифода аз ҳамон меёрҳо</li> <li>– Муқоиса бо натиҷаҳои ибтидоӣ, баррасӣ тағйироти шахсӣ ва салоҳиятҳои нав</li> <li>– Тренер мубодилаи кӯтоҳи афкорро дар бораи дурнамои рушд барпо мекунад</li> </ul>
6. Худбаҳодиҳӣ Варақаи худбаҳодиҳии 4.1	20 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Иҷрои инфиродии супоришҳои тестӣ оид ба мавзӯ. Санҷиши истифодаи ҷавобҳо ва мубодилаи ҷавобҳо дар дунафараҳо.</li> <li>– Баррасӣ мухтасари саволҳои тестӣ ва дақиқ кардани мафҳумҳо</li> </ul>
7. Мулоҳизаронии рӯз	20 дақиқа	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Қисми ниҳой. Тренер барои андеша панҷ савол пешниҳод мекунад, иштирокчиён дуторо интихоб мекунанд ва ҷавобҳои худро нақл мекунанд.</li> <li>– Пурсишнома вобаста ба ҳар як масъала навбат ба навбат гузаронида мешавад ва дар он ақидаҳои умумӣ ва таассуроти рӯз сабт карда мешаванд.</li> </ul>

**Марҳилаи 1. «Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем» (слайд 24) – 10-15 дақиқа**

**Мақсад:** бедор кардани вокуниши шахсӣ, ғаёлгардонии андеша дар бораи арзёбӣ ва ба вучуд овардани идеяи "арзёбӣ барои рушд".

Ҷаъолияти тренер	Ҷаъолияти иштирокчиён
<b>1. Саволҳо барои андеша (5 дақиқа)</b> – "Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем"-ро кушоед. – Пешниҳод мекунад, ки <b>як саволро интиҳоб кунанд</b> ва онро дунафарӣ баррасӣ кунанд (2 дақиқа). – <b>Пурсиши кӯтоҳи 3-4 дунафараҳоро</b> мегузаронад.	– Як саволро интиҳоб мекунанд ва онро дунафара баррасӣ мекунанд. – Ҷавоб медиҳанд, гӯш мекунанд ва ба ҷавобҳои дигарон шарҳ пешниҳод мекунанд
<b>2. Вазъият аз ҳаёт (5 дақиқа)</b> – Вазъияти таълимиро бо овози баланд меҳонад. – Пешниҳод мекунад, ки масъалаҳоро дар гурӯҳҳо баррасӣ кунанд. – <b>Пурсиши кӯтоҳи давравӣ</b> ташкил мекунад.	– Вазъиятро дар гурӯҳҳо баррасӣ мекунанд – Амалҳои муваффақ ва номуваффақи омӯзгорро муайян мекунанд – Ҷавобҳоро дар як пурсиши давравӣ мубодила мекунанд
<b>3. Арзёбӣ барои рушд (5-7 дақиқа)</b> – 3 хусусияти ин равишро нависанд ва мисолро мухтасар тавсиф кунанд (3 дақиқа) – слайд 24. – <b>Баррасии мустақим</b> (5 дақиқа) анҷом медиҳад.	– Бо ҷадвал кор мекунанд ва хусусиятҳои «арзёбӣ барои рушд»-ро таҳия мекунанд. – Шарҳ медиҳанд, ки чӣ гуна ин метавонад дар синфхона зоҳир шавад – Дар баррасии фронталӣ иштирок мекунанд

**ҚАДАМИ 2. Шарҳи мухтасар: арзёбии ҷамъбасти ва ташаккулдиҳанда (слайдҳои 25-34).**

**Мақсад:** Муайян кардани фарқиятҳои калидӣ байни равишҳои анъанавӣ ва ташаккулдиҳанда ва ҳавасманд кардани иштирокчиён барои андеша кардан дар бораи он чизе, ки мо дар омӯзиш муҳим мешуморем.

Ҷаъолияти тренер	Ҷаъолияти иштирокчиён
<b>Шарҳи мухтасар: Арзёбии ҷамъбасти ва ташаккулдиҳанда – 40 – 50 дақиқа.</b>	
<b>Муқаддима</b> – Мақсади марҳиларо муқаррар мекунад: «Акнун биёед бубинем, ки дар мактаб чӣ воқеаи арзёбӣ мешавад ва чӣ камбудии дар он вучуд доранд». – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки слайдҳоро пайгирӣ кунанд ва қайдҳои кӯтоҳе нависанд (чӣ мувофиқ омад, онҳоро ба ҳайрат овард ё ба розӣ/норозӣ оварда расонид)	– Гӯш мекунанд, ба кор омодагӣ мекунанд
<b>Слайд 25. Мо дар мактаб дар асл чиро арзёбӣ мекунем? - 3-4 дақ.</b> – Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад – 2-3 саволи ғаёлкунанда (интиҳобӣ) медиҳад ва ба саволи додашуда 2-3 ҷавоб мегирад:	– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд ва мисолҳои амалӣ меоранд.
<b>1. Ба фикри шумо, дар синф бештар чӣ арзёбӣ мешавад? Хонанда чӣ паёмеро мегирад ва муҳимтарин ҷанбаи омӯзиши ӯ чӣ мешавад?</b>	

2. Агар фардо мо ба ҷойи далелҳо фикрронӣ ва ҳамкориҳо баҳо диҳем, аввалин чизе, ки бояд дар синф тағйир дода шавад, чист? 3. Шумо дар хонандае, ки имрӯз умуман баҳо намегирад, кадом хислатро воқеан қадр мекунед? 4. Мактаб кадом малакаҳоро дар хонандагонаш «намебинад», зеро намедонад, ки чӣ тавр онҳоро арзёбӣ кунад?	
<b>Слайд 26. Дар арзёбии анъанавӣ чӣ мушкиле вучуд дорад? - 3-4 дақ.</b> – Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад – 2-3 саволи фаъолкунанда мепурсад (ихтиёрӣ):	– Мушоҳидаҳои худро нақл мекунанд ва вазъиятҳои шиносро номбар мекунанд.
1. Аз иштирокчиён хоҳиш мекунанд, ки номбар кунанд, ки дар ин ҷо кадом мушкилот ба назар мерасад? 2. Агар хонанда баҳои "3" гирад, ӯ дар бораи кори худ чиро ба таври возеҳ фаҳмид? Чиро нафаҳмид? 3. Вақте ки баҳо гузошта мешавад, вале шарҳ ё фикру мулоҳиза вучуд надорад, хонанда чӣ эҳсос мекунанд? 4. Кадоме аз ин мушкилотро шумо дар мактаби худ бештар мебинед? Кадоме аз онҳо ба як "меёӣ" ва кори маъмулӣ табдил ёфтаанд?	
<b>Слайд 27. Арзёбии ниҳой (ҷамъбасти) – 3-4 дақиқа.</b> – Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад – Саволҳои фаъолкунандаи 1-2 (ихтиёрӣ)-ро мепурсад:	– Баррасӣ мекунанд ва андешаҳои худро баён мекунанд
1. Дар кадом ҳолатҳо арзёбии ҷамъбасти воқеан зарур аст? 2. Хонанда пас аз имтиҳон дар бораи омӯзиши худ чӣ <i>мефаҳмад</i> - ғайр аз баҳо ё ҳол? 3. Кадом шаклҳои арзёбии ҷамъбасти дар амалияи шумо аксар вақт боиси изтиробӣ хонандагон мешаванд? Чаро?	
<b>Слайд 28. «Арзёбии ташаккулдиҳанда» – 3-4 дақиқа</b> – Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад – 2-3 саволи фаъолкунанда мепурсад (ихтиёрӣ):	– Баррасӣ мекунанд ва андешаҳои худро баён мекунанд
1. Дар арзёбии ташаккулдиҳанда барои омӯзгорон чӣ душвортарин аст: муқаррар кардани мақсадҳо, пешниҳоди фикру мулоҳизаҳо ё воғузорӣ баъзе қисмати назорат ба хонандагон? 2. Дар кадом лаҳзаҳои дарс шумо <i>аллакай</i> арзёбии ташаккулдиҳандаро истифода мебаред, ҳатто агар онро чунин ном набаред? 3. Вақте ки арзёбӣ ба ҷойи рақам (баҳо/ҳол) ба "сӯҳбат" табдил меёбад, дар мавқеи хонанда чӣ тағйир меёбад?	
<b>Слайд 29. Чӣ тавр ба равиши ташаккулдиҳанда гузаштан мумкин аст? - 3-4 дақ.</b> – Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад – Саволҳои ҳавасмандкунанда мепурсад:	– Як қадамро интихоб мекунанд ва шарҳ медиҳанд, ки чаро онро муҳим мешуморанд.
1. Шумо дар мактабатон аз кадоме аз ин қадамҳо воқеан оғоз мекардед? Чаро? 2. Кадом қадам дар амалияи воқеӣ осонтарин ва кадоме аз онҳо душвортарин ба назар мерасад? 3. Барои он ки ин қадамҳо воқеан кор кунанд, дар фарҳанги синф чӣ тағйирот бояд кард?	
<b>Слайд 30. Харитаи пешрафт – 4-5 дақ.</b> – Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад – Саволҳои фаъолкунанда медиҳад:	– Усулҳо ва шаклҳои кор бо харитаи пешрафтро баррасӣ мекунанд
1. Дар кадом лаҳзаи мавзӯ харитаи пешрафт муфидтар хоҳад буд: дар аввал, дар миёна ё дар охир? Чаро? 2. Харитаи пешрафтро кӣ бояд пур кунад - хонанда, омӯзгор ё ҳарду? Ин чӣ фарқиате дорад?	

3. Чӣ тавр омӯзгор метавонад натиҷаҳои харитаи пешрафтро барои ислоҳи дарсҳо истифода барад?	
<b>Слайд 31. Миқёс (чадвал)-и пешрафт – 4-5 дақиқа.</b> – Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад – Саволҳои фаъолкунанда медиҳад:	– Усулҳо ва шаклҳои кор бо миқёси пешрафтро баррасӣ мекунад
1. Миқёси пешрафт аз баҳои муқаррарии хонанда чӣ фарқ дорад? 2. Чӣ гуна истифодаи миқёс ба хонанда имкон медиҳад, ки дақиқ дарк кунад, кадом амалҳо заруранд, то ба сатҳи навбатӣ гузарад? 3. Дар кадом соҳаҳои фанни шумо миқёси пешрафт махсусан мувофиқ хоҳад буд?	
<b>Слайд 32. Воситаҳо якҷоя кор мекунанд – 3-5 дақиқа.</b> – Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад – Саволҳои фаъолкунанда медиҳад:	– Пайваستҳо ва давраҳои баррасӣ мекунанд ва мисолҳои амалӣ меоранд.
1. Агар шумо танҳо харита ё танҳо миқёсро истифода баред, аммо онҳоро алоқаманд накунад, чӣ мешавад? 2. Дар кадом марҳилаи ин давра (фаҳмиши мақсадҳо → динамика → таҳлил → ислоҳ) амалияи арзёбӣ аксар вақт «вайрон» мешавад? 3. Айни замон дар мактаби шумо нуқсони аз ҳама заифтарини ин давра кадом аст?	
<b>Слайд 33. Фарқиятҳо байни арзёбии ҷамъбасти ва ташақкулдиҳанда – 7-10 дақиқа.</b> – Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад – Саволҳои фаъолкунанда медиҳад:	– Муқоиса мекунанд, баррасӣ мекунанд, ҳулоса мебароранд
1. Дар кучои ин муқоиса шумо муқовимати бештари дохилиро дар байни омӯзгорон мебинед? Чаро? 2. Кадом монеаҳои раванӣ ба омӯзгор ҳалал мерасонанд, ки аз нақши «баҳодиҳанда» ба нақши «роҳнамо» гузарад? 3. Кадом унсурҳои арзёбии ташақкулдиҳандаро метавон ба таври воқеӣ ба дарси муқаррарӣ бе зиёд кардани ҳаҷми кор ворид кард? 4. Чӣ тавр шумо метавонед хонандагонро ба арзёбӣ ҷалб кунед, вақте ки шумори синф зиёд аст ва вақт маҳдуд аст? 5. Кадом унсурҳои ин ҷадвал на тағйироти методӣ, балки маҳз <b>дигаргуниҳои фарҳангиро</b> дар муҳити мактаб талаб мекунанд?	
<b>Слайд 34. Принципҳои арзёбии ташақкулдиҳанда 10-12 дақ.</b> – Шарҳи зина ба зинаи принципҳоро пешниҳод мекунад + барои ҳар як принцип 1-2 савол медиҳад:	– Монеаҳоеро, ки дар роҳи татбиқи принципҳо вучуд доранд, баррасӣ ва таҳлил мекунанд
<b>1. Таваҷҷуҳ ба рушди хонандагон</b> 1. Кадом аломатҳо дар дарс метавонанд ба мо дар фаҳмидани он ки мо ба рушд, на танҳо ба муқоисаи хонандагон менигарем, кумак расонанд? 2. Барои омӯзгор чӣ душвортар аст: дидани пешрафти хонанда ё сабти хато? Чаро? <b>2. Меъёрҳои муваффақияти равшан ва фаҳмо</b> 1. Агар хонанда ҳудаш натавонад бигӯяд, ки "кори хуб иҷрошуда" чӣ маъно дорад, оё меъёрҳои метавон равшан ҳисобид? 2. Кадом меъёрҳои омӯзгорон одатан дар хотир нигоҳ медоранд, аммо барои баррасӣ бо синф пешниҳод намекунанд? 3. Вақте ки меъёрҳо воқеан шаффоф мешаванд, дар рафтори хонандагон чӣ тағйир меёбад? <b>3. Фикру мулоҳизаҳои доимии созанда</b> 1. Фарқи байни шарҳи "офарин" ва фикру мулоҳизаҳое, ки рушдро тақвият медиҳанд, чист?	



2. Кадом қисми фикру мулоҳиза (робитаи мутақобила) барои омӯзгорон душвортар аст - гуфтани он чизе, ки бояд беҳтар кард ё шарҳ додани он, ки чӣ тавр?
3. Агар хатои хонанда баррасӣ нашавад, балки танҳо ҳамчун баҳо сабт карда шавад, бо ӯ чӣ мешавад?

**4. Ҷалби хонандагон ба раванди арзёбӣ**

1. Барои омӯзгор чӣ душвортар аст: ба хонанда омӯзонидани худбаҳодиҳӣ ё бовар кардан ба ӯ барои ин ҳуқуқ?
2. Мушкилот ё «тарсҳо»-и қорӣ намудани худбаҳодиҳӣ ва арзёбии ҳамдигар дар синфхона кадомҳоянд?
3. Дар кадом лаҳза арзёбӣ ҳамчун фаъолияти «омӯзгор» намегардад ва ба фаъолияти омӯзишии ҳуди хонанда табдил меёбад?

**Тавсияҳо барои тренер:** Ин марҳила набояд ба лексия ё баррасӣ амиқ табдил ёбад. Барои ҷалби иштирокчиён аз слайдҳо ва саволҳои кӯтоҳ истифода баред — фикр кардан, ҷавобҳои кӯтоҳ додан ва андешаҳои худро баён кардан.

**МАРҲИЛАИ 3. ХУДБАҲОДИҲӢ (слайд 35) – 5-7 дақ.**

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Омодагӣ – 1 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Хоҳиш мекунад, ки саҳифаи 37, амалияи 6-ро кушояд</li> <li>– Шарҳ медиҳад: мақсад арзёбӣ нест, балки огоҳӣ аз ҷиҳатҳои қавӣ ва заифи худ аст</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Варақаи назоратиро фардӣ пур мекунад.</li> <li>– Вобаста ба ҳар маҳорат сатҳро қайд мекунад.</li> <li>– Ҳангоми баррасӣҳо тавассути шарҳҳои кӯтоҳ мубодила мекунад</li> </ul>
<p><b>2. Анҷоми тестҳо инфиродӣ – 2 дақиқа + Баррасӣ кӯтоҳ – 5 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Баррасӣ кӯтоҳе мегузаронад: 3-5 саволро барои андеша мепурсад, ба монанди: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Кадом малакаҳо барои шумо аз ҳама муҳимтар буданд?</li> <li>• Чӣ боиси мушкилот мегардад ва чаро?</li> <li>• Кадом малакаҳо дар амалия бештар истифода мешаванд?</li> <li>• Шумо аввал чиро рушд додан мехоҳед?</li> <li>• Чаро ин махсусан барои арзёбии ташаккулдиҳанда муҳим аст?</li> </ul> </li> </ul>	

**Тавсияҳо барои тренер:** Таъкид кунед, ки худбаҳодиҳӣ ба ҳар як омӯзгор кумак мекунад, ки сатҳи худро бубинад ва самтҳои рушди касбиро интихоб кунад.

Марҳилаи 4. Меомӯзем – татбиқ мекунем – ба дигарон меомӯзонем (слайдҳои 36–38) – 70–80 дақ.

**Мақсад:** инкишоф додани қобилияти тарҳрезии воситаҳои арзёбии ташаккулдиҳанда тавассути амалия, ҳамкорӣ ва мубодилаи таҷриба.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>Амалияҳо оид ба арзёбии ташаккулдиҳанда</b>	
<b>1. Муқаддима ба амалия (слайд 36) – 3-5 дақиқа</b> – Гурӯҳҳоро мувофиқи ихтисоси фаннӣ ташкил медиҳад (на бештар аз 5 нафар дар як гурӯҳ) – Мантиқи умумии корро шарҳ медиҳад: <ul style="list-style-type: none"> <li>• аввал, хондан ва фаҳмидани мавод</li> <li>• сипас амалияҳои 1-3</li> <li>• ҳамон як вазифаро дар гурӯҳҳои гуногун иҷро карда метавонанд</li> </ul>	– Гурӯҳҳои иборат аз 4-5 нафар мувофиқи ихтисоси фаннӣ гурӯҳбандӣ карда мешаванд. – Барои кори амалӣ омодагӣ мебинанд
<b>2. Кор бо мавод (слайд 36) - 12 дақиқа.</b> – Хотиррасон мекунад, ки мақсади хониш азёд кардан нест, балки фаҳмидани он аст, <i>ки воситаҳои арзёбии ташаккулдиҳанда чӣ гунаанд ва чӣ гуна истифода мешаванд.</i> – Фазои кориро нигоҳ медорад: вақтро ба ёд меорад, дар ҳолати зарурӣ кумак мерасонад	– Маводро меҳонанд (саҳ. 12–18) – Дар гурӯҳ ақидаҳои асосиро баррасӣ мекунанд ва саволҳои дақиқкунанда медиҳанд
<b>3. Тақсимои супоришҳо (слайд 37) – 1–2 дақиқа</b> – Супоришҳоро тақсим мекунад: Амалияи 1, 2 ё 3 – Дақиқ мекунад, ки гурӯҳҳои гуногун метавонанд <b>як супоришро гиранд</b> - ин муқаррарӣ ва барои муқоисаи равишҳо муфид аст	– Супориш мегиранд (1, 2 ё 3)
<b>4. Иҷрои супоришҳои амалӣ (слайд 37) – 20 дақиқа</b> – Истифодаи <i>ChatGPT</i> ва дигар воситаҳои зеҳни сунӣ ҳамчун ёваронро ташвиқ/тавсия медиҳад – Кори гурӯҳиро пеш мебарад, назорат/роҳнамоӣ мекунад, то боварӣ ҳосил кунад, ки: <ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Меъёрҳо</b> бо “забон”-и хонанда таҳия карда шуданд; унсурҳои мушаххаси корро тавсиф карданд; ва ба фаъолияти интиҳобшуда мувофиқ буданд.</li> <li>• <b>Миқёсҳои пешрафт</b> – пешрафтро тавсиф мекунанд, мантиқи сатҳҳо ва «хониши» онҳоро барои хонанда дар бар мегирад</li> <li>• <b>Варақаи назоратӣ муваффақият</b> як восита барои худбаҳодиҳӣ буд, на назорат ва дорои пайдарпайии мантиқӣ ва бандҳои тасдиқшаванда.</li> </ul> – Таъкид мекунад, ки натиҷа дар шакли муаррифии хурд (айёни барои омӯзиши мутақобила - зигзаг ва фикру мулоҳизаҳо) пешниҳод карда мешавад.	– Дар гурӯҳҳо, мавзӯ ва намуди фаъолиятро дар доираи фаннии худ интиҳоб мекунанд. – Воситаҳои арзёбии ташаккулдиҳанда таҳия мешаванд – Барои тасдиқи сифат аз варақаи назоратӣ истифода мебаранд – Барои санҷиши тарзи баён, сода кардани забон ва ёфтани мисолҳои муваффақ аз зеҳни сунӣ истифода мебаранд.
<b>5. Омӯзиши ҳамдигар (слайд 38) – 20-30 дақ.</b> – Дастур медиҳад: як намоянда аз ҳар гурӯҳ ба гурӯҳи дигар мегузарад ва натиҷаҳоро бо дигарон мубодила мекунад.	– Намояндагони гурӯҳҳо кори таҳияшударо нишон медиҳанд ва моҳияти усулро шарҳ медиҳанд.

<ul style="list-style-type: none"> <li>– Аз гурӯҳҳо хоҳиш мекунад, ки усулҳои гуногуни робитаи мутақобила (мулоҳизаронӣ)-ро истифода баранд - нигаред ба Амалияи 5, саҳ. 36</li> <li>– Вақтро пайгирӣ мекунад, гузаришҳоро эълон мекунад, фазои мусбатро нигоҳ медорад</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Боқимондаҳо ғӯш мекунад, саволҳо медиҳанд ва фикру мулоҳизаҳои худро баён мекунад.</li> </ul>
<p><b>6. Фикру мулоҳиза ва таҳлили масъала (3–5 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Муколамаи кӯтоҳи саволу ҷавоб баргузор мекунад: <ul style="list-style-type: none"> <li>1. Таҳияи кадом восита душвортар буд ва чаро?</li> <li>2. Дар куҷо зеҳни сунъӣ воқеан кумак кард ва дар куҷо шумо бояд танҳо ба таҷриба ва фикрронӣ таъия мекардед?</li> <li>3. Шумо аввал дар амалияи худ аз кадом восита истифода мебаред?</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Таассуроти кӯтоҳро нақл мекунад</li> <li>– Дар бораи имконоти татбиқи усулҳо дар амалияи худ хулосаҳо пешниҳод мекунад.</li> </ul>

**Тавсия ба тренер:** Ба раванд диққат диҳед, на ба натиҷаи комил. Барои иштирокчиён муҳим аст, **ки ин воситаро дар амал санҷанд**, мақсади онро дарк кунанд ва таҷрибаҳои худро мубодила кунанд. Дар марҳилаи Зиг-Заг, ба нигоҳ доштани суръат мусоидат кунед, гузаришҳои коршиносонро байни гурӯҳҳо эълон кунед ва ба онҳо дар бораи аҳамият ва фикру мулоҳизаҳои мувофиқ хотиррасон кунед.

#### Марҳилаи 5. Худбаҳодиҳӣ баъди омӯзиш (слайд 39) – 10–15 дақ.

**Мақсад:** кумак ба иштирокчиён дар муайян кардани пешрафти худ ва муайян кардани самтҳои рушди минбаъдаи касбӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Муқаддима (1 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Хотиррасон мекунад, ки онҳо аллакай ташҳиси ибтидоии худро дар аввали дарс анҷом додаанд</li> <li>– Шарҳ медиҳад: Акнун мо мебинем, ки пас аз корҳои амалӣ ва баррасӣҳо чӣ тағйир ёфтааст.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Амалияи 6 дубора кушода мешавад (худбаҳодиҳии саҳ. 37)</li> </ul>
<p><b>2. Дубора пур кардан (2 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки сатҳи маҳорати худро вобаста ҳар як маҳорат аз нав қайд кунанд (саҳ. 36)</li> <li>– Таъкид мекунад, ки мақсад муқоиса кардани худ бо дигарон нест, балки дидани рушди шахс аст.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Варақаи назоратиро дубора пур мекунад ва тағйиротҳоро барои ҳар як банд қайд мекунад.</li> </ul>
<p><b>3. Муқоиса бо ташҳиси ибтидоии худбаҳодиҳӣ (5 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки ҳарду гунаро дида бароянд ва қайд кунанд: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Чӣ тағйир ёфт?</li> <li>• Кадом малакаҳои нав пайдо шуданд?</li> <li>• Дар куҷо шумо худро бозғатимод ҳис мекунад ва имкони рушд дар куҷост?</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Натиҷаҳоро муқоиса мекунад, тағйиротро баррасӣ мекунад</li> </ul>
<p><b>4. Баррасӣ ва хулосаҳо (3–4 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Барои баррасӣи умумӣ 2-3 савол медиҳад (нигаред ба зер).</li> <li>– Таъкид мекунад, ки худбаҳодиҳӣ воситаи рушди шахс аст, на назорат.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Хулосаҳои мухтасарро нақл мекунад</li> <li>– Барои рушди минбаъдаи самтҳои таҳия мекунад</li> </ul>

### Намунаҳои саволҳо барои баррасӣ

1. Кадом маҳоратро шумо бештар такмил додаед? Чаро маҳз ҳамон?
2. Чӣ ба шумо дар пешрафт кумак кард - назария, амалия ё мубодилаи таҷриба?
3. Шумо дар кадом маҳорат эътимод доред ва дар куҷо барои рушд имконият вучуд дорад?
4. Шумо дар дарси ояндагон кадом усулҳои арзёбии ташаккулдиҳандаро истифода бурда метавонед?
5. Чӣ аз дарси имрӯза фаҳмиши шуморо дар бораи арзёбӣ тағйир дод?

**Тавсияҳо барои тренер:** мақсади асосӣ ин кумак ба иштирокчиён аст, ки пешрафти худро бубинанд. Саволҳоеро истифода баред, ки андешаро ташвиқ мекунанд ва эътимодро афзун мекунанд. Шумо метавонед бо як "кулчақанди рушд"-и кӯтоҳ ҷамъбаст кунед: ҳар як шахс як маҳоратеро номбар мекунад, ки дар он такмил додаанд ва якero, ки меҳодад минбаъд рушд диҳад.

**Марҳилаи 6. Кор бо тестҳо – Варақаи худбаҳодиҳии 4.1 (слайдҳои 40-41) – 10 дақиқа**

**Мақсад:** фаҳмидани идеяҳои асосии дарс ва алоқаманд кардани онҳо бо амалияи таълимӣ.

Фаъолиятҳои тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Ҳалли тестҳо (3 дақиқа)</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки супоришҳои тестино фардӣ иҷро кунанд	– Супоришҳоро фардӣ иҷро мекунанд ва ҷавобҳоро қайд мекунанд.
<b>2. Баррасии дунафарӣ (2 дақиқа)</b> – Дунафараҳоро барои мубодилаи ҷавобҳо даъват кунед. Ҷавобҳои худро муқоиса кунед ва монандӣ ва фарқиятҳоро баррасӣ кунед.	– Супоришҳои иҷрошударо ҷуфт-ҷуфт муқоиса мекунанд, монандӣ ва фарқиятҳоро баррасӣ мекунанд
<b>3. Муқоисаи ҷавобҳо бо истифода аз калидҳо (5 дақ).</b> – Ҷавобҳои дурустро (калидҳоро) нишон медиҳад. Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки ҷавобҳои худро тафтиш кунанд, ҳама гуна ғалатҳоро ислоҳ кунанд ва саволҳо диҳанд. Баррасии кӯтоҳ ташкил мекунад.	– Ҷавобҳои худро бо калидҳо муқоиса мекунанд, хатогиҳоро ислоҳ мекунанд, саволҳои дақиқкунанда медиҳанд ва нуктаҳои норавшанро баррасӣ мекунанд.

**Калидҳо барои санҷишҳо**

1–С, 2–В, 3–А, 4–И, 5 – D , 6–В, 7–А

**7. Мулоҳизаронии рӯз (слайд 42) – 7–10 дақиқа**

**Мақсад:** кумак ба иштирокчиён дар фаҳмидани идеяҳои асосии дарс ва алоқаманд кардани онҳо бо амалияи таълимии худ ва таҷрибаи шахсӣ.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Муқаддима ба мулоҳизаронӣ (слайд 32) – 1 дақ.</b> – Дар слайд панҷ савол мавҷуд аст, дутоеро интиҳоб кунед, ки ба шумо бештар маъқуланд ва меҳодад ба онҳо ҷавоб диҳед.	– Ба слайд нигоҳ мекунанд ва ду саволро интиҳоб мекунанд, ки таваҷҷуҳ ё посухро ба вучуд овардаанд.
<b>2. Пурсиши интиҳобӣ аз рӯйи саволҳо (6-7 дақиқа)</b> – Навбат ба навабат оид ба ҳар як савол пурсиш мегузаронад: вақт ва динамикаро назорат мекунад	– Навбат ба навабат ҷавобҳои худро нақл мекунанд. – Дар бораи андешаҳои дигарон шарҳ медиҳанд

### МАШҒУЛИЯТИ 13

#### Мавзуй 2. «Методҳои арзёбӣ барои рушди салоҳиятҳои калидӣ (4K+)»

Сенарияи дарси дуҷум (240 - дақиқа)

Марҳила	Вақт	Фаъолияти асосӣ
1. "Биед аз мисоли одӣ оғоз кунем"	10 дақиқа	– Кор бо изҳорот: инфиродӣ → баррасии гурӯҳӣ → пурсиши интихобии умумӣ
2. Шарҳи мухтасар: Чиро чен кардан мумкин аст ва чиро чен кардан мумкин нест?	10 дақиқа	– Баррасии кӯтоҳи се слайд → қайд кардани идеяҳои асосӣ → саволҳои кӯтоҳи барои дарк
3. Амалияи хурд	50 дақиқа	– Таҳлили вазъияти таълимӣ: муайян кардани зухуроти салоҳиятҳо – Баррасии кӯтоҳи умумӣ
4. Арзёбии салоҳиятҳои калидӣ: шаклҳо ва воситаҳо (баррасии усулҳо)	30 дақиқа	– Шарҳи воситаҳо (варақаи назоратӣ, варақаҳои мушоҳида, рубрикаҳо, ёддоштҳо) → баррасӣ бо саволҳо → намоиши усулҳо
5. Мулоҳизаронӣ, худбаҳодиҳӣ	20 дақиқа	– Баррасии саволу ҷавоб оид ба 4 савол – Варақаи худбаҳодиҳии 4.3. (тестҳо) ба таври инфиродӣ → баррасии дунафарӣ/гурӯҳӣ → муқоиса аз рӯйи калидҳо
6. Амалия	50 дақиқа	– Амалияи 1. "Чӣ тавр ба хонандагон дар фаҳмидани мақсади дарс кумак расондан мумкин аст?" – Амалияи 2. "Аз идея то амал"
7. Машғулиятҳои амалии ниҳой	50 дақиқа	– Лоиҳаи хурд "Амали методӣ" – Аз модулҳои 2, 3 ва 4 мавзӯ/идея/равишро интихоб кунед – Бо истифода аз қолаб муаррифиро тарҳрезӣ кунед – Бо истифода аз усулҳои ташаккулдиҳанда муаррифиҳо пешниҳод мекунанд ва фикру мулоҳизаҳои худро баён мекунанд.
7. Пурсишнома, санҷиши ниҳой, пешниҳоди шаҳодатномаҳо	20 дақиқа	– Санҷиши ниҳой – Пур кардани варақаи робитаи мутақобила – Саволу ҷавоб – Супоридани шаҳодатномаҳо

**Машқ: «Дирӯзро ба ёд ор» (слайди 2) – 5–7 дақиқа**

<b>Фаъолияти тренер</b>	<b>Фаъолияти иштирокчиён</b>
<b>1. Муқаддима (1 дақиқа)</b> – Иштирокчиёро истиқбол мекунад ва мақсади машқро мефаҳмонад: ба ёд овардани нуктаҳои асосии рӯзи гузашта ва омода шудан ба кор.	– Ба дастурҳо ғӯш медиҳанд ва ба саволҳои слайдҳо менигаранд.
<b>2. Мулоҳизаронии инфиродӣ (1 дақиқа)</b> – 1-2 саволро интихоб кунед, ки бароятон ҷолибтарин ё муҳимтаринанд ва ҷавобро мухтасар баррасӣ кунед.	– Як савол(ҳо)-ро интихоб мекунад ва ҷавоби кӯтоҳ тартиб медиҳанд.
<b>3. Баррасӣ (3–4 дақиқа)</b> – Дар асоси принципи зерин баҳси интихобӣ ташкил мекунад: ҳар кӣ <b>саволи аввалро</b> интихоб кардааст, дастанахро боло мебардорад → 2-3 иштирокчӣ ҷавоби худро нақл мекунад; – Сипас ба саволи навбатӣ мегузарад ва ғайра. Вақт ва динамикаро назорат мекунад.	– Ба саволҳои интихобшуда ҷавоб медиҳанд ва ба ҳамкорон ғӯш медиҳанд
<b>4. Анҷом (1 дақиқа)</b> – Хулоса мекунад: мушоҳидаҳои маъмулӣ, ақидаҳои такроршаванда ё кашфиётҳои ғайричашмдоштро қайд мекунад. Ба марҳилаи ояндаи дарс мегузарад.	– Ба хулосаҳо ғӯш медиҳанд ва барои кор бо маводди нав омода мешаванд.

**Тавсия ба тренер:** Оғози мусбат ва пурҷӯшу хурӯшро эҷод кунед - машқ дар аввали рӯз. Ҷавобҳои кӯтоҳ, зудро ташвиқ карда, аз монологҳои тӯлонӣ худдорӣ кунед.

**Марҳилаи 1. «Биёед аз мисоли одӣ оғоз кунем» - кор бо тасдиқҳо» (слайд 5) - 10–15 дақ.**

<b>Фаъолияти тренер</b>	<b>Фаъолияти иштирокчиён</b>
<b>1. Муқаддима (1 дақиқа)</b> – Мақсади марҳиларо мухтасар шарҳ медиҳад: ба марҳила пайваст шудан, фаъл кардани дониш ва дидани назарҳои гуногун – Хоҳиш мекунад, ки саҳифаи 39-и дастурро кушоянд (14 изҳорот)	– Ба дастурҳо ғӯш медиҳанд ва бо изҳорот ошно мешаванд.
<b>2. Кори инфиродӣ (2 дақиқа)</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки <i>дуруст/нодуруст</i> будани ҳар як изҳоротро қайд кунанд. – Ёдраскунӣ: Аввалин вокуниши интуитивӣ муҳим аст	– Ҷавобҳои худро ба 14 изҳорот алоҳида қайд мекунад
<b>3. Баррасии гурӯҳӣ (3 дақиқа)</b> – Аз гурӯҳҳои хурд хоҳиш мекунад, ки ҷавобҳоро муқоиса кунанд, монандӣ ва фарқиятҳоро пайдо кунанд – Саволҳои муҳимро мепурсад: <i>Дар қучо ақидаҳо бо ҳам мувофиқат мекарданд? Дар қучо ихтилофи назарҳо ба миён меомаданд?</i>	– Ҷавобҳоро дар дохили гурӯҳ баррасӣ мекунад – Мавқеъҳоро муқоиса мекунад ва нуқтаи назари худро асоснок мекунад.

<b>4. Барраси умумӣ (5–7 дақиқа)</b> – Барраси интихобӣ ташкил мекунад: 3-4 изҳоротро интихоб мекунад, ки дар онҳо ихтилофҳо бештар ба миён меоянд. – Аз 1-2 иштирокчӣ хоҳиш мекунад, ки мавқеъҳои муқобилро баён кунанд – Бе он ки ба як изҳорот хеле амиқтар равед, суръатро нигоҳ медорад – Хулоса мекунад	– Назари худро дар бораи изҳороти интихобшуда мубодила мекунанд – Ба дигарон гӯш медиҳанд, мавқеъҳои худро муқоиса мекунанд
---	--

**Марҳилаи 2. Шарҳи мухтасар: «Чиро чен кардан мумкин аст ва чиро чен кардан мумкин нест?» – 10-15 дақиқа.**

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>Слайд 6. Чиро чен кардан мумкин аст ва чиро чен кардан мумкин нест? (3–4 дақиқа)</b>	
<b>1. Саволи ҷалбкунанда (30 сония)</b> – Хоҳиш мекунад, ки ба сутуни рост нигоҳ кунед ва савол медиҳад: «Кадоми инҳоро барои шумо арзёбӣ кардан душвортарин аст?»	– Ба слайд менигаранд ва гунаеро интихоб мекунанд, ки боиси каме мушкилот гардад.
<b>2. Овоздиҳии ғавғӣ (30 сония)</b> – Дастҳои худро бо навбат мебардоранд: кӣ барои арзёбии далелҳои душворӣ мекашад; ҷамоҳангсозии амалӣ; робитаҳои ғайриҷаҳишманд	– Тавассути боло бардоштани дастҳо овоз медиҳанд
<b>3. Барраси кӯтоҳ (2 дақиқа)</b> – Аз 2-3 иштирокчӣ хоҳиш мекунад, ки интихоби худро мухтасар шарҳ диҳанд	– Шарҳи мухтасарро нақл мекунанд (ихтиёрӣ)
<b>Слайд 7. Чаро ин душвор аст? (3–4 дақиқа)</b>	
<b>1. Саволи ҷалбкунанда (30 сония)</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки саволи зеринро зуд дар дунафараҳо баррасӣ кунанд: <i>Кадам маҳорат дар хонандагон душвортар аст - фикрронӣ, мулоҳизаронӣ ё ҷамкорӣ? Чаро?</i> – Пас аз як дақиқа, ӯ бо 3-4 дунафарӣ мусоҳиба мекунад. – Хулоса: гузариш: салоҳиятҳо вучуд доранд, аммо онҳоро пай бурдан душвор аст. Аз ин рӯ, фаҳмидани он ки онҳо <i>дар кучо</i> зоҳир мешаванд, муҳим аст.	– Дунафара баррасӣ мекунанд, ки кадом маҳоратро дидан душвортар аст. – Далелҳои кӯтоҳро мубодила мекунанд
<b>Слайд 8. Салоҳиятҳо дар кучо «зинда» мешаванд? (2-3 дақиқа)</b>	
– Фикри асосиро мухтасар шарҳ медиҳад: <i>салоҳиятҳо на дар он чизе, ки хонанда медонад, балки чӣ кор (амал) мекунад, зоҳир мешаванд.</i> – <b>Саволи кӯтоҳ:</b> Дар кадом лаҳзаи дарс шумо бештар зухуроти салоҳиятҳоро мушоҳида мекунад? (Ҳадди аксар 1-2 ҷавоб, барои пешгирӣ аз табдил ёфтани он ба баҳс)	– Шарҳи тренерро гӯш мекунанд – Ба савол ҷавоб медиҳанд, ба ҷавобҳои ҷамкорон гӯш медиҳанд

Марҳилаи 3. Амалияи хурд "Чӣ тавр салоҳиятҳоро дидан мумкин аст?" (слайдҳои 9-10) – 10-15 дақиқа.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Муқаддима (1 дақиқа)</b> – Мухтасар мундариҷаи вазъияти таълимиро ба ёд меорад ("Минтақаҳои иқлимии Тоҷикистон...") – Мақсади амалияро шарҳ медиҳад: тавассути амалҳои хонандагон дидани салоҳиятҳо	– Гӯш мекунад ва барои кор дар гурӯҳ омода мешаванд
<b>2. Кори гурӯҳӣ (7 дақиқа)</b> – Дастурҳоро барои иҷрои се қадам медиҳад: 1) муайян кунед, ки омӯзгор кадом салоҳиятҳоро <i>инкишоф додани аст?</i> 2) дар ин ҳолат кадом қобилиятҳоро <i>нишон додан мумкин аст?</i> 3) инро дар кадом <i>амалҳои</i> хонандагон мушоҳида кардан мумкин аст? Дастурҳоро хотиррасон мекунад: сабти амалҳо (пешниҳод кардани идея, дақиқ кардани савол, розӣ шудан ба роҳи ҳал, шарҳ додани хулоса ва ғайра). – Ба кори гурӯҳӣ мусоидат мекунад	– Вазъи таълимиро таҳлил мекунад – 3 вазифаро иҷро мекунад – мисолҳои амалҳои менависанд, ки салоҳиятҳоро нишон диҳад
<b>3. Хулосаи мухтасар (3 дақиқа)</b> – Барои ду саволи аввал, аз 2 гурӯҳ пурсида мешаванд. – Саволи асосӣ ин аст: <i>"Салоҳият чист ва кадом амал онро нишон дод?"</i> Аз иштирокчиён хоҳиш карда мешавад, ки номбар кунанд ва мисолҳо оваранд: амалҳо - салоҳиятҳо – Таъкид мекунад, ки салоҳиятҳо дар амалҳо, на дар мавзӯҳо, зоҳир мешаванд.	– Мисолҳоро мубодила мекунад – Хулоса мебароранд

Марҳилаи 4. Арзёбии салоҳиятҳои асосӣ: шаклҳо ва воситаҳо (баррасии усулҳо) – 30–40 дақ.

4.1. Овезаҳо, ёддоштҳо – 5-7 дақиқа (слайдҳои 11–12)

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Муқаддима (1 дақиқа)</b> – Шарҳ медиҳад: <i>"Шумо як овезаро мебинед, ки ба ду қисм тақсим шудааст (барои осонии фаҳмиш). Ин дастурест барои нишон додани салоҳиятҳои ҳалли мушкилот."</i>	– Гӯш мекунад ва ба слайди 11 менигаранд
<b>2. Кор бо бахши «Ҳалкунандаи қавӣ», слайди 11 (2-3 дақиқа)</b> – 2-3 саволи кӯтоҳ медиҳад: • <i>Шумо дар дарсҳои худ бештар кадом фаъолиятро мушоҳида мекунед?</i> • <i>Кадам амал барои рушди тафаккур муҳимтарин аст? Чаро?</i> • <i>Оё ҳамаи ибораҳо барои кӯдакон фаҳмо хоҳанд буд? Шумо чиро сода мекардед?</i> – Муколамаи кӯтоҳи саволу ҷавоб мегузаронад. Пурсиш ихтиёрӣ аст.	– Ҷавоб медиҳанд, нуктаҳои интихоб мекунад ва далелҳо меоранд.



<p><b>3. Кор бо бахши «Ҳалқунандаи заиф», слайди 12 (2-3 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Шарҳ медиҳад: <i>ин рӯйхати камбудиҳо нест - инҳо мушкилоти маъмулӣ мебошанд</i></li> <li>– Саволҳо барои ҷалби кормандон: <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Кадоме аз ин амалҳои заифро шумо дар дарсҳои худ бештар мебинед?</i></li> <li>• <i>Кадоме аз инҳо аксар вақт ҳамчун «кори муқаррарӣ» пинҳон карда мешавад?</i></li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Мушоҳидаҳои худро нақл мекунанд ва мисолҳо меоранд.</li> </ul>
<p><b>4. Анҷом (1-2 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– 1-2 саволро барои баррасӣ интихоб мекунанд, масалан: <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Шумо чӣ гуна мақсади ин овозро ба хонандагон мефаҳмонед?</i></li> <li>• <i>Онро дар куҷо бояд овозон кард, то ки он воқеан кор кунад ва танҳо як расм набошад?</i></li> <li>• <i>Дар кадом лаҳзаи дарс шумо ба он муроҷиат мекунед?</i></li> </ul> </li> <li>– Таъкид мекунанд, ки ёдраскуниҳо воситаи худбаҳодиҳӣ, муколама ва андеша мебошанд, на арзёбии хонанда.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Посух медиҳанд ва идеяҳои барои истифода пешниҳод мекунанд</li> <li>– Татбиқи амалиро баррасӣ мекунанд</li> </ul>

#### 4.2. Варақаи назоратӣ (тафаккури интиқодӣ) 8 – 10 дақиқа (слайдҳои 13–15)

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Муқаддима – слайд 13 (1 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Шарҳ медиҳад: Биёед фаҳмем, ки чӣ тавр тафаккури интиқодиро "намоён" гардонем</li> <li>– 2-3 хусусиятро мухтасар зикр мекунанд: саволҳо медиҳад, равшанӣ меандозад, тазодҳои меҷӯяд</li> <li>– Саволи фаъолкунандаро мепурсад: "Кадоми инҳоро кӯдакон бештар анҷом медиҳанд? Ва кадомашро онҳо хеле кам анҷом медиҳанд?"</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Гӯш мекунанд, 1-2 хусусиятро интихоб мекунанд ва кӯтоҳ ҷавоб медиҳанд.</li> </ul>
<p><b>2. Варақаи мушоҳида барои омӯзгор – слайд 14 (3–4 дақиқа)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ҷадвалро нишон медиҳад: мефаҳмонад, ки ин восита барои мушоҳида аст, на барои назорат</li> <li>– Мантиқро таъкид мекунанд: "мекунад/намекунад" + мисол</li> <li>– <i>Бо саволҳои зерин як баҳси хурд ташкил мекунанд:</i> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Кадом нуктаро дар дарс дидан осонтар аст?</li> <li>2) Кадомаш аз ҳама душвортар аст? Чаро?</li> <li>3) Кадом формула аз ҳама муфидтар ба назар мерасад?</li> </ol> </li> <li>– Муколамаи кӯтоҳи саволу ҷавоб мегузаронад. Пурсиш ихтиёрӣ аст.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Холҳоро муқоиса мекунанд, ҷавобҳои интихоб мекунанд, мисолҳоро мубодила мекунанд</li> </ul>

<p><b>3. Рӯйхати санчиши оинаи хонанда – слайд 15 (3-4 дақиқа)</b></p> <p>– Шарҳ медиҳад: ин ҳамон восита аст, аммо бо забони хонанда</p> <p>– <i>Саволҳои фаъолкуннада медиҳад:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Кадом формула барои хонандагон бештар фаҳмо хоҳад буд?</li> <li>2) Кадомашро бояд аз нав таҳрир кард?</li> <li>3) Шумо кадом нуктаро бешубҳа дар он мегузored? Чаро?</li> <li>4) Шумо нақша доред, ки онро чӣ гуна истифода баред?</li> </ol>	<p>– Бо шакли пешниҳоднамудай омӯзгор муқоиса мекунанд</p> <p>– Калимаҳои дақиқро интихоб мекунанд ва дархостро баррасӣ мекунанд</p>
<p><b>4. Анҷом (1 дақиқа)</b></p> <p>– Хулоса:</p> <p>Варақаи назоратӣ фикррониро намоён мегардонанд:  <i>Барои омӯзгор - тавассути мушоҳида, барои хонанда - тавассути худбаҳодиҳӣ</i></p>	<p>– Гӯш мекунанд ва барои идомаи дарс омода мешаванд.</p>

**4.3. Тафаккури эҷодӣ ва варақаи назоратӣ барои вазифаи эҷодӣ 10 – 12 дақиқа (слайдҳои 16–19).**

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Муқаддима – слайд 16 (1–2 дақиқа)</b></p> <p>– Фикри мухтасарро пешниҳод мекунанд: <i>эҷодкорӣ қобилияти ғайриқолабӣ дидан аст</i></p> <p>– Қайд мекунанд, ки рӯйхати Торранс <i>як роҳи маҷозӣ, ғайриилмӣ, вале хеле дақиқ</i> барои тавсифи эҷодкорӣ аст.</p> <p>– Барои ҷалби таваҷҷуҳ 1 савол медиҳад:  «Кадам нукта ба шумо бештар таъсир мерасонад ва чаро?»</p>	<p>– Ба слайд нигоҳ мекунанд, 1-2 нуктаро интихоб мекунанд ва ҷавобҳои худро мухтасар тартиб медиҳанд.</p>
<p><b>2. Гузариш ба сохтори тафаккури эҷодӣ – слайд 17 (2–3 дақиқа)</b></p> <p>– Нишондиҳандаҳоро баён мекунанд (чандирӣ, аслият, равонӣ ва ғайра)</p> <p>– Як пули кӯтоҳ месозад: Он чизе ки дар Торранс як истиора аст, дар ин ҷо ба амалҳои мушаххаси мушоҳидашаванда табдил меёбад.</p> <p>– Ду савол машғул медиҳад: "Кадоми инҳо дар хонандагони шумо бештар маъмуланд? Ва кадоме камтар маъмуланд?"</p>	<p>– Ба таври мухтасар ҷавоб медиҳанд, 1-2 нишондиҳандаро номбар мекунанд ва баррасӣ мекунанд.</p>

<p><b>3. Ваоракаи назоратӣ барои вазифаи мушаххас – слайд 18 (4–5 дақиқа)</b></p> <p>– Ёдоварӣ: <i>ду намуди варакаи назоратӣ мавҷуданд:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) таҳти салоҳият (тафаккури интиқодӣ - мисли пештара)</li> <li>2) <b>барои як вазифаи эҷодии мушаххас</b> - чунон ки дар ин слайд нишон дода шудааст</li> </ol> <p>– Таъкид мекунад: "Варакаи назоратӣ ҷустуҷӯи эҷодиро барои ба сохтори қадам ба қадам даровардан кумак мекунад."</p> <p>– 2 савол медиҳад:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Кадом бандҳои варакаи назоратӣ эҷодкориро беҳтарин инъикос/нишон медиҳанд?</li> <li>• Шумо барои хонандагони худ чӣ илова/ё кам мекардед?</li> </ul>	<p>– Ба миз менигаранд</p> <p>– Ба саволҳо ҷавоб медиҳанд</p>
<p><b>4. Чаро варакаи назоратӣ кор мекунад – слайд 19 (2–3 дақиқа)</b></p> <p>– Се таъсири варакаи назоратиро нишон медиҳад: ҷараёни фикрро намоён мекунад, қадамҳоро ташаккул медиҳад, ба раванд диққат медиҳад</p> <p>– Саволҳои ниҳой (бо салоҳдиди тренер, вобаста ба вазъият, шумо метавонед аз рӯйхати зерин 2-3 савол диҳед):</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. <i>Ба фикри шумо, вақте ки хонандагон ин қадамҳоро ҷангоми иҷрои вазифа мебинанд, чӣ эҳсос хоҳанд кард?</i></li> <li>2. <i>Агар шумо ин варака назоратиро мунтазам истифода баред, баррасии шумо доир ба супоришҳои эҷодӣ чӣ гуна тағйир меёбад?</i></li> <li>3. <i>Иҷрои кадом қадам/марҳилаи варакаи назоратӣ барои хонандагони шумо душвортар хоҳад буд? Чаро?</i></li> <li>4. <i>Шумо ин варакаи назоратиро барои синфхонаи худ чӣ гуна мутобиқ мекардед? Шумо чиро хориҷ ё илова мекардед?</i></li> </ol>	<p>– Ҷавобҳоро мубодила меkunанд, ба ҳамкорон гӯш медиҳанд</p>

#### 4.4. Ҳамкорӣ, муошират ва омӯзиш – 12–20 дақиқа (слайдҳои 20–23)

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>Слайд 20. «Салоҳиятҳоро дидан мумкин аст» (2–3 дақиқа)</b></p> <p><b>1. Муқаддима (30 сония)</b></p> <p>– Фикри асосиро таъкид мекунад: <i>салоҳиятҳо хусусиятҳои хонанда нестанд, балки амалҳои мушоҳидашаванда мебошанд.</i></p>	<p>– Гӯш меkunанд ва мисолҳоро мебинанд.</p>
<p><b>2. Саволҳо барои ҷалб/фаъолсозӣ:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Кадоме аз се маҳоратро шумо бештар дар шогирдонатон мушоҳида меkunед?</li> <li>2) Кадомаш камтар маъмул аст? Шумо фикр меkunед, ки чаро ин тавр аст?</li> </ol>	<p>– Аз амалия мисолҳо меоранд ва шарҳҳои кӯтоҳ медиҳанд.</p>
<p><b>3. Хулосаи хурд (30 сония):</b> ҷавобҳоро бо идеяи умумӣ алоқаманд мекунад: <i>Барои рушди маҳорат, шумо бояд муҳити омӯзиш эҷод кунед ва онро дар амал бубинед.</i></p>	<p>– Ба хулоса гӯш медиҳанд</p>

<p><b>Слайд 21. «Чиро риоя кардан муҳим аст?» (2–3 дақиқа)</b></p> <p><b>1. Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад</b></p> <p><b>2. Саволҳо барои андешаронӣ:</b></p> <p>1) Дар дарс мушоҳида кардани чӣ душвортар аст: ҷалби хонандагон, сифати баҳсҳо ё пайваस्ताгии рафтор? Чаро?</p> <p>2) Шумо «сифати амал»-ро чӣ гуна мефаҳмед? Мисол биёред.</p> <p><b>Шарҳи тренер:</b> се сатҳи мушоҳидаро қайд мекунад: далел - сифат - устуворӣ</p>	<p>– Кӯтоҳ ҷавоб медиҳанд ва аз таҷриба мисолҳо меоранд.</p>
<p><b>Слайд 22. «Рубрика: Зинапоия рушди малакаҳо» (3–4 дақиқа)</b></p> <p><b>1. Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад. Шарҳ медиҳад:</b> <i>Сарлавҳа ба шумо кумак мекунад, ки нуқтаҳои рушдро бубинед, на онҳоро нишонгузорӣ кунед.</i></p> <p><b>2. Саволҳо барои баррасӣ:</b></p> <p>1) Хонандагони шумо аксар вақт дар кадом сатҳ маҳорат нишон медиҳанд? Чаро?</p> <p>2) Чӣ тавр ман метавонам фаҳмам, ки кай хонанда аз сатҳи асосӣ ба сатҳи пешрафта "рушд" кардааст? Кадом амалҳо инро нишон медиҳанд?</p> <p>3) Кадом ибораро шумо аз рубрика хориҷ мекунед, зеро он барои хонандагони шумо мувофиқ нест? Шумо чӣ илова мекардед?</p> <p><b>Шарҳи тренер:</b> таъкид мекунад, ки рубрика <i>як восита барои таҳлили раванд аст</i>, на барои гузоштани баҳо</p>	<p>– Мисолҳоро аз амалия нақл мекунанд</p> <p>– Матнро интиҳоб карда, баррасӣ мекунанд.</p>
<p><b>Слайд 23. «Ёдраскуниҳо: Ҳамкорӣ ва муошират» (4 дақиқа)</b></p> <p><b>1. Шарҳи мухтасари слайдро пешниҳод мекунад. Аз иштирокчиёни гуногун хоҳиш мекунад, ки 2-3 бандро ҳар кадоме - 1 дақиқа хонанд.</b></p> <p><b>2. Саволҳо барои баррасӣ:</b></p> <p>1) Шумо дар дарсҳо чӣ қадар зуд-зуд "ин душвори"-ро мебинед? Чаро ин тавр мешавад?</p> <p>2) Чӣ тавр шумо фарқи байни ду сутунро дар 30 сония ба хонандагон мефаҳмонед?</p> <p>3) Шумо чунин овозро дар кучои синфхона мегузоштед? Шумо онро чӣ гуна истифода мебардед?</p> <p><b>Хулосаи мухтасар:</b> овозаҳо/ёддоштҳо танҳо дар сурате кор мекунанд, ки онҳо <i>мунтазам</i> истифода шаванд.</p>	<p>– Гузаронидани баррасии слайдҳо</p> <p>– Ҷавоб медиҳанд, гунаҳоро пешниҳод мекунанд ва мисолҳо меоранд.</p>

## Марҳилаи 5. Мулоҳизаронӣ ва худбаҳодиҳӣ – 15-20 дақиқа.

### 5.1. Мулоҳизаронӣ 5–7 дақиқа (слайд 24)

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Муқаддимаи кӯтоҳ (20–30 сония)</b> – Тренер таъкид мекунад: ҳоло барои ҷамъоварӣ кардани тағйироти асосӣ дар фаҳмиши шумо вобаста ба арзёбии салоҳият як мулоҳизаи кӯтоҳи педагогӣ мегузаронем.	– Ба мулоҳизаронӣ мегузаранд
<b>2. Бо саволи аввал кор кунед – 1-2 дақиқа.</b> – Тренер савол медиҳад: «Дар фаҳмиши шумо дар бораи арзёбии салоҳият чӣ тағйир ёфт?» – Шарҳ медиҳад: Ҷавоб метавонад 1-2 ҷумла бошад; ба баҳси тӯлонӣ ниёз нест. Се ё чор ҷавоби кӯтоҳ кофӣ аст.	– Ҷавобҳои кӯтоҳ медиҳанд
<b>3. Кор бо саволи дуюм - 2 дақиқа.</b> – Тренер таъкид мекунад: Кадом воситаи барои шумо дақиқ ва фаҳмотар шудааст ва шумо аллакай мебинед, ки чӣ тавр онро истифода баред? – Саволи Фаёлкунанда мепурсад: "Чаро ин? Дар он чӣ қулай буд?"	– Ҷавобҳои кӯтоҳ медиҳанд – Усулҳоро номбар мекунанд ва интиҳоби худро шарҳ медиҳанд.
<b>4. Кор бо саволи 3 (2 дақиқа)</b> – Тренер мепурсад: "Дар кадом лаҳзаи дарс шумо эҳтимолан салоҳиятҳоро бештар дарк мекунад? Айни замон аз машқ чиро дар ёд доред?" – Ба 2-3 ҷавоб ғӯш медиҳад	– Ҷавобҳои кӯтоҳ медиҳанд – Мисолҳо ва мушоҳидаҳоро мубодила мекунанд
<b>5. Саволи 4 – Саволи навъи кушода (2 дақиқа)</b> – Иштирокчиёро даъват мекунад, ки <i>дар бораи мавзӯ як савол диҳанд</i> : <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>чӣ норавшан боқӣ мемонад ё</i></li> <li>• <i>муҳимтарин саволро дар бораи мавзӯ таҳия кунед</i></li> </ul>	– Савол медиҳанд/ба таври возеҳ шарҳ медиҳанд, ки чӣ ба дақиқкунӣ ниёз дорад

### 5.2. Кор бо супоришҳои тестӣ – Варақаи худбаҳодиҳии 4.3 (10 дақиқа)

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>1. Ҳалли тестҳо (3 дақиқа)</b> – Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки супоришҳои тестино фардӣ иҷро кунанд	– Супоришҳоро фардӣ иҷро мекунанд ва ҷавобҳоро қайд мекунанд.
<b>2. Баррасии дунафарӣ (2 дақиқа)</b> – Дунафараҳоро барои мубодилаи ҷавобҳо даъват кунед. Ҷавобҳои худро муқоиса кунед, монандӣ ва фарқиятҳоро баррасӣ кунед.	– Супоришҳои иҷрошударо ҷуфт-ҷуфт муқоиса мекунанд, монандӣ ва фарқиятҳоро баррасӣ мекунанд
<b>3. Муқоисаи ҷавобҳо бо истифода аз калидҳо (5 дақ.)</b> – Ҷавобҳои дурустро (калидҳоро) нишон медиҳад. Аз иштирокчиён хоҳиш мекунад, ки ҷавобҳои худро тафтиш кунанд, ҳама гуна ғалатҳоро ислоҳ карда, саволҳо диҳанд. Баррасии кӯтоҳ ташкил мекунад.	– Ҷавобҳои худро бо калидҳо муқоиса мекунанд, ғалатҳоро ислоҳ мекунанд, саволҳои дақиқкунанда медиҳанд ва нуктаҳои норавшанро баррасӣ мекунанд.

#### Калидҳои тест

1 – Б, 2 – А, 3 – Б, 4 – Б, 5 – Б, 6 – Б, 7 – А

## Марҳилаи 6. Амалияҳо – 50 дақиқа.

Амалияи 1. «Чӣ тавр ба хонандагон дар фаҳмидани мақсади дарс кумак расондан мумкин аст?» – 25 дақиқа.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Муқаддимаи кӯтоҳ – 1 дақиқа</b> (слайд 27)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Курси амалиро мухтасар муаррифӣ мекунад: хотиррасон мекунад, ки вазифаҳо аз маводди мавзуи 4.2 гирифта шудаанд.</li> <li>– Таъкид мекунад: <i>Мо меомӯзем, ки оғози дарсро тавассути усулҳои тарҳрезӣ кунем, ки мақсади дарсро намоён мегардонанд.</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Гӯш мекунанд, маводҳои семинаро мекушоянд, <b>саҳифаи 67</b></li> </ul>
<p><b>2. Муқаррар кардани вазифа – 1-2 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Рӯйхати усулҳоро нишон медиҳад: «Зинапояи муваффақият», «Саволи дарс», «Нақшаи 3-қадамӣ», «Ман чӣ кор карда метавонам?», «Харитаи роҳи дарс» (тавсифи усулҳо дар саҳифаи 67)</li> <li>– Супориш медиҳад: <i>як вазъияти таълимиро интихоб кунед (аз модули 3) ва оғози дарсро бо истифода аз як усул тарҳрезӣ кунед + муаррифӣ омода кунед</i></li> <li>– Иштирокчиён метавонанд аз ҳама гуна таҳия дар вақти омӯзиш истифода баранд ё ягон вазъияти таълимӣ ё дарси намунавиро, ки дар курс намоиш дода шудааст, интихоб кунанд.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Дар гурӯҳҳо, вазъият/дарси намунавиро интихоб мекунанд</li> <li>– Оғози дарсро бо истифода аз усули интихобшуда тарҳрезӣ мекунанд</li> </ul>
<p><b>3. Иҷрои вазифа - 10 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Мушоҳида мекунад, дар атрофи гурӯҳҳо давр мезанад, саволҳои роҳнамоӣ медиҳад: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Хонандагон чиро хоҳанд дид?</li> <li>• Кадом мақсад барои онҳо равшан хоҳад шуд?</li> <li>• Шумо аз хонандагон дар аввали дарс чӣ гуна амалро интизоред?</li> </ul> </li> <li>– Омодагии гурӯҳҳоро арзёбӣ мекунад ва дар ҳолати зарурӣ 2-3 дақиқа барои анҷом додани муаррифӣ вақтро илова мекунад.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Тарзи баёнро дуруст мекунанд ва робитаи байни усул ва мақсади дарсро тақвият медиҳанд.</li> <li>– Муаррифӣ омода/тарҳрезӣ мекунанд</li> </ul>
<p><b>4. Муаррифиҳо – 10-15 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Барои ҳар як гурӯҳ муаррифиҳои хурди 2-дақиқагӣ ташкил мекунад</li> <li>– Пас аз ҳар як муаррифӣ, баррасӣи кӯтоҳе баргузор мешавад ва аз иштирокчиён хоҳиш карда мешавад, ки саволҳои дақиқкунанда диҳанд.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Гурӯҳҳо гунаҳои худро барои оғози дарс пешниҳод мекунанд.</li> <li>– Саволу ҷавоб мекунанд</li> </ul>

**Амалияи 2. «Аз идея то амал» - 25 дақиқа.**

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<p><b>1. Муқаддимаи кӯтоҳ – 1 дақиқа (слайд 28)</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Корро метавон инфиродӣ ё дунафарӣ анҷом дод (бо хоҳиши иштирокчиён, кор инчунин метавонад дар гурӯҳҳо анҷом дода шавад).</li> <li>– Вазифаро шарҳ медиҳад: <i>маводҳои 4.1 ва 4.2-ро аз назар мегузаронад ва усулҳоро интиҳоб мекунад, ки барои омӯзгорон фаҳмонданишон осон бошанд ва онҳоро зуд амалӣ карда тавонанд.</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Барои кор кардан алоҳида ё дунафарӣ омода мешаванд</li> </ul>
<p><b>2. Муқаррар кардани суупориш – 15 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ду то се усулро ба ҳар як категория тақсим кунед: <ul style="list-style-type: none"> <li>1) Ба осонӣ татбиқ кардан (2-3 усули равшан)</li> <li>2) Омодагӣ талаб карда мешавад</li> <li>3) Барои омӯзгорони ботаҷриба</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Маводро алоҳида ё дунафарӣ меомӯзанд</li> <li>– Оғози дарсро тибқи усулҳои интиҳобкарда ба нақша мегиранд</li> </ul>
<p><b>3. Баррасӣ дар дунафараҳо – 7-8 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Пешниҳод мекунад, ки дар дунафараҳо якҷоя кор кунед (агар кори дунафараҳо анҷом ёфта бошад, пас гурӯҳҳои хурди иборат аз 4 нафар ташкил карда мешаванд).</li> <li>– Баррасии кӯтоҳро дар дунафараҳо роҳандозӣ мекунад – <b>5 дақиқа.</b></li> <li>– Гунаи дигар имконпазир аст: тренер аз 2-3 иштирокчӣ/дунафарӣ хоҳиш мекунад, ки тақсими усулҳо + баррасии кӯтоҳро баён кунанд.</li> <li>– <i>Саволҳои тахминӣ:</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>Шумо фардо кадом усулро санҷида мебинед ва чаро?</li> <li>Чӣ омодагиро талаб мекунад?</li> <li>Кадам восита барои Шумо кашфиёт буд?</li> </ul> </li> <li>– Хулосаи ниҳойро пешниҳод мекунад: <i>муҳим аст, ки ҳадди аққал як усулро интиҳоб кунед ва онро ба дарси оянда ворид кунед - ин гузариш аз баҳс ба амал аст.</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Тақсими усулҳоро дар дунафараҳо ё гурӯҳҳои хурд баррасӣ мекунанд</li> <li>– Як усулро интиҳоб мекунанд, ки фавран дар амал татбиқ мешавад.</li> </ul>

**Марҳилаи 7. Амалияи ниҳой: «Амали методӣ» – 50-60 дақ.**

**Мақсад:** омӯхтани тарзи таҳияи фаъолиятҳои методӣ бо тамаркуз ба мушкилот, синфхона ва натиҷа.

Фаъолияти тренер	Фаъолияти иштирокчиён
<b>Амалияи ниҳой. Лоихаи хурд (слайд 29)</b>	
<p><b>1. Ёлон мекунад, ки ин кори ниҳой аст ва хоҳиш мекунад модули 1-ро кушоянд – саҳифаи 73</b></p> <p><b>2. Хоҳиш мекунад, ки ба гурӯҳҳои хурде, ки дар рӯзи дуҷуми омӯзиш ташкил шуда буданд (3-5 нафар), ҳамроҳ шаванд.</b></p> <p><b>3. Таъкид мекунад: мавзӯ метавонад як идея/равиш/усули калидӣ аз мавзӯҳои модул бошад:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– муҳити таълимӣ</li> <li>– вазъиятҳои таълимӣ</li> <li>– арзёбӣ</li> </ul> <p><b>4. Омода кардани муаррифӣ дар гурӯҳҳо – 20 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Аз қолаб барои банақшагирӣ истифода бурданро талаб мекунад, мавзӯи 1.4 саҳ. 73</li> <li>– Истифодаи ҳама гуна воситаҳои зеҳни сунъиро пешниҳод мекунад</li> </ul> <p><b>5. Муаррифӣ аз гурӯҳҳо – 30 дақиқа.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Муаррифиҳоро ташкил мекунад, на бештар аз 5 дақиқа барои ҳар як гурӯҳ</li> <li>– Мушовиронро барои додани саволҳо ва пешниҳоди фикру мулоҳизаҳо бо истифода аз усулҳои ташаккулдиҳанда ташвиқ мекунад</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Мавзӯ/идеяеро барои лоиха интихоб мекунад - "Амали методӣ"</li> <li>– Аз аоситаҳои зеҳни сунъӣ истифода мебаранд</li> <li>– Бо истифода аз қолаби Банақшагирӣ муаррифиро тарҳрезӣ мекунад – саҳ. 73</li> <li>– Муаррифиҳо пешниҳод мекунад, гӯш мекунад ва фикру мулоҳизаҳои худро баён мекунад.</li> </ul>



#### МАШҒУЛИЯТИ 14. ҶАМЪБАСТИ КУРС (80 – дақиқа)

**Мавзӯ:** Ҷамъбасти натиҷаҳои омӯзиш ва татбиқи амалии донишу маҳоратҳо

**Ҳадаф:** ҷамъбасти дониш, арзёбии пешрафт, нишон додани қобилияти татбиқи усулҳо дар амал.

Қисм	Ҷаъолият	Нақши омӯзгор	Нақши шунавандагон	Вақт (дақ.)
Муқаддимаӣ	Шарҳи ҳадафи машғулият ва хотиррасонии кӯтоҳ аз машғулиятҳои гузашта	Муаррифӣ ва тавзеҳ	Баён кардани як фикри кӯтоҳ аз машғулиятҳои гузашта	10 дақ.
Ҷамъбасти гуруҳӣ	Гуруҳҳо рӯйхати 3–4 нуқтаи калидиро аз машғулиятҳои гузашта таҳия ва муаррифӣ мекунанд	Саволҳои роҳнамо, идоракунии муҳокима	Омода кардани рӯйхат ва муаррифии кӯтоҳ	20 дақ.
Муҳокимаи умумӣ	Саволҳои калидӣ: «Қадам мафҳумҳо бештар дар хотир монданд?», «Чӣ гуна онҳоро дар амал татбиқ мекунем?»	Роҳнамоӣ ва идоракунии муҳокима	Иштирок дар муҳокима ва мубодилаи фикрҳо	15 дақ.
Тести ҷамъбасти	Тест аз 15–20 саволи интихобӣ ва ҷавоби кӯтоҳ	Тақсим ва шарҳи супориш	Ҷавоб додан ба саволҳо ба таври инфиродӣ	25 дақ.
Баҳодиҳӣ ба курс	Пур кардани варақаи баҳодиҳӣ (фикрҳо дар бораи курс, муаллим, усулҳо)	Тақсим ва шарҳи тарзи пур кардани варақа	Пур кардани варақаи баҳодиҳӣ ва пешниҳоди фикрҳо	5 дақ.
Ҷамъбаст	Баррасии натиҷаҳо, шарҳи ҷавобҳои дуруст, инъикос ва хулосаи омӯзгор	Шарҳи натиҷаҳо ва хулоса	Баён кардани як ҷумла: «Ман аз ин курс бештар ... омӯхтам»	5 дақ.